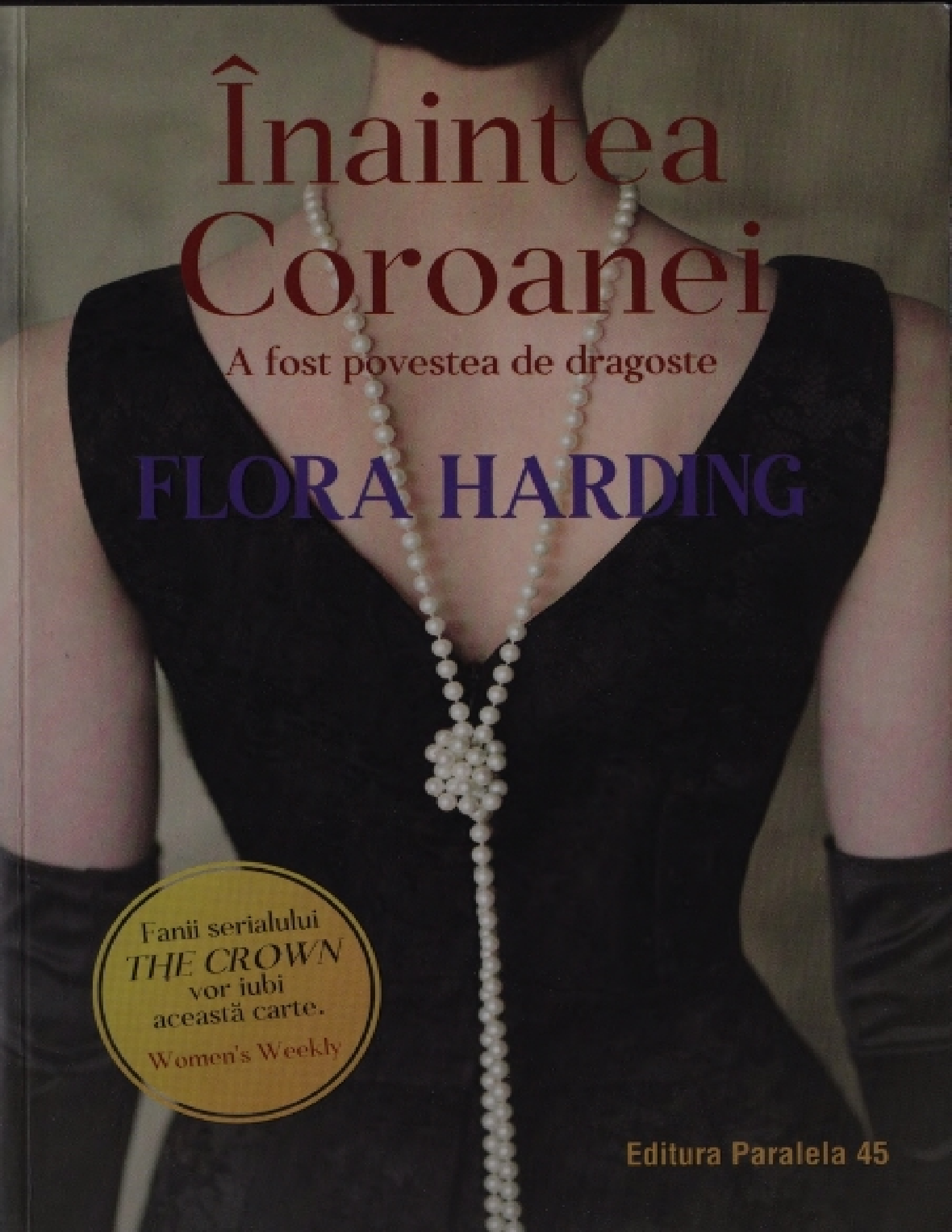

Înaintea Coroanei

A fost povestea de dragoste

FLORA HARDING

Fanii serialului *THE CROWN* vor iubi această carte.

Women's Weekly

Editura Paralela 45

FLORA HARDING

ÎNAINTEA COROANEI

Traducere din limba engleză Gabriela Nedelea, note de Mugur Butuza
Titlul original: *Before the Crown*, 2020

Editura Paralela 45, 2021

Versiune ebook: v1.0, noiembrie 2023

Flora Harding a început să scrie cu peste treizeci de ani în urmă pentru a se susține material în timp ce scria o teză de doctorat despre problema deșeurilor în Yorkul epocii elizabetane, iar de atunci jonglează cu literatura documentară și cea de ficțiune. Sub diferite pseudonime, a scris peste 75 de romane și povestiri, dar și volume de nonficțiune, continuând să fie fascinată de relația dintre trecut și prezent în tot ceea ce scrie. Flora încă mai trăiește în York, Marea Britanie, și pe lângă cariera scriitoricească, lucrează și ca editor independent. Oricât de mult și-ar iubi orașul încărcat de istorie, Flora tânjește după orizonturi deschise și e pasionată de drumeții, de preferință în locuri sălbatice.

Capitolul 1
Castelul Windsor, decembrie 1943

El nu e acolo.

Elisabeta privește atentă, cu un singur ochi, prin deschizătura cortinei. Catifeaua ei uzată miroase a mucegai. Duhnește a naftalină și a fard, a spectacole vechi, repetate îndelung, a chicoteli înfundate și a emoții dinaintea premierei.

În fața scenei, spectatorii încep să-și ocupe locurile. Unii se așază într-o liniște respectuoasă, alții privesc în jur, afectând o nonșalanță sfidătoare față de faptul că se află într-un castel. Sala Waterloo a cam fost lăsată în paragină, splendida ei poleială fiind acum lipsită de strălucire, iar pereții despuiați de portretele personalităților ilustre, dar încă mai păstrează destul din măreția ei de odinioară. Covoarele au fost înfășurate și puse la păstrare încă de la începutul războiului, astfel că sala imensă se umple de ecoul scaunelor scrâșnind pe podea, de rumoarea conversațiilor discrete și de glasuri drese.

Dar primul rând e încă gol.

— A venit? șoptește Margareta, aplecată peste umărul ei.

— Nu încă.

Elisabeta se îndepărtează de cortină, simțind dezamăgirea ca pe un bolovan în stomacul ei deja întors pe dos de speranțe și de trac. E la a cincea reprezentație cu *Aladin* și, cu toate că își știe toate replicile, când se trage cortina încă i se mai pune un nod în gât la gândul cumplit că ar putea da greș.

— Ia să văd și eu!

Cu un ghiont, Margareta își dă sora la o parte și-i ia locul lângă cortină, de parcă l-ar putea conjura pe prințul Philip al Greciei doar prin puterea voinței.

Uneori, voința Margaretei e atât de puternică, încât Elisabeta e gata să creadă că ar putea reuși, însă umerii căzuți ai surorii ei stau mărturie că, de data asta, a dat greș. Lasă cortina din mână și se întoarce pe scenă, dând cu picioarele în poalele rochiei de satin.

— Papa *a spus* că Philip va veni, spune îmbufnată.

— De Crăciun, îi reamintește Elisabeta, încercând să-și ascundă tristețea din glas. N-a promis că va veni la pantomima noastră. Probabil că a intervenit ceva.

Margareta o privește lung.

— Ce poate fi mai important decât să fii alături de rege și regină, ca să le vezi pe cele două fiice ale lor jucând într-un spectacol?

— Philip e prinț. Nu se va lăsa impresionat de două prințese.

Aceasta e temerea tainică a Elisabetei. Până atunci, a fost specială toată viața ei, și tocmai acum, când este mai important, e posibil să nu fie – cel puțin, nu pentru Philip.

Au trecut doi ani de când Philip al Greciei luase ceaiul în compania regelui și a reginei. Elisabeta și Margareta ședeau fascinate, iar el le distra vorbind despre experiențele lui pe mare, din timpul războiului, minimalizându-și în mod intenționat rolul și insistând asupra aspectelor lui amuzante. Pentru Elisabeta, care până atunci își amintea de Philip ca de un cadet arogant care prea făcea pe grozavul, întâlnirea aceea a fost o revelație. Băiatul acela arogant se transformase într-un tânăr plin de calitățile unui prinț: curajos, spiritual, fermecător.

Și chipeș. De atunci, amintirea ochilor lui albaștri, sfredelitori îi stârnește un vag, dar persistent fior.

La puțin timp după aceea, au fost invitați la o petrecere la familia Coppin, unde Philip locuia la verișoara lui, Marina, ducesa de Kent. El a invitat-o pe Elisabeta la dans, fie din politețe, fie din datorie. Măcar atâta lucru știa și ea. Avea doar cincisprezece ani atunci și

limba legată și era foarte conștientă că mâna lui era pe talia ei și că palmele le erau lipite.

Acum are șaptesprezece ani. Și abia așteaptă ca Philip să vadă că ea a crescut.

— Nu se poate să nu vrea să vină să ne vadă, spune Margareta încăpățânată.

Ea așteaptă de mult timp să-l impresioneze cu talentele ei actoricești.

— Mai ales pe tine, adaugă ea, punând-o, surprinzător, pe Elisabeta pe primul loc. Îți scrie numai *ție.*

— Da, din când în când.

Mereu prudentă, Elisabeta n-ar recunoaște nici măcar în fața surorii ei, cum se repede înfrigurată asupra rarelor scrisori de la Philip, de câte ori le citește și recitește, netezind și îndreptând orice cută a hârtiei. N-a aflat mai nimic din ele; la urma urmei, ce i-ar fi putut scrie? Doar că-și amintește de ea, atâta tot. Dar și atât era destul.

— Probabil că sunt mulți cei cărora le scrie.

— Lilibet, într-o bună zi, tu vei fi regina Angliei. Tu nu ești dintre cei „mulți."

Exasperată, Margareta pășește nervoasă dintr-o parte în alta a scenei, iar scândurile de lemn trosnesc sub tocurile ei.

— Margareta! se aude o șoaptă din culise de unde Crawfie, guvernanta lor, le face semne. Și tu, Lilibet. Regele și regina vin chiar acum. Mergeți la locurile voastre și pregătiți-vă pentru spectacol.

Elisabeta inspiră adânc. N-are importanță că Philip nu e aici. Nu se va lăsa copleșită. Va veni de Crăciun. Îl va vedea curând.

De dincolo de cortină, aude scrâșnete și scârțâit de scaune împinse în spate, când publicul se ridică pentru a-i întâmpina pe părinții ei.

— Repede, în coș!

Cyril Woods traversează scena în fugă. Elisabetei îi place de el. E ferchеș, cu ochi luminoși și dansează și cântă aproape la fel de bine ca Margareta. Elisabeta știe foarte bine că ei doi o sprijină în scenele în care apare. Își învață replicile și se mișcă atunci când trebuie, dar n-are strălucirea Margaretei. Pe lângă sora ei, e tăcută, anostă. Cel puțin, așa simte ea.

Dar ea e sora mai mare; ea va fi regină. De aceea are rolul principal. Elisabeta îl joacă pe Aladin, într-o jachetă scandalos de scurtă și în colanți care o fac să se simtă foarte expusă. Margareta e prințesa Roxana, dar nu o deranjează, pentru că poartă o rochie de mătase, cu broderii splendide, și o diademă.

În prima scenă, ei trebuie să sară dintr-un coș uriaș de rufe, căruia i-a fost tăiată partea din spate, ca să se poată ghemui după el. Nu au prea mult loc, astfel că, din întâmplare, Cyril o tot atinge cu piciorul.

— Scuză-mă, mormăie el. Scuză-mă!

Elisabetei îi bubuie inima. Oh, cât îi repugnă clipa de dinaintea ridicării cortinei! Mintea i se golește complet. Costumul o strânge și nu-și mai amintește nici o replică. Coșul de nuiele o gâdilă pe obraz, iar picioarele au început deja să-i amorțească. În timp ce orchestra Gărzilor întețește ritmul muzicii, ei îi vine să sară de după coș și să fugă de pe scenă, să fugă prin curtea castelului, până la grajduri. Să încalece și să gonească, iute și departe, într-un loc unde n-ar putea dezamăgi pe nimeni, n-ar trebui să placă nimănui și n-ar avea nicio datorie de îndeplinit.

Dar nu poate face așa ceva. Spectacolul este una dintre puținele ei contribuții la efortul de război. Banii din încasări merg către fondul de lână pentru tricotaje al Gospodăriei Regale[{1}], care va furniza cele necesare soldaților care luptă pentru țara lor, își spune Elisabeta cu severitate. Lor nu li se permite să fugă. Ce exemplu ar da ea, dacă ar refuza până și atâta lucru?

Oricum, e prea târziu. Orchestra a atins un crescendo, tobele duruie și se aude fâșâitul catifelei și scrâșnetul funiilor care trag cortina în lături.

— E rândul tău!

Cyril o înghiontește pe Elisabeta în coaste, iar ea sare, azvârlind capacul coșului într-o parte. Apariția ei bruscă stârnește râsete, care se înmulțesc atunci când Margareta se ivește lângă ea, dar Elisabeta nici măcar nu le ia în seamă.

Pe rândul din față, lângă mama ei, se află Philip și se uită fix la ea. Are o expresie uluită, iar buzele lui impasibile încep să se curbeze într-un zâmbet.

Elisabetei îi crește inima. Și-a uitat toate îndoielile. Deodată poate străluci la fel ca Margareta. Își simte picioarele mai ușoare, zâmbetul îi este mai strălucitor. Știe să danseze, știe să cânte. Știe să ridice o sprânceană și să privească publicul cu subînțeles.

Îl poate face pe Philip să râdă.

Pentru că el e acolo. Și asta este tot ce contează.

Capitolul 2

Așezat lângă regină, Philip se străduiește să-și ascundă mahmureala cumplită. De ce Dumnezeu o fi băut atâta aseară? Dar era ultima lui șansă să o vadă pe Osia, înainte de Crăciun.

Din câte își amintește, s-a distrat. Au dansat la „Cei 400", apoi, cine știe cum, s-au adunat mai mulți în apartamentul Osiei, unde au mâncat salata rusească făcută de ea din praf de ouă. Ieri-seară, nu i s-a părut dezgustătoare, dar sosul din parafină lichidă încă îi întoarce stomacul pe dos. A dormit pe canapea și mai bine ar fi rămas acolo, decât să facă greșeala fatală de a se întoarce în apartamentul din strada Chester, unde a găsit scrisoarea de la Mountbatten care îi cerea să se prezinte neapărat și de urgență la Castelul Windsor.

Scrisorile de la unchiul Dickie sunt greu de ignorat.

— Bunicul tău a fost rege, i-a spus Mountbatten ultima oară când s-au văzut. Ești prinț și te înrudești cu majoritatea caselor regale din Europa. Dar ce poți spune tu că-ți aparține? În afara hainelor de pe tine, mai nimic.

— Și minunăția aceea de automobil pe care mi-ai dăruit-o când am împlinit douăzeci și unu de ani.

Philip își iubește MG-ul[{2}]. Dar Mountbatten nu vrea să schimbe subiectul.

— Philip, știi foarte bine ce vreau să spun. Ești un băiat prezentabil, iar Lilibet va fi regină într-o bună zi. Fă-o să te placă, căci, din câte am auzit, te pricepi. La naiba, ai o datorie față de familie și față de tine însuți. Războiul nu va dura la nesfârșit, și ce vei face după ce se va-ncheia? Nu ești cetățean britanic, așa că n-ai cum să rămâi în Marină.

Philip nu-și poate imagina sfârșitul războiului. S-ar putea spune că a început de când lumea. Dacă ar fi cinstit cu sine, așa cum se

străduiește să fie, ar trebui să admită că lui îi place războiul.

Evident, există și clipe de teroare, dar cele mai multe sunt de entuziasm și speranță. În momentele de vulnerabilitate, ecoul țipetelor răniților, amintirea exploziilor și a mădularelor sfârtecate și a răpăitului distrugător al mitralierelor îi umplu și îi frământă creierii, împingându-l pe marginea prăpastiei, lăsându-l, pentru o clipă, fără aer. Când i se întâmplă așa ceva, alungă pur și simplu aceste imagini din minte. Așa-i la război, asta-i toată explicația, iar el n-a suferit nici măcar o zgârietură.

Philip preferă să se gândească la tangajul navei și la lumina orbitoare a Mediteranei. La sentimentul de libertate pe care îl are când vasul se îndepărtează de chei. La freamătul care îi face stomacul ghem, când din difuzoare se aude, printre pârâituri, ordinul de a-și ocupa pozițiile de luptă.

Aici e mai greu, își spune el. Țara e epuizată, orașele ei sunt bombardate, oamenii ei au chipurile cenușii, sleite de raționalizare și de penele de curent. La Londra, Philip trece pe lângă clădiri din care n-au mai rămas decât grămezi de moloz, și nici măcar nu le mai ia în seamă. Odată, mergea cu un grup spre Café Royal, ca să descopere că fusese bombardată cu doar câteva minute mai înainte. Praful plutea încă în aer. Cadavrele zăceau pe trotuar – bărbați în haine de seară și femei cu blănuri și diamante care scânteiau în lumina lunii. Cei puși pe jaf ajunseseră deja acolo, smulgând bijuteriile de pe morți și muribunzi, ridicând rochiile de satin, ca să le scoată ciorapii de nailon.

Philip își amintește că grupul lor a trecut fără să se oprească, pornind spre „Cei 400”.

Așa-i la război. Nimeni nu știe când va cădea următoarea bombă, când va lovi torpila, când, de deasupra norilor, va apărea un Messerschmitt în picaj, ca să te culce la pământ. E o febră nestăpânită

spre socializare. Conștient că orice noapte poate fi ultima în care dansezi sau râzi la un cocktail ori săruți o fată, e greu să te comporți normal și să te culci devreme. Astfel că toată lumea e trează până târziu, dansează, bea și râde cu îndârjire, storcând fiecare noapte până și de ultima picătură de veselie.

Lumea aceea este departe de Castelul Windsor. Aici, în Sala Waterloo, se văd prea puține semne ale haosului și distrugerii din alte părți. Vestitele portrete pictate de Lawrence[3] au fost luate de pe pereți, iar locul lor – Philip se uită mijind ochii, ca să fie sigur că nu-și imaginează ceea ce vede – a fost luat de personaje bizare, de desene animate. Altfel, nu pare că s-ar fi schimbat prea multe din secolul trecut. Ba chiar regele s-a aplecat peste regină ca să-i spună lui Philip că scena și cortina sunt tot cele folosite de copiii reginei Victoria în reprezentațiile lor dramatice.

Pe Philip îl doare capul, simte junghiuri feroce ori de câte ori se foiește cineva într-un scaun sau îl târșâie pe podea. Se simte confuz și lânced. Poate chiar se îmbolnăvește de gripă – scuza de care se folosise pentru a nu sosi cu o seară înainte.

— Du-te și ajută-i cu pantomima, l-a îndemnat Mountbatten.

— N-am de gând să mă prostesc pe scenă și să mă fac de râs în fața regelui!

— Atunci fii util în culise. Trebuie să fie ceva ce poți face. Vei lăsa o impresie foarte bună. Regelui și reginei le plac astfel de lucruri.

Cu cât îl pistonează Mountbatten mai mult, cu atât se îndârjește el mai tare. Ca un câine pe care trebuie să-l duci cu forța să-l speli.

— Philip, ești la un pas să reușești.

Unchiul Dickie nu înțelege de ce este Philip atât de refractar să-și susțină cauza.

— Regele a spus că Lilibet a fost foarte atrasă de tine, când te-ai întâlnit cu ei, în ’41. Îți trimite scrisori, nu-i așa?

— Din când în când.

Philip știe că nu are rost să se opună, dar nu se poate abține. Elisabeta nu îi scrie doar din când în când. Scrisorile ei serioase sunt scrise cu mână de copil și-i stârnesc o nedefinită duioșie când le citește, deși n-ar recunoaște-o nici în ruptul capului în fața ambițiosului său unchi. Cu bună știință nu ia nimic în serios. Îi este recunoscător Elisabetei că nu l-a pus într-o situație incomodă, cerându-i vreo fotografie de-a lui, iar el a avut grijă să nu-i dea în niciun fel de înțeles că s-ar bucura să aibă una de-a ei. Asta ar fi împins lucrurile prea departe.

— Nu e decât o fetișcană, unchiule Dickie. N-are prea multe de spus.

Mountbatten a dat din mână, fără să-l asculte.

— Sper că-i răspunzi la scrisori.

— Când pot, da. Nu știu dacă ai observat, dar suntem în război.

— Se pare că ai timp să mergi la băut și la dans, când ești în permisie pe uscat, i-a atras atenția unchiul său.

— Îi scriu.

Nu că el ar fi avut să-i spună cine știe ce. Adevărul e că se cam căznea să-și amintească câte ceva despre Elisabeta. Fată liniștită, hotărâtă și sensibilă, Elisabeta fusese întotdeauna prezentă la evenimentele de familie, cum ar fi căsătoriei verișoarei sale, Marina, cu ducele de Kent și, bineînțeles, fusese prezentă la încoronarea tatălui ei, de care Philip își amintește foarte bine. Au jucat crochet împreună, la Colegiul Naval, în 1939, când unchiul Dickie, bătrânul intrigant, a aranjat, cine știe cum, ca Philip să aibă grijă de cele două prințese, cât timp regele și regina erau la capelă. Elisabeta și Margareta nu s-au dus cu ei, din cauza unei epidemii de oreion sau pojar, sau dintr-un alt motiv, tot medical.

N-ar fi surprins să afle că Mountbatten a pus la cale și epidemia, numai ca să facă posibilă întâlnirea lui Philip cu fiica cea mare a regelui. Totuși, Philip nu credea că întâlnirea aceea a decurs prea bine. Elisabeta fusese exagerat de timidă, după cum i se pare că-și amintește, și destul de dolofană. Abia dacă a reușit să-i smulgă un cuvânt. Totuși, băuseră un ceai bun pe iahtul regal. Asta își amintește bine.

Doamne Dumnezeule, cum îl mai doare capul! Măcar de-ar fi găsit pe undeva o aspirină! Dar nu se face să ceri o aspirină, când ești condus spre Salonul Stacojiu, unde regele și regina își întâmpinau oaspeții veniți să vadă spectacolul fiicelor lor.

Ultimul lucru pe care și-l dorește Philip acum e să stea până la sfârșitul reprezentației. Sala Waterloo e atât de mare, încât probabil era greu de încălzit chiar și în vremurile bune, însă familia regală e foarte dornică să împărtășească privațiunile războiului cu țara, astfel că în sală nu există nici măcar un radiator care să încălzească puțin aerul, astfel că frigul te pătrunde până la oase. O invidiază pe regină, înfofolită în haina ei de blană.

În ciuda frigului, se simte foarte obosit. Canapeaua Osiei nu e cel mai confortabil pat. Îl dor obrajii din cauza efortului de a-și înăbuși un căscat. Discret, își masează podul nasului între degetul mare și arătător. Sub nicio formă nu-și poate permite să picotească. În ciuda atitudinii sale recalcitrante, știe că Mountbatten are dreptate și că trebuie să-i facă o impresie bună regelui.

— Și reginei, l-a avertizat unchiul său. Cu ea vei avea mai mult de lucru. Iar faptul că bunica ta și străbătușile tale vorbesc despre ea ca despre o fată scoțiană de rând, nu te avantajează deloc!

Deocamdată, regina a fost fermecătoare, dar Philip e conștient că zâmbetul ei dulce spune altceva decât ochii ei albaștri tăioși.

În sfârșit, luminile principale se sting și orchestra începe să cânte. Muzica e înălțătoare și, tocmai când Philip speculează momentul ca să se tolănească în scaun, se trage cortina. Duruitul tobei pune capăt muzicii, iar pe scenă capacul coșului de rufe e azvârlit la o parte și din el sare nimeni alta decât prințesa Elisabeta, prezumtiva moștenitoare a tronului Angliei.

Urmează o clipită de încremenire, în care ea pare că îl fixează cu privirea, iar el e atât de surprins, încât mai întâi nu e în stare decât să se zgâiască la ea, uitându-și de durerea de cap, apoi începe să zâmbească, gândindu-se la absurdul situației.

Apoi, ea îi zâmbește – prilej pentru alt șoc, pentru că nu-și amintește de zâmbetul acesta – și începe să cânte, ieșind din spatele coșului. Poartă o tunică chinezească roșie cu auriu care îi vine, într-adevăr, foarte bine. Tunica îi ajunge până pe coapse. În jos, nu poartă decât o pereche de pantaloni scurți de satin și ciorapi de mătase care îi scot în evidență picioarele surprinzător de armonios formate.

Philip fluieră în barbă și se îndreaptă ușor în scaun.

Cu un interes renăscut, o privește pe Elisabeta dansând step pe scenă. Trebuie să admită, spectacolul e mai bun decât se aștepta și chiar se pomenește râzând în hohote la glume care în alte împrejurări i-ar fi stârnit gemete de dezaprobare. Prințesa Margareta e foarte drăguță și, fără îndoială, dintre cele două surori, este cea mai talentată. Are voce mai bună și e o actriță mai dotată, dar ochii lui Philip se reîntorc mereu spre Elisabeta. În mod cert, e plină de farmec.

Trebuie să aibă șaptesprezece ani, socotește el. Nu și-a dat seama până acum cât de mult contează doi ani. Deodată, îndemnurile unchiului Dickie de a se interesa mai îndeaproape de ea nu i se mai par atât de sâcâitoare.

Capitolul 3

Elisabetei i se pare că zâmbește cu fiecare celulă a trupului ei când se ia de mână cu Margareta și cu ceilalți membri ai distribuției, făcând plecăciunea finală. Cortina cade cu un fâșâit. Niciodată n-a mai dansat atât de bine, niciodată n-a mai cântat așa. Îmbrăcată în spălătorească, într-o rochie-sac și cu șorț, a cântat *„We're Three Daily 'Elps"*[4] împreună cu Margareta și cu Cyril, și s-a înfiorat când l-a văzut pe Philip râzând cu capul dat pe spate. Zâmbetele lui Philip de Grecia n-au fost nici crispate, nici false.

În timp ce părăsesc scena, ea tremură de emoție și de speranță, dar când Philip vine în culise să o felicite, încrederea ei se evaporă brusc. După ce-a visat la el atâta vreme, realitatea prezenței lui o intimidează. E mai înalt decât își amintește, trăsăturile chipului îi sunt mai aspre, ochii reci – mai albaștri. Și pare să ocupe mai mult spațiu decât i se cuvine, iar ei i se taie răsuflarea, tresare și se simte expusă.

El intră împreună cu regele și regina și cu verișoara lui, Marina, ducesa de Kent, intimidant de elegantă, cu surâsul ei lasciv, ironic și cu accentul exotic. Elisabeta își amintește că a fost domnișoară de onoare la nunta Marinei cu unchiul ei George. Și Philip fusese acolo, dar pe atunci nu era decât un băiețandru, o făptură stranie, la care Elisabeta se uita cu coada ochiului. Unchiul George a murit la datorie anul trecut, iar Marina își poartă curajos văduvia. E frumoasă fără efort și emană căldură, blândețe și farmec natural, pe care Elisabeta le admiră și le invidiază, deopotrivă.

— Ce nostim a fost! Marina o sărută pe Elisabeta cu căldură. Ești minunată, draga mea!

Elisabeta îi zâmbește și-i mulțumește, apoi, își îmbrățișează părinții, dar simte că privirea îi e atrasă de Philip, care stă la mică

distanță, în spatele lor. Nu vrea să se uite la el. De fapt, e hotărâtă să nu se uite, dar ochii ei parcă ar fi pilitură de fier, atrasă implacabil de un magnet. Când ceilalți pleacă, el mai zăbovește, iar ea nu știe dacă trebuie să fie încântată sau îngrozită.

— Părerea mea e că a fost extraordinar, spune el cald. Foarte, foarte nostim.

— Mulțumesc!

Vechea și cumplita ei timiditate o strânge de gât. Încă este în costumul cu tunică și colanți și sucește în mâini șapca cochetă pe care a purtat-o pe scenă, de la care nu-și poate ridica ochii.

— Domnul Tannar, directorul Școlii Regale, este cel care a scris scenariul, așa că eu nu am niciun merit.

— Nu sunt de acord. Un scenariu n-are nicio valoare fără actori buni. Mie mi-a plăcut. Scena cu spălătoria a fost tare nostimă. Mai ales când fierul de călcat a ars veșmintele acelea „de nenumit".

Ochii lui cad asupra picioarelor ei. Elisabeta își impune să nu se foiască, dar se simte ridicol de expusă, iar surâsul ei e înghețat.

— Așa este. Margareta și Cyril sunt foarte buni.

Ce s-a ales de înflăcărarea pe care a simțit-o pe scenă, se întreabă ea amărâtă. Fusese atât de hotărâtă să-i arate că nu mai e fetișcana stângace de cincisprezece ani pe care o știa el, și iat-o acum: își simte limba cleioasă și greoaie, și orice speranță de a-i răspunde printr-o replică spirituală i se pune ca un nod în gât. Nicio șansă!

— Cred că și tu ai jucat foarte bine, spune Philip, însă Elisabeta nu se poate împiedica să se întrebe dacă părerea lui ar fi aceeași și dacă ea nu ar fi fiica cea mare a regelui.

— Ești foarte amabil, spune ea zâmbind țeapăn, dar Margareta e adevărata artistă.

— Ești hotărâtă să respingi orice compliment, nu-i așa? spune el.

Nu s-ar putea spune că el zâmbește, dar când Elisabeta îndrăznește să-i arunce o privire, vede că adâncitura din obrazul lui e mai accentuată. O podidește o căldură tremurătoare, pe care o simte îmbujorându-i obrajii și gâtul pe sub fard.

— Nu-mi place să primesc complimente pe care nu le merit.

Philip pare mai mult amuzat, decât descurajat de tonul ei formal.

— Și pentru ce *meriți* tu să fii complimentată? întreabă el, de parcă ar fi realmente interesat.

Pentru simțul datoriei, iată ce ar spune părinții ei.

— Am o poftă de mâncare sănătoasă, răspunde ea, iar el, lucru remarcabil, râde.

— Atunci avem ceva în comun. Încă îmi amintesc că am luat ceaiul împreună pe iahtul regal, când ai venit la Colegiul Naval Regal, în ’39. Eu am mâncat două înghețate cu banane.

— Și platouri întregi de creveți, dacă îmi amintesc bine, spune Elisabeta, încurajată de râsul lui. Mă mir că nu ți-a venit rău.

Philip îi zâmbește.

— Merita să-mi asum riscul.

Zâmbetul lui o arde când clipește, așa că își întoarce privirea.

— Greu să-ți mai imaginezi astăzi o înghețată cu banane, spune ea o clipă mai târziu. N-am mai văzut o banană dinainte de război.

— Am prieteni care-mi spun că visează fructe proaspete.

— Eu visez la săpun, spune Elisabeta, iar el ridică sprâncenele.

— Săpun?

— Înainte de război, când se subția săpunul, aveam altul nou la îndemână. Și întotdeauna mirosea frumos, a trandafiri sau lavandă. Dar acum trebuie să-l folosim până nu mai rămâne din el decât o cojiță crăpată și murdară, pe care o punem peste alte coji de săpun și-l folosim în continuare. Ne dă impresia că ne facem datoria, cât de puțin, deși, în comparație cu ce fac alții, e foarte puțin. Așa că mereu

mă simt vinovată când tânjesc după un săpun nou numai pentru mine. E un vis pentru când se va termina războiul!

De ce i-a spus asta? se rușinează Elisabeta în sinea ei. Philip a fost pe front. A văzut realitatea războiului. N-are cum să fie impresionat de o fată prostuță care nu mai poate de dorul după săpun. Dar el n-o ia în derâdere.

— Toți trebuie să visăm la ceva, pentru când s-o termina războiul, spune el blând.

Dându-și seama că încă mai frământă șapca în mâini, Elisabeta o pune pe masa din spatele ei.

— Sunt teribil de bucuroasă că vei fi alături de noi de Crăciun, spune ea luându-și inima în dinți.

— Nu cât sunt eu de bucuros, spune Philip. Dickie și Edwina sunt plecați și n-am unde să mă duc în altă parte. Dacă nu m-ați fi invitat, aș fi avut un Crăciun foarte trist.

Elisabeta se îndoiește. Doar nu e proastă. E sigură că Philip are o mulțime de prietene care ar fi încântate să-l invite să-și petreacă Crăciunul cu ele. E conștientă că a venit numai de gura lui Mountbatten. Planurile unchiului său de încheia o alianță cu Casa de Windsor sunt binecunoscute. Părerea lui Philip despre planurile acestea sunt însă mai puțin clare.

Elisabeta știe ce vrea.

— În sfârșit, vom fi foarte puțini, așa că suntem norocoși că nu ești pe mare, spune ea, încercând să dea vocii ei un ton mai puțin rigid.

— Nava mea e reechipată, așa că, pentru vreo două luni, am de îndeplinit misiuni pe uscat.

Așadar, e aici de vreo câteva săptămâni și n-a venit să o vadă, observă Elisabeta posomorâtă. Dar, la urma urmei, la ce se aștepta? Da, el îi scrie uneori, dar nu sunt prieteni. Abia dacă se cunosc. Da, prezența lui a fost foarte importantă în viața ei, dar indiferent ce

planuri de viitor ar avea el, deocamdată prezența ei e prea puțin importantă în viața lui.

N-o fi știind Elisabeta să flirteze, dar nu degeaba a fost amfitrioana ofițerilor din Gardă invitați la masa de prânz. Știe să poarte o conversație și, la urma urmei, are și ea mândria ei.

— Ce misiuni îndeplinești pe uscat? îl întreabă ea.

— În principal, țin cursuri și fac instrucție.

Philip nu dă niciun semn că ar fi observat răceala din glasul ei.

— Ca să fiu sincer, sunt îngrozitor de plictisitoare. Abia aștept să mă întorc pe mare. Nu mi se pare cinstit că eu tai frunză la câini pe-aici, în timp ce alți băieți luptă, spune el și se oprește. Îmi cer scuze, ceea ce spun e nepoliticos și ingrat. N-am vrut să spun că nu mă bucur că sunt aici, adaugă el. Vreau să spun, aici, la Windsor. Cu tine.

Urmează o clipă de tăcere. *Cu tine.* Elisabeta e foarte conștientă că i s-a năclăit fardul pe față. Colanții de satin s-au boțit și i-au urcat deasupra gleznei, iar gulerul tunicii îi irită ceafa.

— Înțeleg, spune ea, reușind să schițeze un zâmbet rece.

Crawfie le dă târcoale, iar zumzetul vocilor exaltate ale membrilor distribuției, aflați în spatele lor, e tot mai intens și mai nestăpânit. Probabil că părinții ei au plecat.

Face un gest spre costumul ei.

— Ar trebui să mă schimb, spune ea, fără să-și dea seama prea bine dacă se bucură sau îi pare rău că trebuie să pună capăt conversației.

E ceva ce o neliniștește la Philip. E atrasă de el aproape împotriva voinței sale. Îi amintește de un armăsar, fascinant și periculos totodată, un cal pe care ar vrea să-l călărească, dar care ar putea-o lua ușor la fugă.

— Bineînțeles, spune Philip și face un pas în spate. Sper să ne vedem mai târziu.

— Da.

Buzele ei se arcuiesc într-un zâmbet artificial.

— Da, abia aștept.

Capitolul 4

Când Elisabeta se întoarce și pleacă, Philip își spune că precis unchiul Dickie trebuie să fi înțeles ceva greșit. A văzut prea puține semne că prințesa ar fi foarte atrasă de el. I se pare rece și serioasă… și, totuși… totuși, e sigur că, în vreo două rânduri, a surprins în ochii ei o strălucire contrariantă, de căldură și de umor, repede înăbușită.

Ar putea fi plăcut să încerce să scoată la lumină latura aceasta a ei, cugetă el, mergând cu pași mari pe coridoarele întunecate și reci.

Elisabeta a crescut, asta e limpede, dar încă este foarte tânără. Nu e o frumusețe ca Osia, își spune Philip, dar are o siluetă voluptoasă, o piele minunată și ochi extraordinari – de un albastru limpede, curat. Iar când era pe scenă, zâmbetul ei lumina Sala Waterloo. Philip se trezește dorindu-și să o poată face să zâmbească din nou așa.

Se oprește la capătul coridorului. La dreapta sau la stânga? Coridoarele din această parte a castelului par nesfârșite, cu uși închise parcă definitiv, și de-o parte, și de alta. În castelul Windsor se respectă regulile de stingere, ca în orice altă clădire, și, după ce refuză un valet bătrân care se oferă să-i ducă geanta, constată că doar câte un bec chior din loc în loc îi luminează calea.

— Am și eu mâini, i-a spus sec.

Valetul s-a arătat ofensat, dar, după părerea lui Philip, era trecut de șaptezeci de ani. Doar nu era să meargă cu mâinile goale mile întregi, alături de un bătrân care s-ar căzni să-i care lui geanta.

Numai mândria îndărătnică îl împiedică pe Philip să se întoarcă și să-i ceară ajutorul.

Când, în sfârșit, găsește camera – pe ușă sunt imprimate cuvintele ASR[5] Prințul Philip de Grecia –, își despachetează bagajul și își întinde puțina-i garderobă pe pat. Mulțumesc Domnului pentru

uniformă, își spune, luându-și șosetele cârpite și răscârpite cu o grimasă și azvârlindu-le pe scrin. Smochingul lui vechi lucește de-atâta purtat, iar pantalonii îi sunt peticiți. Oricare ar fi valetul care va avea plăcerea să se ocupe de el nu va fi prea impresionat.

Dând hainele la o parte, se aruncă în pat și își aprinde o țigară.

Ei bine, țara e în război, reflectează el, suflând rotocoale de fum în aerul rece. Nu se așteaptă nimeni să apară într-o ținută impecabilă. Nu și-ar permite haine noi, nici chiar dacă ar reuși să facă rost de cupoanele pentru îmbrăcăminte. Familia regală va trebui să îl accepte așa cum este.

Și apoi, nici Castelul Windsor nu pare o oază a luxului. O fi el impunător văzut din afară, însă zidurile groase de piatră fac să fie cumplit de frig înăuntru și, cum comorile sale sunt puse la păstrare, ai spune că e mai degrabă o fortăreață sinistră, decât un palat regal. Candelabrele au fost date jos din tavane, ca și marile picturi de pe pereți. În sălile de ceremonii, dacă n-au fost transformate în birouri, mobilierul a fost acoperit cu cearșafuri să nu se prăfuiască. În dormitoare e interzis să se facă focul, așa i s-a spus, iar unica sursă de lumină de care dispune e un bec electric chior. Sub presiunea camuflajului, raționalizării și a necesității de a da un exemplu împărtășind sărăcia cu țara, în castel e mult mai puțin confort decât în apartamentul lui Mountbatten.

Dar nu e aici pentru confort, își spune Philip. E aici să se facă plăcut unei prințese.

Ca să mai uite de frig, fumează. De fapt, recunoaște el, e puțin ofensat că Elisabeta nu s-a arătat ceva mai încântată să-l vadă. Toate scrisorile acelea scrise cu migală l-au făcut să creadă că ea va face tot ce știa mai bine să-l întâmpine. Probabil greșise.

Îl exasperează posibilitatea ca unchiul lui să aibă dreptate în privința necesității de a ajunge la o înțelegere cu Elisabeta, mai

devreme sau mai târziu. Ea are o răceală, o rezervă pe care Philip o recunoaște, dar la care nu se aștepta. E posibil să aibă mai mult de muncit pentru a o fermeca decât credea.

Încă nu trebuie să-și ia niciun angajament. Philip stinge țigara și își pune mâinile sub cap, pe pernă. Oricum, până nu se încheie războiul, nu se va întâmpla nimic, iar el nu este nici pe departe pregătit să se așeze la casa lui. Nu are decât douăzeci și doi de ani.

Pe de altă parte, el e prinț, iar Elisabeta e prințesă. Într-o bună zi, și el, și ea vor trebui să se căsătorească. Ar putea avea o soartă mai rea decât asta.

Se gândește la tatăl său aflat la Monte Carlo, la gulerele și manșetele lui ponosite. Și la mama sa care trăiește într-un apartament gol din Atena, amanetându-și bijuteriile ca să cumpere mâncare pentru cei mai săraci decât ea. Philip știe încă de când avea nouă ani că trebuie să-și poarte singur de grijă. Că nu are să moștenească vreo mare avere. Nu are decât titlul său. Atâta tot.

Elisabeta, pe de altă parte, e succesoarea tronului Angliei și moștenitoare a tuturor ținuturilor, averii și comorilor pe care i le va aduce succesiunea. Dacă se căsătorește cu ea, va fi asigurat așa cum nu a mai fost vreodată.

Cu un preț, însă. Iar prețul este să se căsătorească cu o fată pe care o cunoaște foarte puțin. O viață întreagă în care va trebui să se comporte exemplar și să fie vioara a doua.

Philip nu știe dacă ar putea suporta una ca asta.

Pe de altă parte, s-ar putea ca Elisabeta să nu-l vrea.

Își scarpină bărbia, întrebându-se ce-ar simți dacă ar fi așa.

Ea va trebui să se căsătorească și să ofere Coroanei un moștenitor. Câți prinți eligibili or fi fiind? De ce nu l-ar alege pe el?

Philip oftează și se ridică în capul oaselor. E timpul să se schimbe.

Știe ce are de făcut. Dar, pur și simplu, nu vrea.

Capitolul 5

În salonul unde se adună oaspeții regelui și ai reginei, ca să bea ceva înainte de cină, arde focul. Printr-un consens nerostit, toți cei prezenți se adună în fața șemineului ca să profite până și de cea mai mică părere de căldură.

Elisabeta stă de vorbă cu Porchey, unul din cei mai vechi prieteni ai ei și la fel de pasionat de echitație și de curse de cai ca și ea. Porchey e un companion nepretențios. Niciodată n-are vreo problemă să discute cu el. Nu-și simte limba legată când e în compania lui. Nu-i îngheață zâmbetul pe buze și nu simte fiori în stomac.

Așa cum i se întâmplă în prezența lui Philip.

Nu-și îngăduie să se uite spre ușă, ca să nu-l vadă venind, și se întoarce deliberat cu spatele, aranjându-și etola de blană care o apără de frig. De-abia de curând a fost inclusă în evenimentele de seară și, întru câtva, încă se mai simte de parcă ar fi îmbrăcată în hainele mamei sale.

Râde cu Porchey, când parcă simte un ghimpe în șira spinării, ceea ce o face să privească, fără voia ei, peste umăr și îl vede pe Philip intrând. El e îmbrăcat în ținuta de ofițer de marină și aduce cu el o energie care parcă electrizează atmosfera. Vederea lui îi taie suflarea și inima începe să-i bubuie neplăcut în piept.

Instinctiv, toată lumea se întoarce să-l privească. Philip pare ușor încurcat de scurtul moment de liniște cu care e întâmpinat, întrerupt de tatăl ei, care îi iese în întâmpinare să-l salute și să-l prezinte secretarului său personal, Tommy Lascelles. Tommy are o privire severă și o atitudine reținută, dar Philip nu dă semne că ar fi intimidat, conversând cu lejeritate și acceptând un pahar oferit de

unul dintre valeții mai în vârstă, care fusese convins să renunțe la pensie până la încheierea războiului.

Regele stă lângă ei, dar Elisabeta nu poate să nu observe că arată obosit și scund pe lângă vigurosul Philip.

— Cine e acela? o întreabă Porchey, urmărindu-i privirea.

— Oh, acela e Philip.

Și e mândră de siguranța cu care rostește aceste cuvinte.

— E din familia Mountbatten, nu-i așa?

— Mama lui[6] este. El e membru al familiei regale a Greciei. George, vărul său, e regele Greciei, dar acum sunt cu toții în exil.

Porchey studiază părul blond al lui Philip.

— Nu prea *arată* a grec, comentează el pe un ton bănuitor. Arată ca un afurisit de viking!

— Cred că se înrudesc și cu familia regală daneză. Și cu cea rusă.

Porchey nu pare impresionat. E aristocrat, moștenitorul contelui de Carnarvon, britanic până-n măduva oaselor.

— Hai să vă fac cunoștință, spune Elisabeta, tocmai când Philip se îndepărtează de Tommy și de rege și vine hotărât spre ea.

Inima ei își iuțește bătăile, iar ea afișează un zâmbet luminos.

— Bună, spune ea.

— Arăți foarte bine, spune Philip și o măsoară din cap până-n picioare cu ochii lui azurii. Te prinde albastrul, adaugă el, cu un surâs lejer care o face să se îmbujoreze.

Elisabeta simte că Porchey se crispează.

— Mulțumesc, spune ea precipitat. Ca să fiu sinceră, aș prefera să fiu în pantaloni de călărie și pulover.

Philip ridică amuzat o sprânceană, iar ea își drege glasul.

— Nu cred că l-ai cunoscut pe Henry, lord Porchester. Toată lumea-i spune Porchey. Porchey, el e Philip.

Când ei își strâng mâinile, Elisabeta se gândește la doi câini care își dau târcoale unul altuia, cu părul zbârlit.

— Ești în Garda Regală? întreabă Philip, arătând cu capul spre uniforma lui Porchey.

— Da.

— Ați avut parte de ceva acțiune?

Porchey îi răspunde parcă scrâșnind din dinți:

— Nu, nu încă. Sunt într-un batalion de instrucție al Grenadierilor. Prima mea misiune este chiar aici, să-l păzesc pe suveran.

— Și pe fiica suveranului, spune Philip, uitându-se de la unul la altul.

— Porchey e un călăreț extraordinar, intervine repede Elisabeta, încercând să detensioneze situația.

— Chiar așa?

— Călărești? îl întreabă Porchey pe Philip.

— Nu, spune el. Sunt mai mult un om al vitezei. Îmi plac automobilele și bărcile rapide.

— Și mie-mi place viteza, spune Porchey, dar prefer caii iuți.

— Și eu, la fel! spune repede Elisabeta. Îmi amintesc că bunicul{7} mă ducea la herghelia de la Sandringham{8} și mă lăsa să-l mângâi pe Limelight, unul dintre caii lui favoriți. Și nu mai departe de anul trecut, am fost cu papa la grajdurile Beckhampton{9}, ca să-l cunosc pe Big Game{10}. Credeți-mă, nu m-am spălat pe mâini toată ziua după aceea.

— Dar tu, ce faci? Porchey îl privește pe Philip cu o urmă de ostilitate. Ești cam departe de mare, pentru un marinar, nu-i așa?

— Sunt în permisie pe uscat. Am fost într-o misiune de escortă a navelor comerciale între Rosyth și Sheerness{11}.

— E ruta aceea numită culoarul *S-boot*-urilor{12}? întreabă ea.

Philip ridică sprâncenele surprins.

— Ești bine informată.

Pentru o fată, sau pentru o persoană de șaptesprezece ani? Elisabeta e și una, și alta, dar e mai mult decât atât.

— Mi se pare firesc să fiu.

Nu vrea să-i dea de înțeles cu câtă atenție i-a urmărit deplasările, cu fiecare scrisoare. Are o hartă a lumii pe care a marcat cu ace de gămălie ruta pe care a urmat-o nava lui. I s-a părut că acesta era singurul fel în care putea păstra legătura cu el.

Cu doi ani în urmă, când Philip venise la ceai, la Windsor, ea și Margareta fuseseră vrăjite de atitudinea lui nonșalantă și de felul amuzant în care vorbea despre experiențele sale. Apoi, s-a oferit timidă să-i scrie și, bineînțeles, a fost în al nouălea cer când el i-a spus că ar fi încântat să primească scrisori de la ea. Dar, la urma urmei, ce alt răspuns i-ar fi putut da? Ba chiar uneori îi scria și el. Era drăguț din partea lui că-și făcea timp să-i scrie, își spunea Elisabeta când îi citea și răscitea scrisorile, căutând în zadar un semn că se gândea la ea nu doar ca la un membru îndepărtat al familiei lui extinse.

— Încerc să fiu la curent cu tot ce se întâmplă în război, adaugă, înfiorându-se în sinea ei de afectarea cuvintelor sale.

Totuși, e adevărat. De jur-împrejurul lumii, erau oameni care luptau în numele tatălui ei și care, într-o bună zi, vor lupta pentru ea. Le datora măcar atât, să știe ce se întâmplă.

E aproape o ușurare când, sosind târziu, ca de obicei, mama ei îi face semn lui Porchey. E unul dintre favoriții reginei. Elisabeta nu trebuie să știe, dar mama sa are în minte o listă cu primii unsprezece pretendenți la mâna ei, iar Porchey se numără printre ei. Nu e niciun secret că vrea ca Elisabeta să se căsătorească cu un aristocrat, de origini asemănătoare.

Elisabeta îl îndrăgește pe Porchey, dar nu-și poate închipui că se va căsători cu el. Nu este decât un prieten. El i-ar oferi siguranță și ar fi un soț blând. Înțelege că acestea sunt calități minunate la un soț, dar, dacă s-ar căsători cu Porchey, ar însemna să ducă aceeași viață ca până acum. Iar Elisabeta e dornică de schimbare.

Nu-și dorește siguranță, însă nu știe dacă e destul de curajoasă să înfrunte primejdia.

Philip nu-i oferă siguranță.

Nu că el ar face ceva periculos. Iată-l stând cu un pahar de whisky în mână și, totuși, ea se simte de parcă s-ar clătina pe marginea unei prăpăstii, înfricoșată, dar și tentată să pășească în necunoscut.

Nu este în firea ei să fie exaltată, dar Philip are ceva care o face să se simtă sperioasă și nervoasă ca un mânz nărăvaș, când o privește cu ochii lui reci, albaștri.

Și mai vie decât s-a simțit vreodată.

— Îl cunoști demult pe Porchey? o întreabă el, iar ea mai că ar putea jura că e gelos.

— De când eram copii. Ne plac amândurora călăria și cursele de cai. Suntem în stare să vorbim ore întregi despre rase de cai. Și amândoi am prefera să fim mai degrabă într-un grajd, decât la o petrecere.

— Poate că petrecerile la care ai participat n-au fost destul de amuzante.

Elisabeta își ia ochii dintr-ai lui.

— Poate.

— M-au bucurat scrisorile tale, spune Philip abrupt.

— Ah… Bine. Mă tem c-au fost cam plictisitoare.

— Deloc.

E politicos, cu siguranță, se gândește ea și, când îndrăznește să-l privească din nou, scurt, e sigură de asta. Expresia lui e studiat

neutră. La urma urmei, ce altceva ar putea spune? Cum ar putea fi interesat de indiferent ce i-ar scrie ea?

— Viața noastră aici nu are mai nimic incitant, așa că nu prea sunt multe de povestit, spune ea, ca să-i arate că înțelege. Lecții. Călărie. Plimbări cu câinii. Uneori, invităm ofițeri la masa de prânz, iar papa și mama se întorc la sfârșit de săptămână, ceea ce e plăcut, dar… față de ceea ce faci tu, ei bine, e searbăd.

Capitolul 6

Searbăd? Lui Philip i se pare incredibil de trist. Într-adevăr, scrisorile ei sunt foarte anoste, dar, pentru prima oară, se gândește la viața ei aici, închisă în castel pe durata războiului, înconjurată de servitori exagerat de protectori, hotărâți să o apere și să o împiedice să se distreze câtuși de puțin. A fi gazda ofițerilor la masă pare să fie apogeul vieții ei sociale. Dacă sunt toți la fel de înțepați ca tânărul lord Porchester, trebuie să fie cumplit, își spune Philip.

Nu-i place Porchey. Felul în care mai tânărul bărbat stătea lângă Elisabeta părea al naibii de posesiv. Pe Philip nu-l sâcâie cât de relaxat discutau, atunci când a intrat el. Primul lucru pe care l-a remarcat a fost zâmbetul ei luminos. Nu că l-ar fi șocat, dar i-a provocat un sentiment ciudat. Philip se căznește să și-l explice. Ceva ca o tresărire aproape imperceptibilă, o neașteptată suspendare a respirației. Atât.

Când l-a văzut pe el, zâmbetul ei a pierit. Lui nu i-a prea plăcut nici asta.

Vrea ca Elisabeta să-i zâmbească tot așa cum îi zâmbește lui Porchey.

Își dă seama că s-ar putea să aibă mai mult de lucru decât crezuse.

— Mă bucuram să aflu câte ceva despre tine, indiferent despre ce scriai, spune el. Iar pachetele de la tine au fost întotdeauna bine-venite.

— M-am gândit că ar fi plăcut să primești vești de acasă, spune Elisabeta.

Acasă. Cuvântul acesta îi cade întotdeauna greu, ca o piatră în stomac. Toți îl folosesc cu atâta ușurință! *Acasă.* Are atâtea conotații de confort și siguranță, de familiaritate și apartenență. Un loc unde poți fi tu însuți, unde nu trebuie să cânți ca să-ți meriți cina sau să te

controlezi când spui ceva. Cel puțin așa își imaginează Philip un cămin. N-a mai avut unul de când era copil, la Paris.

Dar Elisabetei nu-i va vorbi despre asta. Vrea să se gândească la el ca la un bărbat stăpân pe sine, nu ca la un băiețandru care tânjește după un loc unde să se așeze.

— Cu siguranță a fost plăcut, spune el, în cele din urmă, iar ea se îmbujorează ușor de plăcere.

— Mă bucur. Sentimentul că fac *ceva*, cât de cât, îmi face bine. Uneori mă simt atât de frustrată că nu mi se permite să particip mai mult la efortul de război. L-am întrebat pe papa dacă n-aș putea să mă înrolez ca voluntară în ATS[13], dar el consideră că sunt mai în siguranță aici, unde tot ce pot face este să tricotez pentru fondul de lână pentru tricotaje, spune și face o grimasă. Și nu-mi place deloc să tricotez! Mă străduiesc, dar nu mă pricep deloc.

Philip râde.

— Tot ce pot spune e că lucrurile pe care le primim – șosetele și fularele și toate celelalte – sunt mai mult decât bine-venite.

— Totuși, aș dori să fac mai mult. Alte fete de vârsta mea își fac datoria cât pot.

Philip se gândește la străzile în ruină, la casele cu tapetul fâlfâind trist pe pereții rămași la vedere. La mizeria și necazurile vieții de zi cu zi și la jefuitorii ce mișună în tenebre. La orbecăiala prin întuneric și la tensiunea iscată de bâiguiala sirenelor care se dezlănțuie apoi în vaiere inumane. La salvele disperate ale artileriei antiaeriene, în timp ce reflectoarele mătură cerul nopții. Și, încă mai cumplit, la șuieratul diavolesc al bombelor care cad și la strania secundă de liniște dinaintea exploziei.

Odată, când el și vărul lui, David, se întorceau fără grijă și împleticindu-se de la un club de noapte, au dat peste o casă lovită în plin de bombe cu doar câteva minute înainte. S-au dus să dea o

mână de ajutor, dar băuseră și probabil că n-au reușit decât să-i încurce pe ceilalți. Philip nu-și mai amintește mare lucru, doar imaginea unei mâini despărțite de corp, parcă aruncată pe o grămadă de moloz fumegând. Un deget era ațintit drept spre el, acuzator parcă, deși Philip n-ar fi putut spune care-i era vina. Pentru o clipă, parcă simte din nou miasma de fum și teroare.

Acum însă nu se împleticește pe un teren bombardat, își reamintește Philip. Clipește și revine în prezent – e la Castelul Windsor, cu o băutură în mână, are de curtat o prințesă –, apoi observă că Elisabeta îl privește. Ochii ei sunt foarte limpezi, foarte albaștri. Par să vadă mai adânc decât ar trebui.

Izbutește să schițeze un zâmbet.

— Să nu-ți dorești să fii acolo. E periculos.

— Dar *tu ești* acolo.

— Eu nu sunt atât de valoros ca tine.

Elisabeta oftează și își dă la o parte o șuviță de păr de pe obraz.

— Tot ce vreau este să pot face și eu ceva.

— Faci destul, spune Philip surprins de propriile sale cuvinte. Reprezinți speranța pentru viitor. Avem cu toții nevoie de tine, mai mult decât îți dai seama.

— Mulțumesc, spune ea încet, după o clipă. Asta mă face să mă simt mai puțin inutilă.

— Și-apoi, nici aici nu ești ferită de orice pericol, nu-i așa? Mi s-au dat instrucțiuni cum să ajung în adăpostul antiaerian. Deși mă îndoiesc că l-aș găsi iarăși, abia mi-am găsit camera, continuă el, reușind, în sfârșit, să-i smulgă Elisabetei un zâmbet.

— Nu e ușor să te descurci în locul acesta, nu-i așa? Mai ales după stingere. În primii ani de război, făceam simulări și învățam cum ar trebui să procedăm în cazul unei invazii și cum să scăpăm de aici, îi spune ea. A trebuit să fugim pe întuneric către automobilele

blindate. Nu era loc decât pentru Margareta, pentru mine, pentru Crawfie și câteva bagaje. Ni s-a spus că n-avem voie să luăm decât un singur corgi.

— Să te-ntrebi ce cățel să iei cu tine, asta da dilemă!

Philip încearcă să înveselească conversația, iar Elisabeta îi zâmbește.

— Păi, să știi c-a fost!

Lui îi vine să sară în sus de bucurie. Zâmbetele ei sunt rare, dar merită să le aștepți apariția.

Printr-o înțelegere nerostită, încep să converseze despre alte lucruri, nu doar despre război.

— Dar, apropo, *unde* sunt câinii? întreabă Philip. Îmi vorbești atâta despre ei în scrisori, încât mă așteptam să fiu nevoit să mă iau la trântă cu ei, ca să ajung la tine.

Să ajung la tine. Nu așa te adresezi prințesei Elisabeta, se dojenește Philip în gând. Unchiul Dickie l-ar mușt rului aspru, dacă l-ar fi auzit!

Subtilitate, dragul meu, ai nevoie de subtilitate. Philip mai că aude glasul lui Mountbatten.

Din fericire, Elisabeta pare să-și dea seama că o tachinează, deși ușoara roșeață din obrajii ei sugerează că e posibil să fi fost surprinsă de această aluzie străvezie la motivele prezenței sale la castel.

— Sunt câini ciobănești, spune ea, ridicându-și etola pe un umăr, numai ca să-i alunece imediat pe celălalt braț. Le place să dea ocol oamenilor și să-i clănțăne de glezne. Și sunt cam obraznici. Bucură-te că sunt închiși în seara asta.

— Norocul meu, murmură Philip, dar e distras de etola aceea care-i tot alunecă și-i atrage atenția spre brațele ei goale.

Oare cum ar fi dacă i-ar ridica-o el pe umeri? Pielea ei ar fi caldă, etola, pufoasă. Degetele îi tremură de dorința de-a o atinge și i se

uscă gura brusc, așa că trebuie să ia o înghițitură de whisky.

Surprinzător, e intrigat de felul în care trece Elisabeta de la timiditate la conversație logică, de felul în care trece peste complimente și vorbește despre câini și tricotat, aparent fără să fie conștientă de farmecele sale: pielea catifelată, silueta ispititoare, gura frumos arcuită.

— Mă bucur că te întorci de Crăciun, spune ea deodată, iar Philip surâde.

— Și eu.

Capitolul 7

Mănâncă în Sufrageria Regală. Cu draperiile de catifea trase, ascunzând noaptea de iarnă, e aproape ca înainte de război, se gândește Elisabeta. În ciuda focului de lemne din șemineul magnific, care totuși, abia arde, și a poleielii terne de pe pereți și de pe tavan, lumina e atât de slabă, încât abia se distinge câte ceva. De-o parte și de alta a șemineului, oglinzile mari sunt însuflețite de pâlpâirea firavă a lumânărilor; argintăria scânteiază, iar masa de mahon e atât de bine lustruită, încât setul de pahare de cristal imaculate se reflectă în ea.

Mâncarea nu se prea ridică la înălțimea decorului, dar părinții ei se mândresc că respectă aceleași reguli ale raționalizării ca toată lumea, deși ei măcar au acces la vânatul de pe domeniul regal. Li s-au trimis niște fazani de la Sandringham, care sunt serviți ca friptură cu legume cultivate în grădinile castelului. Ca toți ceilalți cetățeni ai țării, bucătarul face tot ce poate cu ce are la îndemână.

Pentru Elisabeta, e o schimbare, față de obișnuitele cine din camera copiilor. E mulțumită să stea doar și să asculte conversația din jurul ei. Își întoarce gândurile la Philip. Ce spunea despre câini? *Mă așteptam să fiu nevoit să mă iau la trântă cu ei, ca să ajung la tine.* Încă nu știe cum să înțeleagă aceste cuvinte ale lui. Pe de o parte, e ofensată: Philip vorbea de parcă ar fi presupus că poate să o revendice ca pe un colet. Elisabeta nu e o persoană la care ajungi pur și simplu. Iar ea se așteaptă să fie tratată cu deferența ce i se cuvine ca moștenitoare a tronului.

Pe de altă parte, recunoaște în sinea ei cu reticență, aroganța lui i-a stârnit un fior neașteptat.

Philip nu e ca alți bărbați. Iată-l povestindu-i tatălui ei cum a fost vasul său bombardat de avioane în picaj, în largul coastelor siciliene.

— Erau trei tipi care atacau nava *Wallace*, spune el, iar Elisabeta nu e singura care ascultă.

Are o expresie ageră, amuzată, face gesturi largi. Față de curtenii deferenți, ale căror mișcări sunt mereu reținute, el e copleșitor, însă tatălui ei nu pare să-i pese.

— Mai întâi, ne-am repezit cu toții să ne punem la adăpost, continuă Philip, dar primul Stuka[14] ne-a ratat complet. Credeam c-am scăpat printr-un noroc, așa că am rămas cu capul la cutie când s-a apropiat al doilea avion, la înălțime foarte mică.

Cu mâna, face un gest rapid peste farfurie, ca să facă o demonstrație. Zâmbetul lui e strălucitor.

— Dar ne-a ratat și acela, iar al treilea pilot, fire-aș eu să fiu, nu ne-a nimerit nici el! S-au căznit vreo jumătate de oră și nu ne-au lovit nici măcar o singură dată!

Regele râde. Îl place pe Philip, observă Elisabeta ușurată.

— Până la urmă, ajunseserăm să stăm în picioare pe punte și să ne batem joc de ei, spune Philip. În sfârșit, au renunțat sau au rămas fără muniție. Nu cred că se numărau printre cei mai buni piloți din Luftwaffe. Nu știu ce altceva să spun, decât că sufereau, probabil, de o mahmureală teribilă!

— N-a fost rănit nimeni? întreabă Elisabeta, iar Philip se întoarce spre ea.

— Dintre noi n-a fost rănit nimeni, nici măcar o zgârietură. Ceea ce nu se poate spune despre sentimentele piloților! Probabil au încasat o bește… o admonestare pe cinste, se corectează el, când au ajuns înapoi, la bază.

— Dar, din câte aud, în ultima vreme, nu ți-a fost la fel de ușor, spune tatăl ei.

Philip ridică furculița și cuțitul.

— Nu, au fost câteva situații dificile.

— Dickie mi-a spus ceva despre o plută, îl îndeamnă regele.

— Ah, da… A fost un truc norocos.

Elisabeta își dă seama că el caută să evite să se pună într-o lumină eroică.

— Ce s-a întâmplat? întreabă ea.

Philip ezită, dar, la insistențele tatălui ei, își spune povestea.

— *Wallace* avea misiunea de a acoperi debarcările canadienilor în Sicilia. După cum vă închipuiți, germanii nu erau prea bucuroși, iar avioanele lor Stuka ne atacau tot timpul, așa că eram continuu pe poziții de luptă. Noaptea cu pricina era liniștită și foarte luminoasă. În orice altă situație, ar fi fost o noapte frumoasă, însă pentru noi acelea sunt cele mai rele condiții. Luna lumina siajul navei, care strălucea ca o coadă lungă în urma noastră. Pentru un pilot, era ca o rachetă de semnalizare care indica unde ne aflam, astfel că eram ușor de urmărit. Bineînțeles, am fost descoperiți de un bombardier german – cum ar fi putut să n-o facă! – și ne-a lovit nava în lateral. După care a plecat, dar știam că e numai o chestiune de timp până să se întoarcă cu întăriri. În momentul acela eram o țintă în mișcare. Nu puteam ști din ce direcție aveau să vină. În întuneric, ei ne puteau vedea pe apă, dar noi pe ei, nu. Eram ca atunci când ești legat la ochi și aștepți să pună cineva mâna pe tine.

Elisabeta lasă cuțitul și furculița din mâini. Și-i imaginează pe oamenii de pe navă, tăcuți, așteptând încordați următorul atac, scrutând cerul cu ochii mijiți și ciulind urechile să surprindă huruitul avioanelor, în timp ce valurile mării lovesc netulburate în carenă.

În jurul mesei, au încetat toate conversațiile și toată lumea îl ascultă pe Philip.

— Și ce-ați făcut? întreabă regina.

— I-am pus pe oameni să construiască o plută de lemn, continuă Philip. Știam că nu avem prea mult timp la dispoziție. În câteva

minute pluta era gata. Am azvârlit-o peste bord și i-am dat foc, după care ne-am îndepărtat cu toată viteza, cu motoarele turate la maximum timp de vreo cinci minute, și abia atunci ne-am simțit în sfârșit mai în siguranță, și am oprit motoarele.

— Ca să dispară siajul, nu-i așa? spune regele, dând din cap.

Pe vremuri, fusese și el ofițer de marină.

— Da, domnule. Altfel, puteam afișa o pancartă pe care să scrie: Iată-ne, suntem aici!

Philip ia o înghițitură de vin.

— Am rămas pe loc, în întuneric. Îmi amintesc legănarea calmă a navei și liniștea. Nimeni n-a scos un cuvânt. Toți așteptam să se întoarcă germanii. Nu știu cât am stat așa, spune el. Mi s-a părut că au trecut ore întregi, dar e imposibil. Apoi, am auzit avionul.

Philip se întrerupe, iar Elisabeta se pomenește că-și ține răsuflarea.

— Nu vă ascund că eram îngrozit până și să respir, să nu ne observe pilotul, spune el, cu un zâmbet fugar, de parcă ar fi știut ce era în mintea Elisabetei. Nu că ar fi contat! Apoi, am auzit șuieratul unei bombe care cădea… dar nu era aproape de noi, slavă Domnului! Probabil, pilotul a văzut pluta în flăcări și o fi crezut că ne-a lovit de prima oară, așa că nu făcea decât să lichideze ce mai rămăsese din *Wallace.*

— Exact ce voiați voi să creadă, de fapt, spune Elisabeta.

Philip îi zâmbește calm.

— Exact. Am avut noroc că s-a lăsat amăgit. Am scăpat cu viață, ca să ne continuăm lupta.

— M-mulțumită ție, spune regele, care se mai bâlbâie câteodată, chiar și când e relaxat.

Philip ridică modest mâna.

— Nu-i dați crezare unchiului Dickie, domnule. Știți prea bine cum merg treburile pe o navă. În astfel de circumstanțe, nu se poate spune că a fost ideea unui singur om. Nici măcar nu ai timp de gândire, doar de acțiune.

— Ei bine, îți suntem recunoscători și pentru una, și pentru alta. Și ce vei face în continuare, Philip?

— Cred că voi fi trimis la Newcastle. Se dă în folosință un distrugător nou, *Whelp*, și am sarcina să supraveghez execuția ultimelor finisaje, înainte să intre în serviciu. După aceea, sper să intru iarăși în luptă.

Capitolul 8

Târziu, în noapte, când se întoarce bâjbâind spre camera lui, pașii lui Philip stârnesc ecouri pe coridoarele cu dale de piatră. Își azvârle pantofii din picioare, cască grozav și își descheie gulerul dintr-o smucitură, apoi se întinde pe pat. Indiferent de schimbările pe care le-a adus războiul la Castelul Windsor, nu a fost afectată și pivnița cu vinuri excelente.

Seara a decurs destul de bine, decide el, mulțumit. Regele pare dispus să-l placă, deși poate ar fi trebuit să se străduiască ceva mai mult cu regina, așa cum l-a avertizat unchiul Dickie.

Mai important era că făcuse unele progrese cu Elisabeta. Nu i-a scăpat admirația cu care îl privea când a povestit despre noaptea aceea exasperantă pe *Wallace.* Unchiul Dickie va fi mulțumit de el.

E preferabil să nu se grăbească, reflectează Philip. Mâine, va pleca înapoi la Londra. Mai sunt câteva zile până la Crăciun și nu-i surâde să și le petreacă făcând sluj la Windsor. El și David Milford Haven, vărul lui, sunt invitați la castelul Windsor de Crăciun, așa că se pot întoarce împreună, în Ajun. Între timp, va merge la petreceri și poate va avea șansa să se reconecteze cu Osia, deși simte că între ei s-a instalat o oarecare răceală.

Cu Elisabeta va trebui să o ia mai ușurel. Izolată cum e la Windsor, e puțin probabil să-i ajungă bârfele la urechi, dar discreția este o datorie, își dă seama Philip. A văzut cât de repede se retrage în sine, ca un melc în cochilie, la cel mai mic semn de familiaritate, dar, dacă va avea timp, e sigur că o va putea ademeni să iasă de acolo.

Philip se gândește la etola care-i aluneca pe braț și la căldura care pulsa sub pielea ei. Cât de ispitit a fost să întindă mâna și să i-o aranjeze, doar ca să îi poată atinge umărul.

Bine că n-a făcut-o, își spune ironic. Poate că e dispusă să-l admire, însă ar trebui să simtă ceva mult mai intens pentru el până să-i permită să se apropie de ea.

Era posibil să fie mult mai greu să o curteze pe Elisabeta decât și-a închipuit, dar, la urma urmei, lui i-au plăcut întotdeauna provocările.

— E al naibii de frig, îi spune Philip lui David, vorbind tare ca să se facă auzit peste huruitul motorului.

Călătoresc amândoi în multiubitul său MG spre Castelul Windsor. E Ajunul Crăciunului, iar gerul cumplit a acoperit peisajul cu o glazură de un alb strălucitor. Cu o mână, Philip își aranjează ochelarii de soare pe nas. Cerul e de un albastru spălăcit, lumina, scăzută și totuși, orbitoare.

— E-al naibii de frig peste tot în perioada asta, bombăne David, care iubește confortul.

— Dar în castelul Windsor frigul ajunge pe niște culmi nemaicunoscute. Probabil e înghețat și când e caniculă. O fi din cauza zidurilor de piatră.

Chiar dacă se plânge de frig, Philip e într-o dispoziție bună. În ultimele câteva zile, s-a distrat, a socializat cât a putut, a băut și, când a simțit nevoia, și-a savurat singurătatea pe strada Chester, unde doarme fericit pe un pat de campanie instalat în sufragerie și unde doamna Cable, bucătăreasa slobodă la gură, îl răsfață cu tot felul de bunătăți.

Casa familiei Mountbatten e un refugiu, mai confortabil chiar și decât Palatul Kensington, unde ar locui cu vărul său și cu bunica lor, formidabila văduvă moștenitoare a ducelui de Milford Haven[{15}], prea sus-pusă ca să-i pese ce gândește lumea, dar care are multe de spus despre nepoții ei. Aude ca un liliac, susține David, și oricât ar

încerca ei să se furișeze în vârful picioarelor pe lângă apartamentul ei, de fiecare dată le strigă cu vocea ei hârșâită de fumătoare să intre și-i mustruluiește pentru ora târzie sau pentru lipsa de considerație, în timp ce scrumul nelipsitei țigarete tremură și îi cade pe fustă, de unde-l scutură cu mâna.

— Nu-mi pasă de frig, oriunde e mai bine decât cu bunica, spune David, urmându-și șirul gândurilor. Mai alaltăseară, am încercat s-o strecor pe Robyn la mine. Mă gândeam că-i imposibil ca bunica să mai fie trează la ora aceea, dar, jur, intenționat a luat covoarele de pe jos, ca să audă cum scârțâie scândura aia din podea.

— Deja ar cam trebui să știi care-i aceea.

— A trebuit s-o înghesui pe sărmana Robyn în debaraua cu mături, oftează David. Ce bine-ar fi să ne luăm înapoi conacul Lynden! Mama n-ar strâmba din nas că aduc o fată acasă.

Philip izbucnește în râs. Mama lui David, Nada Milford Haven, e celebră pentru aventurile ei cu bărbați și femei. E o frumusețe exotică, o femeie fermecătoare și generoasă, una dintre cele mai interesante și mai fascinante persoane din câte cunoaște Philip. Nada și soțul ei, unchiul George, au fost cei dintâi care i-au oferit un cămin, pe când era doar un copil la ananghie, iar Philip o adoră.

Ca multe alte reședințe somptuoase, conacul Lynden a fost rechiziționat pe durata războiului, dar măcar David îl va putea revendica la sfârșitul acestuia. Philip însă nu are un cămin unde să se întoarcă.

— Înseamnă că ai să te simți bine la castelul Windsor. Iar vinul e bun.

— Dar compania? de pe locul pasagerului, David se întoarce spre Philip ca să-i studieze profilul. Ea cum e?

— Cine? spune Philip, ca și cum n-ar ști despre cine vorbește David.

— Elisabeta. Era doar o fetiță când am văzut-o ultima dată. Nu purta decât fuste de tweed și pantofiori decenți, cu șosete. A mai crescut, nu?

Cum se apropie de o curbă strânsă, Philip schimbă vitezele.

— Da, a crescut, îi confirmă el, cu un zâmbet pieziș.

— Și?

— Și… e de treabă.

— *De treabă*? pufnește David. Nu știam că-ți plac fetele de treabă.

— Elisabeta îmi place. Chiar îmi place, insistă el, văzându-l pe vărul său dând ochii peste cap. Nu e ca alte fete. E serioasă. Reținută. Nu cred că lasă prea multă lume să se apropie de ea.

— Atunci ar fi o pereche potrivită pentru tine, spune David, privindu-l ironic.

— Chiar așa.

În fața lui se deschide o porțiune de șosea lungă și dreaptă, iar Philip apasă accelerația până la podea, bucurându-se de controlul pe care-l are asupra micului său automobil. Trec în viteză pe lângă garduri vii, pe care le lasă rapid în urmă; pe șosea, soarele întinde dungi de umbră.

— Totuși, încă e foarte tânără.

— E chipeșă? Din fotografii e greu să-ți dai seama.

— Este, când zâmbește. Are o piele minunată. O siluetă plăcută. Ochi foarte albaștri.

— Sună promițător. S-ar putea să mă dau la ea. Să te dau la o parte.

— Ha! N-ai avea nicio șansă, David, spune Philip, rânjind.

— Și, mă rog, de ce nu? Când vreau, pot fi foarte șarmant și știu să mă port cum se cuvine.

Ceea ce, bineînțeles, e foarte adevărat.

— Nu-ți face iluzii. Nu ești prinț.

— Aș fi, dacă George al V-lea[16] nu l-ar fi silit pe bunicul să renunțe la titlul regal.

David se cuibărește mai bine în scaun, netulburat de viteza cu care conduce Philip.

— Ce agitație trebuie să fi produs transformarea prinților de Battenberg în umilii Mountbatten! Nu mă mir că bunica n-a putut niciodată să treacă peste asta. Îți spun sincer, acum, că suntem iar în război, nici nu mi-ar plăcea să port un nume nemțesc.

— Nu-ți merge prea rău nici ca marchiz de Milford Haven, observă Philip, iar David zâmbește infatuat.

— Cam așa e.

— Oricum, nu ești genul Elisabetei.

— Tu ești?

— Aș putea fi.

David se uită lung la el.

— Doamne, Dumnezeule, Philip, spune-mi că nu vorbești *serios*! Credeam că e doar una din ideile năstrușnice ale lui Dickie, ca să refacă statutul familiei Mountbatten.

— Păi, cum spune el întruna, nu prea am multe alternative. Sunt un prinț fără țară. Chiar dacă monarhia ar fi bine văzută în Grecia, dar nu mai e cazul, eu abia dacă am trecut pe-acolo. Unchiul George încă mai este în exil și, foarte probabil, așa va și rămâne. Mă simt britanic, deși nu sunt, așa că nu voi putea rămâne în Marină. Nu am decât titlul și salariul de locotenent cât mai ține războiul. Trebuie să recunoști că prin căsătoria cu cea mai importantă succesoare la vreun tron, din toată lumea, mi-aș mai rezolva din probleme.

— Și ți-ai face multe altele, spune David. Nu mi te pot imagina așezându-te la casa ta, mai ales ca prinț consort. Ești prea neastâmpărat. Și mai ești și un ticălos dificil. Ai să-i scoți pe toți din răbdări!

David îl cunoaște foarte bine, nimic de zis, însă Philip râde, în timp ce virează pe Aleea Lungă[17]. Arborii din Marele Parc al castelului se ridică despuiați și drepți în aerul înghețat, iar șoseaua unduiește, amintindu-i de mare, spre castelul cocoțat pe cel mai înalt talaz.

Chiar dacă peluzele parcului au fost transformate în straturi pentru cultivarea legumelor, intrarea a rămas, totuși, impunătoare.

Dar Philip și-a petrecut întreaga viață vizitând palate și castele magnifice din toată Europa, așa că abia dacă-i observă pe soldații de gardă, în timp ce micul automobil trece huruind prin Poarta George al IV-lea. Când oprește mașina în Curtea Superioară[18], cauciucurile scrâșnesc pe pietriș, după care Philip trage frâna de mână.

— Nu-ți face griji, David. Încă n-am de gând să-mi iau angajamente, dar nu strică să fiu deschis la orice ofertă, nu?

Capitolul 9

Nu sunt decât nouă persoane la masa de Crăciun. Li se servește carne de căprioară și budincă cu pesmet flambată, care sunt aduse în sufragerie de un valet în exclamațiile admirative ale celor din jurul mesei. Budinca e decorată cu o crenguță de vâsc glasată care scânteiază în lumina lumânărilor.

— Se pare că se obține prin scufundarea ramurii de vâsc în săruri de Epsom[19], spune regina. Ce ingenios!

Fără voia ei, Elisabeta se simte vinovată. A citit despre eforturile pe care trebuie să le facă gospodinele de rând ca să gătească ceva special pentru masa de Crăciun și știe foarte bine că puține familii au acces la carne de vânat. Norocoșii care locuiesc la țară s-ar putea să pună pe masa de sărbătoare un iepure sau chiar o găină, însă ceilalți se vor mulțumi cu cartofi la tavă și o budincă de cartofi și morcovi rași.

Prin comparație, masa lor e un festin.

Mâncarea aceasta e o schimbare plăcută față de cinele luate în camera copiilor, dar, inexplicabil, Elisabeta și-a pierdut pofta de mâncare. A avut o tresărire interioară când au sosit Philip și vărul lui și de-atunci simte un gol în stomac.

David e chipeș la modul misterios și un superficial plin de sine, dar Elisabeta preferă farmecul mai necizelat al lui Philip. Când a intrat în salon, s-a îndreptat hotărât spre ea, iar faptul că o consideră prietenă îi încălzește sângele în vene.

Ambii bărbați sunt într-o formă extraordinară și îi fac pe ceilalți să râdă. În seara aceasta, Margareta insistă să joace mimă. Are înclinație spre actorie și îi place foarte mult să mimeze în fața tuturor, în timp ce Elisabeta preferă să ghicească. Philip manevrează să fie în aceeași

echipă cu ea și, încurajată de el, se simte înfloritoare. O dată sau de două ori, o vede pe mama ei privindu-l cu o expresie impenetrabilă.

Philip însuși e foarte nostim când îi vine rândul să mimeze o văduvă scandalizată că a intrat cineva peste ea în baie, iar Elisabeta râde până nu mai poate. În timp ce-și șterge ochii, ridică fruntea și vede că mama ei o privește atent, însă când li se întâlnesc privirile, regina arborează un surâs strălucitor și e prima care aplaudă.

— Bravo!

Ceva mai târziu, sting luminile și lumânările și se adună în jurul focului, ca să-și spună povești cu fantome. Elisabeta e conștientă că Philip face în așa fel încât să stea lângă ea, în întuneric. După ce reușește, își trage scaunul mai aproape, până când li se ating ușor genunchii.

— Poți să mă prinzi de mână, dacă ți se face frică, spune el, iar zâmbetul său e strălucitor în lumina focului.

— Nu mă sperii eu așa ușor, spune Elisabeta, dar nu își depărtează scaunul de al lui.

Simte că genunchiul lui îl atinge pe-al ei.

Înlăuntrul ei, toate se încâlcesc într-un nod tremurător și, dintr-odată, este nefiresc de conștientă de propriu-i trup. De parcă niciodată până atunci nu și-ar mai fi simțit bătăile lente ale inimii, nici cât de mătăsoși îi sunt ciorapii sau cum i se mișcă rochia de satin pe piele. Aude mai limpede ca oricând cum pocnesc și trosnesc lemnele în foc, în timp ce, afară, dincolo de draperiile trase, vântul vâjâie și zgâlțâie ferestrele.

Din fericire, poveștile nu sunt prea înfricoșătoare. Când vine rândul lui David, Philip nu contenește cu comentariile, ca să-i facă pe ceilalți să râdă, până când Margaretei îi sare mușchiul.

— De ce trebuie să strici totul, Philip? se lamentează ea. Poveștile cu stafii trebuie să fie înfricoșătoare, iar astea nu sunt deloc așa!

A doua zi de Crăciun e frustrant de umedă și de mohorâtă, dar Philip acceptă prompt sugestia Elisabetei de a face o plimbare de dimineață. S-a tot gândit și a ajuns la concluzia că trebuie să-i vorbească, cu toate că nu știe dacă își va găsi cuvintele.

Părinții ei se odihnesc, Margareta vrea să cânte la pian, iar David se scuză, însă Elisabeta nu este sigură că nu s-a înțeles dinainte cu Philip.

— Nu prea sunt plimbăreț, spune el.

— David e ca o pisică, pufnește Philip. Detestă să se ude pe labe!

Elisabeta se uită pe fereastră.

— Nu prea e frumos afară, spune ea îndoită, punându-și o haină veche și o pereche de cizme de cauciuc. Dar câinii au nevoie de o plimbare bună.

Și apoi, i se pare mai ușor să discute cu el afară.

— Hai să mergem, spune Philip. Dacă mă ud, asta e!

Când ies, vântul smucește eșarfa cu care Elisabeta și-a acoperit părul și îi izbește în față cu o ploaie înghețată și enervantă. Merg cu capetele aplecate, să se ferească cât pot, însă ea e foarte conștientă de apropierea lui Philip, care își potrivește pașii mari cu ai ei, în timp ce câinii se agită împrejur, amușinând prin iarba înaltă sau învârtindu-se jucăuși unul după altul.

La început, e dificil să vorbească, dar până la urmă se opresc la adăpostul unui stejar ce se înalță semeț pe un dâmb și privesc prin lumina tulbure, înapoi, spre castel. Se înalță masiv și auster în depărtare, iar Turnul Rotund[{20}] e năpădit de norii joși.

— Clădirea asta are ceva care-ți dă siguranță, comentează Philip, după un timp. A fost martora atâtor războaie, a atâtor schimbări, și încă e aici.

Elisabeta dă din cap, cu ochii la zidurile cenușii.

— Chiar dacă acum s-ar părea că războiul nu se va termina niciodată, totuși, se va sfârși într-o bună zi și va intra în istorie, va fi ceva despre care vor învăța copiii la școală. E bine să nu uităm lucrul acesta.

— Dar asta mai înseamnă că nu trebuie să uităm că și *noi* vom fi simple note într-o carte de istorie, spune Philip, cu o grimasă.

— Într-adevăr.

— Nota despre tine va fi mai lungă decât a mea.

În glasul lui e o nuanță pe care Elisabeta nu reușește să o descifreze. Îl privește scurt, apoi întoarce privirea. Da, și asta-i adevărat. N-are niciun rost să nege. Oare îl deranjează că moștenirea ei e mult mai mare decât ar putea fi a lui vreodată?

— Te gândești uneori cum ar fi dacă nu ai avea sânge regal? o întreabă el brusc.

— Da, uneori.

Când încep să se plimbe iar, frigul o face pe Elisabeta să-și strângă mai bine gulerul hainei vechi pe lângă gât.

— Când a abdicat unchiul David[{21}], ne-am mutat la Palatul Buckingham. La început, am fost oripilați. Ne plăcea foarte mult casa noastră confortabilă din Piccadilly. Ne simțeam ca și cum am fi trăit o viață obișnuită, deși nu cred că era chiar așa. Palatul nu este cea mai confortabilă locuință, dar are o grădină minunată, cu un delușor în mijlocul ei. Margareta și cu mine urcam acolo, ca să ne uităm peste ziduri, la trecători. Cel mai mult ne plăcea să privim copiii și ne întrebam unde se duc, unde locuiesc și ce aveau de mâncare la cină.

— Îi invidiați?

— Nu tocmai. Eram doar curioase. E greu să-ți imaginezi cum este viața altora, nu? Copiii aceia care treceau pe sub ziduri poate se

întrebau și ei cum o fi să trăiești într-un palat, dar noi luam lucrurile așa cum erau. Și cum sunt.

— Ești norocoasă, spune Philip, iar ea schițează un zâmbet.

— Nu mă simt mereu așa. Știu cât sunt de privilegiată, dar toate au un preț. În privința vieții pe care o trăiesc, nu am de ales.

El privește în jos, la ea.

— Dacă ai putea, ce ai alege?

— Oh… nimic ieșit din comun. Să trăiesc la țară, înconjurată de câini și cai, spune ea și oftează. Presupun că ți se pare foarte plictisitor, adaugă, roșind ușor.

Lui îi tremură un zâmbet în colțul gurii.

— Păi, trebuie să recunosc că eu, unul, n-aș alege asta. Dar dacă asta vrei tu…

— Oricât aș vrea, nu e ceea ce-am să pot face, spune Elisabeta. Poate că aș fi reușit, dacă unchiul David și-ar fi făcut datoria, dar el a preferat să-și pună sentimentele personale mai presus de ea. Papa a trebuit să plătească prețul acestei decizii, și-l voi plăti și eu. Există, desigur, destine mai rele, dar nu, nu mă simt întotdeauna norocoasă.

Philip are mâinile adânc vârâte în buzunarele jachetei de tweed.

— De fapt, mă gândeam la familia ta, spune el. La cât sunteți de apropiați. Părinții tăi, sora ta. Mi se pare foarte frumos să văd cât de apropiați sunteți unii de alții. Te invidiez pentru asta.

— Da, sunt norocoasă cu familia mea, recunoaște ea, iar chipul i se îmblânzește, gândindu-se la dragul ei tată, la mama ei fermecătoare și la Margareta, atât de spontană și talentată, atât de amuzantă și de energică. Uneori, prea energică. Desigur, Margareta și cu mine mai avem și noi momentele noastre tensionate, dar presupun că toate surorile trec prin asta.

Unul dintre câini a rămas mai în urmă, amușinând hotărât o urmă. Elisabeta se întoarce și îl fluieră, iar o clipă mai târziu câinele

abandonează cam fără voie mirosul și vine la trap spre ei.

— Ea e Jane, spune drăgăstos Elisabeta. Îmbătrânește și-i place să facă ce vrea ea. E cea mai în vârstă, explică ea, uitându-se la câini. Aceea e fiica ei, cealaltă, nepoata… iar cea de colo e strănepoata.

De ce-o fi vorbind despre câini? Pe Philip n-are cum să-l intereseze. Nu face decât să amâne momentul decisiv.

De pe căciulă îi picură apă, iar ploaia parcă i-a smălțuit umerii hainei cu niște paiete. A bucurat-o mult plimbarea aceasta, dar probabil că Philip e ud până la piele, își spune ea, privindu-l vinovată.

— Ce-ar fi să ne întoarcem? întreabă ea.

Capitolul 10

Philip încuviințează bucuros. Picături de ploaie i se scurg pe sub guler, iar mâinile i-au înghețat. Nu s-a gândit niciodată că-și va aminti cu nostalgie de zilele fierbinți când fochiștii de pe *Valiant* au dezertat în Puerto Rico. Dezbrăcați la chilot, împuțiți și asudați, el și camarazii săi aspiranți au fost siliți să dea la lopată ca să încarce cazanele cu cărbune până în Virginia, visând la o zi de iarnă rece și umedă. S-a lecuit acum!

— Ai surori, nu-i așa? îl întreabă Elisabeta, după o clipă de tăcere. Sunteți apropiați?

Nu-l întreabă de părinții lui. Știe, cu siguranță, că s-au separat de mulți ani.

— N-aș spune că suntem apropiați. Sunt mezinul familiei și toate surorile mele sunt mult mai în vârstă decât mine. Sunt foarte… gălăgioase.

În amintire, parcă aude aievea zarva pe care o fac surorile lui când se adună toate împreună. Sunt într-o continuă mișcare de nestăpânit, se fâțâie încoace și-ncolo, învârtindu-și poalele rochiilor într-o învălmășeală de săruturi intempestive, parfumate, întrerupându-se una pe alta și râzând în hohote. Conversația lor e un melanj de engleză, franceză și germană, căci dacă uită vreun cuvânt într-o limbă, încep să vorbească în alta și continuă astfel până când schimbă din nou limba, care, din cine știe ce motiv, li se pare mai potrivită pentru ce spun.

— Toate îmi sunt foarte dragi, spune el. Mai ales Cecile. A murit într-un accident de avion, în 1937.

— Ce tragedie! exclamă Elisabeta.

— Don, soțul ei, și cei doi nepoți ai mei erau cu ea. Veneau încoace, la o nuntă. Cecile era însărcinată în ultima lună.

Lui Philip îi zvâcnește un mușchi pe obraz.

— A născut în avion, poate chiar în timpul prăbușirii. Bebelușul a murit odată cu ea. N-a avut șansa să trăiască.

— Îmi pare rău.

Vocea Elisabetei e atât de stinsă, încât Philip abia o aude. El își amintește uruitul afetelor de tun care cărau sicriele pe străzile pavate din Darmstadt. Avea șaisprezece ani. A zburat în Germania de la Gordonstoun[22] și a urmat cortegiul funerar alături de cumnații lui îmbrăcați în uniforma nazistă. Unchiul Dickie era în rândul din spatele său. Amintirile lui Philip sunt neclare, dar își amintește că, în timpul funeraliilor, unchiul său i-a pus o mână pe umăr. Își amintește și de tropăitul apăsat, și de mulțimea ce privea tăcută. De cerul mohorât, din care țâșneau picături de gheață și lapoviță. De rarele saluturi cu mâna întinsă țeapăn și de murmurele *„Heil Hitler”.*

Incredulitatea uluită și tăgăduirea: cum era posibil ca Cecile, cu ochii ei jucăuși și cu cascadele de hohote de râs, să fie închisă în cutia aceea?

Își alungă din minte amintirile acestea. Ce rost are să zăbovească asupra lor? Ce-a fost a fost.

— Margarita, Dolla – adică Theodora – și Sophie – noi îi spunem Mărunțica[23] – sunt încă în Germania.

Glasul lui Philip e netulburat. Toate trei sunt căsătorite cu ofițeri superiori germani.

— Din motive lesne de înțeles, nu le-am mai văzut în ultima vreme.

— Cred că ți-e tare greu.

Philip nu vrea să admită că i-ar fi greu. Oare nu asta l-au învățat Gordonstoun și războiul? Să continui ce ai de făcut, fără să-ți frângi mâinile și să-ți plângi soarta.

— Războiul e greu pentru toată lumea, spune el aproape aspru. Nu suntem singura familie dezbinată de război.

Elisabeta îl privește scurt cu coada ochiului.

— Știu, spune ea rece. Bunicul meu și kaizerul Wilhelm[24] erau veri. Marele Război[25] îi învățase pe cei din familia regală britanică să fie prudenți față de neamurile lor germane. Și-au schimbat numele în Windsor și au insistat ca familia Battenberg, scoborâtoare din regina Victoria[26] și britanici sadea, să renunțe la titlurile lor princiare.

— Soții germani ai surorilor tale vor fi cel mai mare handicap al tău, l-a avertizat unchiul Dickie. Stai cât poți mai departe de ei.

Dar cum putea să fie și mai departe de surorile sale? Dumnezeu îi este martor că, și așa, a avut prea puțin parte de viața de familie, își spune Philip cu amărăciune. Tatăl lui e la Monte Carlo, mama, la Atena.

— Acum înțeleg de ce crezi că sunt norocoasă, spune Elisabeta.

Vântul îi flutură capetele eșarfei peste bărbie, iar ea se luptă cu materialul alunecos să le înnoade iar.

— Și chiar sunt. Am o familie, un cămin…

— Eu nu mai am un cămin al meu de la nouă ani, spune el, îngrozit de ce-i iese din gură și se încruntă, băgând capul între umeri de frig.

Îi simte ochii limpezi fixați pe profilul lui și se rușinează; cu siguranță, i-a sesizat amărăciunea din glas.

— Atunci ai fost trimis la școală?

— Da, spune el mecanic, rușinat încă de cuvintele care i-au scăpat.

Trebuia să o cucerească pe Elisabeta, nu să-i povestească întâmplări lacrimogene din copilăria sa.

— Până atunci, trăiam toți la Paris, cam de pe o zi pe alta. De fapt, destul de dezordonat.

Așa e mai bine. Să clarifice situația. Pentru că fusese fericit la Saint-Cloud. Și cum să nu fi fost? Era doar un băiețandru, ferit de necazuri. Odorul preferat al frumoasei sale mame, copil tomnatic și adorat. Răsfățat de agreabilul său tată și cocolit de surorile mai mari, chiar și când îi reproșau că e prea răzgâiat. Dădaca Roose era cea mai practică persoană din toată casa.

— Apoi… s-a îmbolnăvit mama, continuă el.

Nu vrea să se prefacă că mama lui n-ar exista. Oricum, Elisabeta știe, cu siguranță, de perioadele petrecute de prințesa Alice prin sanatorii. Totuși, are impresia că pășește pe nisipuri mișcătoare.

Mama lui iubitoare a devenit tot mai absentă și retrasă, excentricitățile ei și-au pierdut farmecul, abandonându-l pe Philip în favoarea spiritualității și declarându-se sfântă și mireasă a lui Iisus. Apoi, a venit Crăciunul acela groaznic, la Saint-Cloud, când ea a fugit la un hotel din Grasse, lăsându-i pe tatăl său, pe surorile sale și pe Philip să se descurce singuri.

Dar a fost bine, își reamintește el repede. Era un copil vioi, ușor de distras de la problemele de familie. Avea o bicicletă cumpărată din banii economisiți de el și erau destule lucruri amuzante la școală și năzbâtii de făcut împreună cu frații Koo, prietenii lui. Încă se mai înfioară când își amintește de cursele cu obstacole organizate la ambasada chineză unde locuiau aceștia, țipând și încăierându-se printre artefacte prețioase de porțelan. Nu-i de mirare că madame Koo răsufla ușurată când îl vedea plecând acasă!

— Toate s-au petrecut cam în același timp, îi spune prudent Elisabetei. Mama nu era bine, tata plecase să trăiască în sudul Franței, iar surorile mele se măritaseră toate. Așa s-a terminat viața mea de familie, cred. N-aveam decât să mă împac cu situația. Și te-mpaci. Toți ne-mpăcăm.

Își dă seama că Elisabeta nu e genul de om care își arată sentimentele, care își bagă nasul în treburile altora sau te compătimește excesiv. Rezerva ei este inexplicabil de liniștitoare și, într-un mod pervers, simte dorința de a-i spune și mai multe despre copilăria lui agitată.

— Părinții mei au vrut să-mi dea o educație britanică, așa că am fost trimis la Cheam[27], iar unchii mei Mountbatten mi-au fost tutori cât timp am stat acolo. Unchiul George – tatăl lui David – era cel ce venea la evenimentele sportive și la serbările de premiere. El și Nada duceau o viață destul de plină de culoare și impetuoasă, spune el, simțind vag cât de eufemistic se exprimă.

Nada, prințesa rusoaică, nu ia în seamă scandalurile pe care le stârnește, iar concepțiile ei nonconformiste sunt motivul pentru care Philip o iubește atât de mult.

— S-au purtat minunat cu mine, se mulțumește să-i spună Elisabetei, ale cărei cunoștințe despre viața amoroasă bănuiește că sunt, în cel mai bun caz, limitate. Mi-am petrecut majoritatea vacanțelor cu ei, de aceea David și cu mine suntem atât de apropiați.

— Totuși, te-ai mai văzut și cu familia, nu-i așa?

— Oh, da! Am rude în toată Europa, așa că aveam mari reuniuni de familie, cu surorile și cu tatăl meu și cu diverși unchi, și mătuși, și veri. Nu știam niciodată unde urma să-mi petrec vacanțele. Îmi scria câte cineva să plec la Wolfsgarten, Panker[28], București, sau în altă parte, așa că-mi făceam bagajul și urcam în tren.

— Cred că ai fost un copil foarte independent, comentează Elisabeta.

Philip ridică din umeri.

— Mi se părea normal, așa cum ți s-a părut și ție copilăria ta. Iar vacanțele acelea, când ne adunam cu toții acasă la vreuna dintre rude și unde aveam atâția veri cu care să mă joc, erau întotdeauna

foarte distractive. Locurile unde puteam sta erau nenumărate și niciodată nu duceam lipsă de spațiu. Știi bine cum sunt palatele și castelele acelea.

— Nu, nu știu.

Lapovița se mai domolește, în sfârșit, iar Elisabeta își șterge cu pumnii strânși obrajii uzi.

— N-am ieșit încă din țară. Iar mai departe de Balmoral[29] n-am ajuns niciodată.

Philip e surprins. Știa că au avut experiențe diferite, dar nu chiar atât de diferite.

— Oh… așa, deci, spune el.

Poate că o invidiază pe Elisabeta pentru familia ei, dar cât de ridicol de oficială și plictisitoare trebuie să-i fi fost copilăria, făcând naveta între Windsor, Palatul Buckingham, Balmoral și Sandringham, înconjurată mereu de curteni deferenți.

— Și cum sunt locurile acelea? întreabă ea.

— Imense, spune Philip scurt. Palatul Buckingham pare intim și cald pe lângă cele mai multe dintre ele.

— Chiar așa? Elisabeta râde neîncrezătoare. Glumeam adesea că-ți trebuie bicicletă ca să circuli prin Buckingham.

— La Wolfsgarten e la fel. Unele palate sunt cam dărăpănate. Mergeam adesea la verișoara mea, Elena[30], pentru că Mihai, fiul ei, e cam de aceeași vârstă cu mine, și am petrecut multe clipe frumoase împreună. El a devenit rege al României la cinci ani, ceea ce, bineînțeles, nu însemna mare lucru pentru noi, pe vremea aceea. Pentru mine, nu era decât un tovarăș de joacă. Aveau un palat în ruină lângă București[31], dar ne plăcea să mergem la castelul Peleș, la Sinaia, în Munții Carpați, vara, când se făcea foarte cald. E un loc desprins parcă din povești, numai foișoare, turnuri și curți interioare. Bunica lui Mihai[32] ne spunea cele mai frumoase basme, la

ea în dormitor. Îi spuneam tușa Missie, iar când făceam năzbâtii, nu ni se mai dădea voie să intrăm la ea să-i spunem noapte bună și să ascultăm povești. Era cea mai cruntă pedeapsă!

Amintirea aceasta îl face să zâmbească, însă, dându-și seama că nu se mai oprește din vorbit, zâmbetul îi piere.

— Iartă-mă! Nu există nimic mai rău decât cineva care flecărește întruna despre oameni și locuri pe care nu le cunoști.

— Îmi place să aflu despre copilăria ta, spune Elisabeta. E atât de diferită de a mea! Mai spune-mi, pe unde ai mai fost?

— Păi, când eram mai tânăr, eu și surorile mele ne-am petrecut câteva vacanțe lângă Le Touquet[{33}], cu familia Foufounis. Ca și părinții mei, și ei sunt emigranți greci și eram foarte bun prieten cu copiii lor, Ria, Ianni și Hélène. Aveau o guvernantă scoțiană înspăimântătoare, căreia îi spuneau Tușica, spune Philip zâmbind nostalgic. Ianni și cu mine ne vâram în tot felul de buclucuri.

Își dă seama că amintirile lui despre plaja din Berck[{34}] s-au estompat de-acum. Poteci prăfuite. Nisip între degetele de la picioare. Greutatea covorului persan al doamnei Foufounis pe umăr, când lui și lui Iannis le venise măreața idee de a face pe negustorii de covoare, ca arabii de pe plajă. Biata Ria, în ghips până la brâu! Sentimentul de teamă pe care l-a avut după ce a spart o vază, știind că Tușica își va sufleca mânecile ca să-i ardă o bătăiță zdravănă. Philip prefera bătăile guvernantei Roose, care era fermă, dar dreaptă.

— Și mai era Panker, reședința de vară a familiei Hesse, pe coasta Mării Baltice. Și acolo ne strângeam mulți, o grămadă de copii care mișunau peste tot. Ne petreceam toată ziua pe plajă. Îmi amintesc plajele nesfârșite cu nisip alb, strălucirea apei și cerul imens, pustiit de vânt, și lumina aceea minunată…

Vocea i se stinge. Fără veste, amintirile i se pun în gât, ca un nod țepăn și încâlcit.

Capitolul 11

Elisabeta îl privește cu coada ochiului. O vreme, cât i-a vorbit de copilărie, părea relaxat, însă e limpede că unele amintiri s-au dovedit a fi prea mult pentru el. Pe maxilarul încleștat îi zvâcnește un mușchi. Pare furios, iar Elisabeta bănuiește că e din pricină că i-a împărtășit atâtea lucruri.

Ea însă e bucuroasă că i-a spus atâtea. Și vrea să știe mai multe despre el. Și trebuie să știe chiar mai mult, dacă va fi să-i propună să se căsătorească.

Gândul acesta o face să simtă o bătaie puternică, dureroasă, în piept. Încă nu e sigură dacă își va lua inima în dinți, dar, acum că s-au revăzut și au discutat cu adevărat, lucrurile s-au schimbat pentru ea. Recunoaște că înainte fusese atrasă de idee. Era tânăr, arătos, un adevărat erou. Cum ar fi putut să nu fie?

Acum însă, și-a făcut o impresie mai precisă despre el. Îi place prezența lui de spirit și umorul, nerăbdarea lui, când e vorba de protocol. Uneori, e țâfnos și arogant, însă are o prestanță care simte că ei îi lipsește încă.

Datoria ei e să se căsătorească și să-și facă o familie. Își dorește și pentru ea acest lucru. De ce nu cu Philip? La urma urmei, e prinț și se trage dintr-o familie ca a ei – obișnuită să facă alianțe dinastice. Pe Mountbatten îl încântă ideea, pe părinții ei, nu prea, asta e limpede.

Elisabeta are sentimentul puternic că, dacă îl vrea, trebuie să facă ea însăși ceva în privința asta.

Astfel că s-a hotărât să-i spună ceva lui Philip. Gândul că l-ar putea speria și l-ar pune pe fugă o neliniștește teribil, însă nu trebuie să complice lucrurile inutil, se încurajează ea. E imposibil ca el să nu știe că unchiul lui insistă asupra ideii de căsătorie. La urma urmei, de ce-ar mai fi aici?

Însă nu s-a discutat nimic oficial. Elisabeta s-a săturat să tot fie fata îndatoritoare care stă acasă, la Windsor, așteptând să se întâmple ceva. Vrea să știe ce gândește Philip.

E gata să vorbească despre această idee, să vadă ce spune și el. Deși… ușor de zis, mai greu de făcut.

Elisabeta deschide gura să spună că ar vrea să discute ceva cu el, dar se răzgândește imediat. Nu poate să-l copleșească cu o astfel de discuție, fără să-l avertizeze. Cu vocea tremurând de emoție spune:

— Ești norocos să ai astfel de amintiri! Dar presupun că n-ai avut parte doar de vacanțe, ci și de perioade în care ți-ai fi dorit un cămin al tău, unde să te întorci.

— Da, uneori, recunoaște el cu o sclipire înciudată în ochi. Dar iarba e întotdeauna mai verde în curtea vecinului, nu? E o idee seducătoare, dar unde ar fi putut fi casa aceea și ce s-ar fi întâmplat cu ea, între timp? Oricum, sunt un tip fără astâmpăr. Sunt ca un câine care tânjește după coșulețul lui, dar nu poate sta locului nicăieri. O parte din mine găsește absolut groaznică ideea de a fi legat de un singur loc și de o singură persoană.

Urmează o foarte scurtă pauză. Pentru Elisabeta, e o clipă de claritate totală. Ei bine, i s-a răspuns la întrebare, chiar înainte să o rostească. Poate a fost mai bine să aștepte.

— Înțeleg, spune ea, pe un ton pe care îl speră neutru.

Dar Philip se oprește și blestemă în barbă.

— Îmi pare rău, spune, scoțându-și căciula și trecându-și încet mâna prin păr. Am înclinația să vorbesc fără să gândesc, uneori. E un prost obicei de-al meu.

— Ce-ai fi spus, dacă te-ai fi gândit mai bine?

— Nu știu… Mai întâi, n-aș fi dat impresia că a te așeza la casa ta e o idee atât de înfiorătoare.

— Chiar dacă este?

— Nu, nu este, insistă el. Cel puțin, nu întotdeauna. Bine-nțeles, mi-ar plăcea să mă căsătoresc, într-o bună zi. Numai că… nu sunt sigur că aș fi bun la asta. N-am văzut multe exemple de căsătorii reușite, cu excepția părinților tăi.

O privește lung pe Elisabeta.

— Cum reușești?

— Ce anume?

— Să nu spui aproape nimic și, totuși, să mă faci să fiu mai cinstit cu tine, decât cu aproape oricine altcineva.

— Mi-ar plăcea să cred că putem fi cinstiți unul cu celălalt, spune Elisabeta, alegându-și cu grijă cuvintele. Știu de ce ești aici. Sunt sigură că aveai invitații mai distractive și mai plăcute ca să-ți petreci Crăciunul.

Când Philip deschide gura să o contrazică, ea ridică o mână.

— E-n regulă. Noi ducem o viață foarte liniștită aici. Așa ne place nouă. Cel puțin, se corectează ea zâmbind crispat, mamei, tatei și mie. Margareta și-ar dori, probabil, ceva mai multă agitație.

După ce cheamă câinii, Elisabeta începe iar să meargă. Acum că au spart gheața, se simte mai stăpână pe sine, iar conversația pe care trebuie să o poarte va fi, cu siguranță, mai ușoară dacă se plimbă.

— Știu că unchiul Dickie crede că o alianță între noi ar fi un lucru bun… la un moment dat. Tu ești prinț, eu, prințesă. Amândoi sperăm să ne căsătorim… cândva. Niciunul dintre noi nu are prea mulți parteneri potențiali dintre care să aleagă.

E foarte mândră că-și poate stăpâni glasul.

— Pentru noi, lucrurile stau altfel. Trebuie să fim pragmatici, când e vorba de căsătorie, așa că înțeleg perfect de ce ai vrut să vii și… să mă examinezi, cum s-ar spune.

— Vorbești de parcă aș fi vreun antrenor de cai, care inspectează o mânză bine cotată.

— Până la urmă, e vorba cam de aceleași lucruri, nu-i așa? spune Elisabeta și obrajii ei sunt rozalii. Soi, descendență, găsirea perechii potrivite.

— Nu crezi că e vorba de a găsi pe cineva pe care să-l iubești?

Culoarea din obrajii ei se intensifică, surprinzând o nuanță de amuzament în glasul lui.

— Ca să fiu sinceră, cred că opțiunile mele sunt limitate. Ale tale sunt mult mai numeroase. Tu, dacă nu vrei, poți chiar să nu te căsătorești. Însă eu nu am de ales în această privință. Dar eu vreau să mă căsătoresc, adaugă ea cu sinceritate.

— Într-o bună zi?

— Da, într-o bună zi.

— Dacă vei găsi prințul potrivit.

— Da, spune ea dintr-o suflare.

Philip tace o vreme, vizibil pe gânduri. Pașii lor nu fac niciun zgomot pe iarba udă, dar Elisabeta aude tropăitul agitat al câinilor în jurul lor, fâlfâit de aripi când unul dintre ei sperie un fazan din ascunzătoarea sa. Picuratul lent, constant, din copaci.

— Bine, voi fi cinstit, spune el în cele din urmă. Nu știu ce vreau. Unchiul Dickie crede că, într-adevăr, ar trebui să încerc să-ți sucesc mințile, dar tu nu ești o persoană căreia poți să-i faci una ca asta, nu-i așa?

Cât de puțin o cunoaște, își spune Elisabeta. De doi ani de zile se gândește numai la el. E mulțumită de expresia ei impasibilă care o face greu de citit. Sunt unele lucruri – de fapt, multe – pe care preferă să le păstreze pentru sine. O fi ea tânără, dar are mândria ei și nici nu se gândește să-i permită lui Philip să afle cu câtă disperare îl dorește.

Pentru că ceea ce spune el e adevărat numai pe jumătate. Nu se lasă luată pe sus de emoții, dar asta numai pentru că nu-și dă ea

voie. Forța propriilor ei sentimente o sperie uneori, astfel că și le stăpânește cu fermitate. Nu îndrăznește să le dea frâu liber, mai ales după ce a văzut ce efect au izbucnirile de furie ale tatălui ei asupra celor din jur. Știe foarte bine cum a fost pedepsit unchiul David pentru că a cedat emoțiilor.

— Cât timp mai suntem încă în război, e foarte dificil să planifici ceva, continuă Philip. Nu știu niciodată dacă vreo torpilă nu are numele meu scris pe ea, iar eu vreau să *trăiesc.* Dacă războiul ăsta afurisit ne-a învățat ceva, atunci este să profităm de orice oportunitate. Sunt atâtea lucruri pe care mi-ar plăcea să le văd și să le fac, atâtea de descoperit; simt un neastâmpăr numai la gândul că m-aș putea stabili undeva.

Elisabeta își ține mâinile în buzunare și ochii plecați. Războiul nu i-a învățat pe toți același lucru. Pe *ea* a învățat-o care este prețul datoriei, nu despre oportunități. Responsabilitatea de a conduce o țară implicată în război apasă greu pe umerii tatălui ei. I-a văzut privirea epuizată și goală, îngrijorarea săpată adânc pe chip.

Să-ți dedici întreaga viață datoriei nu e ceva dezirabil, dar a văzut și ce înseamnă să i te sustragi. Unchiul ei David a ales iubirea în locul datoriei și a fost exilat nu numai din țară, ci și din familie. Elisabeta nu va risca să-i împărtășească soarta. Nu îndrăznește. Mai bine să-și stăpânească sentimentele.

— Dar, într-o bună zi, spune Philip șovăitor, după război… dacă vei mai căuta un prinț…

— Te-aș putea avea în vedere, nu-i așa? continuă ea, văzând că el nu-și încheie fraza.

El o privește serios.

— Sper că o vei face, spune el. Măcar pentru a rămâne prieteni, dacă nu și pentru altceva.

Elisabeta zâmbește și fața i se relaxează.

— Așa sper și eu.

— Ai să-mi mai scrii?

— Dacă ți-ar face plăcere…

— Da, mi-ar face. Scrisori adevărate, spune el. Nu unele politicoase. Spune-mi ce gândești și ce simți.

— Dacă vei face și tu la fel.

— Cu siguranță, spune Philip. Voi fi un corespondent mai bun, îți promit, iar după război…

— Vom vedea, îi termină ea fraza, iar el îi zâmbește larg.

— Da, vom vedea.

Pe furiș, Elisabeta lasă să-i scape un oftat prelung. Până la urmă, conversația a decurs mai bine decât îndrăznea să spere. Philip nu i-ar face niciodată o declarație de dragoste teatrală. E prea cinstit pentru așa ceva. Și nici nu și-au făcut jurăminte, deși între ei s-a creat o legătură adevărată. El nu a exclus un viitor împreună, la un moment dat. Între timp, ea poate spera la ceva și mândria ei a rămas intactă.

Elisabetei seara i se pare încântătoare. Spre deosebire de reuniunea liniștită din seara de Crăciun, regele și regina au invitat mai mulți oaspeți pentru o petrecere informală. De obicei, din cauza timidității, asemenea evenimente sunt un chin pentru ea, însă în seara aceasta Elisabeta strălucește de fericire.

— Arăți foarte bine, Lilibet, îi spune tatăl ei cu căldură, iar ea își dă seama tresărind că, pentru prima oară în viața ei, se *simte* frumoasă.

Pentru că e Philip acolo și pentru că sunt prieteni.

Regele nu e singurul care observă lucrul acesta.

— Ești frumoasa balului în seara aceasta, îi spune ușor ofensată Margareta, pentru că, de obicei, ea este aceea care atrage toate privirile și îi face pe toți să zâmbească. Ai o rochie nouă? o întreabă ea bănuitoare.

— Bineînțeles că nu. Acum, cinstit vorbind, Margareta, unde aș fi putut găsi o rochie nouă?

Totuși, Elisabeta știe că-i strălucesc ochii și i se îmbujorează obrajii.

Până și rigidul Tommy Lascelles catadicsește să-i facă un compliment, după care se întrerupe brusc și se încruntă văzând că Philip și David mută mobila.

— Alteța Voastră Regală, i se adresează el lui Philip, printre dinți.

— S-a întâmplat ceva?

Acesta îl privește scurt.

— E momentul să înceapă petrecerea. Strângem covoarele, ca să putem dansa.

— Ați cerut permisiunea regelui?

Philip își dă, efectiv, ochii peste cap. Elisabeta e înspăimântată, dar și impresionată de așa îndrăzneală din partea lui.

— I-am cerut-o reginei, care a considerat că ideea este încântătoare. Ești mulțumit? întreabă el, fără să încerce măcar să-și ascundă sarcasmul.

Cu siguranță, Tommy nu este mulțumit; căci lui îi plac întrunirile cât mai cuviincioase posibil, însă nu se încumetă să contrazică încuviințarea reginei. Mustața i se zbârlește dezaprobator.

— Atunci, puneți-i pe valeți să facă lucrul acesta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, omule, valeții sunt cu toții ramoliți! David și cu mine ne descurcăm cu covorul. Dar, dacă vrei să ne ajuți, interesează-te cine ar putea aduce gramofonul din salonul reginei.

Margareta e lângă Elisabeta.

— Asta-i bună! Nu-mi vine să cred că Philip îndrăznește să-i vorbească astfel lui Tommy, șoptește ea, în timp ce acesta se

îndepărtează țeapăn. Presupun că dacă e prinț, are impresia că nu trebuie să fie și respectuos.

— Cred că ține mai mult de felul lui de a fi, spune Elisabeta, dar e îngrijorată.

Nu e o idee bună, își spune ea, să ți-l faci dușman pe Tommy, care nu este numai un susținător neclintit al monarhiei, dar și un om cu o putere și o influență considerabile.

Dar își uită toate îngrijorările când unul dintre valeții mai în vârstă intră clătinându-se cu un gramofon, iar un altul aduce o cutie cu discuri. Margareta bate din palme încântată, iar David lasă brațul gramofonului pe primul disc: *„That Old Black Magic”*[35]. Cântecul nici nu putea fi mai potrivit, își spune Elisabeta, tocmai când Philip o apucă de mână și o conduce spre mijlocul încăperii, unde încep să danseze, iar el o învârte până când ea începe să râdă amețită.

Veselia lor e contagioasă. Imediat, se pare că dansează toată lumea, mai puțin Tommy, care privește fioros de pe margine. David pune toate șlagărele anului și, de la *„Take a Chance on Love”*, la *„There Will Never Be Another You”*[36], toate par compuse special pentru Elisabeta. Dansează și cu alți bărbați, dar revine mereu la Philip, care o face să dea pe dinafară de fericire, când îi ia mâna într-a lui. Strângerea mâinii lui e caldă, dar parcă o ține puțin prea aproape de el.

A invitat-o la dans și cu doi ani în urmă, dar atunci nu făcea decât să fie politicos cu o copilă. Acum e altceva. Acum dansează cu ea pentru că vrea, iar Elisabeta își permite să se relaxeze, râzând cu fața ridicată spre el, în timp ce fredonează împreună „Dacă nu iubești pe nimeni altcineva, de ce nu te îndrăgostești de mine?”[37]

Când, la sfârșitul serii, regele se pune în fruntea tradiționalei conga, într-un șir care șerpuiește dintr-o încăpere în alta, Philip se poziționează în spatele Elisabetei și o apucă strâns de talie. Ea îi

simte mâinile puternice arzând-o prin rochia de satin și prin corset, până la piele. Deși toate apartamentele oficiale sunt transformate în birouri, toată lumea dansează tropăind pe Coridorul Mare dintr-un capăt în altul, cu respirația tăiată, iar la sfârșit, toți izbucnesc în râs.

— A fost o seară minunată, spune Philip. O să-mi pară rău să mă întorc mâine la Londra.

Fericirea o face pe Elisabeta să-și ia inima în dinți și să spună:

— De ce nu mai rămâi?

— Mă tem că nu pot.

El mai zâmbește încă, dar nu se uită în ochii ei.

— Am promis să-mi petrec Anul Nou la Londra, cu niște buni prieteni.

Prieteni? Ce prieteni? ar vrea Elisabeta să întrebe, dar știe că nu poate.

— Ah, înțeleg…

Își înghite dezamăgirea. Acesta e un memento salutar că Philip are altă viață, una la care, după cum a recunoscut chiar el, încă mai ezită să renunțe. Ea nu este, pentru el, decât un nou prieten, atât.

— Dar cred că Marina ne va invita în curând pe toți la conacul familiei Coppin. Sper să ne vedem atunci.

Ea reușește să zâmbească din toată inima.

— Da, desigur.

Ce-ar mai putea spune, la urma urmei? N-a hotărât ea, oare, să nu îl pună în situații incomode, făcând nazuri și cerându-i ceea ce el nu e dispus să ofere?

— Ar fi minunat.

Capitolul 12
Cairo, aprilie 1944

— Dă-te naibii la o parte!

Philip se lasă pe claxon, când un negustor ambulant îi taie calea cu cotiga lui. Îi e foarte cald și e plin de praf și moare să bea o bere, iar în ritmul ăsta n-o să ajungă în veci la hotelul „Shepheard".

Cu patru zile înainte, *Whelp* a acostat la Alexandria, iar Philip a fost convocat să se întâlnească cu unchiul lui, la Cairo. Când însuși Comandantul Suprem al Comandamentului Aliat pentru Asia de Sud-Est a cerut ca Philip să se prezinte la el în persoană, căpitanul vasului n-a putut să-i refuze permisia.

Încântat de ocazia de a conduce o mașinuță sport elegantă și de puțin timp liber, după constrângerile de pe navă, Philip s-a bucurat de călătoria prin delta Nilului. Uneori, sunt și avantaje să fii rudă cu Mountbatten, își spune el, rânjind la gândul că are o întreagă după-amiază la dispoziție, în timp ce camarazii săi ofițeri nădușesc la bordul navei, supraveghind reparațiile și refacerea stocurilor.

Savurând reacția promptă a volanului în mâinile sale, Philip a trecut pe lângă câmpuri cultivate cu porumb și bumbac, pe lângă scene biblice cu bărbați muncind îmbrăcați în djellaba, cu bivoli și măgăruși slăbănogi, trudind în jurul puțurilor de apă. De câteva ori a fost ispitit să oprească ca să vadă cum funcționează sistemul de irigații, dar telegrama unchiului Dickie din buzunarul de la piept l-a făcut să-și continue drumul. A trecut iute ca vântul prin satele prăfuite, speriind găinile, urmărit de lătratul câinilor și de cererile politicoase de bacșiș ale copiilor care alergau pe lângă automobil până unde îi țineau puterile.

Acum, însă, automobilul tatonează străzile din Cairo, aglomerate de care cu boi, automobile, jeepuri militare, măgari, cămile și de

pietoni care urcă și coboară de pe ceea ce s-ar numi trotuare. După liniștea deltei, urechile lui Philip sunt asaltate de o larmă de claxoane behăitoare, motoare turate, voci răstite, zbierete de măgari și țipete de telali.

Ajunge la „Shepheard" tocmai când apune soarele și, după un pârâit și o bâiguială în amplificatoare, muezinul e gata să-și înceapă chemarea la rugăciune. Lumina e nepământeană – dincolo de curmali, cerul e roșu, iar sunetul creează un straniu moment de încremenire, de liniște în zarva orașului, apoi, se aude vocea tremurătoare a muezinului. *Alluhu Akbar!*

Philip se oprește să asculte, apoi îi azvârle cheile automobilului băiatului de serviciu și urcă treptele de la intrare, câte două odată. Holul e vast și răcoros, cu pereți faianțați, coloane masive și arcade maure. Ventilatoarele din tavan lovesc leneș aerul; oaspeții stau în grupuri, pe scaune de nuiele, printre ghivece cu palmieri. Sunt destul de mulți bărbați în uniformă, dar altfel, decorul nu pare să se fi schimbat prea mult față de secolul trecut.

Prima persoană pe care o vede Philip e verișoara lui, Alexandra. Sandra e fiica vărului său, Alexandru[{38}], cândva, rege al Greciei. Sunt de vârstă apropiată și și-au petrecut multe vacanțe împreună, în România sau la Panker, așa că Philip ține mult la ea. Ea este cu spatele la el, aplecată în față, prinsă din câte se vede într-o discuție aprinsă cu Frederika, prințesa moștenitoare a Greciei, căsătorită cu Paul, încă unul dintre nenumărații lui veri din familia regală elenă forțați să plece în exil.

Toți, cu excepția mamei lui Philip, Alice, care a rămas la Atena. „Mă va apăra Dumnezeu", a spus ea, când germanii au invadat Grecia, în 1941. Nimeni n-a putut-o convinge să plece, când grecii îndurau atâtea greutăți. „Oamenii de aici au nevoie de mine", a spus simplu. „Trebuie să fac și eu ce pot".

Uneori, s-ar fi spus că mamei lui îi pasă mai mult de oameni în general, decât de propria familie, totuși, Philip e mândru de ea.

Frederika îl observă pe Philip peste umărul Sandrei și face ochii mari, dar el își pune un deget pe buze, apoi se furișează în spatele Sandrei și-i acoperă ochii cu mâinile, făcând-o să țipe.

— Philip!

Țipând încântată, Sandra îl cuprinde în brațe, după ce sare în sus să vadă cine a speriat-o.

— Ce surpriză minunată! Ce cauți aici?

— *Whelp* e în drum spre Ceylon[39], să ne unim cu Flota de Est. Am ancorat la Alexandria pentru reaprovizionare și m-am gândit să profit de ocazie să vin să vă văd pe toți, îi spune Philip, apoi o ocolește să o sărute pe Frederika. Bună, Freddie, ce mai faci?

Ea își oferă obrazul.

— Mai bine, acum că te văd. Paul va fi încântat – și regele, bineînțeles!

— Unchiul Georgie e bine?

— Destul de bine. Pentru o familie regală nu e cine știe ce distracție să fie în exil, iar Georgie e cu atât mai afectat.

— Trebuie să reziste, spune Philip.

Ține la George al II-lea[40], care îi este de fapt văr, nu unchi. Regele e un bărbat mărunțel și vioi, cu un șarm extravagant, atunci când vrea, și cu gusturi cosmopolite, care, bănuiește Philip, i-ar șoca pe pașnicii membri ai familiei Windsor, dacă ar cunoaște amănunte.

— Ia loc, îl îndeamnă Freddie. Tocmai am luat ceaiul. Vrei și tu, sau preferi ceva mai tare?

— Mă gândesc la o bere de când am plecat din Alexandria, mărturisește el, trăgându-și un scaun.

— Hai să bem cu toții ceva!

— Îmi pare tare bine că ai reușit să dai de noi, spune Sandra, după plecarea chelnerului care și-a făcut apariția când prințesa moștenitoare ridicase un deget.

— Mă așteptam să vă văd în Alexandria, încuviințează el.

— După acele groaznice raiduri aeriene a trebuit să ne mutăm spre sud, spune Freddie și se înfioară.

— În orice caz, e nemaipomenit să te vedem, intervine repede Sandra, înainte ca Freddie să se întristeze. Cât poți rămâne?

— Mă tem că nu prea mult. Mâine sunt convocat să mă întâlnesc cu unchiul Dickie.

Freddie își îndreaptă spatele.

— Și Dickie e aici? auzisem că e la Karachi. Nu e comandant în Asia de Sud-Est, acum?

— Cred că e pe drum, spune Philip prudent. Trebuie să sosească cu avionul la Cairo, pentru câteva ore.

— Și vrea să vorbească cu tine? îl ia Sandra la întrebări. Despre ce?

Și lui Philip i-ar plăcea să știe.

Îi dă Sandrei un bobârnac ușor peste nas.

— Nu e treaba ta, strengărițo.

Se întrerupe până le sunt servite băuturile.

— Oricum, înseamnă că am să mă văd cu toată lumea, așa că intenționez să profit din plin de clipele acestea.

Îi mulțumește chelnerului dintr-un semn cu capul, apoi ridică paharul cu satisfacție și lasă berea rece să-i alunece pe gâtul uscat.

— Parcă e mai bine așa, spune el cu un oftat, punând paharul înapoi pe masă.

— Sunt atâtea lucruri pe care vreau să le aflu! Freddie se apleacă nerăbdătoare spre el. Am auzit că ți-ai petrecut Crăciunul la Windsor.

— Da, așa e.

— Și…? îl îmboldește Sandra.

— Și ce? spune Philip, prefăcându-se că nu înțelege.

— Cum a fost?

— Foarte plăcut!

Sandra și Freddie se privesc frustrate una pe alta. Philip știe prea bine că e posibil ca unchiul Georgie să fi făcut aluzii la scrisoarea pe care i-a trimis-o, dar nu are de gând să le satisfacă curiozitatea. Ține mult la rudele lui din Grecia, dar toți sunt groaznic de bârfitori. Las' că nici unchiul Dickie nu e mai breaz!

— Și mica prințesă?

— Margareta? E o copilă strălucitoare. E foarte răsfățată și, dacă nu e în centrul atenției, se bosumflă, dar e fermecătoare, după ce-i trece.

— Vorbesc de Elisabeta, spune Freddie. După cum știi și tu foarte bine!

— Elisabeta nu mai e așa de mică, spune Philip

Elisabeta îi scrie, așa cum i-a promis. Lui Philip îi place să se întindă în cușeta sa și să-i citească scrisorile. Imaginea ei creează o oază de liniște care îl izolează de vibrația motoarelor, de zăngănitul metalic, de vuietul axului elicei și de vocile a vreo două sute de oameni care dau ordine, bombănesc, spun bancuri sau se pârțâie. Calmul Elisabetei îl potolește într-un mod ciudat. Ceva din ea absoarbe o parte din neastâmpărul său și îi îmblânzește asprimea.

Îi scrie și el, în răspuns, mai bine decât înainte. E conștient că a făcut un pas greșit undeva, pe drum. După Crăciun, a mai văzut-o o singură dată, la familia Coppin, când Marina i-a invitat și pe el, și familia regală la cină, pe la începutul lui ianuarie. Atunci, înțelegerea preliminară pe care credea că a făcut-o cu Elisabeta părea să bată

pasul pe loc. A fost politicoasă, dar își ridicase garda din nou. Lui Philip i-ar plăcea să știe de ce.

Ce știe sigur e că s-a simțit ușurat când i-a sosit prima scrisoare de la ea.

Însă nu simte nevoia să dezvăluie ceva din toate acestea nici lui Freddie, nici Sandrei. În schimb, surâde și ia din nou paharul de pe masă.

— Așadar, ce se întâmplă diseară? întreabă el.

— Mergem toți la Gezira Club.

Acceptând tacit schimbarea subiectului, Sandra îl scrutează peste buza paharului ei de cocktail.

— Sper că ai haine de schimb, Philip – ești plin de praf din cap până-n picioare!

Războiul a divizat atâtea familii, încât Philip se bucură de șansa de a-i revedea pe unii dintre ai lui. Cei din familia regală grecească sunt apropiați, poate pentru că exilul i-a dezrădăcinat, făcându-i să depindă unii de alții pentru a-și crea sentimentul că se află printre ai lor. Grecia nu e acasă, cel puțin nu pentru Philip. Nu era decât de-o șchioapă, când părinții lui l-au împachetat într-o lădiță de portocale, ca să fugă, panicați, din Creta, cu avionul.

În 1935, grecii au votat pentru restaurarea monarhiei, iar unchiul Georgie s-a întors pe tronul lui după doisprezece ani de exil. În anul următor, a aranjat ca rămășițele pământești ale regelui Constantin, tatăl său, ale mamei sale, Sofia, și ale bunicii, regina Olga[{41}] – toți decedați în exil – să fie aduse din Capela Rusească din Florența, ca să fie reînhumate pe domeniile familiei, la Tatoi[{42}]. Philip a primit o învoire specială de la Gordonstoun ca să asiste la ceremonie.

A fost o ocazie magnifică, iar pompa și ceremonia l-au mișcat, făcându-l mai conștient ca oricând de poziția lui de prinț, de apartenența la o familie regală. Ba chiar a cochetat cu ideea de a

rămâne în Grecia și de a intra în marina greacă. Totuși, tatăl lui s-a împotrivit în termeni fără echivoc, iar acum Philip se bucură că a făcut-o. Dacă era vreun loc pe care să-l poată numi acasă, acela era Anglia, nu Grecia.

În aceeași seară, sosirea lui Philip la Gezira Club e întâmpinată cu țipete de încântare. Unchiul Georgie îl salută cu o îmbrățișare extravagantă. Regele Greciei nu știe ce sunt strângerile de mână reținute.

— Philip! Exact omul pe care-mi doream să-l văd! Hai, vino-n-coace, băiatul meu drag! Vreau să-ți vorbesc.

Ignorând îmbufnarea femeilor, Georgie îl conduce pe Philip într-o parte liniștită a terasei și îi oferă o țigară.

— Am primit scrisoarea ta, spune el.

Philip scapără bricheta, ca să aprindă mai întâi țigara unchiului său, apoi pe a sa.

— Și? întreabă el, expirând fumul.

— M-am bucurat mult s-o primesc. Nu e nevoie să-ți spun că o alianță cu familia regală britanică ar fi extraordinar de utilă pentru familia noastră. Am speranțe că, într-o bună zi, mă voi putea întoarce la Atena, caz în care britanicii mi-ar fi aliați de nădejde. Bine-nțeles, i-am scris lui Bertie ca să-i spun că, după cum se și cuvenea, m-ai informat, în calitate de cap al familiei, despre intențiile tale în legătură cu prințesa Elisabeta. L-am întrebat oficial dacă te-ar lua în considerare ca pețitor.

— Și ce-a zis?

— Că e prea tânără. Înțeleg că el și regina sunt de părere că, deocamdată, n-a avut șansa să cunoască destui tineri.

— Prostii! exclamă Philip înfierbântat. Castelul Windsor e plin de Grenadieri din gardă. Elisabeta îi invită în fiecare săptămână la masă, pentru numele lui Dumnezeu! Dacă așa se pune problema,

întâlnește mai mulți bărbați tineri, decât fete. Ticălosul de Porchey îi stă mereu în preajmă, spune și trage nervos din țigară. Regina vrea s-o mărite pe Elisabeta cu cine știe ce aristocrat plictisitor din alaiul ei de vânătoare, de pescuit sau de tir. Nu mă place, asta-i problema!

— Presupun că nu e atât vorba despre tine, cât despre familia ta. Era de preferat ca mătușile tale să fi fost mai puțin sincere când și-au spus părerea despre regină, atunci când s-a căsătorit cu Bertie, dar femeile… Ce poți face?

Georgie ridică din umeri și își stinge țigara.

— Îmi pare rău, Philip, însă, în concluzie, trebuie să-ți transmit să nu te mai gândești la Lilibet, deocamdată.

Philip se uită încruntat la țigara din mâna sa, amintindu-și că, după Crăciun, încă nu era hotărât dacă să-i scrie unchiului său ori nu. De fapt, atunci a hotărât să nu-i scrie, până la cina de la familia Coppin, când zâmbetul Elisabetei, dintr-un motiv sau altul, i s-a părut mai rece. În mod pervers, asta l-a făcut să o dorească și s-a răzgândit, așa că i-a scris degrabă lui Georgie. De atunci, a regretat nu o dată că și-a luat niște angajamente și își dorea să-și fi putut retrage cererea de a fi luat în considerare de rege ca pretendent la mâna fiicei sale, Elisabeta. Ar fi trebuit să se simtă ușurat că povestea asta se încheia astfel, în schimb, Philip realizează că este scandalizat.

— Sunt cumva de părere că nu sunt destul de bun pentru ei? se răstește el. Sunt urmaș al reginei Victoria. Am rude apropiate în mai toate casele regale din Europa. Ce vor mai mult?

— Ca surorile tale să nu fie căsătorite cu naziști, probabil.

Philip pufnește și își azvârle țigara.

— Ar fi util să mă pot reîntoarce în Grecia, dar cât timp continuă războiul, nu se întrevede niciun semn. Nu e dracul chiar așa de negru, încearcă Georgie să-l consoleze. Tu nu ai decât… douăzeci și

trei de ani? Ai destulă vreme să te căsătorești și, între timp, îți poți face de cap cu fetițele. Și să te simți bine.

Exact acesta era și planul lui Philip, însă faptul că a fost respins de regele Angliei i-a tăiat tot cheful. Căsătoria cu Elisabeta a devenit nu o capcană, ci o provocare, iar Philip nu e genul care să dea înapoi, nici într-un caz, nici în altul.

— Atunci, de ce vrea să mă vadă unchiul Dickie?

Georgie își desface brațele a neputință.

— Îl știi și tu pe Dickie. Diavolul bătrân se ocupă mereu de intrigi!

Râde ciob de oală spartă, își spune Philip. Ambii săi unchi s-ar putea lua la întrecere cu Machiavelli.

— O fi având el un plan cu tine, spune Georgie. De mult ticluiește o uniune între tine și Lilibet și nu va renunța numai pentru că Bertie se pune de-a curmezișul. Păcat că n-are și el un fiu. N-ar mai pune atâta presiune pe tine, băiete. Are impresia că e tatăl tău.

Philip nu spune nimic. Dickie nu e tatăl lui. Căci tatăl lui nu e mort. E la Monte Carlo. Poate că viața lui Andrei[43] o fi fără rost. Poate că trăiește de pe-o zi pe alta, departe de centrele de putere, și i-o fi încredințat lui Mountbatten responsabilitatea față de fiul său, fără să clipească, dar, totuși, e tatăl lui.

E același tată care îl lua pe Philip pe umeri, un bărbat agreabil, manierat, cu ochi scânteietori și cu monoclu elegant. Cândva, a stat în fața unui tribunal care-i hotăra viața sau moartea, însă, datorită aerului său amuzat și șarmului său, nu și-ar fi putut da nimeni seama de asta. Iar cei care se întâlnesc cu el rămân cu impresia că sunt exact cei pe care își dorea să-i vadă.

E în Philip o latură pe care o consideră infantilă și care ar vrea ca tatăl lui să-și păstreze sentimentul de încântare și mândrie pe care i-l dă unicul său fiu. Știe că, la o adică, în ciuda șarmului și umorului său, Andrei se va pune pe sine înainte de orice, mereu.

Dar Andrei e tatăl lui, iar Philip îl iubește.

Sigur, le este recunoscător tuturor celor din familia Mountbatten: lui Georgie și Nadei, lui Dickie și Edwinei. Ei au fost aceia care veneau să-l ia de la școală, care asistau și îl încurajau la evenimentele sportive și care i-au făcut băiatului turbulent un loc în viețile lor tumultuoase, exuberante.

Cum să nu le fie recunoscător? Dar Philip simte și un resentiment neclar față de datoria care-l împiedică să-și vadă de ale lui și să refuze să se implice în uneltirile lui Dickie.

Înăbușindu-și un oftat, Philip se întoarce din nou spre unchiul său.

— Haide, spune el, să ne întoarcem înăuntru.

Capitolul 13

De lângă lordul Killearn, ambasadorul britanic, Philip privește cu ochii mijiți seninul orbitor al cerului, până când vede un punct care se face tot mai mare, apoi se materializează într-un avion care coboară spre pistă. Philip se uită cu mult interes cum aterizează. Și-ar dori să învețe să piloteze. Îl fascinează ideea de a fi acolo, sus, în cer, liber în lumină. I-ar fi plăcut să se înroleze în RAF[{44}], dar fiind din aceeași familie cu Mountbatten, ar fi fost o erezie să nu intre în Senior Service[{45}].

După noaptea trecută, se simte mai mult decât frânt. Discuția cu unchiul Georgie i-a creat o dispoziție rebelă, așa că a dansat și a băut până la orele mici ale dimineții. Acum trebuie să admită că regretă.

Philip își aranjează gulerul. S-a bărbierit și s-a schimbat, așa că astăzi poartă uniforma tropicală; unchiul Dickie îi pretinde să arate impecabil, chiar dacă nu prea e stilul lui.

Când avionul se oprește, cu elicele învârtindu-se frenetic încă, dinspre pistă vin valuri de căldură. Apoi, iată-l, în capul scărilor, pe Comandantul Suprem al Aliaților din Asia de Sud-Est, în uniformă orbitor de albă și cu trese aurii. Civilizat și zâmbitor, ca întotdeauna, se apropie de Philip și de ambasador, învăluindu-i cu farmecul lui pe care, uneori, îl folosește ca pe o armă.

Philip îl salută cu eleganță.

— Frumos din partea dumitale că ne găzduiești în ambasadă, Killearn, spune Mountbatten, strângând mâna ambasadorului.

— Nicio problemă, domnule. V-am pregătit un prânz ușor.

— Excelent!

Mountbatten se întoarce spre nepotul lui.

— Philip, mă bucur mult să te văd!

Dacă unchiul Dickie e descurajat de felul în care a fost respinsă cererea lui Philip, o ascunde foarte bine. Pare să fie într-o dispoziție nemaipomenită. În automobil și la masă discută tot feluri de fleacuri, apoi îi propune lui Philip să facă o plimbare prin grădina ambasadei. Un aspersor sâsâie pe gazon, iar curmalii aruncă umbre frânte pe uniformele lor albe, în timp ce păşesc pe aleile cu pietriș.

— Toate-s bune pe *Whelp?*

— Da. Despre ce e vorba?

— Philip, mereu atât de direct, oftează Mountbatten. Trebuie să înveți să fii puțin mai… rafinat.

Acesta e reproșul pe care unchiul său i-l face mereu, dar Philip se mulțumește să zâmbească.

— În fine, despre ce e vorba?

— Am mai cumpănit la chestiunea mariajului tău.

— Ce mariaj? Nu va fi niciun mariaj. Unchiul Georgie mi-a spus că regele a refuzat.

— Deocamdată, subliniază Mountbatten cu blândețe. În asemenea chestiuni, e vorba de un joc de durată. Crăciunul la Windsor a fost un succes, evident, și ai procedat corect scriindu-i regelui Greciei.

— Da, mult bine mi-a făcut, spune Philip, ofensat încă de refuzul categoric al lui George al VI-lea[{46}].

— A fost doar prima rundă.

Unchiul Dickie își studiază unghiile.

— Cred că ar fi o idee bună să renunți la cetățenia greacă și să devii cetățean britanic. Oricum, vei avea nevoie de ea. Războiul se apropie de sfârșit, iar tu nu-ți vei mai putea urma cariera în Marină, dacă nu ești britanic.

— Nu mă deranjează. Nu pot spune că am prea multe legături cu Grecia. În orice caz, eu mă simt britanic.

— Așa mă gândeam și eu. E de înțeles că există o oarecare rezistență față de ideea ca prințesa Elisabeta să se căsătorească cu un prinț străin, mai ales dacă ținem seama de război, însă tu ai urmat o școală în Marea Britanie, iar acum nu vorbești decât engleza… Toate acestea sunt în favoarea ta. Însă va trebui să acționăm cu prudență, având în vedere relațiile Marii Britanii cu Grecia, dar nu văd niciun motiv să nu inițiem acest proces – bineînțeles, dacă ești și tu de acord, adaugă Mountbatten, după o clipă de reflecție.

Ce drăguț din partea unchiului Dickie să pretindă că are și el un cuvânt de spus în această chestiune, își spune Philip, ușor cinic.

— Din partea mea, e în regulă, spune el.

— Bun.

Urmează o pauză discretă.

— Bineînțeles, ar fi mai bine să nu dai drept motiv al naturalizării un posibil mariaj. Celor din familie le vom spune că e doar o chestiune care privește cariera ta. Dacă prinde careva de veste despre nuntă, nu-i mai oprește nimic. Sunt incredibil de bârfitori, toți!

Philip ridică o sprânceană.

— Râde ciob de oală spartă, unchiule Dickie, spune sec.

Bârfa e un mod de viață pentru unchiul său.

— Nu fi impertinent, băiete, spune Mountbatten relaxat.

Se opresc la umbra unui palmier, de unde se vede Nilul.

— Cum te înțelegi cu Lilibet?

Jenat, Philip își dă seama că nu vrea să vorbească cu nimeni despre Elisabeta.

— Bine.

— Nu mai ai pe nimeni altcineva? Dar fata aceea drăguță? Cu nume ciudat.

— Osia? Tocmai s-a logodit, se pare.

— Bun. Să nu-ți mai faci nicio relație.

— La naiba, unchiule, nici măcar n-am împlinit douăzeci și trei de ani!

Fără să vrea, lui Philip îi sare țandăra. Nu-i place să fie tratat ca un nimic. Nu-i place să se simtă ca și cum n-ar fi stăpân pe sine. Cei din familia Mountbatten s-au purtat bine cu el și detestă gândul că i-ar putea dezamăgi sau, chiar mai rău, că l-ar putea repudia.

— Îmi pare rău, Philip, dar trebuie să te gândești serios la opțiunile tale, spune Mountbatten, împăciuitor. Ești prinț și asta înseamnă obligații. N-are rost să te prefaci că viața îți aparține. Și nici nu ai luxul vreunui venit personal. Ce-ai să faci dacă nu te căsătorești cu Lilibet? Vei lucra într-o bancă? Sau vrei să sfârșești ca tatăl tău, să trăiești de pe o zi pe alta, într-o văgăună?

Philip trebuie să-și încleștеze fălcile ca să nu rostească replica furioasă care-i stă pe limbă. Nuanța de dispreț din glasul unchiului său când vorbește de Andrei îl doare și mai tare, pentru că, undeva, în adâncurile ființei sale, Philip simte același lucru. Își iubește tatăl, dar ce-a făcut el cu viața lui? Philip *nu* vrea să fie ca el.

I-ar plăcea să-l sfideze pe unchiul său și să-i spună verde-n față că își va croi singur o carieră de ofițer de marină, dar tot ar avea nevoie de ajutor pentru a parcurge procesul de naturalizare și, dacă e să fie cinstit cu el însuși, cât de departe ar ajunge în Marină fără relațiile solide ale familiei Mountbatten? Dacă le pierde, dacă se înstrăinează de unchiul lui, ce-i rămâne? Își permite, oare, să mai piardă o familie, un tată, un cămin?

Cu maxilarul încleștat, privește în depărtare, peste Nil, la un bărbat și la fiul său care navighează într-o felucă. Au și ei problemele lor, Philip știe prea bine, însă cât de simple sunt alegerile pe care trebuie să le facă! Nici nu se compară cu ale lui.

Mountbatten îl lasă să mediteze o vreme.

— Nu-ți displace Elisabeta, nu-i așa? îl întreabă, în cele din urmă.

— Nu, bineînțeles că nu.

Însă e o mare diferență între a nu-ți displăcea o fată și a fi obligat să te căsătorești cu ea. Philip e conștient că e capricios. La urma urmei, cu doar o seară în urmă s-a simțit ofensat că *nu* i se permite să se căsătorească cu Elisabeta. Nu are nimic împotriva ideii în sine, ci împotriva metodei, reflectează el, încercând să-și justifice logica propriei reacții. Trăiește pe picioarele lui de atâta timp, încât, din instinct, se încăpățânează prostește să refuze a-și pune viitorul în mâinile altcuiva.

— Pare mereu foarte drăguță. Liniștită. Cuminte.

Din glasul lui Mountbatten răzbate un strop de nostalgie. Philip presupune că se gândește la Edwina, uluitoarea sa soție, care, la fel ca mătușa lui, Nada, e minunată din multe puncte de vedere, dar e imposibil de imaginat că ar putea fi caracterizată ca drăguță, liniștită, cuminte.

— Și frumușică.

Philip oftează.

— Ne scriem ceva mai des, recunoaște el. Mi-a trimis o fotografie și i-am dat și eu una cu mine.

— Excelent. Schimbul de fotografii este primul pas înainte, spune Dickie, aparent mulțumit. Gândește-te ce-ar putea însemna asta, îl încurajează el, văzându-l pe Philip dând ochii peste cap. Lilibet va fi regină, într-o bună zi, iar tu ai putea fi acolo, lângă tron. Ești prea talentat ca să-ți trăiești viața ca un neica nimeni. Gândește-te câtă influență ai putea avea! E o alianță convenabilă din toate punctele de vedere.

Philip își întoarce iar privirile spre feluca aceea domoală.

— Cred că prea le iei în serios pe toate.

— Oare? Știu cât poți fi de fermecător, când vrei. Cred că știi foarte bine că ești al naibii de chipeș și, mai important, că ești un

tânăr inteligent – mai puțin când ești împreună cu idiotul de David, vărul tău, și cutreierați Londra în mașină, după ce se dă stingerea! Dacă Lilibet nu s-a îndrăgostit încă de tine, nu e nevoie decât de un mic efort din partea ta ca să o cucerești, ține minte ce-ți spun!

— Dacă nu te deranjează, unchiule Dickie, prefer să-i câștig simpatia fără sfaturile tale!

Ochii lui Mountbatten se luminează, simțind o nuanță de consimțire resemnată în glasul lui, și se grăbește să profite de acest avantaj.

— Deci ne-am înțeles, da? Începem demersurile pentru obținerea naturalizării?

— Da, cred că da.

— Am să vorbesc cu Georgie și cu Paul. Nu prea sunt semne că monarhia va fi restaurată în Grecia, însă amândoi vor fi încântați să-și păstreze legăturile cu Marea Britanie. I-am spus deja lui Killearn că vreau să vorbesc cu tine despre naturalizare, în ideea că astfel îi vei fi mai de folos regelui în îndeplinirea îndatoririlor sale.

Philip ridică din sprânceană.

— Și te-a crezut?

— N-are importanță. Principalul e să nu speriem caii vorbind despre o posibilă căsătorie. Diplomații ăștia sunt niște bârfitori chiar mai răi decât mătușile tale!

Unchiul lui îi pune mâna pe umăr.

— Nu fi atât de mâhnit! Încă nu e nevoie să-ți asumi nicio obligație. Nu-ți pune nimeni pistolul la tâmplă ca să mergi la altar, Philip. Nu-ți cer decât să te gândești la ce-ar putea însemna pentru tine și pentru familie.

Se oprește o clipă.

— Războiul nu s-a terminat. I-om fi pus noi pe nemți pe fugă, dar încă mai avem de furcă cu japonezii, și nu va fi ușor. Se pot întâmpla

multe până când să fii pus în situația să te căsătorești.

E adevărat, își spune Philip, simțind că-l cuprinde iar vioiciunea lui naturală. Urmărește feluca dispărând în depărtare. Încă mai are vreme de acțiune, de distracție. Încă mai este liber.

— Între timp, continuă Mountbatten când se întorc spre ambasadă, ar fi o idee bună să continui să-i scrii lui Lilibet, bineînțeles, fără să-i menționezi discuția noastră de azi. Poți face asta?

Philip și-o imaginează pe Elisabeta la adăpost, la Windsor. Aprilie: acolo trebuie să fie primăvară, cu soare capricios, cu ploi și vânt. Și-o închipuie plimbându-și câinii ei ridicoli în parcul cel mare, înfofolită într-o haină veche și în pantofi trainici, fără să știe – oare? – de planurile pe care le fac toți ceilalți pentru viitorul ei.

— Da, îi spune Philip unchiului său. Pot s-o fac.

Capitolul 14
Londra, 8 mai 1945

În fața palatului, mulțimea entuziastă vuiește, cântând și aclamând.

— Să vină regele! Să vină regele!

Scandările cresc și scad în valuri.

Elisabeta surâde, ascultând larma orașului euforic, căci anii lungi și amari ai războiului s-au sfârșit.

Își îndreaptă cravata și se studiază în oglindă.

— Ce zici, Susan? întreabă ea. Arăt bine?

Susan ciulește urechile și înclină capul, înțelegând că ei îi este adresată întrebarea, deși nu e în stare să răspundă. Pe Susan, un ghemotoc de blăniță moale, aurie, cu ochi sclipitori, negri și cu limbuță lungă și rozalie, a primit-o cadou de la părinții ei, în urmă cu un an, când Elisabeta a împlinit optsprezece ani. În dimineața aniversării ei, Elisabeta a ridicat-o, i-a simțit căldura și greutatea tremurătoare în palmă și s-a îndrăgostit pe loc. Oricât de mohorâtă ar fi atmosfera, Susan o face totdeauna să zâmbească. Când se duc la plimbare, țopăie în fața ei, iar la întoarcere, cade lată, cu lăbuțele în lături. Se întinde pe spate și așteaptă să fie scărpinată pe burtică, iar când nu-i dă destulă atenție, o mușcă ușor. Susan e primul cățel numai al ei și e întotdeauna atentă la glasul Elisabetei, care o adoră.

— Ai dreptate, nu arăt grozav, îi spune ea cățelușei.

E îmbrăcată în uniforma ATS: veston, cămașă, fustă, ciorapi, toate kaki și, ca variațiune la atâta kaki, niște pantofi maro butucănoși. Centura cu care-și strânge vestonul pe talie o face să pară greoaie.

Mama ei s-a arătat oripilată când a văzut-o prima oară îmbrăcată așa.

— Oh, draga mea! atât a putut spune cu glas pierit.

Dar Elisabeta e mândră de uniforma ei, mai mândră decât de coroana și roba de hermină pe care le-a purtat la încoronarea tatălui său. A lustruit cu mâna ei fiecare nasture, iar în această zi a victoriei nu vrea să arate ca o prințesă, ci ca o persoană care, măcar pentru scurt timp, a făcut un oarecare efort pentru câștigarea războiului.

A trebuit să-l bată mult timp la cap pe tatăl ei, regele, ca să i se permită să intre în ATS. Poate „a bate la cap" nu e expresia potrivită. Elisabeta îl asculta în liniște, încuviința dând din cap, după care își relua solicitarea pe un ton rezonabil. Ea nu renunță niciodată. Până la urmă, și-a înduplecat tatăl fără ca vreunul dintre ei să ridice vocea nici măcar o dată.

Înrolarea în ATS a fost prima ei aventură în lume. Totuși, nu i-a oferit chiar libertatea la care spera. În fiecare seară, după instrucție, era adusă cu mașina la castelul Windsor, iar la prânz era luată în graba mare de lângă celelalte recrute și dusă să ia masa cu ofițerii. Însă era incitant să iasă și să întâlnească oameni obișnuiți, după ce fusese atâta timp izolată la Windsor.

Și mai însemna că putea să-i scrie și despre alt fel de lucruri lui Philip.

Toți sunt sătui să le tot povestesc despre pistoane și chiulase. Singura care nu se plânge niciodată e Susan! Uniforma e oribilă, dar măcar Margareta nu are motive să fie geloasă. Se supără imediat, dacă i se pare că eu fac ceva ce-ar vrea să facă ea, însă spune că n-are chef să se vâre pe sub camioane sau să-și murdărească mâinile, schimbând cauciucuri. Nu-mi dau seama de ce îmi place atât de mult. Cred că e din cauză că efectiv fac *ceva, nu doar vorbesc despre ce-aș face.*

A trecut mai mult de un an de când nu l-a mai văzut pe Philip. Elisabeta știe că părinții ei speră în tăcere că l-a uitat. Au organizat mici petreceri și serate la care au invitat tineri potriviți. Bărbații sunt cu toții foarte drăguți și cu mulți dintre ei s-a împrietenit, dar niciunul nu are ochii albaștri sfredelitori ai lui Philip, care îi cer să vorbească în mod onest despre sine. Sunt fermecători, însă o tratează ca pe o prințesă.

Philip o tratează ca pe un om, ca pe Elisabeta, și chiar îi spune Elisabeta, tot timpul. Membrii familiei îi spun mai mereu Lilibet, însă Philip e altfel. *Lilibet e drăgălaș, dar e un nume de fetiță,* i-a răspuns când l-a întrebat de ce nu-i spune și el așa. *Prefer să mă gândesc la tine ca la o tânără femeie, așa că Elisabeta mi separe mai potrivit. Nu te superi, nu?*

Bineînțeles că nu.

Elisabeta își dorește deseori să fi fost mai caldă ultima oară când s-au întâlnit. La puțin timp după Crăciun, Marina a invitat familia regală la cină, iar Philip era și el acolo. Necazul e că, între timp, Elisabeta aflase că el nu și-a petrecut Anul Nou cu prietenii, cum îi spusese, ci cu o prietenă, Hélène Foufounis.

David Milford Haven i-a povestit despre relația lor a doua zi de Crăciun, când a venit să-și ia rămas-bun. Băuse toată seara și se clătina ușor pe picioare, cu ochii injectați.

— Hélène înseamnă foarte mult pentru Philip, a spus el bălmăjind cuvintele. Se cunosc de copii. E o fată pe cinste!

Această remarcă salutară i-a reamintit Elisabetei că în viața lui Philip existau și alte persoane, inclusiv „fete pe cinste", care îl cunoșteau foarte bine. Și-a dat atunci seama că e geloasă pe această necunoscută Hélène. Nu-și amintea să mai fi fost cotropită de gelozie vreodată – de ce ar fi fost? –, dar Elisabeta i-a recunoscut imediat împunsătura.

Realizarea că gelozia era irațională și injustă a făcut să-i simtă și mai acut împunsătura. Philip nu jurase strâmb că va renunța la alte prietenii, la alte iubiri. Conveniseră să-și scrie și-atât.

Odată, când ea și Margareta erau destul de mici încă, înainte ca papa să devină rege, Crawfie le-a dus să ia lecții de înot de la doamna Daly, la Bath Club. În prima zi, au fost înspăimântate amândouă și s-au agățat strâns de mâinile guvernantei. A văzut atunci o fată care urca pe cea mai înaltă trambulină, pregătindu-se să plonjeze. Elisabeta își amintește și acum ecoul strigătelor de încurajare, mirosul de clor și de lemn ud, și își mai amintește oftatul ei când, la semnalul doamnei Daly, fata a țopăit pe trambulină, executând o săritură de lebădă perfectă.

— Nu voi fi niciodată în stare să fac așa ceva, a spus ea, impresionată de curajul fetei.

— Oh, ba da, vei fi, zisese domnișoara Daly râzând. Fata aceea e oarbă, iar dacă a putut ea, în mod cert vei putea și tu.

Elisabeta s-a gândit deseori la fata aceea și cum o fi fost pentru ea să urce treptele și să pășească pe scândura trambulinei fără să vadă nimic. Și-a imaginat curajul ei de a se arunca în necunoscut. Întâlnirea ei cu Philip de Crăciun a făcut-o să se simtă cumva ca și cum ar fi pășit atentă pe scândura celei mai înalte trambuline, gata de săritură, dar când a auzit de Hélène, și-a pierdut tot elanul. S-a târât înapoi pe trambulină și a coborât cu picioarele pe pământ.

La fel ca în cazul înrolării în ATS, n-a renunțat, dar a decis să se protejeze. Nu va mai fi la fel de caldă cu Philip, și-a spus ea atunci. Nu avea să se pună într-o situație jenantă. La urma urmei, avea mândria ei.

Dar să-și scrie unul altuia s-a dovedit o idee bună. Elisabeta simte că-l cunoaște mai bine pe Philip și tânjește să-l vadă din nou.

Iar acum războiul s-a sfârșit.

Ieri, Churchill a anunțat victoria de la balconul Ministerului Sănătății, de pe bulevardul Whitehall. Elisabeta și Margareta aproape că și-au lipit urechile de aparatul de radio ca să-l audă vorbind mulțimii, nerăbdătoare să afle știrile pe care le așteptau.

— Este victoria voastră! a declarat prim-ministrul, iar mulțimea i-a răspuns la unison:

— Nu, e victoria ta!

La auzul acestor cuvinte, Elisabetei i s-a pus un nod în gât. Unde-ar fi ei acum fără Churchill?

— Este victoria cauzei libertății în fiecare țară! a continuat Churchill cu voce gravă. În lunga noastră istorie, n-am văzut o zi mai glorioasă decât aceasta. Și toți, bărbați și femei, au făcut tot ce-au putut.

Elisabeta nu-și poate reprima sentimentul că ea n-a făcut cine știe ce. Trecuse abia o lună de când intrase în ATS. Spera să ajungă la statul major, ca tânăr ofițer, și să lucreze în transporturi, dar papa deja vociferează că are nevoie de ea acasă, să-l sprijine în îndeplinirea îndatoririlor regale.

Îndatoriri. Singurul cuvânt pe care Elisabeta nu-l poate ignora.

Prețuiește numele lui Philip, așa cum îi prețuiește și scrisorile. El i-a scris și i-a cerut să-i trimită o fotografie, ca să o privească în timp ce-i citea epistolele. Părea aproape o declarație. Căci o fotografie înseamnă mai mult decât o scrisoare. I-a luat o veșnicie să aleagă una pe care să i-o trimită.

La rândul său, așa cum i-a cerut ea, și Philip i-a trimis o fotografie, în care arată superb în uniforma de ofițer de marină. Elisabeta a pus-o pe șemineul din salonul ei, ca să o vadă în fiecare zi, până când Crawfie a început să bombăne, spunându-i că nu se cade.

În ultima vreme, îi scria Philip, și-a lăsat barbă. *Trimite-mi o poză, să văd cum arăți acum,* i-a scris Elisabeta, iar când a primit-o, a

studiat-o cu atenție. Nu i se pare prea arătos cu barbă, dar măcar îi va închide gura lui Crawfie.

A pus-o pe șemineu în locul celei pe care bătrâna guvernantă o găsea atât de grăitoare.

— Poftim, acum nu-l va mai recunoaște nimeni, a spus ea, iar Crawfie doar a privit-o în felul ei caracteristic.

Philip încă se află în Asia de Sud-Est, dar e imposibil să mai treacă mult timp până când și acolo se va încheia războiul, după care, e lucru cert, nu-i așa?, se va întoarce acasă.

Și ce va urma atunci? Nu și-au făcut nicio promisiune. Cu sau fără fotografii, era posibil ca Philip să se fi răzgândit. Cu toată bucuria încheierii războiului, Elisabeta se simte rușinată că încă mai are ceva pe suflet, mai precis că visează ca Philip să o mai dorească.

— Lil, ești gata?

Margareta intră săltăreață, dar se trage îndărăt când vede cu ce s-a îmbrăcat Elisabeta.

— De ce porți uniforma asta? E oribilă!

— E uniforma mea, spune încet Elisabeta. Și vreau să o port.

Alegerea vestimentară a surorii ei o face pe Margareta să-și dea ochii peste cap.

— Vor să ieșim în balcon, spune ea. Papa spune să nu-i mai facem pe oameni să aștepte.

— Vin acum!

Dându-și importanță, Susan merge cu pași iuți și mărunți pe lângă Elisabeta pe interminabilele coridoare ale palatului, către camera ce dă spre curtea din față, unde se strânge toată familia înainte să apară în balcon.

Azi e ziua sărbătoririi oficiale, deși veselia a început odată cu anunțul de ieri al lui Churchill. Focuri de artificii au brăzdat cerul toată noaptea, iar mulțimea s-a revărsat pe străzi.

După șase ani lungi de război, sentimentul eliberării e profund. Îl simte toată lumea – o detensionare, o enormă dezlănțuire, o izbucnire colectivă, de parcă țara se chircise în sine, ținându-și respirația o vreme, iar acum îi dă drumul într-o revărsare de emoții.

Când a auzit știrea prima oară, inima Elisabetei a început să bată atât de tare, încât a trebuit să-și pună mâna la piept, să nu i-l spargă. În sfârșit, *în sfârșit!* Pentru o clipă, ușurarea a fost atât de intensă, încât durea.

Londra, sărăcită și ruinată, a explodat în sărbătoare. Oameni care au pierdut totul, mai puțin propriile vieți, se îndreaptă spre palat, urcând pe lângă Monumentul Victoria{47} și îmbulzindu-se în fața porților.

Camera ce dă spre curtea din față e plină de oameni. Toți zâmbesc și sporovăiesc, iar larma dinăuntru și de afară e asurzitoare. Elisabeta e încântată să vadă în sfârșit că fața trasă a tatălui ei s-a relaxat. Se luminează când apare ea.

— Iată-te, spune el, în timp ce scandările „Să vină regele!” devin tot mai insistente. Ești gata?

Elisabeta dă din cap și așteaptă ca el să o scoată pe regină dintr-o conversație cu fratele ei favorit, David Bowes-Lyon, și să îl trimită pe ofițerul palatului, căpitanul de escadrilă Townsend, să o aducă pe Margareta.

— E mai rău decât să aduni câinii, bombăne regele în glumă.

În sfârșit, s-au adunat toți patru. Regele îi aruncă o privire reginei, care îi întoarce zâmbetul, într-un dialog fără cuvinte. Între ei e o legătură pe care Elisabeta o invidiază. I-ar plăcea să se căsătorească cu un bărbat care să o privească așa cum o privește papa pe mama ei.

Philip nu e ca tatăl ei.

— Să ieșim, spune regele. Dar aveți grijă. Balconul e cam șubred, după bomba aceea.

Cei dintâi ies regele și regina, urmați de Elisabeta și de Margareta, care, după ce îi poruncesc lui Susan să rămână înăuntru, se poziționează de-o parte și de alta a părinților lor. Izbucnirea uralelor sperie porumbeii care ciugulesc prin curte sau sunt cocoțați pe acoperișuri, nepăsători față de ce se întâmplă. Fâlfâie, indignați, pe deasupra adunării, în cerc, apoi se întorc bățoși pe cornișele lor. Vuietul mulțimii izbește familia regală ca un talaz, ca un ghiont de aer, care o face pe Elisabeta să se dea clătinându-se înapoi, într-atât e de puternic. Copleșită, expiră tremurând, zâmbește și ridică mâna să salute mulțimea, în timp ce inima îi crește în piept.

Balconul e drapat cu purpură și aur; în fața lui, mulțimea clocotitoare de oameni se întinde pe bulevardul Mall până hăt, departe. Cum o fi să te afli acolo? se întreabă ea. Să fii jos, în mulțime, și să privești în sus? *De ce ne aclamați pe noi?* ar vrea Elisabeta să le strige. *Voi sunteți aceia care ați răbdat și ați supraviețuit. Voi ați încasat fiecare lovitură. Eu n-am făcut decât să învăț cum se schimbă un cauciuc.*

Ar vrea să-i spună fiecărei persoane de-acolo, de jos, cât de mândră este de ei și cât de teribil de fericită e că lungul război cu Germania s-a terminat și că de-acum pot începe cu toții să trăiască, nu doar să supraviețuiască.

Pentru Elisabeta acesta e începutul. Și-a petrecut întregul război izolată la Windsor, acum însă are optsprezece ani și e gata să devină femeie.

Singurul ei regret este că Philip nu e acolo să împărtășească amândoi momentul acesta incredibil.

Capitolul 15

— Cât de minunată e mulțimea, nu-i așa? spune, după ce se întorc înăuntru, regina căreia, de atâta salutat, i-a amorțit mâna.

— Ce noapte va fi la Londra! spune Peter Townsend. Nu cred că vrea cineva să se întoarcă acasă acum.

— Mi-ar plăcea să putem merge și noi! spune Elisabeta pe un ton meditativ.

Dintr-odată, gândul de a rămâne cuminte la palat ca să ia cina, în timp ce capitala sărbătorește, i se pare insuportabil. Se uită la tatăl ei.

— Mai târziu, după ce se întunecă, am fi în deplină siguranță. Nu ne-ar face nimeni nici un rău în noaptea asta. O asemenea noapte nu se va mai repeta niciodată.

— Nu cred că… începe regele, dar Margareta îl întrerupe, atârnându-se de gâtul lui, ca atunci când era mică.

— Te rog, spune că ne dai voie, papa. *Te rog!*

— Dar, Margareta, dacă vă recunoaște cineva?

— N-o să ne recunoască nimeni, spune Margareta sigură pe ea. Ne vom strecura afară pe ieșirea laterală. Lilibet are dreptate, asta e o noapte specială. Am pierdut atât de multe, papa. Te rugăm, lasă-ne să ne bucurăm măcar în noaptea asta!

— Dragele mele, oftează el, semn că cedează, căci nu i-a putut rezista niciodată Margaretei. N-ați avut prilejul să vă distrați deloc. Prea bine, puteți ieși… dar nu singure.

— Mă duc eu cu ele.

Fratele mamei ei face un pas înainte, în timp ce Margareta bate fericită din palme.

— Merită să participe și ele la sărbătoarea asta.

— Mulțumesc, David. Așa aș fi mult mai liniștit. Luați-o și pe domnișoara Crawford cu voi, e o femeie cu capul pe umeri, spune

regele, apoi se uită în jur. Maior Phillips? Porchester? Vreți să mergeți și voi cu ei, să vă asigurați că nu li se întâmplă nimic neplăcut?

Salută amândoi elegant.

— Ar fi o onoare pentru noi, domnule!

Mulțimea îi tot cheamă înapoi, în balcon. La ora cinci, regele îi cere dlui Churchill să li se alăture. Când prim-ministrul iese încadrat de rege și de regină, se lasă o tăcere stranie, ca și cum, în plină sărbătoare, toată lumea și-ar da brusc seama cât de mult îi datorează acestui singur om. Netulburat de liniștea stranie, Churchill se înclină în fața mulțimii, cu o expresie de recunoștință și gratitudine pentru sprijinul lor, iar Elisabetei i se strânge inima, când aude uralele.

Când începe să se întunece, ea, împreună cu Margareta și cu însoțitorii lor, se strecoară afară prin ieșirea laterală a palatului. E mai ușor să iasă decât credea Elisabeta. Surorile schimbă priviri entuziasmate, în timp ce se amestecă în mulțime și se lasă duse de val, pe Mall până în strada Piccadilly. Se țin de braț cu Crawfîe, cu Porchey și cu maiorul Phillips, dispuși de-o parte și de alta, pe post de tampon, însă e imposibil să se țină unii de alții tussase, așa că șirul se rupe repede, spre disperarea guvernantei.

Elisabetei nu-i pasă. Același sentiment al eliberării îi amețește pe toți. Pentru aproape toată lumea e eliberarea de război, de durerea și de distrugerile acestuia, dar pentru Elisabeta e o eliberare de alt fel. Căci în noaptea aceasta i s-a permis să iasă din palat și dintr-o lume în care fiecare zi îi este planificată precis, iar viața ei privilegiată e îngrădită de convenții și îndatoriri.

Ca și cum, ieșind pe poarta aceea, ceva dinlăuntrul ei a fost descătușat. Dacă, de obicei, se controlează sever, acum e liberă să strige, să deschidă gura cât poate și să cânte, fără să-i pese că

falsează. Îi crește sufletul și își umple plămânii de aer, amețită de puterea pe care i-o dă acesta.

— Fugi, iepuraș, fugi, iepuraș, fugi, fugi, fugi! cântă ea, din toți rărunchii la unison cu toți ceilalți. Lasă-l pe țăran pe brânci![48]

Simte că guvernanta o privește uluită. În mod normal, Elisabeta e atât de liniștită, atât de reținută! Atât de prudentă! Nu-i de mirare că e stupefiată de schimbarea pe care o vede la ea.

Elisabeta știe foarte bine că se va întoarce la palat. Prudența ei va reveni. Dar deocamdată, măcar în această seară incredibilă, vrea să-și dea frâu liber.

O dată, sau două ori, privirile ei le întâlnesc pe acelea ale vreunui necunoscut, care o privește de două ori până să o recunoască. Elisabeta zâmbește înfloritor și dansează mai departe, împreună cu mulțimea.

Străzile sunt înțesate de oameni care cântă, ovaționează, lovesc capace de tomberon, sau orice altceva face zgomot, timp în care lumina se estompează și reflectoarele mătură cu voioșie cerul Londrei. Cu scaunele și mesele stricate scoase din clădirile bombardate se aprind ruguri. Mulțimea e o ființă vie ce se ridică și adastă pe lângă focul lor ca să se încălzească, după care le ocolește și pornește mai departe. Elisabeta se pomenește lângă un astfel de rug și întinde mâinile spre flăcări. Nu-i e frig, dar focul are o putere magică căreia nu poate să nu i se supună. Vreme de șase ani, orașul a fost scufundat în întuneric, iar acum li se permite din nou să facă lumină și să se încălzească.

E un carnaval în care toate regulile care-i impun britanicului să fie reținut, politicos și stoic au fost suspendate. Necunoscuții se îmbrățișează și se sărută. La început, e drept, Elisabeta se crispează când o bate cineva prietenos pe spate sau când e trasă spre câte un veston kaki, într-o îmbrățișare atât de scurtă, încât nici nu apucă să

vadă chipul celui ce-o ia în brațe. Nu e obișnuită să fie tratată frust. Dar, își reamintește ea, nici ceilalți nu sunt obișnuiți cu asta. Societatea lor nu este una în care oamenii se ating cu spontaneitate. Însă în seara aceasta, lumea e diferită, regulile schimbate, iar ea nu mai este prințesă, ci doar o tânără obișnuită care sărbătorește sfârșitul unei perioade de tensiune insuportabilă.

Așa că se lasă prinsă de mână, îi permite unui tânăr soldat amețit de băutură să o tragă într-o horă, ca să țopăie împreună. Cu sufletul la gură, râzând, face schimb de șepci cu un marinar și își amintește, în treacăt, de Philip, dar nu e momentul să se întristeze, nu în seara aceasta. Nici n-apucă să-și pună bine șapca marinarului pe cap, că e luată pe sus într-un șir de conga, cântând *„Roll out the barrel”*[49] din toți rărunchii.

Zgomotul și energia din stradă sunt extraordinare. Porchey și maiorul Phillips se căznesc să țină grupulețul lor la un loc. Chiar și Crawfie își desface părul și cântă la unison cu toată lumea. Împreună cu Elisabeta, râzând, cântă *„We’ve got the blues”*, în timp ce David Bowes-Lyon o apucă strâns de cordon pe Margareta, care e în culmea fericirii.

— Ar trebui să încercăm să rămânem împreună, urlă Porchey în urechea Elisabetei.

Ea își dă seama că e îngrijorat. În alte circumstanțe, ar face tot posibilul să-l liniștească. În alte circumstanțe, ar fi rezonabilă și ar fi de acord să se întoarcă. Știe că Porchey nu se poate relaxa și distra așa cum ar merita. Nu e cinstit față de el. Ea este aceea care ar trebui să le sugereze celorlalți să se întoarcă acasă.

Dar nu vrea.

E singura ei șansă de a fi un om obișnuit, de a fi anonimă. Și, bineînțeles, va dispărea și ea, dar, oare, nu mai poate prelungi puțin acest moment?

— Hai să dansăm, îi strigă ea, dându-și șapca de marinar strengărește, într-o parte. În felul acesta rămânem împreună.

Oamenii se cațără pe felinare și pe leii impozanți din Trafalgar Square, se bălăcesc în fântâni și se trag unii pe alții pe capotele automobilelor, transformate în ringuri de dans improvizate pe care țopăie și se sărută. Elisabeta privește cu ochi mari un cuplu de tineri care au reușit să urce pe soclul unei statui, unde se sărută lasciv și se pipăie frenetic.

Porchey îi urmărește privirea.

— Oh, nu se poate, spune el și o trage deoparte. Hai să-i lăsăm în treaba lor.

Elisabeta dă din cap, dar, în timp ce tinerii își văd în continuare de hârjoneală, nu poate să nu se gândească la îmbrățișarea lor dezinhibată.

E ca o arsură în dosul pleoapelor. Cum o fi să fii sărutată așa? Sângele îi clocotește în vine și se gândește la Philip, încă atât de departe.

Valul mulțimii îi împinge înapoi, spre palat. Elisabeta ar vrea să meargă în direcția opusă, însă oamenii din jurul ei au alte idei. Strigând și aclamând, se năpustesc înapoi pe Mall, purtându-i cu ei pe Elisabeta, pe Margareta și pe însoțitorii lor.

— Să vină regele! Să vină regele! scandează mulțimea, iar Elisabeta o ia de braț pe sora ei și amândouă își ridică privirile spre palat.

E o imagine pe care n-a mai văzut-o niciodată. Balconul pare atât de mic, atât de departe! Acum e gol, dar, cu siguranță, în palat, părinții ei se vor fi privind unul pe altul și se vor ridica în picioare. Mama își va pune pălăria și mănușile, asigurându-se că rujul e în regulă.

— Uluitor, nu-i așa? îi țipă Margareta în ureche, iar Elisabeta dă din cap și o strânge de braț pe sora ei.

Printr-o înțelegere tacită, se alătură și ele chemării unanime, iar când regele și regina pășesc pe balcon, cele două surori îi aclamă până răgușesc.

Nu voi uita niciodată noaptea asta, își spune Elisabeta. Abia așteaptă să-i scrie lui Philip, să-i spună cum a fost. Abia așteaptă să se termine războiul cu Japonia.

Abia așteaptă să-l vadă întors acasă și să înceapă viitorul.

Capitolul 16
Palatul Buckingham, ianuarie 1946

Elisabeta ia în mână fotografia lui Philip, cum a mai făcut-o de atâtea ori în ultimii doi ani. E așa de mult timp de când nu l-a mai văzut, iar în seara aceasta, în sfârșit, vine la cină.

Își simte inima-n gât. Cine e bărbatul acesta cu barbă? Ce știe ea, cu adevărat, despre Philip? S-a gândit atât de mult timp la el! I-a citit și i-a răscitit scrisorile, așa a aflat de moartea tatălui lui. Știe că, în timp ce ea îl aștepta să se întoarcă, el fusese în Ceylon și în Noua Guinee. Știe că a salvat niște piloți din Marea Java bântuită de rechini, că a participat la luptele din insulele Japoniei și că a fost aproape trei luni în permisie pe țărm, în Australia, cât timp nava *Whelp* era reechipată. Și că, la bordul navei amiral *Missouri,* a fost martor la capitularea oficială a japonezilor.

Știe pe unde a fost, cum i-a mers și ce gânduri are, însă nu știe nimic despre ceea ce *simte.*

Scrisorile primite pe numele ei, trimise cu îndrăzneală la Palatul Buckingham, nu sunt scrisori de dragoste. Sunt prietenoase, informale și amuzante, însă Philip s-a abținut întotdeauna să-și pună sentimentele pe hârtie.

Dar, la urma urmei, ea a procedat exact la fel, nu-i așa? Are atât de puține certitudini! Are fotografia lui și amintirea sentimentelor pe care i le-a stârnit, a albastrului ochilor săi, a privirii sale directe și a inepuizabile sale energii. Atât de puțin pentru a ajunge la vreo concluzie.

Totuși, vine. În câteva minute va ști dacă sentimentele ei pentru Philip sunt reale sau nu.

Elisabeta nu e sigură nici măcar ce-ar vrea să fie adevărat. Agitată, pune fotografia jos și se apropie de fereastră, dă la o parte perdelele

cu model floral și se uită afară.

E posibil să fie aici peste doar câteva clipe?

Și dacă nu vine?

Afară, ceața s-a strecurat prin porțile palatului și se lipește de ferestre. E ca o ființă vie, vârându-se printre crăpături, bâjbâind să pătrundă înăuntru. Estompează lumina gălbuie a felinarelor și înăbușă sunetele. Elisabeta stă la fereastră, cu mâna pe geam. Lumea pustie, mută e opusul sărbătoririi Zilei Victoriei din Europa și, trei luni mai târziu, a victoriei împotriva Japoniei, când ea și Margareta s-au strecurat din nou pe străzi, ca să se alăture petrecerii.

De atunci, nu s-a mai prea distrat. Țara abia supraviețuiește. Raționalizarea e mai severă ca oricând, iar iarna a fost foarte grea. N-a mai rămas nimic din sfidarea neînduplecată care i-a ajutat să treacă prin război. Acum totul se rezumă la rezistență și la lunga trudă pentru a reveni la prosperitatea de altădată.

Pentru Elisabeta, totul s-a rezumat la așteptare. Oh, sigur, a mai preluat din îndatoririle regelui, a mai făcut vizite la Balmoral și la Sandringham și a participat la niște petreceri și serate, dar, la urma urmei, nu făcea decât să mimeze că se ocupă cu ceva până la întoarcerea lui Philip.

Iar acum s-a întors. Cu zece zile înainte, el i-a trimis o scrisoare din Portsmouth. Elisabeta s-a dus imediat la părinții ei și i-a întrebat dacă sunt de acord să-l invite pe Philip la o cină privată. Și-a dat seama că mama sa n-a fost deloc încântată, și nici tatăl ei n-a fost entuziasmat. Speraseră că-l va uita pe Philip.

Elisabeta oftează și se întoarce în cameră. Acum are propriul ei salon, cu fotolii roz cu crem și cu tablouri pastorale pe pereți. Fotografia lui Philip stă pe tăblia șemineului, alături de una dintre numeroasele colecții de ceasornice ale palatului. În șemineu, e un radiator electric, iar Susan s-a culcușit într-un coș, alături.

Margareta intră furtunos în încăpere, ceea ce o face pe cățelușă să ridice capul.

— Lil, cred c-a sosit!

— De unde știi? o întreabă Elisabeta, iar în piept inima îi bate iute. N-aud nimic.

— Păi, parcă e vânzoleală la parter, spune Margareta și o studiază pe sora ei, cu capul înclinat într-o parte. Te bucuri?

— Am emoții, mărturisește Elisabeta, zâmbind ezitant și netezindu-și rochia.

— Arăți foarte bine. Nuanța asta de albastru îți vine bine.

Te prinde albastrul.

— Îți mulțumesc, Margareta.

— Totuși, e frig rău aici, spune Margareta și se cuprinde cu brațele. Ce-ar fi să punem radiatorul o treaptă mai sus?

— Știi că trebuie să economisim energia. Sunt norocoasă să am un radiator electric în salonul meu.

— Lui Susan i-ar plăcea mai multă căldură, nu-i așa, Sue? o întreabă Margareta pe cățelușa care și-a lăsat iar botul pe lăbuțe și o ignoră.

— Margareta, nu!

— Lilibet, nu te-ai săturat să fii mereu corectă și ascultătoare? spune Margareta exasperată. Nu ruinezi țara dacă faci mai multă căldură pentru o oră-două, ca să fie salonul mai primitor!

— E o chestiune de principiu. Și-apoi, mie nu mi-e frig.

Ceea ce era adevărat. Era prea agitată, ca să mai simtă și altceva, afară de fluturii din stomac.

Elisabeta n-a fost prea încântată când părinții ei au insistat ca Margareta să fie prezentă la prima sa întâlnire cu Philip. Sora ei e mai vioaie, mai drăguță și mai nostimă decât ea, și adoră să fie în centrul atenției.

Dar acum Elisabeta se bucură. Cu Margareta de față, conversația nu va lâncezi, ceea ce îi va oferi Elisabetei ocazia să îl observe pe Philip și să se hotărască dacă îl place sau dacă nu cumva și-a făcut o imagine falsă despre el. Nu crede asta, dar cum ar putea fi sigură? Oamenii se mai schimbă, deși nu i se pare că ea s-ar fi schimbat. N-a avut niciodată motive să se schimbe, dar Philip a făcut și a văzut mult mai multe decât ea. E posibil ca el să fie altfel decât îl știa.

Când se deschide ușa salonului, cele două surori se întorc brusc.

— Alteța Sa Regală, prințul Philip al Greciei, rostește Cyril pe un ton părintesc.

Cyril este valetul prințeselor încă de când erau mici, la Windsor, și o prezență familiară și liniștitoare la palatul Buckingham.

Și iată-l pe Philip, intrând cu pași mari în salon și aducând cu sine o energie ce electrizează aerul și parcă face pereții cu tapet crem să se contracte. Elisabeta simte că i se golesc plămânii de aer, ca și cum prezența lui ar fi aspirat tot oxigenul din încăpere.

Primul ei gând e că pare mai înalt decât și-l amintea. Mai înalt și mai… mai direct, întrucâtva. Timiditatea o paralizează instantaneu.

— Philip.

Cumva, reușește să respire, suficient cât să poată vorbi, și zâmbește nesigură, întinzându-i mâna.

— Ce bine că te vedem din nou!

— Elisabeta!

Philip pare amuzat mai ales de formalismul ei. Face o plecăciune superficială, dar, când se apleacă să-i sărute mâna, ochii lui albaștri strălucesc privind în sus, spre chipul ei. Când îi ating degetele, buzele lui sunt calde, iar ea se abține cu greu să nu i le mângâie, când el își ridică fruntea.

Întorcându-se spre Margareta, se înclină teatral, iar ea îl privește pe sub gene și chicotește.

— Credeam că n-ai să mai vii niciodată să ne vezi, se lamentează ea. Doar te-ai întors de atâta timp!

Elisabeta încremenește.

— Nici chiar așa, Margareta, spune ea tăios. Și-apoi, sunt sigură că Philip a avut multe de făcut.

Cuvintele ei sună formal și pedant, în contrast cu flirtul firesc al Margaretei. Întâlnirea aceasta este o greșeală, își spune ea mânioasă. Așteaptă de atâta timp întoarcerea lui Philip, iar acum e prea țeapănă și emoționată, ca să se bucure de ea.

— Ne-am gândit să luăm o cină mai puțin formală, spune arătând spre masa rotundă, întinsă în fața șemineului. Doar noi trei.

— Splendid!

Dacă Philip e dezamăgit că nu are prilejul să fie singur cu ea, n-o arată deloc. Elisabeta nu știe dacă asta o bucură sau o dezamăgește.

— E doar o cină frugală, mă tem, îngaimă ea. Pește și ruladă cu dulceață.

— Sună delicios, spune Philip.

— Nu vei mai fi de aceeași părere, dacă vom avea iarăși cod negru, spune Margareta, așezându-se la masă. M-am săturat de el! Aș vrea să se termine odată cu raționalizarea!

— Codul e mult mai bun decât ce-am mâncat eu în Noua Guinee.

Philip trage un scaun pentru Elisabeta, apoi se așază și el.

— Crede-mă, dacă ai de ales între porc spinos și cod negru, alege-l pe-al doilea! spune și-i trage cu ochiul Elisabetei. Mie îmi place codul. Cred c-aș fi avut o problemă, dacă mi-ați fi oferit homar, de exemplu.

— Homar? N-avem noi norocul ăsta! spune Margareta, dând glas întrebării nerostite a Elisabetei. De ce nu homar?

— E prea jenant să vă povestesc.

— Oh, haide, spune-ne, te rugăm!

— Păi, cred că aveam vreo cincisprezece ani și eram în Grecia, la reînhumarea regelui Constantin, a reginei Sofia și a reginei Olga, morți în exil. Trebuia să fie un eveniment solemn, însă era și o mare reuniune de familie, așa că au fost planificate tot felul de întruniri. În seara dinaintea funeraliilor, s-a organizat o masă oficială, ocazie cu care m-am îmbrăcat pentru prima oară în smoching. S-a servit homar și, cum eram un băiețandru lacom, am mâncat cam mult. Nu știu dacă o fi fost vreunul alterat, sau dacă am fost pedepsit pentru lăcomia mea, dar a doua zi dimineață mi-a fost foarte rău. Era imposibil să rămân acasă, în pat: era punctul culminant al săptămânii, iar în dimineața aceea, la slujbă, trebuia să port frac și joben. Ceremonia mi s-a părut nesfârșită și eram sigur c-avea să-mi fie rău. Dar abia urmează să vă povestesc ce-a fost mai rău, le avertizează Philip. Am rezistat până la sfârșitul serviciului divin, dar după aceea, a trebuit să urcăm în mașini ca să participăm la parada în sens invers, spre palat, și… Ei bine, atât mi-a fost. Nu m-am mai putut abține.

— Oh, bietul de tine, spune Margareta, cu o strâmbătură exagerată.

— Oh, Doamne… spune Elisabeta încet. Și cum te-ai…?

— Aveam jobenul la îndemână, mărturisește el rânjind. Probabil că nu are această menire, dar l-am folosit pe post de lighenaș pentru vomitat.

— Pfuiii! exclamă Margareta.

— Evident, se punea problema ce să fac cu el, continuă Philip. Ar fi trebuit să-l las în automobil, dar nu mi-a dat prin minte. Când am oprit și am ieșit din mașină, i l-am dat rapid unui nefericit de aghiotant, cerându-i scuze din priviri, și am intrat în palat. Și-acum mi-e jenă, adaugă el, când Margareta începe să chicotească.

— Bietul om! spune Elisabeta, dar zâmbește și ea.

Și-l amintește pe Philip, copilul impetuos, cu părul lui blond spre alb. Își poate imagina de ce a scăpat cu fața curată.

S-a spart gheața, iar timiditatea ei se risipește, în timp ce Philip sporovăiește degajat despre experiențele sale din Asia de Sud-est. O tratează la fel ca pe Margareta – ba poate că se distrează mai mult cu sora ei, care se dă în spectacol peste măsură și râde când el o tachinează. Pare foarte relaxat, comportamentul lui nu sugerează decât că ia o cină fără pretenții, cu prietenii.

Nici măcar prieteni, își spune Elisabeta absentă. Le tratează de parcă ar fi surorile sau verișoarele lui mai mici.

— Și-acum, ce faci? îl întreabă ea, când Philip se oprește.

— Nimic interesant, spune el, strâmbându-se. Mi s-a dat prima comandă, dar nu fac decât să supraveghez dezafectarea vasului *Whelp.* După aceea, voi fi trimis, din câte se pare, să fac instrucție navală, spune el fără entuziasm.

— Unde?

— Nu știu sigur. Poate în Țara Galilor, poate la Corsham[{50}].

— Dar cel puțin vei fi în țară.

Philip dă din cap.

— Așa este. Și aș putea veni la Londra, la sfârșit de săptămână. Unchiul Dickie spune că pot trage în casa de pe strada Chester.

— Atunci, poate ne vom revedea, spune Elisabeta, cu toate că, de-ar fi după ea, și-ar petrece weekendurile la țară, nu în oraș.

El o privește fix și îi zâmbește într-un fel care o face să-și simtă inima bătând alarmant.

— Așa sper, spune el.

Capitolul 17

A mers destul de bine, se felicită Philip în gând, coborând treptele palatului și îndreptându-se apoi, spre automobilul parcat în curtea din față. N-a fost cea mai grozavă seară pe care a petrecut-o vreodată și, pe moment, l-a șocat aranjamentul cu cina neprotocolară, dar, pe de altă parte, i s-a părut relaxant să nu trebuiască să facă pe deșteptul și pe sofisticatul. Fără să stea pe gânduri, s-a întors la vremurile când era adolescent, dându-se în spectacol și simțindu-se bine, înconjurat de admirația lor.

Cel puțin, a Margaretei. Căci de părerea Elisabetei nu e prea sigur. E mai greu de descifrat.

Cele două prințese sunt atât de inocente, aproape copilăroase. Philip se gândește la fetele pe care le-a întâlnit în permisia pe țărmul Australiei, la Sidney și Melbourne: tinere elegante, amuzante și inteligente care voiau să se distreze. E ceva aproape înduioșător în faptul că prințesele nu sunt deloc sofisticate, deși Margareta are toate calitățile unei cochete. Are doar șaisprezece ani și tot ce-i trebuie ca să devină o frumusețe, dar, în mod evident, e o răsfățată și caută să fie în centrul atenției.

Elisabeta nu e deranjată să stea în umbră, dar are un fel reținut de a fi care îi place, o liniște revigorantă, cu totul deosebită de impetuozitatea atâtor contemporani de-ai săi care au supraviețuit războiului, iar acum nu prea știu ce să facă cu libertatea lor.

E un sentiment pe care îl împărtășește și el. După febra nesăbuită din momentul încheierii războiului, s-a trezit pustiu și frământat de o întrebare: Și acum, ce urmează? Adevărul e că-i vor lipsi emoțiile acțiunii. Să instruiască ofițeri inferiori, sau indiferent ce i se pregătește, nu-i va da aceeași satisfacție, dar ce altceva să facă? Nu are o moștenire pe care să se bazeze. Și, chiar dacă și-ar permite, nici

pentru universitate nu simte vreo chemare. Iar ca să rămână în Marină e necesar să devină cetățean britanic, un lucru nesigur deocamdată.

Adevărul e că, acum, când tatăl său e mort, *totul* pare nesigur. A trecut ceva mai mult de un an de când a primit vestea, dar șocul și durerea stârnite de această amintire îl surprind și acum.

Un atac de cord, după o petrecere, în pat cu amanta lui: într-un fel, pare o moarte potrivită pentru prințul Andrei. Totuși, Philip a aflat aceste detalii doar mai târziu. Când l-a ajuns vestea, se afla la bordul vasului *Whelp,* în mijlocul Oceanului Indian. Mountbatten i-a trimis o telegramă navală, descifrată meticulos de matrozul radiofonist.

> *Șocat și foarte îndurerat de vestea morții tatălui tău, îți trimit toată compasiunea mea din adâncul inimii. De la mama ta, am primit următoarele: „Te îmbrățișez cu dragoste, în durerea noastră împărtășită."*

Philip urcă în automobil, dar nu pornește motorul imediat. E din nou pe punte, primind mesajul cu un gest de încuviințare din cap. În minte revede norii amenințător de purpurii, clocotind în zare, și simte tangajul navei. Se întreabă dacă vor putea evita furtuna sau dacă n-ar fi mai bine să rămână pe loc și să se lase împinși de ea, așa că atunci când deschide mesajul, nu înțelege imediat cuvintele. Apoi, se uită iar la mesaj și simte tangajul înăuntrul său.

Moartea tatălui tău.

Moartea tatălui tău.

Moartea tatălui tău.

Se uită cu ochi goi la nori și îi vine în minte râsul lui, căldura brațului său cuprinzându-i umerii.

Philip alungă amintirea și pornește automobilul. N-a avut timp de doliu, nici atunci, în război, nici de atunci încolo și, oricum, nu e genul care se vaită și plânge. Nu-și mai văzuse tatăl de câțiva ani și nu se poate spune că a fost un părinte atent.

Totuși, a fost tatăl lui, iar acum e prea târziu să-i mai spună că i-a înțeles alegerile și că nu l-a condamnat pentru nici una dintre ele. Că e recunoscător că i-a fost fiu. Într-un fel neașteptat, moartea tatălui său a însemnat prăbușirea unuia dintre pilonii ce susțineau lumea sa, făcând ca totul să se lase într-o rână.

Când erau în război, știau cu toții ce aveau de făcut. Acum nu mai e la fel de ușor. Prins între moartea lui Andrei, situația internă a Greciei și incertitudinea continuării carierei de ofițer de marină, e oare de mirare că Philip se simte frământat și nesigur în toate privințele?

Mountbatten i-a explicat că, atât timp cât războiul civil continuă să răvășească Grecia, cererea sa de a obține cetățenia britanică este pusă în așteptare. „Am fost informat, cu delicatețe, dar în termeni neechivoci, că situația de-acolo este atât de instabilă, încât acordarea cetățeniei britanice unui membru al casei regale grecești ar putea fi interpretată greșit," i-a scris el. „Mă tem că va trebui să așteptăm până se mai limpezesc apele."

Așadar, Philip trăiește în incertitudine.

Căsătoria cu Elisabeta încă ar mai putea fi cea mai bună opțiune a sa. În ultimii vreo doi ani, a avut destul timp să se gândească ce-și dorește și tot nu s-a lămurit, așa că, de ce nu s-ar căsători cu ea?

Își amintește de pragmatismul de care dăduse ea dovadă, când au discutat chestiunea la Windsor, de Crăciunul acela, dar e încă atât de tânără. Dacă el s-a răzgândit de atâtea ori, ea de ce n-ar fi făcut-o? L-a invitat la cină, dar poate că n-a vrut decât să vadă dacă el s-a schimbat. Philip simte că trebuie să acționeze cu prudență. Ar fi o

greșeală să fie sigur de Elisabeta. Nu e o persoană care poate fi grăbită să lase garda jos.

Bun, își spune. Îi convine și lui. E mult mai bine să lase lucrurile să meargă încet. Va juca rolul frățiorului simpatic o vreme, dacă asta o face să se simtă mai în largul ei, iar apoi, ei bine, apoi, rămâne de văzut. Nu prea-i vine nici lui să-și asume obligații.

În timp ce conduce mașina dincolo de porțile palatului, Philip se uită la ceas. Încă e devreme. Își trece limba peste dinți. Singura băutură servită la masă a fost oranjada și tânjește după o bere. Când va ajunge înapoi, în strada Chester, l-ar putea suna pe David, să vadă dacă vărul lui n-ar vrea să-și petreacă noaptea împreună.

După alte zece zile, Philip primește o nouă invitație să ia cina împreună cu prințesele la palatul Buckingham. De data aceasta e pregătit pentru atmosfera neprotocolară și se îmbracă comod, într-o cămașă descheiată la guler și sacou de tweed. Mănâncă piure cu cârnați, serviți din nou de Cyril, valetul prietenos, și iar beau numai oranjadă. O porcărie, însă după o noapte cruntă cu David, Philip e destul de bucuros să mai facă o pauză.

Prezența Margaretei ușurează conversația. Îi place să fie tachinată, până la un punct, totuși, și se bosumflă dacă i se pare că Philip întrece măsura. Însă el nu se sinchisește. Margareta e puternică, așa cum sunt toți egocentricii. Încasează bine, consideră el.

Cu Elisabeta e mai blând, dar n-are de gând să o menajeze ca și cum ar fi din sticlă. E suficient de viclean să înțeleagă că toată lumea o tratează cu deferență, astfel că atitudinea lui degajată e o schimbare revigorantă pentru ea. Așadar, o tachinează și se bucură când vede cum îi înflorește chipul într-un zâmbet. Atunci se transformă într-o tânără caldă și drăguță. Nu va fi niciodată o frumusețe, își spune el, însă e tare atrăgătoare când râde.

În sinea lui, Philip și-a propus să o facă pe Elisabeta să râdă mai des. Are nevoie de mai multă veselie în viața ei, hotărăște el.

— Hai să facem o întrecere.

Ele îl privesc fără să înțeleagă.

— O întrecere?

— Plouă și e întuneric, îi atrage Margareta atenția ca unui copil. Cum crezi că ne-am putea întrece pe vremea asta?

— Nu e nevoie să ieșim afară. Câte mile măsoară coridoarele astea?

— Nu putem alerga înăuntru, spune Elisabeta șocată.

— De ce nu? Noi așa făceam, îi puneam pe cei din echipaj să alerge în jurul punții, ca să le ridicăm moralul și să-i ținem în formă. Aici e și mai mult loc.

— Păi, da, dar…

Margareta sare în picioare.

— Eu sunt gata să mă întrec cu tine, Philip. Și pun pariu că te bat.

— Mă provoci, puștoaico?

— Până la capătul coridorului și înapoi, sugerează ea, dar el clatină din cap rânjind și se ridică alene în picioare.

— Nu-i suficient. Propun să alergăm până la capătul coridorului, apoi, pe trepte în jos, până la intrare, după care să urcăm Scara Mare și înapoi, aici.

— Bun, spune Margareta, înveselită de ideea întrecerii.

— Elisabeta, și tu participi la întrecere!

— Oh, nu, nu cred…

— N-ai nicio scuză!

Philip se apleacă cu mâna întinsă, până când ea i-o apucă și îl lasă să o ridice în picioare.

— Nu sunt sigură că e bine ce facem, spune Elisabeta neliniștită, dar Philip n-o ia în seamă.

— Ești prințesă, îi reamintește el. Poți face ce-ți place acasă la tine. Ne întrecem cu toții.

Ignorându-i protestele timide, Philip se ține de capul ei până o face să ia poziția de start lângă Margareta, care s-a ciucit deja, gata de pornire.

— Uite, până și Susan e gata de întrecere, remarcă el când cățelușa se urnește din coșul ei și îi urmează pe coridor. Vă dau și un avans, se oferă Philip.

— N-avem nevoie de mila ta, spune Margareta chicotind.

— Număr până la zece și pornesc după voi.

— Oh, Cyril… spune Elisabeta ușurată, zărind valetul care vine să ia farfuriile.

— Cyril n-o să te salveze, o întrerupe Philip abrupt. Cyril, dă-te la o parte! Așa, om bun! Prințesele fac o întrecere. Sunteți pregătite?

Philip se simte încurajat când vede că Elisabeta izbucnește în râs, și ridică degetele, imitând un pistol imaginar.

— Pe locuri… Fiți gata… Start!

Margareta pornește țipând, urmată de Elisabeta și de cățelușa care-i latră nedumerită pe urme.

— Susan, încetează! încearcă Elisabeta, printre chicoteli, să o ușuie, alergând în urma surorii ei.

Coridorul răsună de hohotele de râs ale Margaretei, de tropăituri și de lătrat.

— …șapte, opt, nouă, zece! își încheie Philip numărătoarea. Vin să vă prind!

Uitându-se înapoi peste umeri, fetele țipă și râd de gâfâiala lui prefăcută. Tropăie după ele pe coridoarele lungi ale palatului, pe lângă valeți care pălesc și se lipesc de ziduri la trecerea lor, pe lângă tablouri inestimabile și vaze fragile de porțelan, urcă și coboară

scările aurite măiastru, iar când ajung înapoi, în salonul Elisabetei, se aruncă râzând și gâfâind greu în fotoliile tapisate cu crep roz și crem.

— Mă declar câștigător, spune Philip. Iar *tu*, Susan, ai pierdut, adaugă el, arătând spre cățelușă.

— Nu-i cinstit! spune Elisabeta, care a sosit pe locul trei.

Respiră greu și își face vânt cu mâna ca să-și răcorească fața îmbujorată, dar îi ia apărarea cățelușei, care s-a prăbușit în fața ei pe burtă, cu lăbuțele îndesate întinse în lături, gâfâind veselă.

— Ea are picioare mai scurte decât noi.

— N-am ce-i face. Susan cunoștea regulile, iar eu v-am dat tuturor un avans.

A fost o distracție copilărească, dar nu e nimic rău să-ți faci puțin de cap, din când în când, iar Philip își dă seama că abia așteaptă să fie invitat iarăși la cinele plăcute de la palat.

Capitolul 18

Trece februarie, vine martie, iar Philip are sentimentul că duce o stranie viață dublă… ba chiar, dacă se gândește mai bine, triplă. Mai întâi, sunt serile acelea inocente de la palat, unde bea oranjadă și mișună pe lungile sale coridoare, apoi, sunt nopțile petrecute la Londra, cu David Milford Haven și cu alți prieteni, bând în cluburi pline de fum, căznindu-se cu toții să se adapteze la plictisul vieții din vreme de pace.

Și apoi, mai e lumea de pe HMS[51] *Arthur*, din Corsham, unde instruiește ofițeri inferiori și doarme într-o cazarmă rece, cu acoperiș de tinichea și mobilată sumar. Își petrece serile la pensiunea Methuen Arms, unde bea bere slabă și bitter, joacă *darts* ori popice, sau discută despre posibilitatea de-a juca crochet la vară. E cu totul altfel decât la palatul Buckingham. Cinstit vorbind, după agitația războiului, munca pe care o face i se pare plictisitoare, însă are nevoie de salariul de locotenent major, cu atât mai mult cu cât cererea de naturalizare stagnează, până când se clarifică situația din Grecia. Viitorul lui depinde, pare-se, de politica guvernului britanic în Balcani, toată lumea așteptând rezultatul plebiscitului în legătură cu restaurarea monarhiei în Grecia. Aprobarea cererii sale ar putea da impresia că britanicii nu-și pun mari speranțe în viitorul unchiului său, Georgie, iar până nu se clarifică această situație, Philip bate pasul pe loc.

Philip se poate adapta la toate aceste trei lumi – se pricepe la adaptare –, dar nu se simte acasă în niciuna dintre ele.

— Cum mai merge cu Elisabeta? îl întreabă unchiul Dickie, ori de câte ori se întâlnesc în casa de pe strada Chester, iar Philip răspunde mereu la fel:

— Bine.

— Vreun semn că se poate mai mult? întreabă unchiul său, cu speranță, la început de martie, când se întâlnesc la micul dejun.

Refuzând serviciul majordomului dintr-un gest, Philip își toarnă ceai în ceașcă și încearcă să ignore cumplita durere de cap. În mod cert, a băut prea multe pahare de martini, noaptea trecută.

— O iau ușor.

— Totuși, să n-o iei nici prea ușor, să creadă că nu te interesează. N-am vrea să apară altcineva și să ți-o sufle.

Philip își mușcă buzele, să nu cedeze impulsului de a-i spune unchiului său să nu se mai amestece și să-l lase să-și rezolve singur treburile cu Elisabeta, așa cum știe el.

— Nu mai e nimeni, spune el.

— Din câte știi tu, spune Mountbatten întunecat. Ce părere ai de Henry Porchester?

— Sunt doar prieteni.

Însă, la un sfârșit de săptămână, când Philip a fost invitat la Windsor, a văzut-o pe Elisabeta la grajduri. În preajma cailor, era altă femeie: degajată, încrezătoare, afectuoasă. Philip a văzut-o mângâind botul unui cal și râzând când acesta i-a adulmecat părul și s-a pomenit că-și dorește ca ea să fie la fel de relaxată și când l-ar fi atins pe el. E ceva, să fie gelos pe un cal!

Bineînțeles, Porchey era și el de față, arăta bine în șa și vorbea degajat cu Elisabeta despre descendență, sau despre crupe, și despre alte lucruri de-astea, hipice, despre care el nu știe nimic. Philip i-a urmărit foarte atent, dar, în felul de a se comporta al Elisabetei cu Porchester, n-a observat decât prietenie.

Îl preferă pe el, e sigur de asta.

Cel puțin, așa crede.

În ciuda tuturor serilor plăcute petrecute la palat, rareori a reușit mai mult decât o atingere pe spatele Elisabetei. Uneori, îi întinde

mâna ca să o ajute să se ridice, sau o ia de cot, ca să ocolească o baltă, dar foarte rar își poate apropia scaunul de ea, ca să-și atingă ușor piciorul de al ei, ea însă n-a dat niciun semn că și-ar dori mai mult de la el.

Nu-l ajută cu nimic că, de obicei, e și Margareta prezentă. Philip bănuiește că asta este voința reginei. Fratele ei, David Bowes-Lyon, nu-l înghite pe Philip, iar sentimentul e reciproc. După părerea lui, Bowes-Lyon e un bârfitor abject și răuvoitor. Nici în ruptul capului nu vrea să-i intre în grații, ceea ce l-a făcut să piardă un aliat pe lângă regină.

Totuși, stimabila domnișoară Crawford încearcă și, uneori, reușește să o ia pe Margareta de lângă ei, astfel că Philip poate rămâne singur cu Elisabeta. Cele mai bune ocazii sunt atunci când Marina, ducesa de Kent, îi invită pe el și pe Elisabeta la masă, la familia Coppin. Philip bănuiește că invitațiile acestea sunt făcute la îndemnul lui Mountbatten, dar nu are nimic împotrivă. Elisabeta e totdeauna mai relaxată la țară, iar lui îi face plăcere să o ducă cu mașina sa sport. Măcar Marina e mai subtilă decât unchiul său în încercarea de a-i apropia.

— Dragilor, v-ați supăra rău dacă v-aș ruga să vă simțiți bine un pic, înainte de masă? spune ea vlăguită. Am mari probleme cu bucătăreasa. Philip, condu-o pe Lilibet în grădină și prefă-te că știi să faci diferența între o floare și o buruiană.

Așa că Philip și Elisabeta se plimbă prin grădina familiei Coppin; discută relaxați, iar el o face să râdă și să roșească… așa că, de ce o mai fi ezitând?

Își spune că nu vrea să o sperie, dar adevărul e că este sigur de ceea ce simte Elisabeta. E ceva de neatins la ea, ceva la care nu se poate nici măcar ajunge, ca și cum ar fi izolată după un perete de sticlă, ceea ce pe Philip îl intrigă și, totodată, îl frustrează.

Poate că reținerea aceasta a ei e un lucru bun, încearcă el să se convingă. Nu e nimic greșit să-ți stăpânești emoțiile. O face și el. Ultimul lucru pe care și-l dorește e cineva care să-l preseze, să-l iscodească și să-i ceară să vorbească despre sentimentele lui. Elisabeta înțelege asta, își spune Philip.

Și are o inimă caldă. A observat acest lucru la ea. Ea sesizează imediat când tresare valetul sau șchioapătă vreun cățel. Poate să-și imagineze calvarul familiilor care sunt înștiințate că fiul sau tatăl a fost dat dispărut și se presupune că e mort. Își face griji pentru membrii personalului de serviciu care ar putea fi găsiți vinovați când răstoarnă ei vreo vază, alergând pe coridoare.

Îl întreabă de tatăl lui, iar Philip se trezește că-i spune cât de ciudat a fost să afle de moartea lui, când el era acolo, atât de departe.

— În război, n-ai timp să jelești, iar acum că s-a terminat… e prea târziu, într-un fel. Încă n-am avut timp nici să plec să-i iau lucrurile personale.

Și, pentru prima oară, Elisabeta întinde mâna și îl atinge cu bunăștiință. Își lasă mâna peste a lui.

— Îmi pare foarte rău, e tot ce spune, iar când el își întoarce palma în sus, degetele li se împreunează.

O strângere de mână s-ar putea să nu fie destul pentru o cerere în căsătorie, concluzionează Philip. Însă faptul că Elisabeta nu e îndrăgostită nebunește de el nu înseamnă că n-ar putea avea o căsnicie reușită. De fapt, e posibil să meargă mai bine fără emoții covârșitoare, reflectează el. E destul să se uite la propriii lui părinți, a căror dragoste nu a rezistat exilului și bolii. Sau la căsătoria tumultuoasă dintre Dickie și Edwina. Două personalități peste măsură de pasionale, fiecare cu aventurile sale, care se dondănesc fără încetare și se ceartă furioși, și se despart, și se împacă întruna. Toate emoțiile le trăiesc febril și fiecare hohot de râs din toată inima

și împărtășit e urmat de un comentariu usturător. Și fiecare interacțiune se transformă într-o dramă. Uneori e și greu să-ți dai seama dacă se iubesc sau, dimpotrivă, se urăsc. Pe Philip îl scutură un frison la gândul că ar putea fi prins într-o relație atât de emoțională, de volatilă.

Cu Elisabeta nu vor exista drame pasionale. Nici așteptări, nici pretenții. Și nu se poate spune că nu o îndrăgește. Ba chiar îi este dragă. Poate că nu va fi cel mai incitant mariaj posibil, însă știe foarte bine că se poate și mai rău. Mult mai rău.

Capitolul 19

Elisabeta își reazemă capul de marginea căzii, în timp ce Bobo se fâțâie prin dormitor, întinzând o rochie de seară pe pat și căutând pantofi și poșetă. *Ce vreme oribilă!* Ar putea să înceapă așa. Sau: *Îmi place rochia ta.* Și dacă va încerca să converseze cu un bărbat? În nici un caz nu poate spune replica cu rochia. *Ce de lume!* E o frază bună de început, chiar dacă nu spune nimic deosebit.

Oftează și caută pe sub apă coaja de săpun. După ce-o găsește, se uită tristă la ea. Cândva, un săpun nou era o plăcere: greutatea lui intactă, spuma cremoasă, mireasma îmbătătoare de lavandă, de trandafir sau de lăcrămioare. Dar acum, de când cu raționalizarea, trebuie să chivernisească fiecare bucățică de săpun, până ajunge ca asta: crăpată și aproape transparentă, brăzdată de dungi maronii; abia dacă mai face o spumă amărâtă, cu care mai mult se mânjește

La fel ca încercările ei de a face conversație. Tuturor celorlalți le vine atât de ușor să vorbească! I-a urmărit pe la petreceri, râzând, sporovăind și flirtând, însă ea, pur și simplu, nu poate. Știe că pare rigidă și prețioasă, dar e timidă, iar poziția în care se află complică și mai mult lucrurile. Ceilalți nu știu ce să-i spună viitoarei regine, iar ea nu știe ce să le spună lor, așa că orice situație de felul acesta e penibilă.

De obicei, merge glonț spre Porchey, care e mereu fericit să vorbească despre cai.

Acum, bineînțeles, mai e și Philip.

Diseară, speră să fie și el prezent. El o face întotdeauna să râdă. Și nici nu o face să se simtă plictisitoare sau rece. Sub privirea lui intensă, e mai degrabă fascinantă, decât încordată, iar mușchii feței i se relaxează într-un zâmbet firesc.

Philip nu se va ocupa numai de ea, deși Elisabeta și-ar dori să fie așa, dar el are grijă să nu dea apă la moara bârfitorilor. Când stă de vorbă cu ea, nu zăbovește în preajmă prea mult timp, iar dacă se dansează, nu o invită decât o singură dată la dans.

Elisabeta îl urmărește fermecând vreo altă femeie sau trecând în pași de vals pe lângă ea, și *de fiecare dată* femeia aceea este frumoasă și sofisticată. Acea altă femeie știe cum să-l facă să râdă. Știe și ce, și cum să-i spună, și cum să-și lase capul într-o parte, să-i zâmbească și să-l privească pe sub gene.

Ori de câte ori o privește pe acea altă femeie, trebuie să-și reamintească sieși că și ea trebuie să-i zâmbească partenerului ei. N-a trecut mult până când cineva i-a spus cât de „foarte apropiat" fusese Philip de Osia Benning, care e la fel de frumoasă și de sigură pe ea ca toate celelalte tinere pe care le invită el la dans. Osia s-a căsătorit între timp, își spune ea bucuroasă. A cunoscut-o și pe vechea lui prietenă, Hélène. Inteligentă, spumoasă, frumoasă, prietenoasă… Hélène e tot ceea ce nu este Elisabeta și, chiar dacă este căsătorită și are copii, o face, inevitabil, să se simtă stângace.

Oftând din nou, Elisabeta iese din cadă și se înfășoară în prosopul pe care i l-a încălzit Bobo. Scoțianca îi e alături încă de pe când era abia o copiliță, de-atât de multă vreme, încât Elisabeta nici nu-și mai amintește numele ei real.

Obișnuită să fie îmbrăcată, o lasă pe Bobo să se agite de jur-împrejurul ei, trăgându-i fermoarul rochiei și aranjându-i poalele, ca să cadă bine.

— Rochia e încântătoare, spune Bobo satisfăcută. Îți stă foarte bine în albastru.

Bobo se apleacă să ia o pereche de pantofi și îi apropie de picioarele Elisabetei. Poartă ciorapi de mătase.

— Ce părere ai, se asortează pantofii aceștia?

— Sunt cât se poate de potriviți, sunt sigură.

Elisabeta își vârâ, pe rând, picioarele în pantofi, în timp ce Bobo plescăie din limbă.

— Ar trebui să acorzi un pic mai multă atenție felului cum arăți!

— Bobo, să fiu sinceră, aș prefera pantalonii de călărie, spune Elisabeta, studiindu-se mohorâtă în oglindă.

— Ei, haide! o admonestează Bobo, întinzându-i o pereche de mănuși de seară. Arăți foarte bine. Mai bine zis, vei arăta foarte bine, dacă zâmbești, adaugă ea sever, iar Elisabeta oftează adânc.

— Aș fi preferat să fi venit Philip aici. Era mai convenabil să nu fi trebuit să ies și să fac conversație.

Bobo pufnește auzind numele lui Philip.

— Nu-ți place de el, Bobo?

— Nu e treaba mea să-mi placă sau nu, spune Bobo inflexibil.

— Dar…?

— Dacă mă-ntrebi pe mine, se poartă cu tine o țâră cam slobod.

Elisabeta zâmbește și își trage mănușile, aranjându-și-le pe degete.

— Mie îmi place așa. Îmi place că nu se poartă cu mine ca și cum aș fi de sticlă.

— N-are nicio scuză că nu-și pune și el o cravată, când vine la palat, nu-i așa? îi replică Bobo. Dar îmi place să văd cum îți scânteiază ochii ori de câte ori vine, se înmoaie ea.

Spre ușurarea ei, când intră la petrecere, în aceeași seară, Philip e unul dintre primii invitați pe care îi vede. E în partea opusă a încăperii, și arată foarte elegant în costumul de seară. E multă lume, iar zgomotul asurzitor al conversațiilor intră în competiție cu muzica ce se aude de la gramofonul aflat într-un colț. Aproape toată lumea fumează și o ustură ochii, când își croiește drum prin mulțime, încercând să ajungă, cât mai discret posibil, la el.

— Bobo e de părere că așa ar trebui să te îmbraci și când vii la palat, la cină, îi spune Elisabeta când ajunge lângă el, arătând din cap spre costumul său.

Ca să se facă auzită peste zgomotul petrecerii, trebuie să strige.

Philip ridică o sprânceană.

— Dar, mai exact, cine e această Bobo?

— Garderobiera mea.

— Oho! spune el, amuzat, cu ochii strălucind. E un semn bun că discuți despre mine cu garderobiera ta. Ce altceva mai spune Bobo?

Elisabeta râde și clatină din cap.

— Deja am spus prea mult! spune și face un semn, ca și cum și-ar închide gura cu un fermoar. Bobo nu mi-ar divulga niciodată secretele, și nici eu pe ale ei.

— Ce bine-ar fi să pot spune același lucru despre majordomul unchiului Dickie, care are grijă de mine când trag pe strada Chester! spune Philip, aplecându-se spre ea, să se facă mai bine auzit. Omul nu tace nicio clipă! Totuși, trebuie să recunosc, e o minune de eficiență. Am venit doar cu briciul de bărbierit și cu vreo două cămăși de schimb, John n-a făcut decât să clatine din cap și imediat a rezolvat problema. Spală, calcă și chiar îmi cârpește șosetele.

Glasul îi este acoperit de urletul noului disc pus pe platanul gramofonului, iar Elisabeta își pune mâna pâlnie la ureche.

— Ce face?

— N-are importanță. E prea multă gălăgie, ca să stăm de vorbă. Mai bine hai să dansăm.

Elisabeta îl lasă să-i ia mâna, iar Philip o conduce în mijlocul sălii, unde s-a făcut puțin loc, iar câteva perechi dansează deja, deși nu pot decât să se legene împreună. Și ei sunt nevoiți să facă același lucru. Elisabeta e conștientă de trupul lui puternic și de strânsoarea fermă a

mâinii. O ține aproape de el, dar nici nu prea are de ales, se gândește ea. Probabil nu pentru că vrea… dar e posibil.

El tot nu i-a spus încă nimic despre ceea ce simte. Elisabeta, pur și simplu, nu știe ce să creadă. Au început bârfele despre desele lui vizite la Palatul Buckingham. *Era inevitabil,* spune mama ei. Cineva o fi văzut automobilul lui venind și plecând sau, poate, vreun servitor a fost indiscret. E posibil să fi fost chiar cineva din anturajul lor. O fi fost chiar unul dintre prietenii lor. *Ignoră-i,* e sfatul mamei sale, căci regina nu-și dorește o poveste, ci doar un zvon care să poată fi repede infirmat.

În cazul Elisabetei, lucrurile stau altfel. I-ar fi mai ușor dacă ar ști ce simte Philip, dar așa, are impresia că e expusă și vulnerabilă. Cu numai o săptămână în urmă, a fost invitată la inaugurarea unei fabrici. De îndată ce a coborât din automobil, a văzut chipurile luminate de o curiozitate avidă ale celor adunați să o vadă mergând spre intrare.

— Unde-i Philip? au răcnit ei.

Elisabeta a fost oripilată. Sentimentele ei pentru Philip o privesc doar pe ea. S-a străduit să-și păstreze o expresie impenetrabilă, dar în sinea ei tremura de oroare, indignare și dezgust, toate amestecate. Cum îndrăznesc să o întrebe ceva atât de personal? Cum de *au îndrăznit?*

— Crawfie, a fost *oribil!*

După ce s-a întors la palat, aproape în lacrimi, i-a povestit guvernantei tot ce se întâmplase.

Crawfie a încercat să o convingă că mulțimea nu era nici agresivă, nici vulgară, sau amenințătoare, așa cum părea.

— Știu că pare o intruziune, dar nu voiau să-ți facă rău, a spus ea. Sunt doar flecari și curioși.

Elisabetei însă nu i s-a părut așa. S-a simțit de parcă oamenii aceia aplecați peste bariere, care o întrebau despre Philip, intraseră cu forța în mintea ei și îi întinaseră cu mâinile lor murdare gândurile cele mai ascunse.

Sentimentele ei față de Philip sunt numai *ale ei.* Ale nimănui altcuiva. Iar întrebările acelea insensibile mânjiseră ceva foarte prețios pentru ea. Acum Elisabeta nu mai suportă nici măcar gândul să iasă și să se expună unor astfel de întrebări.

Nu e proastă. Bănuiește că motivul pentru care întrebările despre escapadele lui Philip i s-au părut atât de ofensatoare este că nici ea nu știa răspunsul. Nu știa unde era Philip. Și nici care îi sunt sentimentele. Vine la cină, la palat. E fermecător. O face să se simtă fericită.

Dar ce simte el?

Hotărâtă, Elisabeta își alungă din minte amintirea vizitei dezastruoase la fabrică. În momentul acesta nu e acolo și nici față în față cu mulțimea care îi punea întrebări urlând. E aici, cu Philip, iar el o ține aproape și asta e tot ce contează. Obrazul lui mai, mai să-i atingă părul, iar ea îi vede vena de sub ureche, între maxilar și gât, pulsând constant. Elisabeta se lasă molcom la pieptul lui. Toată lumea dispare și e ca și cum ar fi rămas singuri, doar ei doi, și dansează într-o bulă de aer.

Când se termină muzica, Philip nu o lasă să se desprindă imediat de el. Ea își ridică încet ochii și se uită unul la altul, legănându-se încă.

E sigură că Philip va spune ceva, dar observă că atenția lui e distrasă de altcineva, iar când întoarce capul, Elisabeta îl vede pe David Milford Haven, cu sprânceana ridicată batjocoritor și cu un rânjet atotcunoscător pe chip. Philip se uită la vărul lui.

Dintr-odată, Elisabeta se vede pe sine așa cum, probabil, o vede și el, ca pe o fetișcană de nouăsprezece ani îndrăgostită nebunește, uitându-se ca o somnambulă la un bărbat frumos. Brusc, se simte umilită. Oare și mulțimea de la fabrică a văzut același lucru? Râde toată lumea de ea?

Smulgându-și mâna dintr-a lui Philip, se trage înapoi de parcă ar fi fost pălmuită.

— Mulțumesc, spune ea, cu un surâs ostil și ignorându-i privirea nedumerită, apoi se întoarce și se îndepărtează.

— Sunt gata să mă întorc acasă, îi spune ea polițistului desemnat să o acompanieze în serile când iese.

Capitolul 20

Philip înjură în barbă, în timp ce o privește pe Elisabeta plecând. Ce s-a întâmplat adineaori? Evident, e supărată, dar nu înțelege de ce. Totul părea să meargă foarte bine, își spune el frustrat. Acum dansau și o simțea caldă și mlădioasă în brațele lui, apoi, într-o clipită, era țeapănă, iar figura ei impenetrabilă.

Răceala din ochii ei l-a rănit mai rău decât se aștepta. S-a obișnuit cu căldura surâsului ei, atunci când sunt împreună. Poate a devenit prea încrezut, își spune, ușor neliniștit. Îi plăcea ideea că Elisabeta îl preferă altor bărbați. Nici măcar Porchey nu-l mai îngrijora. El e alesul, Philip e sigur de asta. Prințesa Elisabeta, cu siguranță cea mai râvnită tânără din lume, îi e hărăzită lui și numai lui. N-are cum să nu simtă aroganța satisfacției.

Dar dacă n-o interesează deloc subiectul? Gândul i se insinuează în minte și-l neliniștește.

În ciuda căldurii cu care îl privește, e ceva imposibil de atins la Elisabeta, de parcă ar fi detașată de restul lumii. Chiar și la o petrecere ca aceasta, unde aproape toți invitații provin din rândurile aristocrației sau dintre privilegiați, ea e singură.

Dar adevărul este că și el a ezitat să-și declare sentimentele. Ea n-are decât nouăsprezece ani. Iar Philip, cu siguranță, mai are la dispoziție destul timp și destulă viață de trăit, înainte să se așeze la casa lui și să-și pună pirostriile.

Și totuși, nu-i place că Elisabeta e supărată.

David se apropie de el și-i oferă o țigară.

— Lilibet a plecat deja?

— Da.

Laconismul răspunsului îl face pe David să ridice o sprânceană.

— V-ați certat?

— Bineînțeles că nu, spune Philip, aplecând capul deasupra brichetei și inspirând fumul adânc, în piept.

— Atunci de ce pari așa de furios?

— Doamne, David, habar n-am! recunoaște Philip exasperat, nu atât de vărul lui, cât de el însuși. Ce naiba fac? Îmi place Elisabeta, dar sunt oare, pregătit să mă leg pe viață?

— Numai tu știi răspunsul, dar ai face bine să te hotărăști cât mai repede, îl avertizează David. Nu știu dacă tu crezi că ai fost discret, însă rubricile mondene ale ziarelor îți leagă numele de al ei și bârfele se împrăștie peste tot. Dacă n-ai de gând să mergi mai departe, acum e momentul să te retragi, spune el și, ca să pună paie pe foc, adaugă: Succes când ai să-i spui unchiului Dickie!

Unchiul Dickie. Lui Philip nu trebuie să i se aducă aminte cât de interesat de această chestiune este Mountbatten. Nu vrea să se înstrăineze de unchiul său, care în mod cert s-ar înfuria dacă Philip s-ar retrage. Deja și-a pierdut un tată. Nu-și poate permite să-l piardă și pe-al doilea.

E momentul să-și ia angajamente. Gândul acesta îl deprimă. A doua zi trebuie să se întoarcă la Corsham, ceea ce îi oferă, cel puțin, posibilitatea de a amâna împăcarea cu Elisabeta. Va trece peste asta, indiferent despre ce-ar fi vorba, își spune el, dar privirea ei îngrozită îl frământă și îl irită toată săptămâna. Încercarea de a-și distrage atenția participând la un concurs de *darts*, la Methuen Arms, eșuează umilitor, căci abia dacă reușește să lovească tabla, spre batjocura echipei locale.

Joi, Philip o sună pe Elisabeta.

— Pot să te invit la o plimbare cu mașina, la sfârșit de săptămână?

La celălalt capăt al firului e o ușoară ezitare.

— Cred c-ar fi mai bine să vii tu aici, spune ea. Vom lua cina.

Îi este dor de tonul ei vesel, își dă el seama în timp ce închide. Va trebui să se străduiască mai mult.

I-au rămas în minte criticile pe care le făcuse ea la adresa ținutei lui și, când se pregătește să meargă la palat, realizează că mâna îi ezită deasupra unei cravate, dar de ce naiba să se conformeze convențiilor? N-are de gând să se schimbe. Elisabeta va trebui să-l accepte așa cum e.

Răsuflă ușurat când este condus în salon, unde o găsește pe Elisabeta singură, doar cu cățelușa ei corgi, care se repede să-i amușineze gleznele.

— Fără Margareta?

— Crawfie a dus-o la un spectacol de balet. M-am gândit c-ar fi mai bine să fim singuri.

— Mă bucur.

Philip șovăie. Elisabeta își ține brațele încrucișate, de parcă s-ar îmbrățișa.

— Am greșit cu ceva sâmbăta trecută, Elisabeta? întreabă el blând. Ai plecat atât de brusc de la petrecere!

Ea își ia ochii dintr-ai lui.

— Nu pentru că ai fi făcut tu ceva, spune ea cu dificultate. M-am simțit… jenată.

— Jenată?

E ultimul lucru la care se aștepta Philip.

— Oamenii bârfesc. Elisabeta inspiră adânc: Despre noi doi.

— Mă tem că da, spune el. Vrei să nu mai vin să te văd atât de des?

— Nu… Oh, nu știu ce vreau! izbucnește ea. Detest să știu că viața mea intimă, *sentimentele* mele sunt subiect de discuție prin cârciumi, prin magazine și la petreceri.

Se străduiește să se liniștească înainte să continue:

— În urmă cu câteva zile, am fost la inaugurarea unei fabrici și toată lumea striga: „Unde e Philip?”, ca și cum noi doi am fi… am fi…

— Iubiți? sugerează Philip, când ea se întrerupe.

În obrajii ei apar bujori și nu răspunde.

— Asta-ți dorești, Elisabeta? o întreabă după o clipă.

Ea se întoarce spre fereastra înaltă ce dă spre Mall, luminat de farurile automobilelor ce taie întunericul. Ziua agitată de primăvară a biciuit în reprize ferestrele, pe a căror sticlă mai lucesc încă picături de ploaie, minuscule cercuri argintii pe fondul întunecat.

Din spatele ei, Philip îi studiază reflexia tremurătoare în geam. Îi pare misterioasă, indescifrabilă.

— Mai ții minte discuția pe care am avut-o la Windsor, atunci, de Crăciun? întreabă în sfârșit Elisabeta fără să-l privească.

— Bineînțeles. Am discutat despre căsătorie.

— Am spus atunci că vom vedea cum stau lucrurile după război, continuă ea cu greutate, dar războiul s-a terminat acum și cred… cred c-aș vrea să știu ce gânduri ai.

— Despre căsătorie?

— Da.

— Cu tine?

— Da, spune ea, răsuflând ușor.

— Nu va fi simplu, spune Philip precaut, vorbind reflexiei ei din fereastră. Nu e vorba doar de ce vrem noi. Eu încă mai sunt considerat un prinț străin, iar tu ai nevoie de permisiunea tatălui tău ca să te căsătorești. El nu e în favoarea acestei uniuni, știi prea bine.

— Dar, în principiu?

Acum e acum! mai că aude vocea unchiului său în urechi.

Philip își pune mâinile pe umerii ei și, cu delicatețe, o întoarce cu fața spre el.

— În principiu, mi-ar plăcea foarte mult, spune el, dacă ți-ar plăcea și ție.

— Mi-ar plăcea și mie, spune ea, înghițind în sec.

— Atunci, e stabilit!

Fără să ia în seamă sentimentul de neliniște care i se insinuează în stomac, de parcă în fața lui s-ar deschide ușița unei colivii aurite, Philip zâmbește privind în jos la ea.

— Așadar, ce facem acum? întreabă Elisabeta.

— Cred că înainte să discut cu regele, ar trebui să vorbesc cu unchiul Dickie și cu unchiul George, din Grecia.

— Foarte bine.

Umerii ei s-au relaxat și pare mai fericită. Philip simte că-l săgetează regretul. Pentru ea, trebuie să fie tare greu.

— Însă, înainte de asta… începe el, dar se întrerupe, iar ea ridica ochii întrebător.

— Da?

— Ar mai fi ceva ce-ar trebui să facem. Ceva mai important. Elisabeta pare ușor alarmată.

— Ce?

— Ar trebui să ne sărutăm, nu crezi?

Își lasă mâinile să alunece pe brațele ei, în timp ce ea îl privește cu ochi mari, iar pe buze îi tremură un surâs adorabil de nesigur.

— Poate că ar trebui, răspunde ea.

Capitolul 21
Germania, Schloss Salem, aprilie 1946

Șoferul oprește în fața intrării cu arcade a castelului și trage frâna.

— Ăsta e? întreabă el neîncrezător.

Philip ridică privirile spre fațada familiară, acum ciuruită de tiruri de artilerie, cu zugrăveala scorojită și pătată cu Dumnezeu știe ce, spre decorațiunile din cărămidă dimprejurul ferestrelor crăpate și spre acoperișul de țiglă roșie, peticit, ici-colo. Pâlpâitoare, în mintea lui apare imaginea castelului așa cum era înainte de război și încearcă să o suprapună peste sumbra realitate.

— Mda, spune el, întorcându-se să-și ia ranița. Ăsta e!

Canadianul studiază șirul de ferestre ce se întind de-o parte și de alta a intrării în ruină.

— În orice caz, bănuiesc că au loc și pentru tine, spune el, iar Philip zâmbește, lăsându-și ranița pe pietriș și coborând din cabină.

— Ar trebui să aibă unde să mă înghesuiască și pe mine.

Trântește portiera cu podul palmei și, prin geamul deschis, îi strigă șoferului în chip de rămas-bun:

— Mulțumesc că m-ai adus!

Privește camionul care se îndepărtează hurducăind pe drum, apoi se întoarce spre *schloss*[52]. Nu e un loc care să-i trezească amintiri prea plăcute. Anul pe care l-a petrecut la școala locală n-a fost prea fericit și s-a simțit ușurat când a fost trimis înapoi, în Anglia.

O ușurare și mai mare a fost aceea că nu mai trebuia să-și viziteze mama cu privirile ei rătăcite, la sanatoriul din apropiere.

Și totuși, e trist să vezi în ce stare a ajuns clădirea aceasta, cândva impunătoare. Castelul Windsor arată obosit, iar Palatul Buckingham a fost avariat în timpul războiului, dar *schloss*-ul e într-o stare de dărăpănare mult mai gravă.

A ajuns în Germania în urma unei decizii de moment. Era în drum spre Monte Carlo, ca să recupereze puținele lucruri rămase de la tatăl său. Călătoria aceea ar fi fost oricum destul de dificilă și fără să o mai complice cu vizita în Germania. Dar sunt nouă ani de când nu și-a mai văzut vreuna dintre surori, iar acum s-au adunat toate la Schloss Salem, pentru nunta Sophiei cu Georg, fratele lui Freddie și prinț de Hanovra. Cum să nu fi făcut un efort să vină să le vadă?

Aruncându-și ranița pe umăr, urcă treptele în fugă și intră în holul cel mare. Un majordom matusalemic, cu ochi umezi, dă să-l oprească, deranjat de intruziune, dar Philip îl oprește cu o mișcare scurtă din cap.

— Nu-ți face probleme, sunt din familie, spune el în limba germană care i-a revenit firesc în minte. Unde sunt ceilalți? În salon? Lasă, adaugă el, fără să-i dea majordomului șansa să spună și el ceva, mă descurc eu.

Cu dezinvoltură, își lasă ranița pe un scaun șubred, apoi străbate cu pași mari holul lung. Rumoarea sporovăielilor îl conduce fără greș spre ușile potrivite, pe care le deschide furtunos și intră. La prima vedere, încăperea pare plină de femei, însă, trecându-și privirile de la un invitat la altul, își dă seama că nu sunt prezente decât cele trei surori ale sale, Margarita, Theodora și Sophie.

Doar Cecile lipsește.

Toate par îmbătrânite și slăbite, dar încă mai păstrează destul din frumusețea de odinioară, își spune Philip.

Toate trei sunt așezate pe niște canapele incomode și toate trei, auzind zgomotul ușii, au întors capetele, iar el zâmbește, văzând cum li se luminează ochii la vederea lui.

— Salutare!

Pentru o clipă, liniștea e absolută. Fără să-și dea seama, cele trei femei au rămas în aceeași poziție, apăsându-și pieptul cu mâinile,

șocate. Se holbează la el, de parcă ar vedea o stafie.

— Philip? șoptește, în sfârșit, Sophie.

Își lasă o mână pe brațul canapelei și se ridică în picioare, clătinându-se.

— Philip, tu ești?

— Doar nu credeai c-am să lipsesc de la nunta ta, nu-i așa, Mărunțico?

— Philip…

Sophie se împleticește spre el, Margarita și Theodora se ridică și ele, iar apoi, într-o clipită, îl cuprind toate într-o îmbrățișare parfumată. Plâng și bolborosesc într-un amestec de germană, franceză și engleză, sărutându-l, îmbrățișându-l și mângâindu-l, de parcă ar vrea să se convingă că e real. Înainte să se smulgă dintre ele, Philip rabdă cât poate.

— Haideți, lăsați-mă să respir!

Margarita își șterge obrazul.

— Oh, Philip, nu-mi vine să cred! Ce cauți aici? Cum ai ajuns?

— Am făcut autostopul cu armata canadiană.

În ultimele două zile, Philip a împărțit platforma unui camion cu un pluton de soldați canadieni prietenoși și care mestecau gumă. A urcat în cabină numai când a trebuit să dea indicații cum să ajungă la Schloss Salem. Își întinde teatral spatele.

— N-aș spune că a fost cea mai confortabilă călătorie pe care am făcut-o vreodată!

Mult mai rău decât scândura tare a platformei a fost să vadă cumplitele distrugeri din camionul care traversa hurducându-se continentul răvășit de război. La aproape un an de la victoria Aliaților, Germania încă e un haos, multe din clădirile ei nu mai sunt decât grămezi de moloz, drumurile sunt pline de gropi, iar oamenii, încovoiați de povara înfrângerii. După anii de patriotism bombastic

și de propagandă antigermană, e liniștitor să vezi și cealaltă fațetă a războiului, are un efect de dezmeticire. Efortul de a reconstrui Marea Britanie este și așa destul de mare, însă, lui Philip, sarcina care se află în fața germanilor i se pare insurmontabilă. Cu siguranță, nimeni nu și-a dorit ca victoria să arate astfel.

— Îmi pare rău c-ai avut o călătorie atât de incomodă, spune Sophie, apropiindu-și mâna lui de obraz, dar îți mulțumesc! Îți mulțumesc din suflet că ai venit, Philip!

Ochii ei se umplu din nou de lacrimi, iar el se foiește stânjenit de recunoștința pe care i-o arată. Războiul a fost mult mai ușor pentru el, decât pentru ele.

Văzându-l încurcat, Margarita intervine și ea.

— Oh, Doamne! Când ai intrat, pentru o clipă mi s-a părut că în pragul ușii e papa, nu-i așa, Dolla?

Theodora dă hotărât din cap.

— Și mie la fel! Seamănă leit! Până și ținuta e aceeași!

— Eu n-am monoclu, protestează Philip. Și nici mustață.

— Dar toate celelalte… trăsăturile tale, postura… e incredibil!

Teodora se bate ușor cu mâna în piept, ca pentru a-și aminti șocul avut.

— Mi s-a părut că văd o stafie.

— Bietul papa, ce mândru ar fi fost să vadă cât ești de puternic și de chipeș!

Trei perechi de ochi lăcrimează, gândindu-se la tatăl lor.

— Uite ce este, spune Philip, încercând să înviioreze atmosfera. Dacă vă mai smiorcăiți toate așa, are să-mi pară rău c-am venit! Nunțile ar trebui să fie evenimente fericit:!

— Oh, știu, spune Sophie, trăgându-și nasul. Dar e-așa de minunat să te revedem și să ne dăm seama cât a crescut frățiorul nostru! Te-ai schimbat atât de mult!

— Așa speram și eu! spune el. N-aveam decât șaisprezece ani când…

Se întrerupe, amintindu-și că ultima oară s-au văzut în ziua aceea disperată, la Darmstadt, când i-au înmormântat pe Cecile, pe soțul ei, pe cei doi fii și pe bebelușul lor, care n-a mai ajuns să aibă un nume.

Rămân cu toții tăcuți.

— Ziua aceea cumplită, spune încetișor Margarita, într-un târziu. Cea mai neagră din viața mea, spune, oftând prelung. În ultima vreme, foarte multe au mers prost, dar mă gândesc adesea că nimic n-ar putea fi atât de rău ca ziua aceea.

— Cât aș vrea să fie și Cecile aici, astăzi! adaugă Sophie. Îi plăcea mult să fim împreună. Vă amintiți cât de amuzantă era? Iar tu erai preferatul ei, Philip, știi foarte bine.

Și pentru el, Cecile fusese sora preferată, însă Philip n-o spune cu voce tare. Amintirea ei e ca un bolovan ce-l apasă pe piept, zdrobindu-i coastele, însă, cumva, reușește să zâmbească.

— Credeam că sunt preferatul fiecăreia dintre voi!

— Așa e, spune Margarita, urmând exemplul lui Philip și încercând și ea să înșvioreze atmosfera. De aceea ai fost mereu un prințișor răsfățat!

Philip își dă brațele în lături, mimând modestia.

— Oare e vina mea că mama și papa au fost atât de fericiți pentru că au avut un fiu, după voi, fetele?

— Ha! După ce te-ai născut tu, nu ne-a mai băgat nimeni în seamă! spune Margarita. Îți amintești ziua aceea, Dolla? Biata mama a trebuit să nască pe masa din sufragerie! spune, iar gândul acesta o face să se cutremure.

— Parc-ar fi fost ieri! spune Theodora, lovindu-se cu palmele peste coapse. Dar să lăsăm amintirile pe mai târziu, poate Philip vrea

să se spele.

— Nu, nu vreau, spune el ca să o necăjească, dar Dolla nu poate fi contrazisă.

— Ba sigur că vrei, după două zile de drum într-un camion militar. Îți pregătesc o cameră, spune ea, ridicându-se. Mărunțico, te rog sună să ne aducă ceaiul.

— Sau ceva mai tare, spune Sophie, ridicându-se obedient în picioare și trăgându-i cu ochiul lui Philip.

Acesta se ridică și el. N-avea nici un rost să-i reziste Theodorei, care era dintotdeauna persoana cea mai practică din familie, dar e ceva reconfortant în faptul că pot să-și reintre în roluri atât de repede.

— Din câte văd eu, tot șefă ai rămas, Dolla! spune el zâmbind, iar ea râde, ușuindu-l dintr-un gest al mâinii.

— Iar tu tot obrăznicătură, din câte văd *eu!*

El se bucură că a reușit să mai învioreze atmosfera tristă. După bucuria revederii, e șocat să vadă cât au avut de suferit surorile lui. Aflase el câte ceva, dar nu tot. Primul soț al Sophiei, Christoph, murise într-un accident de avion, în 1943. Circulau zvonuri că ar fi fost ucis din ordinul lui Hitler, dar când Philip aduce vorba despre acest subiect, surorile lui sunt evazive.

— Am învățat să ne ținem gura, îi explică Sophie mai târziu, când se plimbă singuri prin grădinile părăginite, ținându-se de braț. Toți cei care au vorbit prea mult… oftează ușor. Ți-o amintești pe prințesa Mafalda? Au trimis-o în lagărul de la Büchenwald. E posibil să fi murit din cauza unei bombe americane, dar, de fapt, diavolul acela de Hitler a ucis-o.

Glasul îi tremură de emoție. Philip nu e sigur dacă e vorba de furie sau de durere; poate de amândouă.

— De-atunci, am grijă de copiii ei. Sărăcuții, le-a fost tare greu. Mafalda era în lagărul acela îngrozitor, iar tatăl lor, în închisoare. Locuiam cu toții la mama lui Christoph, la Friedrichshof, dar când au venit americanii, au transformat castelul în casă de odihnă pentru soldații lor.

Ridică, resemnată, din umeri.

— Asta e, noi suntem învinșii, n-am avut de ales. Ne-au dat două ore să ne facem bagajele și să plecăm. N-am avut timp să recuperăm toate bijuteriile de familie pe care Christoph le ascunsese în beciuri. Credeam că vor fi în siguranță. Erau foarte bine ascunse. Ce altceva să fi făcut? Ne-au înghesuit pe toți într-o căsuță, dar era insuportabil. Până la urmă, am plecat cu copiii la Wolfsgarten, unde ni s-a oferit un adăpost.

Philip se încruntă. Auzise cât era de periculos în Germania, în primele zile după venirea Aliaților, când nu mai era valabilă nici o lege. Nimeni nu era în siguranță.

— Și cum ați ajuns acolo?

— Cu căruța. Copiii s-au ascuns în paie, Sophie schițează un zâmbet, observându-i grimasa. Da, știu, o prințesă nevoită să călătorească într-o căruță rău-mirositoare a unui fermier! Asta a fost situația, Philip! Nu erau nici autobuze, nici trenuri, nici benzină pentru automobile, chiar dacă am fi găsit vreunul nerechiziționat. Era cumplit! mărturisește ea. Mă îngrozea gândul că cineva i-ar fi putut descoperi pe copii și le-ar fi sfâșiat hainele de pe ei. Sau le-ar fi putut face ceva chiar mai rău! Îți spun, oamenii mureau de foame. Orașele lor erau complet distruse. Iar ei se sălbăticiseră, ca animalele. Nimeni nu se gândea decât la sine.

Philip se gândește la felul cum a trăit el războiul, la perioadele de teroare întrerupte de unele momente al naibii de plăcute, ca să fie cinstit. Își amintește de scrisoarea Elisabetei despre euforia din ziua

victoriei în Europa. Fără îndoială, britanicii suferiseră în timpul războiului, dar nu ca germanii.

— Hai, gata cu toate astea! spune Sophie, bătându-l ușor pe mână. Hai să vorbim de lucruri mai vesele. Spune-mi despre tine, Philip. Ce ai de gând să faci acum, după război?

— Mă gândesc să mă logodesc, spune el rar, ezitant.

— Am auzit niște zvonuri, bineînțeles, dar ne era greu să știm cât din ele trebuie crezut.

Își lasă capul într-o parte, studiindu-l.

— Ar fi o alianță nemaipomenită.

— Oh, știu, știu… supărat, Philip lovește cu piciorul în pietrișul înierbat. Unchiul Dickie mi-este de mare ajutor, adaugă el, dar nu ca și cum s-ar bucura.

— Îmi imaginez, spune Sophie sec. Nu pari foarte entuziasmat, îndrăznește ea, o clipă mai târziu, în timp ce se întorc și urcă treptele puțin înalte ce duc spre terasă. Cum e Elisabeta?

— Decentă, spune el. De fapt, e unul dintre cei mai decenți oameni pe care i-am cunoscut, adaugă el, aproape surprins, de parcă acum ar realiza pentru prima oară lucrul acesta. N-are nimic rău în ea. E timidă și blândă, se gândește la ceilalți, ceea ce nu se poate spune și despre ceilalți membri ai familiei, adaugă cu umor. Regina știe să fie fermecătoare, atunci când vrea, dar, în afară de ea însăși, nu-i pasă de nimeni. Ceea ce e adevărat și despre rege, mai puțin partea cu farmecul. În ceea ce o privește pe Margareta, ea trebuie să fie mereu în centrul atenției. Însă Elisabeta… poate pentru că nu trebuie să se străduiască să fie în centrul atenției, ea este ea.

— Îți cam tremură vocea când vorbești despre ea, observă Sophie.

Philip dă din cap.

— Îmi place de ea.

— N-o iubești?

— Hai, Mărunțico, doar știi cum merg lucrurile! Pentru cei ca noi, căsătoria nu se face din dragoste.

— Eu l-am iubit pe Chri, spune ea încetișor.

El o strânge liniștitor de mâna de pe brațul său.

— Știu. Iartă-mă, Mărunțico. Mama mi-a scris prin câte-ai trecut.

— Mulțumesc! spune Sophie, reușind să zâmbească. Însă acum, mă mărit din nou! exclamă ea, silindu-se să fie veselă. Voi fi fericită cu Georg. Îmi place de el.

— Nu-l iubești?

— *Touché…*

Se desprinde de brațul lui, apoi se sprijină de balustradă și se uită la grădinile părăginite. În depărtare, Lacul Constanța licărește în soarele după-amiezii târzii.

— Georg e un om blând, bun. Voi fi în siguranță cu el. Pot să-mi întemeiez un cămin cu el. Îmi doresc asta mai mult ca orice. După toată agitația, vreau să nu mă mai mut de colo-colo, să-mi găsesc calea. Și vreau ca cei mici să simtă că aparțin unui loc, spune, apoi îl privește scurt. Cred că ți se pare foarte plictisitor!

— Ba, dimpotrivă!

Philip știe exact cât de atrăgătoare e ideea unui cămin.

— Așadar, acum putem sta aici, la Salem, cu Dolla și cu Berthold. Georg va fi directorul școlii locale. Știai?

— Nu, nu știam.

Ea îl privește simțind o oarecare rezervă în glasul lui.

— Crezi că e umilitor pentru un prinț de Hanovra?

— Eu sunt prinț de Grecia și doar hainele de pe mine sunt ale mele, spune Philip. Nu sunt în măsură să vorbesc despre umilința nimănui, Mărunțico!

— Dar situația se va schimba, dacă te vei căsători. Ai să faci un salt peste toți ceilalți.

— Poate, spune el râzând fără entuziasm.

— Altfel spus, te-ai putea căsători cu o persoană cumsecade, pe care o placi, și să le dai cu tifla tuturor celor care s-au uitat de sus la tine?

— Ai vorbit cu unchiul Dickie? o întreabă el, privind-o ironic, iar ea râde.

— Bineînțeles că nu. Ei haide, care-i problema? E o fată decentă și blândă – și dă-mi voie să-ți spun, blândețea e cea mai subestimată dintre calități. Pe deasupra, mai e și o mare moștenitoare, poate cea mai mare din zilele noastre.

— Pentru că e moștenitoarea tronului Angliei, încuviințează el. Și știu foarte bine că asta-i miza. Dacă n-ar fi, unchiul Dickie nu s-ar strădui atâta să mă facă să mă căsătoresc cu ea. Însă odată cu Tronul, vine și Curtea, spune el. Doamne, Mărunțico, dacă ai ști cum sunt oamenii aceia! Fel de fel de mustăcioși bătrâni care au luptat în tranșee. Foarte onorabili, fără nicio îndoială, însă au rămas cu ideile de-atunci. La Palatul Buckingham, nu s-a schimbat mare lucru de pe vremea lui George al V-lea. Dacă mă-ntrebi pe mine, toți oamenii aceia au nevoie de-un șut în dos.

Amintindu-și de toate acestea, privește încruntat spre lac.

— Trăiesc cu toții în secolul trecut, cu protocolul lor și cu Dumnezeu mai știe ce! Mulți sunt în pragul apoplexiei dacă mă prezint, uneori, la o cină neprotocolară fără cravată! Ar fi ca și cum m-aș bate cu morile de vânt, dacă aș încerca să schimb ceva! Și chiar e nevoie de schimbare! insistă el. Tocmai am trecut printr-un război. *Totul* trebuie schimbat!

— Dacă ai fi căsătorit cu Elisabeta, te-ai putea implica în această schimbare, îi sugerează Sophie cu delicatețe.

Colțurile gurii lui Philip se lasă în jos.

— Nu prea văd gașca aceea acceptând vreo schimbare fără luptă și, sincer vorbind, m-am cam săturat de lupte!

— În sfârșit, tot ce pot spune e că am fost fericită cu Chri și sper să fiu și cu Georg. Poate pentru că noi, femeile, nu avem prea multe pretenții. Ceea ce ar putea fi adevărat și despre prințesa Elisabeta. Dar tu trebuie să faci ceea ce crezi că este corect, spune ea cu hotărâre.

Îi ia mâinile într-ale ei și i le strânge ușor.

— Sunt *așa* de bucuroasă să te văd! Nici nu-ți închipui cât de mult înseamnă pentru mine că ai venit, Philip!

— Și eu mă bucur.

Capitolul 22

Ceea ce este adevărat, în ciuda lacrimilor care îl stânjenesc. Războiul i-a despărțit, însă acum, așezați în jurul mesei, sunt din nou o familie. Philip își amintește cu drag de Berthold, soțul Theodorei, și de prințul Gottfried de Hohenlohe-Langenburg, căsătorit cu Margarita, așa cum erau înainte de război. I se pare absurd că, până cu un an în urmă, îi erau dușmani, în calitate de ofițeri superiori ai SS. Acum sunt, iarăși, doar Berthold și Friedel.

Și cât de mult i-au lipsit toate astea, își dă seama acum. Hârjoneala și amintirile, glumele și hohotele de râs. Când se gândește la mama lui, e frământat de sentimente contradictorii, însă aici, între surorile lui, vede, în sfârșit, și fața amuzantă a lucrurilor.

Vă amintiți cum își binecuvânta ceașca de ceai?

Dar când a ieșit din casă pe fereastră, cu un maldăr de rufe murdare?

Și nu uitați momentul când a hotărât că e o sfântă și mireasă a lui Hristos. Ce sinistru zâmbea!

— Oh, nu e deloc amuzant, spune Dolla, în timp ce poveștile curg una după alta, iar ei nu-și pot stăpâni hohotele de râs.

Nu, nu e amuzat, își spune Philip, însă e pentru prima oară când reușește să asculte istorisiri despre mama lui spuse cu afecțiune. Prima oară când reușește să râdă de ea împreună cu persoane care au iubit-o la fel de mult ca el.

Simte că aparține acestui loc mai mult decât oricărui altul, poate cu excepția punții unei nave de război.

— Ce păcat că mama n-a putut veni aici, spune Margarita, în timp ce Theodora îl trimite pe Berthold să mai aducă una din sticlele de vin ascunse în pivniță.

— Am chemat-o, spune Sophie. Dar cum ar fi putut ajunge aici, de la Atena? Călătoriile sunt aproape imposibile acum.

— Philip a reușit, observă Berthold.

— Philip e descurcăreț și tânăr. N-o văd pe mama făcând autostopul cu un camion militar, nu-i așa?

— Oh, nu știu ce să zic. Mama ta nu prea are simțul măreției. N-am mai întâlnit pe nimeni care să se comporte atât de puțin princiar. Ar fi foarte fericită pe platforma unui camion.

— E-adevărat, spune Theodora oftând. În orice caz, cred că e mai în siguranță la Atena. Totuși, probabil ar fi de părere că o să arătăm tare neinteresanți, mâine, la nuntă. Nu ți-a spus Mărunțica? întreabă ea, când Philip o privește nedumerit.

— Ce să-mi spună?

Sophie își duce repede mâna la gură.

— Îți vine să crezi c-am uitat? Iată partea bună a venirii tale, Philip. Eram cu toții șocați de chestiunea bijuteriilor, dar sosirea ta ne-a făcut să uităm complet povestea asta.

— Ce bijuterii?

— Toate bijuteriile familiei de Hessa! Diamante, rubine, smaralde… Coliere, diademe… chiar și scrisori de la regina Victoria… tot ce aveam noi de valoare, spune Sophie și oftează. Ții minte ce ți-am spus, că n-am avut timp să le luăm, când am plecat de la Friedrichshof? Ei bine, am cerut permisiunea să ne întoarcem și să le recuperăm, așa că ieri, m-am dus acolo, împreună cu Dolla și cu Margarita.

— Voiam să ne etalăm cu ele la nuntă, intervine Margarita.

— Dar când am ajuns acolo, fuseseră furate!

— Furate?

— Am sesizat autoritățile americane, spune Friedel înverșunat. Se pare că cineva de acolo și-a băgat nasul prin beciuri. Când ne-a fost

clar că urmează să intrăm în război, Christoph a construit o tainiță și, la vremea aceea, ni s-a părut logic să punem toate bijuteriile prințeselor într-un sipet pe care el l-a ascuns sub niște lespezi, după care le-au zidit cu cărămizi. Dar cineva a observat zidăria cea nouă. Au scos lespezile și au furat bijuteriile.

— Cât de șocați am fost! Margaritei îi tremură glasul, când își amintește. Cutia aceea goală! A fost ca și cum ne-ar fi furat demnitatea.

— Ca să ne recuperăm bijuteriile, va trebui să ne bazăm pe americani, spune Berthold.

— În orice caz, Philip, încă înainte de sosirea ta, am hotărât să nu ne mai lăsăm copleșiți, îi spune Dolla. Am îndurat lucruri chiar mai rele decât pierderea bijuteriilor. Ar fi fost frumos să facem un spectacol cu ele de nunta Sophiei, însă n-avem nevoie de diademe, ca să ținem capul sus.

— Foarte bine, spune Philip, zâmbindu-i.

Surorile sale se dovedeau mai puternice decât își amintea el.

— Pentru noi înseamnă mai mult să te avem aici, decât să purtăm niște diamante, îi spune Margarita cu căldură.

A doua zi, în capelă, Sophie se căsătorește cu Georg. Rochia ei e veche, chiar și pentru ochiul neexperimentat al lui Philip, și, pentru o nuntă regală, ceremonia e chiar liniștită. Însă mireasa și mirele par fericiți, ceea ce lui i se pare cel mai important lucru. Dolla și Berthold își dau toată silința să pregătească un mic-dejun de nuntă, ajutați și de o vizită discretă a lui Berthold în pivniță, de unde se întoarce cu o sticlă de șampanie.

— Urmezi tu, din câte se aude, îi spune Berthold lui Philip, după ce mănâncă, discutând peste farfuriile cu rămășițele festinului.

Acesta își înăbușă un oftat.

— Încă nu e nimic stabilit. E posibil să nici nu se întâmple, Berthold. Sunt mulți cei care nu agreează ideea căsătoriei Elisabetei cu mine.

— Din cauza noastră? spune Berthold și privește în jur.

— Parțial, da. Înrudirea cu germanii nu mă ajută, spune Philip cu sinceritate. Nu e corect, dar asta e! Nici în Grecia nu e nimic clar, așa că până nu se lămuresc lucrurile, se pare că nu pot obține cetățenia britanică. Regele și regina nu se dau în vânt după mine, spune ridicând din umeri. Între timp, clănțăii lucrează intens. E o ușurare să fiu plecat o vreme, recunoaște el. Și adevărul e că n-am cerut-o încă de soție pe Elisabeta – sau, mai bine zis, nu m-a cerut ea pe mine, căci, din câte înțeleg, așa ar trebui să se întâmple.

— Dar dacă te cere, ce faci?

Cei doi bărbați se privesc în ochi, iar Philip, aproape viclean, spune:

— N-am nici cea mai mică idee.

Capitolul 23
Café de Paris, Monte Carlo, aprilie 1946

Chelnerul îmbrăcat în sacou alb le pune două pahare de martini în față și se retrage discret. Philip își ridică paharul și îl golește pe jumătate.

— Ia-o mai încet, spune Mike. Ai să te faci pulbere, înainte să vină.

— Exact asta era idea. Doar nu te întâlnești în fiecare zi cu amanta propriului tată la o discuție politicoasă.

Arsura ginului pe gâtlej i se pare bine-venită, dar Philip își pune paharul pe masă. După despărțirea de surorile lui, cu îmbrățișări și sărutări și lacrimi, se bucură de întâlnirea cu Mike Parker. Camarad ofițer de marină, australianul îi e prieten și rival încă de pe când erau amândoi arondați bazei navale din Rosyth, în escortele navelor comerciale de pe culoarul *S-Boot*-urilor. Se poate baza pe Mike, care-i oferă o companie dezinteresată pe timpul sejurului său în Monaco. Philip îi e recunoscător pentru sprijinul moral, dar și pentru că Mike nici nu-i plânge de milă, nici nu-i pune întrebări despre ce simte față de tatăl lui, sau față de orice altceva.

A venit la Monte Carlo să recupereze lucrurile prințului Andrei, dar, mai întâi, trebuie să o cunoască pe contesa Andrée de la Bigne. Au stabilit să se întâlnească la Café de Paris, ceea ce, în alte circumstanțe, l-ar fi încântat pe Philip. Cafeneaua e decorată în stilul *Belle Époque,* cu candelabre elaborate și ornamentații lucrate minuțios, deși, după război, gloria ei a pălit, la fel ca a multor altora, iar clienții ei au un aer întru câtva disperat. Hainele lor, cândva la modă, lucesc de-atâta purtat, iar sub blănurile femeilor, sunt roase până la țesătură.

Bineînțeles, el n-are niciun drept să vorbească, își spune Philip, mișcându-și degetele de la picioare pe sub ultima cârpeală.

Nu înțelege de ce este atât de agitat. Abia dacă-și mai amintește vremurile când părinții lui locuiau împreună și, chiar dacă prințesa Alice însă se mai consideră soția lui Andrei, mama lui a acceptat cu seninătate rolul contesei în viața tatălui său. Și-apoi, relația tatălui său cu contesa n-a fost niciodată un secret. Sigur, războiul îngreunase comunicarea, însă scrisorile au circulat încolo și încoace, trecând prin țările neutre. Chiar și bunica lui cu ochi glaciali, din apartamentele sale de la Palatul Kensington, s-a dovedit remarcabil de bine informată în privința aventurilor tatălui său și i-a dat un avertisment aspru, când Philip i-a spus că pleacă la Monte Carlo.

— Să nu te aștepți la vreo moștenire. Femeia aia l-a despuiat de toate. Așa fac cele de teapa ei, i-a spus ea, tușind aspru, șuierător și fluturând din mână, ca să vânture fumul de țigară din fața ei. Ai grijă să nu-și înfigă ghearele în tine, Philip. Nu vei vrea să fii în niciun fel asociat cu o astfel de femeie, când vei reveni la palat. Dacă-mi vei asculta sfatul – ceea ce știu că nu vei face, ca de obicei –, îți va fi bine. Tatăl tău a fost un fluieră-vânt.

Mike și Philip abia și-au terminat martiniurile când se aude zarvă la intrare. Ridică amândoi privirile și lui Mike îi cade falca. Philip bănuiește că nici el nu arată mai puțin uluit. O femeie de o anumită vârstă acceptă cu naturalețe atenția ce i se acordă. E mai degrabă frapantă, decât frumoasă – zveltă și foarte elegantă, într-un costum bleu pe talie și cu o pălărie șic, așezată într-un unghi perfect. Prezența ei nu poate fi ignorată: după ce învăluie întreaga asistență într-un zâmbet strălucitor, înclină capul cu grație, în semn de recunoaștere, iar privirea i se oprește asupra lui Philip care, fără să se gândească, se ridică în picioare. Zâmbetul ei emană căldură când se îndreaptă plutind spre masa lor.

— Oh, cât de bine semeni cu tatăl tău, dragul meu băiat! îl salută ea, gâtuită de emoție. Te-aș fi recunoscut oriunde!

— Contesă…

— Nu, nu! Trebuie să-mi spui Andrée, insistă ea. Suntem practic din aceeași familie, nu-i așa? adaugă, apoi își întoarce privirile spre Mike, care se îmbujorează. Dar acest băiat chipeș cine este?

Până să-și dea Philip seama ce se întâmplă, ea se așază între ei și, aparent fără să ridice măcar o sprânceană, convocă un chelner și comandă o sticlă de șampanie.

— Pentru că tatăl tău ar prefera să sărbătorim această întârziată întâlnire a noastră. Mai târziu, va fi timp și pentru tristețe.

Farmecul ei este palpabil. Îi e imposibil să n-o placă. Philip e fermecat de râsul ei răgușit, de nuanțele de umor din vocea ei. Chiar este frumoasă, își spune el, convins. Probabil e trecută de cincizeci de ani, dar înaintase în vârstă păstrând atâta grație, încât ridurile subțiri nu făceau decât să dea un plus de expresivitate chipului ei.

După un pahar de șampanie, Mike s-a scuzat și s-a retras discret.

— Ce prieten bun! comentează contesa, înainte să se întoarcă spre Philip. Dar mărturisesc că mă bucur să fim singuri, ca să ne cunoaștem cum se cuvine. Am auzit atât de multe despre tine de la Andrei. Era atât de mândru de tine!

Pe la jumătatea sticlei, ea și Philip se înțeleg nemaipomenit, iar el se simte bine cherchelit.

— Acum înțeleg de ce a fost tata atât de fericit aici, la Monte Carlo, spune el.

Are impresia că e cam sentențios, dar nu-i pasă.

— Dacă s-a bucurat de compania dumneavoastră, contesă, cu siguranță a fost un bărbat fericit.

— Ah, Philip… spune ea și-l bate ușor cu palma pe obraz. Ai farmecul lui! Dar, să știi, tatăl tău nu a fost un om fericit.

— Eu mi-l amintesc fericit, spune el încăpățânat. Glumea tot timpul și-i făcea pe toți să râdă. Avea darul să vadă partea amuzantă a vieții.

— Asta, da.

Contesa ridică din umeri, așa cum numai o franțuzoaică poate.

— Însă nu era fericit. Era în exil. Cum putea să fie fericit, dacă nu se putea întoarce acasă?

— Dar trecuseră ani de zile de când nu mai fusese în Grecia!

— Totuși, acolo era casa lui și nimeni nu e realmente fericit dacă nu se poate întoarce acasă.

— Asta depinde mai mult dacă ai un cămin unde să te poți întoarce, nu-i așa? întreabă Philip, iar ea îl privește intens.

— Pentru tine unde e acasă?

— Nicăieri. După fuga părinților mei din Creta, pe când eu încă eram foarte mic, n-am mai avut un cămin.

Contesa clatină din cap.

— În cazul acesta, trebuie să-ți găsești un cămin, Philip. Găsește locul căruia să-i aparții și fii fericit!

Mai târziu, contesa îl duce la vila unde locuiește și îi arată camera unde, pe un pat, sunt întinse lucrurile tatălui său.

— Am să te las singur, spune ea, privindu-l scurt.

Philip se apropie de pat. Vede inelul de aur cu sigiliu al lui Andrei. Și-l pune pe degetul mic, pe care i se potrivește, și îi simte greutatea rece, nefamiliară – o parte din tatăl său devine acum parte din el însuși.

Mai vede un pămătuf de bărbierit din fildeș, niște cărți, câteva fotografii. Haine, majoritatea roase de molii și cârpite peste tot. N-a mai rămas mare lucru de văzut dintr-o viață, și cu atât mai puțin din aceea a unui fiu de rege. Când le atinge ușor, Philip simte o durere în

piept, amintindu-și de tatăl său, de chicotitul lui, de blândețea și de farmecul său autentic.

Chiar a fost nefericit? Acum, după ce contesa, prietena lui, insistase asupra acestui lucru, Philip e convins că da. Andrei avusese o soție excentrică, lucru bine cunoscut, și o familie mare și fericită, dar toate acestea nu-i fuseseră suficiente. Oh, îi iubise, dar probabil că nimic nu putea compensa pierderea căminului său.

Trebuie să-ți găsești un cămin, Philip. Găsește locul căruia să-i aparții și fii fericit.

Andrei își iubise fiul, dar adevărul era că-și delegase întreaga responsabilitate celor doi Mountbatten, Georgie și Dickie. Oare ar fi putut face mai mult, ca tată? se întreabă Philip.

Cum ar fi să aibă el un fiu? O familie a lui? O casă?

Dacă se căsătorește cu Elisabeta, le-ar putea avea pe toate.

Fiul lui, dacă va avea unul, ar putea ajunge regele Angliei.

Dar mai întâi, trebuie să o ceară de soție pe Elisabeta.

Gata cu șovăiala, hotărăște Philip brusc. Surorile lui își văd în continuare de viețile lor. E timpul să devină serios și să facă același lucru.

Capitolul 24
Palatul Buckingham, mai 1946

— Nu prea l-am mai văzut pe Philip în ultima vreme.

Regina își mai toarnă o ceașcă de cafea și se uită scurt, cu nepăsare studiată, la Elisabeta, care privește absentă pe fereastră.

Lumina soarelui pătrunde în sufrageria pentru micul dejun, trasând dungi pe masa de mahon și făcând să scânteieze capacele de argint ale chiselelor cu dulceață. Afară, cerul e de un albastru blând și limpede. După începutul frustrant de rece al primăverii, în zilele din urmă, aerul s-a încălzit, iar ultimele frunze ale arborilor din grădina palatului au fost înlocuite de o explozie de verde crud. Elisabeta își dorește să fie la Windsor. E o zi perfectă pentru călărie.

Sau să-și petreacă timpul cu Philip. Ar putea-o duce cu mașina la familia Coppin, unde Marina e mereu atât de destinsă și de primitoare și unde i se permite să se cuibărească pe canapea, cu picioarele strânse sub ea. Elisabetei îi place acolo, cu Philip instalat comod într-un fotoliu, înconjurați de câinii ale căror labe zvâcnesc în somn. I se pare că exact așa ar trebui să arate un cămin adevărat.

Însă Philip nu e aici.

— Lilibet, Margareta o înghiontește cu piciorul pe sub masă, iar visezi cu ochii deschiși.

— Poftim? Oh, scuze.

Elisabeta ia cuțitul și continuă să-și ungă cu unt felia de pâine prăjită.

— Ce spuneai, mama?

— Spuneam că nu l-am mai văzut pe Philip la fel de des pe-aici.

Elisabetei nu-i scapă nuanța de speranță din glasul reginei. Părinții ei ar fi mulțumiți dacă ea și-ar pierde interesul pentru el.

— E în Franța, deocamdată.

Philip i-a scris despre vizita pe care le-a făcut-o surorilor lui, în Germania, însă Elisabeta se hotărăște să nu-i împărtășească acest lucru mamei sale. Rudele lui germane sunt un punct sensibil pentru regină. I-a scris și despre întâlnirea sa cu contesa de la Bigne, și despre vila în care a murit tatăl său. I-a descris bougainvillea care se cațără până pe terasă și mirosul îmbătător al mimozelor. I-a spus că prințul Andrei a lăsat moștenire datorii de 17.000 de lire, *din care șapte zecimi îmi revin mie*, a adăugat Philip ambiguu. *Mă tem că nu-i cine știe ce moștenire!*

Elisabetei nu-i pasă de moștenirea lui, însă înțelege că lui Philip i-ar putea păsa. Undeva, într-un cotlon al minții, o sâcâie gândul că el s-ar putea folosi de faptul că e sărac ca să se retragă.

— Încă? pufnește regina. E imposibil să dureze atât rezolvarea afacerilor tatălui său, nu-i așa? Nu e ca și cum Andrei ar fi avut o moștenire de lăsat.

— Da, încă, spune Elisabeta scurt. Margareta, te rog dă-mi dulceața de portocale.

Ultima scrisoare a lui Philip a fost trimisă din Paris, unde s-a oprit în drum spre casă. Aranjase să se întâlnească cu Hélène Foufounis, sau cum își mai spunea în ultimul timp. Din motive de neînțeles pentru Elisabeta, Hélène, acum divorțată, și-a lăsat cei doi copii la Londra, cu mama ei, și trăiește pe cont propriu și lucrează ca vânzătoare. Philip i-a povestit cât de mult se distrează amândoi, cum s-au luat la întrecere dintr-un capăt în altul al Parisului, el, pe o bicicletă ridicol de mică, iar ea, cu metroul. Bineînțeles, a câștigat Hélène, și a râs în hohote, văzându-l cum pedalează frenetic pe Champs-Élysées, genunchii ajungându-i, practic, la urechi.

De fapt, Hélène îndrăznise chiar să intre la Travellers unde era găzduit el.

Niciunei femei nu-i este permis să treacă pe sub portalurile sale sacrosancte, așa că-ți poți imagina ce oroare a stârnit! Am scos-o repede afară și am dăscălit-o să nu mai intre vreodată în acel sanctuar menit doar bărbaților, deși nu cred că a înțeles mare lucru.

El și Hélène iau prânzul sau cina împreună aproape zilnic, mese delicioase în bistrouri nemaipomenit de ieftine, pe ai cărei patroni Hélène bineînțeles că-i cunoaște. Au străbătut Parisul într-o birjă și s-au plimbat pe Pont-Neuf și pe sub teii din grădinile Tuileries.

Elisabeta nu știe nimic despre toate aceste locuri. Tot ce știe e că Philip se distrează fără ea și, din câte se pare, nu se grăbește să revină acasă.

A sărutat-o, își reamintește Elisabeta iar și iar. A fost primul ei sărut, iar el n-ar fi sărutat-o dacă n-ar fi fost ceva serios, nu-i așa?

Ea credea că totul e stabilit, mai puțin încurcăturile politice din Grecia, dar Philip a dispărut apoi. I-a spus că se duce să recupereze lucrurile tatălui său, dar și-a tot prelungit călătoria, mai întâi, în Germania, iar acum, la Paris. Bineînțeles, pe Elisabeta nu o deranjează că el se simte bine. Probabil că avea nevoie de puțină distracție după emoțiile pe care le va fi avut revăzând bunurile personale ale tatălui său. Și nici nu prea e geloasă pe Hélène! Înțelege că e una dintre cele mai vechi prietene ale lui.

Însă îi vine greu să creadă că lui Philip îi e la fel de dor de ea, cum îi este ei de el.

— Va veni curând acasă, îi spune mamei sale, rugându-se să fie adevărat.

Mușcă din pâinea prăjită și, după ce înghite, adaugă:

— M-am gândit c-ar fi frumos să-l invităm în august la Balmoral.

A obosit să tot aștepte, își dă ea seama. Vrea ca lucrurile să se clarifice. Aici, la Londra, sunt prea multe tentații pentru Philip.

Tânjește să plece și să-l ia cu ea, undeva, unde ar putea să gândească împreună. Îi vin în minte imagini din Balmoral: colinele aurii, aerul curat, liniștea întreruptă doar de vânt și de susurul râului Dee.

De partea cealaltă a mesei, comentariul ei e primit cu o tăcere lipsită de entuziasm. Regina și-a amestecat zahărul în cafea și pune linguriță pe farfurioară cu un clinchet.

— Crezi că e o idee bună?

— Dacă aș fi crezut că nu este, n-aș fi sugerat-o.

Regina pare luată prin surprindere de inflexibilitatea din vocea fiicei sale.

— N-am vrut să spun decât că Philip nu e… ei, bine, nu e tocmai…

— Nu e tocmai ce?

— Păi… nu se simte tocmai acasă, la țară, nu-i așa? Vânează măcar?

— Poate să învețe.

— Am doar un sentiment că e posibil să nu… se potrivească acolo.

Sub privirea rece a Elisabetei, regina își găsește cu greu cuvintele.

— E posibil să nu se simtă confortabil la Balmoral.

Elisabeta își pune cu grijă cuțitul pe farfurie. Fața ei e liniștită, iar în timp ce-și împachetează șervețelul din poală și îl pune deoparte, mișcările ei sunt controlate cu precizie.

— Ce încerci să spui, mama?

— Știu că-l placi pe Philip, Lilibet, dar papa și cu mine chiar nu credem că ar fi o partidă potrivită pentru tine. Nu zic, e foarte chipeș, atâta lucru văd și eu, dar tu vrei ceva mai mult de-atât de la un soț. Vrei pe cineva care să te înțeleagă, cineva care să-ți fie pe potrivă, iar Philip nu e așa. Nu e unul de-ai *noștri,* conchide ea, ridicând neajutorată din umeri.

— Vrea să spună că n-a fost la Eton[53], intervine Margareta, din cealaltă parte a mesei.

— E prinț, reamintește Elisabeta. Credeam că e mai important să fii de stirpe regală decât să studiezi la Eton.

Regina strânge din buze. Nici ea nu este de stirpe regală din naștere, iar asta o roade.

— E prinț străin. Nu-i deloc același lucru.

— Când va primi cetățenia, nu va mai fi străin.

— Attlee[54] crede că nu prea este momentul potrivit pentru naturalizare. Deocamdată, situația din Grecia e foarte precară. E posibil ca George să redevină rege, dar comuniștii încă sunt puternici. Trupele britanice de acolo îi sprijină pe regaliști, însă n-ar fi un semn bun, nici politic, nici diplomatic, dacă un prinț grec ar primi brusc cetățenia britanică, remarcă regina. Nu ne permitem să apărem prea implicați în treburile interne ale Greciei. În ce privește opinia publică, el tot străin ar fi considerat, continuă ea. Majoritatea familiei sale este germană, ca să nu mai vorbim de îngrozitoarea lui bunică de la Palatul Kensington. Cumnații lui au făcut parte din regimul nazist. Philipp de Hessa e posibil să fie judecat pentru crime de război. Poate că pe nedrept, dar nimănui nu-i va plăcea situația asta, mai ales acum, după război.

— N-ar fi o chestiune legată mai mult de ceea ce mi-aș dori eu? întreabă Elisabeta.

— Papa și cu mine nu vrem decât ce-i mai bun pentru tine, spune regina iritată. Încă ești foarte tânără și abia dacă ai cunoscut și alți bărbați.

— Mama, e ridicol, spune Margareta. Lilibet a cunoscut o groază de bărbați!

— Mulțumesc, Margareta, spune Elisabeta zâmbindu-i ușor surorii ei.

— Ei bine, dacă vei vrea să-mi urmezi sfatul, Lilibet, vei fi mai precaută și nu-l vei încuraja prea mult pe Philip.

Regina își împinge scaunul în spate.

— Compatibilitatea îți poate părea plicticoasă, dar știm cu toții ce s-a întâmplat ultima oară când un membru al familiei regale a ales pe cineva care nu era dintre ai noștri!

După plecarea mamei lor, Margareta dă ochii peste cap și spune:

— Îngrozitorul spectru al unchiului David și al doamnei Simpson! Chiar mă întrebam când va aduce vorba de ei!

Își toarnă iar cafea și se uită la chipul hotărât al Elisabetei.

— Nu pune la inimă, Lil! Se vor îndupleca în privința lui Philip, numai să știi sigur că el este într-adevăr cel pe care-l vrei.

— Da, el este. Ori el, ori nimeni altcineva.

E o ușurare că i-a făcut această mărturisire surorii sale. Pentru ea, Philip e singurul bărbat. Elisabeta simte în adâncul sufletului ei o certitudine neclintită pe care nici măcar ea nu o înțelege. Poate că, uneori, Philip pare distant, dar alteori, e cald și prietenos. Amestecul de veselie furtunoasă și de rezervă arogantă o intrigă. Îi place această impredictibilitate a lui. E tonic să nu știe niciodată ce urmează să spună sau să facă. Îi face sângele să-i clocotească în vine.

Toți ceilalți se poartă cu ea în exact același fel: deseori sunt fermecători și tot timpul sunt politicoși și chiar deferenți. În ocazii sociale, e sarcina ei să-i facă să se simtă în largul lor, dar la ea nu se gândește nimeni. Toată lumea o tratează ca pe o prințesă.

Philip o tratează ca pe Elisabeta.

Și nu e numai chipeșia lui. E vorba mai degrabă de vitalitatea lui ce pare să absoarbă lacom tot oxigenul din încăpere, lăsând-o fără aer. Același aer care pare atât de înviorător la trecerea lui. Lumina e mai tăioasă, mirosurile mai intense. În prezența lui, Elisabeta devine

conștientă de propriu-i corp, așa cum n-a mai fost niciodată. Își simte pulsul lent în vine, iar pe sub piele, simte furnicăturile lucidității.

O privește pe Margareta în ochi.

— Nu renunț la el, spune ea.

— N-ar trebui să mă îngrijorez, spune Margareta. Nu-ți vor permite să o apuci pe urmele unchiului David. Dacă vei refuza să fii moștenitoarea lui papa, s-ar alege cu mine și știm cu toții că ar fi un dezastru

Elisabeta n-are cum să nu sesizeze urma de amărăciune din glasul surorii ei.

— Te-ar plictisi să fii regină, spune ea înveselită. Ar trebui să te porți foarte bine.

Dar dacă ea n-ar urma să fie regină, oare s-ar mai gândi Philip să se căsătorească cu ea?

— E-adevărat.

Margareta se lasă nepăsătoare în scaun, lucru pe care n-ar fi îndrăznit să-l facă dacă mama ei ar mai fi fost de față.

— Nu pare să fie deloc amuzant. Păstrează-ți slujba importantă, Lil. Poți foarte bine s-aștepți până la douăzeci și cinci de ani și apoi să te măriți cu cine vrei tu, fără permisiunea lui papa.

Cinci ani e cam mult de așteptat. Nu-l vede pe Philip să aibă atâta răbdare.

Va trebui să facă ceva.

Capitolul 25
Castelul Balmoral, august 1946

— Fir-ar să fie, sunt perfect capabil să-mi despachetez și singur bagajele!

În fața ferestrei, Philip ridică iritat din umăr.

În spatele lui, valetul care i-a fost desemnat întinde pe pat conținutul modest și foarte cârpit al unicei sale valize de marinar. Philip a venit la Balmoral cu automobilul său – o călătorie lungă, dar încântătoare –, dar nu și-a adus valet. La ce i-ar trebui valet? E adevărat, John Dean, majordomul familiei Mountbatten, se îngrijește să arate prezentabil la Londra, însă nu poate să-l târască pe servitorul unchiului său în Scoția, fără măcar să-i ceară permisiunea.

Se pare, însă, că și-a făcut greșit socotelile. Regele, un maniac al convențiilor, a insistat ca pe timpul vizitei sale să aibă valet, iar rigidul Ewan, care este de cel puțin două ori mai în vârstă decât Philip, a primit, în mod evident, instrucțiuni clare să nu se lase dat deoparte.

Urmărindu-l pe Ewan care aranjează smochingul jerpelit al tatălui său fără nici un comentariu, Philip se simte mai prost decât ar vrea să recunoască. Urmează șosetele uzate și care au mare nevoie să fie cârpite și pantofii scâlciați de-atâta purtat, cu o gaură vizibilă în talpă.

Ewan îi studiază o clipă.

— Doriți să-i trimitem la cizmarul din sat, domnule?

Philip strâmbă buzele jenat și, totodată, nerăbdător.

— Da, ar fi potrivit, reușește să spună printre dinți.

Ewan scotocește prin valiză.

— Și perechea de rezervă…?

— N-am alta, doar ce se vede. Asta-i tot.

Despachetatul continuă într-o liniște dezaprobatoare. Când toate lucrurile sunt întinse pe pat, Ewan cercetează garderoba lui Philip.

— Observ că nu aveți kilt, domnule.

— Arăt ca un bărbat care-ar purta o fustă nenorocită?

Valetul se străduiește să-și păstreze expresia calmă, dar atmosfera din cameră e înghețată.

— Și pijamale?

— Nu port niciodată așa ceva. Nu le suport.

Philip nu are nici pantaloni bufanți de vânătoare și nici o armă a sa. E îmbrăcat în pantaloni de flanel și cămașă descheiată la gât, dar, deși se află la mama naibii, s-ar părea că se așteaptă să aibă o ținută ceva mai formală.

Acum e prea târziu, își spune el, ridicând din umeri în fața disprețului tăcut al lui Ewan. Categoric, în sufrageria servitorilor nu va fi felicitat pentru că se îngrijește de prințul lefter.

Important e că se află aici. Să primești o invitație la Balmoral este o onoare, iar Philip se întreabă cum o fi reușit Elisabeta să o obțină pentru el. Citind printre rânduri, Philip a înțeles că nici regele, nici regina nu mureau de nerăbdare să-l invite și, chiar dacă Elisabeta nu i-a spus-o, înțelege că vizita aceasta e un fel de test, o șansă pentru el să dovedească cine este.

Dar e pregătit. Unchiul Dickie l-a avertizat că încă mai sunt probleme cu naturalizarea, în principal din cauza inabilității vărului său, George, de a rezolva cu comuniștii din Grecia; în plus, nu sunt semne că regele ar fi pregătit să-i acorde fiicei sale permisiunea de a se căsători, dar Philip e hotărât să lămurească lucrurile cu Elisabeta o dată pentru totdeauna. A tergiversat prea mult.

Întorcând spatele expresiei căutat neutre a lui Ewan, Philip contemplă peisajul care se vede de la fereastră. Nori grei, cenușii atârnă peste colinele printre care trecuse mai devreme, până și

copacii par încovoiați de povara ploii ce a căzut în averse, deși acum s-a potolit și s-a transformat într-o burniță. Vara scoțiană, umedă și posomorâtă, nu se dezminte deloc.

Camera lui se află la parter și este cât se poate de departe de o baie. Deși, din câte se pare, e norocos că o are și pe aceea! Evident, confortul modern nu e prima urgență la Balmoral. La fel ca restul casei – cel puțin cât a reușit să vadă din ea –, camera lui e decorată din abundență cu tartan: perdele ecosez, covor ecosez, iar pe pat, un pled ecosez. Ba, pe lavoarul demodat, până și savoniera e din tartan. Ewan l-a informat deja că apa fierbinte îi va fi adusă într-o carafă. O carafă! Poate că-i norocos că nu primește și o oală de noapte!

Philip se lasă legănat de dorul casei lui Mountbatten, atât de confortabil utilată și de primitoare. Ce i-o fi făcând pe cei din familia Windsor să prefere austeritatea? Parcă s-ar jena de propria lor regalitate.

La Balmoral nu pare să se fi schimbat nimic de pe vremea reginei Victoria. În drum spre camera lui, a fost condus pe niște coridoare înțesate cu peisaje mohorâte – toate oglindind cu acuratețe realitatea, judecând după peisajul pe care-l vede de la fereastra sa – și de trofee de cerbi roase de molii. Pe tapetul de catifea din camera lui încă se mai vede monograma reginei, VRI. Philip își trece degetul peste ea. Victoria Regina Imperatrix. Victoria, Regină și Împărătească.

Și străbunica lui, își reamintește Philip.

Nu-și permite el un costum nou sau pantaloni bufanți de vânătoare, dar are tot atâta sânge regal ca și Elisabeta. A locuit în palate grandioase din toată Europa. N-ar trebui să-i pese ce crede un valet despre garderoba lui.

Totuși, încă își dorește ca tipul să nu se mai tot foiască încoace și-n- colo și să plece.

Dar, când merge în salon, așa cum i s-a poruncit, și o vede pe Elisabeta venind spre el cu brațele întinse, își spune că a meritat să rabde acel supliciu. Surâsul ei e atât de năucitor, încât Philip clipește neîncrezător. Își revine iute și îi zâmbește și el, în timp ce o ia de mâini și-i strânge degetele ușor, semnificativ. Ba chiar dă să se aplece să o sărute pe obraz, dar observă că regele îl privește peste umărul ei. Privirea monarhului e mânioasă, iar Philip, într-un rar acces de discreție, își îndreaptă spatele și face un pas înapoi.

Totuși e bucuros că Elisabeta rămâne lângă el când se apropie să facă o reverență în fața regelui care, spre deosebire de Philip, e corect îmbrăcat. Nasturii sacoului său scurt și ai vestei sunt strălucitori, kiltul și pungulița de la brâu, impecabile, bocancii atât de bine lustruiți, încât lucesc. În persoană, regele e subțirel și adus prematur de spate, în plus, sub ochi i se zbate un mușchi.

— Ce ținută-i aceasta? latră el.

Nu suportă îmbrăcămintea inadecvată.

Philip se uită în jos la smochingul lui și la pantaloni, înciudat să descopere că se bucură că Ewan i-a lustruit pantofii vechi, fără să-l întrebe, așa că măcar ei arată respectabil.

— Domnule?

— Papa, doar nu te așteptai ca Philip să aibă kilt, intervine calmă Elisabeta.

— Mă așteptam să se îmbrace cum se cuvine, spune regele, uitându-se cu reproș la umerii prea largi ai smochingului pe care-l poartă Philip.

— De unde ai sacoul ăsta?

— L-am împrumutat de la unchiul Dickie, spune Philip vesel.

Mai bine să fie franc în privința garderobei sale sărace.

— El e mai lat în umeri decât mine, după cum știți, așa că nu-mi vine prea bine, spune și trage de reverele hainei, în chip de

demonstrație. Dar mi s-a părut o alegere mai bună decât smochingul vechi al tatălui meu, care îmi vine mai bine, dar e vizibil mult mai jerpelit.

Regele pufnește.

Elisabeta pune o mână pe brațul tatălui ei.

— Papa, nu crezi că ar trebui să-i spunem lui Philip care este programul la Balmoral?

— Nu i-ai spus încă?

Evident, regele încă este prost-dispus, cu toate că atingerea Elisabetei pare să-l calmeze.

— Mi-a fost teamă să nu-l pun pe fugă, spune ea, zâmbindu-i scurt lui Philip. Ne vom plimba, vom pescui, vom vâna și vom pândi vânatul…

— Un paradis al sportivilor, adaugă regele.

— Mă tem că sportul meu preferat e crochetul, spune Philip. Deși mă descurc și la *darts.*

Regele nu se amuză.

— Nu vânezi? întreabă el incredul.

— Din păcate, nu, domnule.

Philip observă că atmosfera se răcește și întâlnește privirea limpede a Elisabetei.

— Dar sunt foarte dispus să învăț, drege el lucrurile și e recompensat cu o privire mai puțin cruntă pe chipul regelui.

— Bine, bine. De mâine, te va însoți un hăitaș[55]. Ai să vezi ce înseamnă să stai la pândă, spune regele. E un sport care necesită condiție fizică, șiretenie și răbdare, nu-i așa, Lilibet?

— Da, așa este.

Fiica și tatăl își zâmbesc cu căldură, dar când Elisabeta se întoarce spre Philip, ochii ei sunt mai mult decât poznași.

— Îți va plăcea foarte mult, Philip. Așteaptă doar până ai să pui prima căprioară în tolbă!

Philip se cam îndoiește. Sigur, îi place crochetul, dar, în general, preferă activitățile care îi cresc nivelul adrenalinei: schiul nautic, sau șofatul rapid pe drumuri cotite, sau să se agațe de catarg și să simtă stropii sărați lovindu-l în față, în timp ce barca străpunge valuri de peste trei metri.

Gândul că-și va petrece o zi întreagă urcând cu greu pante înnămolite, prin ploaie, îl lasă rece, dar mesajul e limpede.

Trebuie să învețe să tragă cu pușca, să le facă pe plac Elisabetei și regelui.

Se silește să zâmbească.

— Abia aștept!

Când e trezit devreme, a doua zi dimineața, auzind zgomotul ploii ce biciuiește ferestrele, Philip e foarte ispitit să se întoarcă pe cealaltă parte și să-i spună lui Ewan să se care și să-l lase să doarmă. Însă amintirea spasmului nervos de sub ochiul regelui îl face să se ridice rapid din pat. Va trebui compenseze cumva lipsa garderobei adecvate.

Căscând încă, se împleticește până în sala pentru micul dejun, unde e întâmpinat de o liniște consternată. Regele și ceilalți invitați prezenți, îmbrăcați cu toții în pantaloni bufanți, se uită cu oroare la nădragii lui de flanelă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, omule! spune regele, privindu-l cu dispreț. Nu ți s-a trimis o listă cu îmbrăcămintea necesară? Doar n-ai de gând să ieși pe dealuri cu pantalonii aceia, nu-i așa?

— Mă tem că n-am alții, domnule.

Hotărât să nu se lase intimidat, Philip se servește cu ouă cu slănină dintr-un set mare de vase cu încălzitor așezate pe un bufet. Fețele din jurul mesei pentru micul dejun îi sunt familiare din seara

precedentă: un amestec de latifundiari locali, cu fețe bovine, și curteni mustăcioși, robuști, și toți par să-și fi perfecționat aspectul acela tipic englezesc, cu fețe lungi și bine hrănite, care le permite să-și arate disprețul doar dintr-o ridicare a sprâncenei.

Cu excepția Elisabetei și a Margaretei, la fel de obraznică ca întotdeauna, a fost primit cu foarte multă răceală la Balmoral. Cât de repede a fost uitat războiul, își spune Philip, amintindu-și căldura cu care îl ascultaseră regele și regina, când le povestea întâmplări de pe front, ca să-i amuze.

Poate că pe vremea aceea era doar o rudă îndepărtată, nu un pretendent lefter și dârz la mâna fiicei lor, ca acum.

Capitolul 26

Lui Philip nu-i pasă. A venit pentru că Elisabeta îl vrea aici, iar dacă celorlalți nu le convine, n-au decât să se spânzure! Seara trecută când stătea lângă ea, le-a înfruntat dezaprobarea colectivă cu o privire sfidătoare.

— Mă tot aștept s-o ciupești pe Elisabeta de gât, i-a spus Margareta la un moment dat, când au rămas singuri.

Ea stătea așezată pe brațul unei canapele; el o privea pe Elisabeta care vorbea cu un tânăr voinic, în mod cert proprietar al vreunui fond de vânătoare de multe hectare și populat cu cocoși-de-munte.

Philip se uită în jos la Margareta, nesigur de cuvintele pe care le-a auzit.

— Ce să fac?

— S-o ciupești de gât. Știi, ca un armăsar.

Margareta bea din pahar, apoi îi remarcă expresia consternată.

— Oh, mereu uit că nu te pricepi la cai! Ca să o scoată din herghelie, armăsarul ciupește iapa cu dinții de gât. Exact așa arăți tu când stai lângă Lilibet, de parcă ai fi izolat-o de restul familiei și te-ai fi făcut stăpân pe ea, provocându-i pe ceilalți să vină să ți-o ia. E foarte, incitant.

Philip nu se poate stăpâni și râde.

— Câți ani ai, Margareta?

— Șaisprezece. Aproape, adaugă ea.

— Drăguță și precoce, un amestec periculos. Vei fi o pacoste.

— Oh, așa sper și eu, spune ea. Nici nu-mi rămâne să fiu altceva, nu-i așa?

După micul dejun, Philip se trezește învârtindu-se de colo-colo cu ceilalți, în fața intrării, prin ploaie, cu câinii și cu hăitași lugubri, în vreme ce regele își latră ordinele, poruncind fiecăruia unde să se

ducă și cu cine. E prima oară când Philip îl vede pe rege cu adevărat stăpân pe el. Aici, pe proprietatea aceasta izolată, Bertie e cu adevărat rege.

Când regele află că Philip nu și-a adus nici măcar arma, aproape că izbucnește un dezastru.

— O poate împrumuta pe a mea, papa, spune repede Elisabeta, observând că regele e în pragul uneia din cunoscutele lui crize de „scrâșnit din dinți". Eu oricum călăresc azi.

— Mulțumesc, spune Philip cu sinceritate, când Elisabeta îi dă pușca, iar zâmbetul ei fugar îl încălzește. Sper că regele n-are de gând să iasă pe vremea asta, nu-i așa? continuă el cu glas scăzut, ridicându-și gulerul să se apere de ploaie. Credeam că deja a anulat partida.

Elisabeta pare surprinsă.

— Păi, de ce s-o facă?

— Pentru că plouă.

— Asta nu e ploaie, spune ea, bătându-l ușor pe braț, iar el observă morocănos o sclipire de amuzament în ochii ei. Nu e decât o burniță ușoară. Se oprește, nu-ți face griji.

După ce toată lumea știe ce are de făcut, regele e atât de prost dispus, încât Philip se bucură că nu e însoțit decât de un hăitaș monosilabic, care i-a fost prezentat drept Murdoch. Se pare că sarcina acestuia e să-i găsească un cerb și să-i arate cum să-l ucidă.

Milă după milă, Philip se ține cu greu pe urmele lui Murdoch peste dealuri. A trebuit să împrumute niște cizme, până i se întorc pantofii de la cizmar, și, cum mai tot timpul înaintează parcă printr-o mlaștină, șosetele i se udă repede și simte că în călcâi îi crește o bășică uriașă.

Elisabeta a avut dreptate, vremea se îmbunează. Sau, cel puțin, norii apăsători se ridică de pe crestele munților, suficient cât să-i

permită să vadă povârnișurile întunecate ce se întind cât vezi cu ochii. Sâcâiala ploii ce i se prelingea pe sub guler e înlocuită de apariția musculițelor care îi roiesc bâzâind în jurul capului.

Îți va plăcea foarte mult. Nu așa i-a spus Elisabeta? Sigur știa cum avea să fie.

Bănuind că e pus la un fel de încercare, Philip strânge din dinți și nu se dă bătut.

În acest timp, Murdoch merge înainte cu pași constanți, neobosiți, aparent nederanjat nici de musculițe, nici de ploaie, nici de nimic altceva. Pe sub șapca de tweed, fața lui brăzdată de riduri e impenetrabilă. Din când în când își scoate binoclul și scrutează povârnișurile, ceea ce-i dă lui Philip răgazul să încerce să-și ostoiască frecușul șosetei pe bășica din călcâi.

E o mare ușurare când Murdoch îi dă de înțeles că a venit momentul să facă popas cât să ia masa de prânz. Sprijiniți cu spatele de un bolovan masiv, împart o plăcintă cu carne de căprioară și o ploscă de ceai. E limpede că Murdoch nu e o persoană făcută pentru conversații, dar Philip e atât de obosit, încât se bucură să stea în liniște și să privească versanții munților, unde nuanțe de auriu și cafeniu se amestecă subtil cu cenușiul stâncilor și cu purpuriul florilor de iarbă-neagră.

E oarecare frumusețe în toate astea, admite el înciudat, cu toate că, sincer vorbind, i-ar fi plăcut să admire peisajul de la fereastra camerei sale.

— Nu s-ar spune că vom vedea vreun cerb azi, sugerează Philip într-un târziu, plesnindu-se peste ceafa năpădită de un roi de musculițe ca de o escadrilă de avioane Messerschmitt.

Speră că Murdoch îi va propune să se întoarcă, dar acesta nu răspunde până nu-și termină de mestecat plăcinta:

— I-o țâră cam devreme să ne lăsăm păgubași. Numai dacă nu doriți dumneavoastră, domnule.

— Nu, nu, bineînțeles că nu, spune Philip repede. Hai să mergem mai departe.

— Extraordinar, îi răspunde el Elisabetei, când îl întreabă cum a fost.

— Ați avut noroc de ceva?

Pentru Philip, norocul a fost că, în cele din urmă, Murdoch a decis că nu vor găsi niciun cerb în ziua aceea. Iar apoi, a fost din nou norocos când, la poalele colinei, au fost întâmpinați de un automobil cu tapițerie confortabilă, care i-a adus înapoi, la Balmoral. După ce și-a schimbat hainele ude, a pornit șchiopătând pe nesfârșitele coridoare spre salonul unde s-a pus masa pentru ceai și unde a găsit creveți și biscuiți lângă turte din aluat nedospit și rulouri cu cârnați. Ăsta da, noroc!

— Mă tem că nu, spune el.

— Oh, bietul de tine! Mâine în mod cert vei avea mai mult noroc.

Philip, care tocmai se pregătea să muște dintr-un rulou, se oprește și o privește mai de aproape, încruntându-se prefăcut:

— Știai cum va fi astăzi pe dealuri. Te distrează, nu-i așa?

Elisabeta cedează și râde.

— Da, puțin așa, poate. De obicei, eu sunt aceea care nu se simte în mediul ei, mărturisește ea. Acum știi cum mă simt eu la petreceri. A fost chiar atât de oribil?

— Cum? Vrei să spui dacă nu pun la socoteală ploaia interminabilă, musculițele și bătătura din călcâi de mărimea Parisului?

Ea face o grimasă îngrijorată.

— Ai făcut o bătătură? Au! Încearcă să-ți pui niște lână, Philip, ca s-o protejezi. Pe dealurile pe unde-au păscut oile, găsești destule smocuri de lână. Dar nu este obligatoriu să te mai duci să iei urma vânatului. Nu-i un sport pentru toată lumea.

— Oh, ba da, am să mă duc, spune Philip îndârjit. Nu-i pot spune tatălui tău că mă dau bătut după prima zi. Voi împușca un cerb, și de-ar fi să mor din pricina asta! O consider o misiune de luptă, adaugă el, glumind doar pe jumătate. Trebuie să măcelăresc un cerb, ca să-mi câștig prințesa.

Astfel că, zi după zi, își croiește drum pe povârnișuri în urma lui Murdoch. Hăitașul îl învață cum să scruteze peisajul în căutarea cerbilor camuflați perfect pe fundalul landelor noroioase. Îi arată cum să se târască pe burtă și să șerpuiască inci cu inci printre tufele de iarbă-neagră, ignorând băltoacele negre, nămoloase, mușteleși căcărezele de oaie. Philip e ud leoarcă mai tot timpul, îi e frig și nu se simte în largul lui aproape niciun moment, dar provocarea urmăririi unei fiare peste dealuri i-a stârnit imaginația. E ceva primordial în ceea ce face. Îi amintește cum a navigat spre Gordonstoun, căznindu-se să mențină controlul asupra cuterului care tăia valurile, împotriva vântului ce urla și îl împroșca necruțător în față. Urmărirea vânatului s-ar putea să nu pară la fel de periculoasă, dar e vorba de aceeași luptă a omului cu natura, iar cea din urmă are întotdeauna ultimul cuvânt.

Uneori, Murdoch îi face semn să încremenească și să se arunce la pământ. Îi dă binoclul și îi arată ceva cu degetul, iar când Philip reglează lentilele, vede o turmă în depărtare. Dar turma dispare înainte să se poată apropia destul cât să poată lua la țintă vreun animal.

— Astăzi am avut un cerb în cătarea puștii, îi povestește el Elisabetei la ceai, într-una din zile. Cred că ne-a simțit, pentru că a luat-o la fugă înainte să apăs pe trăgaci.

— Oh, ce păcat!

— Mda.

Philip mestecă gânditor dintr-un sandviș cu pastă de pește. Ciudat, îl frământă ceva.

— Pe de o parte, aș fi vrut să pot trage, ca să demonstrez că o pot face. Dar, pe de alta, m-am bucurat c-a fugit. Era o făptură magnifică. Nu voiam să o ucid. Păcat că provocarea nu este doar de a lua urma animalelor, iar recompensa, aceea de a le fotografia.

— Trebuie să le împușcăm, ca să ținem sub control numărul lor, spune Elisabeta. Înțeleg ce vrei să spui: e palpitant să vezi un asemenea animal în sălbăticie, însă dacă le lăsăm să se înmulțească peste măsură, jumătate din turmă va pieri de foame sau de boli, iar asta e o moarte mult mai cumplită decât aceea dintr-o împușcătură curată. Nu vânăm doar de dragul vânătorii, în plus, controlăm turmele de ciute și habitatul, iar carnea de vânat o mâncăm… e parte din ordinea firească a lucrurilor.

Ea iubește domeniul de la Balmoral, lucru care îi este foarte clar lui Philip. Indiferent de vreme, Elisabeta iese în fiecare zi și se întoarce udă leoarcă și zbârlită de vânt ca toți ceilalți, cu ochii strălucitori și cu pielea înfierbântată. Îl frustrează că nu-și poate petrece timpul cu ea, însă zilele de la Balmoral sunt organizate cu o rigoare militară. La micul dejun, fiecăruia i se trasează sarcina să se implice în vreo activitate de grup. Ideea că, într-o zi ploioasă, ai putea sta întins pe canapea să citești o carte se pare că regelui nici nu-i trece prin minte. Nu, absolut toată lumea e expediată să facă drumeții prin munți, să vâneze cocoși-de-munte, să pescuiască sau, în cazul lui Philip, să ia urma ciutelor.

Momentul preferat al lui Philip este ceaiul, când, de obicei, are prima șansă a zilei să stea de vorbă cu Elisabeta, însă chiar și conversațiile lor se petrec sub ochii răuvoitori ai celorlalți oaspeți, dintre care majoritatea au hotărât că Philip nu este „unul de-ai noștri”. Mai ales fratele reginei, David Bowes-Lyon, are o atitudine nesuferită față de el, însă Philip n-a supraviețuit școlii din Gordonstoun și războiului, ca să nu facă față aluziilor meschine la garderoba sau la rudele sale din Germania.

Or fi surorile lui măritate cu germani, dar, oricum, sunt mult mai plăcute la vedere decât gașca de la Balmoral, își spune Philip.

Vremea mohorâtă se limpezește în seri blânde, aurii, dar până atunci Philip abia dacă are timp să se spele în baia rece, demodată, din capătul coridorului, și să se schimbe pentru a se prezenta în salonul decorat cu omniprezentul tartan și cu peisaje plictisitoare, preferatele reginei Victoria, ca să bea un păhărel înainte de cină. În fiecare afurisită de seară, mănâncă găinușe-de-munte fripte, cel puțin așa i se pare, iar după cină, începe o miorlăială înfiorătoare, când cei șapte cimpoieri ai regelui mărșăluiesc prin salon și apoi, de două ori în jurul mesei. Philip își simte fălcile încleștate, străduindu-se să dea impresia că apreciază ritualul la fel de mult ca toți ceilalți, dar nu-i este deloc ușor. Nu-și ia ochii de la Elisabeta, așezată întotdeauna cât mai departe de el, și își spune că merită să facă efortul acesta pentru ea.

Dar cimpoaiele nu vestesc sfârșitul serii. Nu i se permite nimănui să se strecoare afară la o țigară sau la plimbare. Nu, trebuie să se adune din nou în salon și să joace mimă sau sardele[{56}]. Măcar cel de-al doilea joc îi dă posibilitatea să o ia pe Elisabeta de mână și să-i spună:

— Hai să ne ascundem împreună.

— Philip, noi trebuie să căutăm, nu să ne ascundem.

— Bine, hai să căutăm împreună, acceptă el.

În castel trebuie să fie o mulțime de camere unde nu i-ar deranja nimeni.

— Încă nici n-am avut ocazia să te văd, bombăne el.

— Mă vezi acum.

— Știi bine ce vreau să zic. Nu suntem niciodată singuri.

— Așa e, admite Elisabeta. Cred că sâmbătă va pleca multă lume, iar după aceea va fi mai liniște. Poate mergem la plimbare într-o zi?

— Bun.

Philip zâmbește și o ia de mână, ca să o tragă mai aproape de el.

— Am nevoie de o încurajare, îi spune el, iar ea râde încetișor, însă înainte să o poată săruta, ușa se deschide și, spre frustrarea lui Philip, căpitanul de escadrilă Townsend, ofițerul palatului, iește capul.

— Oh, scuze, spune el, în timp ce Elisabeta își retrage mâna rapid.

— E cineva aici?

David Bowes-Lyon se strecoară pe lângă Townsend, zâmbind malițios când o vede pe Elisabeta cu obrajii îmbujorați și pe Philip furios.

— Oh, carevasăzică, voi doi v-ați rătăcit! Se pare că n-ai învățat încă regulile jocului, Philip, bătrâne.

Două zile mai târziu, Philip stă întins în tufele de iarbă-neagră alături de Murdoch. De vreo două ore, urmăresc o turmă de cerbi roșcați.

O ciută pare să aibă un picior rănit.

— N-o să treacă iarna, spune Murdoch, studiind ciuta prin binoclu. Îi faceți o favoare.

Furișându-se înapoi, să nu-l simtă ciuta, Murdoch ia arma, o încarcă și i-o întinde lui Philip, care o pune la umăr și se uită prin

cătare. Brusc, animalul îi apare limpede în fața ochiului. Îi vede blana roșcată, urechile neliniștite, expresia precaută din ochi când se oprește și privește în jur. Deja a început să rămână în urma turmei.

Pentru o clipă, pare să se uite direct la el, iar Philip ezită, dar apoi, ciuta întoarce capul și rămâne pe loc, de parcă l-ar invita să-i curme viața. Philip ține cu multă atenție, apoi apasă trăgaciul. Ciuta se prăbușește, restul turmei o ia la fugă, iar Philip lasă pușca în jos cu un oftat ciudat, de bucurie, dar și de regret.

— Ați tras bine, curat, domnule, spune Murdoch aprobator. Acum nu mai trebuie decât să o cărăm în jos, până la drum.

Ceea ce se dovedește a fi cea mai dificilă parte a exercițiului, dar Philip se simte triumfător când, în sfârșit, ajung la Balmoral. Succesul lui e întâmpinat cu felicitări din toate părțile. Se pare că împușcarea unui animal sălbatic îl face temporar acceptat. Regele îi strânge mâna și-i spune că Murdoch e impresionat de rapiditatea cu care a învățat să ia urma animalelor.

Philip profită de situație.

— Îmi veți oferi prilejul să vă vorbesc în biroul dumneavoastră, domnule?

Regele pare circumspect, însă acceptă să-i acorde lui Philip câteva minute după cină. Philip și-a pregătit discursul: vorbește cu elocință despre respectul său pentru Elisabeta și îi cere regelui permisiunea să-i spună și ei ce simte, astfel încât, dacă sentimentele sunt reciproce, cum și sunt, după părerea lui, să se poată logodi. Toate înfloriturile acestea i se datorează unchiului Dickie, care i-a băgat în cap că Elisabeta e aceea care trebuie să-i propună. Oricum, nu se poate întâmpla nimic până când nu e de acord regele. Legea Căsătoriilor regale din 1772, pe care unchiul Dickie, bineînțeles, o cunoaște pe de rost, face din consimțământul regelui o condiție

obligatorie pentru ca Elisabeta să se poată căsători înainte de împlinirea vârstei de douăzeci și cinci de ani.

Dar regele nu are de gând să consimtă. Lilibet nu are decât douăzeci de ani, spune el. E prea tânără ca să se căsătorească și încă mai sunt de rezolvat chestiuni diplomatice serioase.

— Sfatul meu e să mai aștepți, îi spune el.

Philip se înclină, ce altceva ar putea face? Doar n-o să se certe cu regele! Însă când părăsește biroul, încleștarea fălcilor lui îi trădează hotărârea.

Să aștepte? *O s-aștept, pe naiba,* hotărăște el.

Capitolul 27

— Nu vânezi astăzi? regele privește cu îngrijorare fusta de tweed și bluza albastru-deschis cu care e îmbrăcată Elisabeta.

— Nu, m-am gândit că Philip și cu mine am putea face o plimbare.

— O plimbare? tatăl ei pare suspicios. Cu Philip?

— Da.

Elisabeta știe totul despre vizita lui Philip în biroul tatălui ei.

— Câtă impertinență! a bombănit regele. În prezent, situația este mai mult decât precară în Grecia, după cum Philip știe foarte bine. În plus, încă nu sunt pregătit să te pierd, draga mea Lilibet. E-atât de confortabil să fim doar noi patru, nu-i așa? Nu vreau să se schimbe nimic. Ai destul timp să te gândești la căsătorie. I-am spus lui Philip că nu e momentul potrivit și că ar trebui să mai aștepte.

Dar tatăl ei nu i-a spus și Elisabetei să aștepte.

Elisabeta a avut răbdare. Și-a făcut datoria. A avut grijă să nu tulbure apele. Dar acum e gata să acționeze. E gata să-și schimbe viața.

— E o zi frumoasă, e singura explicație pe care i-o dă tatălui ei.

Și chiar este. Așa e, uneori, în Scoția. După zile pâclișite de ploaie necontenită sau de averse aprige, te trezești într-o dimineață și, fără de veste, vezi un cer albastru strălucitor și munții înălțându-se seren în aerul de cristal.

— Unde mergem? întreabă Philip când pornesc la plimbare.

Elisabeta și-a aruncat pe umeri un cardigan; el e în pantalonii de flanelă și cămașă descheiată la gât. Susan amușină în fața lor, mișcându-și fericită dosul gras. După o săptămână de ploi, aerul e proaspăt și foarte curat. Căldura soarelui zvântă mireasma ca de cocos a grozamei și mirosul de turbă al pământului; câneparii

ciripesc zgomotos în mesteceni și mierlele cu ochi ca mărgelele țopăie pe cărare căutând râme.

— E un lac, mai mult un iezer, acolo, sus, spune ea, arătând cu degetul. E ceva de mers, însă cred că merită osteneala.

— Bună idee, spune Philip. Mai ales dacă ne îndepărtăm de tatăl tău. Nu era în cea mai grozavă dispoziție, aseară, când ne-am despărțit.

— Așa e, încuviințează Elisabeta sec.

— Ți-a spus?

Ea dă din cap. Loialitatea o face să-i găsească tatălui ei o scuză.

— E tot mai obosit și iritabil. Chiar și aici, la Balmoral, e mereu cu gândul la îndatoririle sale. E o slujbă care te izolează, pe care nu și-a dorit-o niciodată. E… greu pentru el, spune zâmbind subțire. Ceva de genul acesta.

Încă nu e pregătită să vorbească despre ce ar putea însemna obiecțiile tatălui său pentru ei doi.

— Cum mai e bătătura din călcâi?

— Mult mai bine de când mi-ai dat pontul cu lâna, spune Philip, acceptând tacit schimbarea subiectului. Mi s-au întors și pantofii de la cizmar, așa că pot merge până unde vrei tu.

Inspiră adânc aerul proaspăt și se uită în jur.

— După toate zilele astea în care m-am târât după Murdoch prin ploaie, își amintește el, nici n-ai crede că sunt aceleași locuri.

— Pe mine nu mă deranjează ploaia, spune Elisabeta. Așa apreciem mai mult zilele ca aceasta, când avem norocul să vină.

— Ai dreptate, spune el și o ia de mână. Dar nu cât apreciez eu faptul că, în sfârșit, sunt singur cu tine.

Ea simte căldura degetelor lui Philip, ceea ce o face să tremure conștientă de sine. De parcă, până atunci, n-ar mai fi văzut niciodată râul cu adevărat. De parcă nu i-ar fi observat apele care se

rostogolesc cu luciri maronii împrejurul bolovanilor și cum scânteiază învolburat în petecele de lumină dintre arbori, într-o etalare amețitoare de lumini și umbre, de strălucire și întuneric. Un pește mare sare din apă, lăsând în urmă un arc de picături diamantine în aer, iar un pescărel negru se fâțâie în sus și-n jos, căutând musculițe. Curgerea și clipocitul apei peste pietre creează un fundal sonor liniștitor, în timp ce ei doi se plimbă într-o tăcere camaraderească.

Încep să urce, îndepărtându-se de râul Dee și croindu-și drum printre ferigi aspre, până ies pe un povârniș presărat cu stânci de granit, parcă azvârlite de un uriaș capricios. Dincolo de piciorul unui deal, pe jumătate ascuns, se vede un iezer. Lumina strălucitoare îi transformă fața într-o oglindă fermecată, în care se reflectă crestele neregulate, aurii ale dealurilor. Un pâlc de mesteceni mărginesc malul îndepărtat, iar frunzele lor argintii tremură în briza ușoară.

După ce ocolesc piciorul de deal, Philip se oprește. O clipă rămâne mut, uitându-se la priveliște.

— Frumos, e tot ce spune, dar Elisabeta e mulțumită că iezerul are asupra lui efectul pe care-l aștepta.

— Acesta e locul meu preferat, spune ea, apucând-o spre un bolovan plat, abandonat aproape de malul iezerului.

După ce urcă pe el, se lasă în spate, sprijinindu-se în mâini. Piatra e netedă și atât de caldă sub palmele ei, încât pare o ființă vie.

— Îmi place să vin singură aici, când pot. E unul dintre puținele locuri unde nu mai sunt prințesă. Sunt doar eu însămi.

Philip se lasă încet alături de ea.

— Trebuie că te simți foarte singură. Nu pot fi mulți cei care te consideră altceva decât prințesă și viitoare regină.

— De fapt, nimeni, spune ea pe un ton neutru.

Nu vrea ca lui să i se facă milă de ea. Până la urmă, asta e situația.

— Nici cei din familia ta?

— Poate Margareta, admite ea. Dar chiar și așa, viața ei e în întregime definită de faptul că eu sunt prima născută. Eu sunt aceea care va fi regină, nu ea, și asta va fi mereu un ghimpe între noi două. E greu pentru ea.

— E mai greu pentru tine, comentează Philip. Noi, ceilalți, ne putem permite s-o zbârcim, însă tu nu-ți poți îngădui luxul acesta. Nu ești tentată să-ți faci de cap, măcar o dată?

Elisabeta cade pe gânduri.

— Nu, dar știi, nu sunt rebelă din fire. Poate că este mai bine așa, că eu sunt aceea care trebuie să-și supravegheze comportamentul.

Philip se întinde pe bolovan lângă ea și se întoarce pe-o parte, sprijinit într-un cot, ca să-i vadă chipul.

— Nu te revoltă gândul că duci o viață al cărei parcurs îl știi dinainte?

Elisabeta nu-l privește. Se uită la suprafața strălucitoare a iezerului, simte briza care o mângâie pe obraz și-i răsfiră părul.

— Mă întreb, uneori, cum ar fi fost viața mea, dacă unchiul David n-ar fi abdicat, admite ea, în cele din urmă. Dar n-are niciun rost să-mi doresc ca lucrurile să fi stat altfel. Nu vreau să-mi risipesc viața în resentimente. N-am cum să schimb nimic și… și mi s-ar părea o lașitate să mă eschivez de responsabilitate și de datorie, continuă ea, străduindu-se să-și pună gândurile în cuvinte. Iau totul ca pe voia Domnului. Destinul meu e să fiu regină într-o zi și întotdeauna va trebui să fac ceea ce trebuie, pentru că asta sunt și nu pot schimba nimic. Pur și simplu.

— Înțeleg, spune Philip. Trebuie să acceptăm lucrurile așa cum sunt. Același lucru l-am simțit și eu, când mi s-a destrămat familia și am fost trimis la școală. Puteam eu să plâng și să mă dau de ceasul

morții, însă, chiar și atunci, la nouă ani, am înțeles că orice-aș fi făcut n-aveam cum să schimb ceva, așa că a trebuit să accept.

Atunci, ea se întoarce și se uită la el. El o înțelege.

— N-am avut dreptate în cele spuse mai devreme.

— În ce privință?

— Că nimeni nu mă vede așa cum sunt. Există, totuși, cineva, spune ea. Acela ești tu.

Acela ești tu. Cuvintele ei par să stârnească ecouri în aerul liniștit: *tu… tu… tu.*

Privirea ei se fixează în ochii albaștri ai lui Philip și parcă nu mai vrea să se ferească. Trupul lui e lung și uluitor de voinic alături de ea. Și e destul de aproape încât să-l poată atinge, dacă vrea. Dacă îndrăznește, însă nu se poate mișca. E încremenită, parcă țintuită de lespedea de piatră cu legături invizibile petrecute peste încheieturile mâinilor și peste glezne. Tot ce poate face e să respire, iar tăcerea se prelungește, până când, în cele din urmă, tensiunea e spulberată de lipăitul zgomotos al lui Susan la malul apei și râd amândoi.

— De-aceea am vrut să vii și tu aici, spune ea cu destul firesc.

Ciudat cât de precis și clar pare totul deodată, se gândește Elisabeta, întinzându-se pe spate cu ochii la cer. Albastrul intens e întrerupt din când în când de scame de nori ce plutesc în briza care aduce miresme de grozamă, de turbă și de ferigă. De undeva, se aude chemarea unui culic. Amploarea și neclintirea munților par că pulsează, ca o inimă vie a pământului, și, în timp privește fix cerul albastru, poate jura că simte cum se rotește întreaga lume cu ea. Instinctiv, întinde mâinile pe piatră, ca să se țină mai bine.

E momentul să vorbească. *Vrei să te căsătorești cu mine*? Ar suna prea îndrăzneț, dacă n-ar mai spune nimic altceva, își dă seama Elisabeta. Ar trebui să construiască o pledoarie care să ducă spre

propunere, însă discursul pregătit cu atâta grijă și pe care l-a repetat de o mie de ori i-a dispărut, pur și simplu, din minte.

Poate că nu e nevoie de niciun preambul. Până la urmă, propunerea ei nu vine așa, din senin. Dacă Philip a discutat cu tatăl ei despre propunere, cu siguranță vrea să se căsătorească cu ea. N-ar trebui decât să-i spună, atât.

Însă în clipa când deschide gura, cuvintele i se fac țăndări pe limbă. Nu e cinstit să fie ea singura femeie din lume care trebuie să facă propunerea de căsătorie, se gândește Elisabeta cu o scânteie de revoltă care nu-i e caracteristică. Oare așa se simte și papa, când trebuie să vorbească în public? Simte și el cum îl înăbușă cuvintele? E atât de groaznic!

Până la urmă, tocmai i-a spus lui Philip că își acceptă rolul. Hai, dă-i înainte, își spune ea.

— Philip, îngaimă până să se răzgândească iar.

De-ar putea începe măcar, poate cuvintele ar veni apoi de la sine.

Însă el spune odată cu ea:

— Elisabeta…

Se opresc amândoi, jenați.

— Spune tu mai întâi, spune Philip.

Elisabeta se ridică în șezut, mușcându-și buzele. Acum trebuie să vorbească.

— Bun.

Inspiră adânc.

— M-am gândit la căsătorie, rostește ea, dureros de conștientă că vocea ei pare firavă, subțire. Știu că amândoi am mai cochetat cu ideea, de câteva ori, și am discutat, la modul general, despre cum ar putea fi.

Nimic din discursul convingător pe care și-l pregătise! Înghite în sec, își drege glasul și continuă, căci dacă se oprește, nu va mai

termina niciodată.

— Înainte, nu era nicio grabă, și nici acum nu este. Doar… doar că… ei, bine, mă simt pregătită să trec într-o nouă etapă a vieții și eu. Mi-aș dori pe cineva cu care să împart viața aceea. Pe cineva care înțelege ce înseamnă să fii de stirpe regală.

— Cineva ca mine? întreabă Philip.

Glasul lui e grav, însă ochii îi sunt surâzători.

— Da.

Elisabeta se grăbește, ca nu cumva să fie prost înțeleasă.

— Philip, nu-ți cer nimic din ceea ce nu-mi poți da. Nu am niciun fel de așteptări care… adică, n-ar fi o căsătorie ca oricare alta, bineînțeles.

Oftează și încearcă iar:

— Nu e nevoie să te prefaci că simți ceva pentru mine, și nici viceversa. Înțelegem amândoi ce înseamnă o căsătorie regală, nu despre asta e vorba. Niciunul dintre noi nu e nici prost, nici sentimental. Dar eu… cred că am face echipă bună, așa că mă întrebam dacă te-ar deranja… dacă te-aș putea întreba ce părere ai…

— Despre căsătorie? sfârșește el propoziția, văzând-o încurcată.

— Da.

— Îmi propui să ne căsătorim, Elisabeta?

— Da, spune ea din nou, cu glas tremurat.

Gata, a făcut-o! I-a propus să se căsătorească! Nu-i rămâne decât să aștepte răspunsul lui Philip.

Dar el nu răspunde imediat. Pe deasupra iezerului, zboară ciorovăindu-se un stol de scoicari, iar ea se uită cum dispar în susul văii, până când Philip se hotărăște să vorbească.

— Pot să fiu cinstit?

Elisabetei i se strânge inima. Nu începe prea promițător.

— Bineînțeles, spune ea, cu un zâmbet crispat. Chiar sper să fii.

— Am o mică problemă, mărturisește el.

— Oh, înțeleg.

Philip îi ia mâna într-ale lui.

— Știu că așa cere protocolul, ca tu să-mi propui mie să ne căsătorim, dar voiam foarte mult să te cer eu pe tine.

— Oh…

În timp ce se întoarce spre el, pe buzele Elisabetei tremură un zâmbet nedisimulat.

— Credeam că papa ți-a spus să mai aștepți.

— Da, dar noi am așteptat destul, nu crezi?

Elisabeta dă vehement din cap.

— Ba da.

— Ei, bine, pentru că suntem singuri aici și pentru că e locul în care ești tu însăți, îți propun să uităm de protocol, spune Philip. Să acceptăm amândoi că vrem să ne căsătorim pentru că suntem convinși că putem face să meargă mariajul acesta, și la naiba cu toți ceilalți! Poate că nu suntem iubiți, însă suntem prieteni și putem fi parteneri.

— Exact, spune Elisabeta, vrând să fi reușit să se exprime și ea atât de clar.

Poate ar fi fost frumos să se și iubească, nu doar să fie prieteni și parteneri, dar n-are niciun rost să tânjească după ceva imposibil și, în felul acesta, măcar va fi cu Philip. E tot ce contează.

— În cazul acesta, hai să uităm ce crede tatăl tău, și guvernul, și poporul. Să hotărâm ce vrem noi.

Mâna lui o strânge pe-a ei ceva mai tare.

— Vrei să te căsătorești cu mine, Elisabeta, și să-mi fii soție, astfel încât să putem înfrunta, unul lângă altul, orice ne-ar aduce viitorul?

Elisabeta amețește de-atâta ușurare și fericire.

— Da, spune ea zâmbind, împletindu-și degetele cu ale lui. Da, vreau, Philip.

El își dă capul pe spate și râde.

— Ei bine, a mers mai bine decât mă așteptam.

— Știai, cu siguranță, că voi spune da.

Philip devine serios.

— Nu eram sigur. Știu că nu vrei să-ți dezamăgești tatăl. Ceilalți nu vor fi încântați de înțelegerea noastră, o avertizează el.

— Nu cer nimic altceva pentru mine, spune Elisabeta. Nu cred că e prea mult.

— Nici eu, spune el.

Philip o întinde ușurel cu spatele pe lespede.

— Acum că ne-am înțeles, îmi dai voie să te sărut?

Scuturându-se de râs, Elisabeta își pune mâinile pe umerii lui.

— Asta speram și eu!

Capitolul 28

E o dimineață fermecată, una de care, își spune Elisabeta, își va aminti întotdeauna. Când vor trece prin greutăți, care cu siguranță vor apărea, aceasta va fi amintirea la care se va întoarce: la briza ușoară ce ține musculițele departe și le răsfiră părul cu blândețe; la chemarea îndepărtată a unui culic; la munții ce se înalță de strajă.

Și la Philip, care este lângă ea. Căldura mâinii lui împletită cu a ei, felul cum mijește ochii când zâmbește. Gura. Mai ales gura lui. Gândul la felul în care simte sărutul, atingerea lui îi stârnește un cutremur delicat în stomac. E un sentiment ciudat, jumătate fior, jumătate vlăguire, de parcă s-ar scălda în lumina soarelui ce i se revarsă pe și prin trup, îmbibându-i fiecare cotlon al ființei și stârnindu-i o vibrație caldă, de fericire.

Ceilalți nu vor fi încântați de înțelegerea noastră, a avertizat-o Philip, iar Elisabeta știe că are dreptate, dar nu vrea să se gândească la greutățile care-i așteaptă; nu încă.

Stau lângă iezer, rezemați unul de celălalt și discutând așa cum n-au mai făcut-o niciodată înainte. Pentru că acum toate s-au schimbat.

Vreau să mă căsătoresc cu tine.

Philip vrea să o ia de soție pe ea, pe Elisabeta.

Printr-o înțelegere tacită, nu vorbesc despre viitor. Deocamdată, e prea nesigur, așa că discută despre trecut. Despre momentul când s-au cunoscut, la Colegiul Marinei Regale, înainte de război.

— Mi se părea că ești un fanfaron, îi spune Elisabeta lui Philip, zeflemisindu-l.

— Ce să fac dacă te-am bătut la crochet, spune el. Hai, recunoaște, te-am impresionat.

— Numai prin lăcomia ta, îi răspunde ea.

Philip zâmbește larg și își împreunează mâinile sub cap, ca să se întindă pe spate.

— Când ți-ai dat prima oară seama că viața ta va fi altfel decât a oricui altcuiva? o întreabă, în timp ce caută o poziție mai comodă pentru umeri. La încoronarea tatălui tău?

Elisabeta își culcă obrazul pe genunchii adunați la piept și, o vreme, rămâne pe gânduri.

— Mai înainte, decide ea. M-au dus la Westminster Hall, la catafalcul bunicului. A fost o noapte cumplită. Întunecată, umedă, groaznic de rece.

Purta un palton negru și o beretă nouă de catifea, tot neagră, pe care își amintește că o mângâiase, mirându-se de moliciunea ei, înainte să trebuiască să și-o pună pe cap. Bobo țâțâise imediat din buze, văzând că, din obișnuință, și-o pusese înclinată elegant, și i-o îndreptase ca să fie mai sobră.

— Îmi amintesc că treceam în automobil pe lângă toți oamenii care stăteau în liniște la o coadă nesfârșită, parcă nu se mai termina, ca un șarpe uriaș, îi povestește ea lui Philip. Am întrebat-o pe mama ce făceau acolo, iar ea mi-a spus că veniseră să-și prezinte omagiile lui Grandpa England[57].

Când s-au oprit la intrare, ca să-și obișnuiască ochii cu întunericul, uriașa sală medievală se căsca înaintea ei. Bezna era luminată doar de lumânările de pe o platformă înaltă, unde sicriul bunicului era acoperit cu Drapelul Regal[58], iar liniștea îi învălui ca o pătură. Elisabeta își amintește că era bucuroasă că mama ei o ține de mână. Își amintește și alte lucruri: pașii lor pe pardoseala de piatră; mirosul umed, sufocant al florilor îngrămădite în jurul platformei.

— Sicriul era pe un podium, continuă ea. Papa stătea într-un colț al sicriului, unchiul David, unchiul George și unchiul Henry[59], la celelalte.

— La priveghi?

Ea dă din cap.

— Îmi amintesc cât de nemișcați și de tăcuți stăteau. Era atât de straniu. Mă uitam la unchiul David și nu puteam să-mi cred ochilor. De obicei, era atât de agitat! Mereu îl vedeai ridicând din umeri, sau încruntându-se, sau zâmbind, sau aprinzându-și o țigară… Mie și Margaretei ne plăcea mult când se juca cu noi! Era amuzant și drăguț cu noi.

Elisabeta înghite în sec, reamintindu-și că, între timp, unchiul David a devenit persona non grata pentru părinții ei.

— Oricum, mi s-a părut extraordinar că putea sta așa de nemișcat. Nu i se mișcau nici pleoapele. Iar eu mă uitam țintă la el.

— Ai fost tristă? întreabă Philip după o clipă.

— Nu cred că mi-am dat seama cu adevărat că în sicriul acela era bunicul, așa că n-am plâns.

Oricum, nu i s-ar fi permis să plângă.

— Totuși, m-am întristat când a murit. A fost un bunic minunat. Se punea în patru labe și se juca cu mine, spune și amintirea aceasta o face să zâmbească. Avea un papagal pe nume Charlotte, iar mie mi-a dăruit primul meu ponei, Peggy. Știu că papa îl considera descurajant, însă cu mine nu era așa.

— Sunt sigur că și mie mi s-ar fi părut dificil.

— Ție? spune ea și se întoarce spre el. Mă îndoiesc. Nu-mi pot imagina ce te-ar putea descuraja. Ești așa de sigur pe tine! Nu te sperie nimic.

— Nu m-ai văzut tremurând în fața reginei Maria{60}, spune Philip.

Elisabeta începe să râdă.

— Bunicii i se potrivește zicala „câinele care latră, nu mușcă”. E cam rigidă, dar de fapt, e foarte blândă.

— Cam rigidă? Philip se ridică în capul oaselor, cu o expresie de neîncredere exagerată. Tot așa cum la Polul Nord e cam rece?

Ea râde iar și îl înghiontește cu umărul.

— Acum e rândul tău. Când ți-ai dat seama că nu ești ca alții, că ești prinț?

Philip nu răspunde imediat.

— Pentru mine n-a fost la fel, spune el, într-un târziu. La școală, n-aveam nume de familie, dar, lăsând asta la o parte… cred că, de fapt, eu chiar sunt ca ceilalți.

Elisabeta se întunecă un pic.

— Philip, știi că lucrul acesta se va schimba, nu-i așa?

— Știu, spune el.

O prinde de bărbie și, cu delicatețe, o întoarce spre el, obligând-o să-l privească.

— Elisabeta, ești sigură că vrei să faci asta?

— Sunt sigură.

Când sare de pe lespedea de piatră, pe chipul lui înflorește un zâmbet care are ceva recalcitrant.

— Atunci, să ne întoarcem și să luăm taurul de coarne!

Întinde mâna, ca să o ajute să coboare.

— Vom fi puși sub multă presiune, dar dacă ne ținem tari, vom trece și peste asta.

Ea își scutură fărâmele de licheni ce i s-au prins de fustă, însă auzindu-l, ridică ochii spre el și zâmbește.

— Așa vom face, îi promite ea. Doar suntem împreună.

Elisabeta stă în salon, la fereastră, privind absentă spre colină și jucându-se cu colierul de perle.

Philip a solicitat o întrevedere cu regele imediat ce s-au întors, iar acum el e cu tatăl ei.

— Poate ar trebui să vin și eu cu tine, a spus Elisabeta, când a sosit mesajul că regele îl primește. Nu va fi deloc mulțumit că ai acționat împotriva voinței sale.

Toată lumea este familiarizată cu vehementele accese de furie ale tatălui ei, însă Philip nu părea deloc neliniștit în privința întrevederii.

— Trebuie să discut cu tatăl tău între patru ochi, a spus el. Așa e corect. Dacă mă ascund după fustele tale, mă va disprețui și mai mult.

Ea își mușcă buzele.

— Să știi că se poate înfuria foarte tare.

— N-are decât să se înfurie, atât a mai spus Philip înainte să plece. Doar n-are să mă mănânce, oricât de mult ar vrea el!

Se uită scurt împrejur, să vadă dacă sunt singuri, apoi o trage aproape și o sărută iute și sălbatic.

— Ne ținem tari, nu uita!

Acum, din spatele ei, o tuse discretă o face pe Elisabeta să tresară și să se întoarcă repede. În pragul ușii, e căpitanul de escadrilă Townsend.

— Alteța Voastră Regală, regele cere să aveți bunăvoința să vă duceți în biroul său.

— Mulțumesc, Peter.

Calmă în aparență, Elisabeta îl urmează pe ofițerul tatălui ei de-a lungul coridorului și așteaptă ca acesta să-i deschidă ușa.

— Alteța Sa Regală, Majestate, spune el, înainte să facă un pas în spate și să închidă ușa.

Regele e așezat la biroul său, cu o expresie cumplită pe chip, iar Philip se ridică în picioare la intrarea ei. Îi zâmbește subțire și-i trage cu ochiul.

— Ia l-loc, Lilibet, spune tatăl ei, bâlbâială lui fiind un semn sigur că e agitat. Și tu, adaugă disprețuitor, adresându-i-se lui Philip. Philip mi-a s-spus că, sfidând *dorința mea expresă,* ați hotărât să vă logodiți.

— Da, papa.

— Mă d-dezamăgești, Lilibet! Credeam c-ai înțeles situația! Credeam că ați înțeles *amândoi* că, deocamdată, logodna nu e posibilă, continuă regele, privindu-l crunt încă o dată pe Philip. Tu nu ești o fată oarecare. Nu te poți c-c-căsători când ți se năzare ție. Căsătoria ta e o *afacere* de *stat,* diplomatică, politică.

Elisabeta stă cu mâinile încleștate în poală.

— Înțeleg acest lucru, papa, îngaimă ea, dar sper că e loc și de sentimente personale.

Tatăl ei nu răspunde decât printr-un pufnet exasperat.

— Eu… sper să am o căsătorie la fel de fericită ca a ta cu mama, insistă ea.

— Mama ta avea douăzeci și trei de ani, când ne-am căsătorit, se răstește regele. Tu ai doar douăzeci. Și, înainte să-mi spună da, s-a mai uitat și la alții, și încă bine. Numai așa am știut că nu e interesată doar de titlul regal.

Philip se foiește în scaunul lui, dar regele îl ignoră.

— Da, da, acum îl vrei pe Philip, înțeleg asta, dar câte tinere știu ce vor la douăzeci de ani? Dacă îți dau acum permisiunea să te căsătorești și, mai târziu, te răzgândești, nu vei mai putea da înapoi.

Elisabeta îl privește furiș pe Philip. Chipul lui e impenetrabil, însă i se zbate un mușchi pe maxilar. E mulțumită că-și păstrează cumpătul. Poate că tatăl ei este acum într-o dispoziție urâcioasă, însă e convinsă că nu s-a stăpânit când a fost singur cu Philip. Cu siguranță, Philip a avut de suportat ce era mai rău.

— Știu foarte bine ce vreau, spune ea încetișor.

Încearcă să nu arate că tremură pe dinăuntru. Îl adoră pe tatăl ei și toată viața a încercat să-i facă pe plac. Ea e fata cea bună, cavalerul lui de încredere, singura pe care se poate bizui. Chiar el îi spune asta mereu. Și nu se înfurie niciodată pe ea.

Acum însă, e furios și pe ea.

De ce nu e mama ei de față să o susțină? se întreabă Elisabeta. Știe, cu siguranță, ce se întâmplă.

Se pare că, dacă vrea să se căsătorească cu Philip, va trebui să se bizuie doar pe sine însăși. Dar nu este singură, își spune ea, aruncându-i din nou o privire.

Doar suntem împreună. Ea a fost aceea care a spus asta.

Ridică bărbia.

— N-am să mă răzgândesc, spune ea. Vreau să mă căsătoresc cu Philip. Te rog, papa, dă-ne binecuvântarea ta.

— *B-binecuvântarea mea*? urlă regele scandalizat. Când mă sfidați amândoi?

— Domnule… începe Philip, vorbind printre dinți, însă tatăl ei se întoarce spre el.

— Ajunge, am auzit destul din partea ta, tinere! Cum îndrăznești să intri aici cu atâta aroganță, să-mi spui că vrei să te logodești cu fiica mea, când nu mai departe decât ieri, ți-am i-interzis să mai aduci vorba despre asta?

— Papa, intervine Elisabeta, înainte ca Philip să poată spune ceva. Eu i-am cerut lui Philip să se căsătorească cu mine.

— Atunci, trebuia să spună nu!

— N-am vrut să spun nu.

Vocea calmă a lui Philip răzbește furia tatălui ei, care se domolește brusc. Se lasă în spătarul jilțului de piele, cu ochii scăpărând scântei încă, dar Elisabeta se bucură să vadă că fața să nu mai e roșie de mânie.

— Ar fi trebuit să mai așteptați.

— Am așteptat destul, papa, spune ea cu blândețe.

— Atunci, așteptați mai mult!

Elisabeta și Philip se privesc unul pe altul.

— Papa, nu avem de gând să dăm înapoi, spune ea. Vrem să ne căsătorim.

Regele oftează și clatină din cap, masându-și podul nasului.

— Papa, te rog!

Nu vrea să se milogească, dar știe că, în ciuda furiei lui, tatăl său o iubește. Și că n-ar vrea ca ea să fie nefericită. Și, după cum se vede, regele își lasă umerii în jos.

— Se pare că niciunul dintre voi nu va asculta de vocea rațiunii, bombăne el, dar Elisabeta sesizează resemnarea din glasul lui.

Și ea, și Philip au înțelepciunea să nu spună niciun cuvânt.

— Prea bine, spune regele, cu greutate, în cele din urmă. Am să permit logodna, *dar*… ridică o mână, în timp ce Elisabeta deschide gura să-i mulțumească. *Dar,* repetă el, logodna trebuie să rămână secretă, deocamdată. Nu va fi în nici un fel anunțată, pentru cel puțin șase luni.

— Șase luni! repetă Philip disperat.

— Consideră-te norocos căci, totuși, am consimțit, spune regele. Trebuie să stau de vorbă cu prim-ministrul; nici pe el nu-l va bucura treaba asta. Va complica serios și situația diplomatică. Așa că nu se va face niciun anunț, și nu se va face niciun plan de nuntă, și nu se va oferi niciun inel, până nu vă spun eu. E clar?

Când li se întâlnesc privirile, Elisabeta observă mâhnirea din ochii lui Philip. El dă din cap. E dezamăgitor că trebuie să mai aștepte, însă e clar că nu vor obține mai mult de-atât deocamdată. Oricum, primul obstacol a fost depășit. De-acum își sunt promiși unul altuia.

— Da, domnule, spune Philip. Mulțumesc!

— Da, papa. Mulțumesc, papa!

Regele se lasă greu în jilțul său.

— Diseară, vom sărbători evenimentul în cadru restrâns, cu mama și cu sora ta, dar atât! spune, apoi, arată spre Philip. Ai face bine să pleci mâine, până nu se împrăștie bârfele.

— Oh, papa, protestează Elisabeta.

— Mâine, spune el ferm. Tu și Lilibet vă puteți întâlni la Londra, dar nici să nu-ți treacă prin cap să faci publică relația mai devreme de șase luni și numai după ce voi fi discutat chestiunea cu prim-ministrul. Niciun cuvânt nimănui, m-ai înțeles?

— Pot să le spun măcar celor mai apropiați membri de familie? spune Philip cu o reținere studiată.

Regele oftează iritat, înainte să încuviințeze scurt din cap.

— Nimănui altcuiva, îl amenință el. Vorbesc serios. Niciun cuvânt, m-ai înțeles?

— Da, domnule.

Philip se uită la Elisabeta care îi transmite din buze *îmi pare rău.* Ce altceva ar putea face?

— Lilibet?

— Da, papa. Înțeleg. Deocamdată, vom ține logodna secretă.

Capitolul 29
Londra, octombrie 1946

— *Africa de Sud?* Pentru câtă vreme?

Încruntat, Philip se plimbă încoace și-ncolo prin salonul Elisabetei. Afară, parcă reflectând indispoziția lui, un vânt aprig învârtejește frunzele toamnei de-a lungul Mallului.

— Vom fi plecați trei luni. Planul e să plecăm la sfârșitul lui ianuarie cu vaporul.

Elisabeta stă cu capul aplecat și o mângâie pe Susan.

— Voi fi acolo, pentru cea de-a douăzeci și una aniversare a mea, în aprilie.[{61}] Papa spune că, imediat ce ne întoarcem acasă, vom putea anunța logodna noastră.

— A spus că trebuie să așteptăm șase luni. Când te vei întoarce, se vor fi împlinit nouă.

— Știu.

Elisabeta e vizibil mâhnită, dar Philip e prea furios ca să o consoleze.

A plecat de la Balmoral în al nouălea cer. Lipsa de entuziasm a regelui față de logodna lor l-a iritat, însă, una peste alta, Philip a fost mulțumit de felul cum au decurs lucrurile. Propunerea făcută de Elisabeta a fost un supliment, iar felul ei practic de a aborda căsătoria, o ușurare. I-a spus foarte clar că nu se aștepta la tot felul de manifestări sentimentale dezgustătoare, dar, în același timp, e în ea o blândețe și o inocență pe care Philip le găsește mișcătoare.

Ca să fie sincer, entuziasmul lui față de căsătorie a fost, uneori, cam ezitant, dar acum, după ce și-a luat angajamentul, Philip nu vede niciun motiv pentru care nu ar avea un mariaj de succes. Dar îl frustrează faptul că nu se poate bucura din plin de triumful lui. Mai întâi, din pricina consimțământului dușmănos la logodna lor, apoi, a

ordinului de a o ține secretă. Philip nu e convins de pretextul îngrijorării față de situația politică de la Atena. Când i-a păsat Marii Britanii vreodată de ceea ce se petrece în Grecia? Nu, pur și simplu, se spera ca Elisabeta să se răzgândească în privința căsătoriei cu el.

Între timp, în loc să dea de veste în gura mare, trebuie să continue jocul acesta absurd de a se preface că el și Elisabeta nu înseamnă nimic unul pentru altul. Nu pentru ca ar vrea să se țină pe urmele ei și să se facă de râs, caută el să se liniștească, dar, totuși, ea este a lui acum, și îl roade faptul că nu poate să arate acest lucru. Oh, din când în când, i se permite să o ducă la teatru, iar uneori o plimbă cu automobilul prin parcul Richmond, dar, cel mai probabil, în indiferent ce seară, el trebuie să stea deoparte și să se uite cum vreuna din credincioasele ei gărzi personale o escortează la restaurant sau la cine știe ce club la modă.

— Aș prefera să fiu cu tine, l-a asigurat Elisabeta când s-a întors de la Balmoral, la începutul lui octombrie. Ce bine-ar fi fost să fi putut rămâne cu mine, în Scoția, a adăugat ea gânditoare. Fără tine, n-a mai fost la fel.

— Tatăl tău te-a iertat? a întrebat-o Philip, iar ea a făcut o grimasă.

— Nu tocmai. A fost foarte mânios că s-a scris într-un ziar elen că anunțul logodnei noastre e iminent.

— N-am niciun amestec în treaba asta.

Regele îl făcuse deja cu ou și cu oțet pe acest subiect.

— Nu am vorbit decât cu mama și cu unchiul Dickie. E adevărat, el e cam bârfitor, însă știe cât este de important să fie de partea regelui acum, iar în ce o privește pe mama… ea e mult mai interesată de ordinul religios în care a intrat. Dacă mă întrebi pe mine, cred că vinovat este unchiul George, pentru că își dorește mult acest lucru.

Regele l-a pus pe Tommy Lascelles să dea publicității o tăgăduire categorică a acelei știri.

Iar acum, vor să o ducă pe Elisabeta în Africa de Sud pentru trei luni!

— El încă mai speră că această căsătorie nu va avea loc, spune Philip cu amărăciune, iar Elisabeta ridică privirea.

— Ba da, va avea loc, Philip. Nu trebuie decât să ne păstrăm cumpătul.

— Chiar trebuie să pleci în Africa?

— Asta l-am întrebat și eu pe papa, însă el vrea să mergem toți patru. În timpul războiului, n-am putut face niciun turneu regal cu toată familia, iar papa ține mult să fim toți împreună.

— Cred că ține mai mult să ne despartă, spune Philip, privind-o morocănos.

E limpede care sunt planurile regelui. Elisabeta trebuie îndepărtată de el și tratată ca o regină și să i se ofere tot felul de experiențe noi, incitante. Regele speră că distanța îi va da ocazia să-l uite pe Philip.

— Vor să te facă să te răzgândești.

După ce-o mai mângâie o dată pe Susan, Elisabeta se ridică. Nu e genul de persoană care se exteriorizează, însă acum își pune mâna pe brațul lui.

— N-am să mă răzgândesc, Philip. Îți promit.

El îi acoperă mâna cu a lui.

— Vor fi trei luni fără sfârșit, spune el.

Nu e nimic de făcut, decât să strângă din dinți și să facă ce i se cere. Tatăl Elisabetei e rege și, până la douăzeci și cinci de ani, ea are nevoie de permisiunea lui ca să se căsătorească. Dacă nu vor fi precauți, vor trebui să mai aștepte cinci ani, își spune Philip scos din fire. E sigur că tatăl ei ar fi fericit să-i lase să aștepte pentru totdeauna.

Într-adevăr, regele nu pierde nicio ocazie să-i țină departe unul de altul. După ce au fost fotografiați privindu-se ochi în ochi la nunta Patriciei Mountbatten cu John Brabourne, Elisabeta și Philip s-au trezit expuși în toate ziarele, iar regele clocotește de mânie.

— Credeam că, fiind ofițer de marină în activitate, înțelegi ce înseamnă un *secret,* mârâie regele, împungând cu degetul fotografia din ziar. Era tot una dacă le trimiteai celor din presă o invitație, ca să pălăvrăgească despre o posibilă logodnă! îi spune lui Philip, încruntat.

— Nu făceam decât să ne privim, spune Philip, strângând din dinți și străduindu-se să nu-și piardă cumpătul.

Regele nu are astfel de rețineri.

— Păi, nu vă mai priviți! I-am spus lui Tommy să nege totul, iar voi doi nu vă veți mai vedea, până nu se potolesc complet toate zvonurile astea. S-a înțeles?

Așa că, în timpul săptămânii, Philip e consemnat în Corsham, într-o cazarmă friguroasă, construită din prefabricate, iar sâmbăta și duminica are permisiunea să stea în apartamentele dărăpănate ale bunicii lui, la Palatul Kensington, dar nu și pe aceea de a participa la supeuri elegante la Palatul Buckingham sau de a o escorta pe Elisabeta pe undeva.

E umilitor. Nedreptatea situației îl irită pe Philip toată iarna aceea chinuitor de lungă și de friguroasă.

Regele nu se înduplecă decât atât cât să-i permită să-și petreacă sărbătorile de Crăciun la Sandringham, împreună cu Elisabeta și cu restul familiei regale. E o concesie, dar uneori simte că n-a fost invitat decât ca să i se aducă aminte că e un nepoftit. Oh, se înțelege destul de bine cu Margareta, deși ea are înclinația de a juca tot felul de jocuri prostești numai ca să-i arate că e mai presus de el, ceea ce-l face să dea ochii peste cap. Regele nu are încredere în el, iar regina,

deși e fermecătoare în prezența lui, în privat îi spune *Nemțălăul.* Philip a aflat acest lucru de la fratele ei, David Bowes-Lyon, care nu se dezminte și își face o datorie din a-l face să se simtă nepoftit. Dacă înainte, Philip cam ezita în privința căsătoriei, acum, evidenta lipsă de entuziasm a familiei regale îl îndârjește tot mai mult.

Dar, cel puțin, o are pe Elisabeta.

Philip strânge din dinți și refuză să ia în seamă toate acestea. Elisabeta vrea să se căsătorească cu *el.* El e cel care va râde la urmă. Ei pot să-și păstreze Curtea cu ritualurile ezoterice și deferența opresivă. Uneori i se pare că nu s-a schimbat nimic de pe vremea regelui George al V-lea: cel puțin Edward al VII-lea[{62}] era mai petrecăreț. Niciunul dintre curtenii care fac plecăciuni și mișună în jurul regelui nu pare conștient că nu mai sunt în secolul al XIX-lea, ci aproape la jumătatea celui de-al douăzecilea, și că lucrurile se schimbă. Poate că regele vrea să se întoarcă la anii de dinainte de război, dar țara privește spre viitor. Victoria laburiștilor în alegerile generale din anul anterior este, cu siguranță, un semn al schimbării, dar la Curte nimeni nu pare să-și dea seama de asta. Toți țin cu dinții de trecut, își spune Philip enervat, când, de fapt, ar trebui să privească spre viitor.

Regele e neclintit în hotărârea lui ca Elisabeta să-i însoțească în Africa de Sud. Lucru cert, părinții ei și-au făcut socoteala că-l pot invita pe Philip de Crăciun, ca să-i facă pe plac, dar numai dacă ea acceptă să plece în vizită în Africa. Philip se gândește întristat că nu l-ar mira ca întregul turneu să fi fost aranjat numai pentru a-i ține departe unul de altul cât mai mult timp posibil.

Data plecării e stabilită pentru prima zi din februarie. Pe 23 ianuarie, începe să ningă dintr-un cer cenușiu, metalic. La început, e frumos, însă cum temperatura tot scade, iar zăpada cade întruna, neobosit, troienită de vânturi tăioase, noutatea peisajului acoperit ca

de o pătură albă se banalizează curând. Trenurile sfredelesc tunele prin troiene, automobilele derapează pe șoselele înghețate. Penele de curent scufundă orașe întregi în întuneric; lipsa de combustibil duce la închiderea fabricilor, iar muncitorii sunt concediați. În cazarma de prefabricate din Corsham, Philip se culcă cu mantaua pe el, acoperindu-și fața cu o cagulă. Țevile sunt înghețate, așa că nimeni nu poate face baie, iar când se înghesuie unii într-alții, în scurt timp, duhoarea îi face ochii să lăcrimeze.

Pe măsură ce se întețește gerul, regele însuși începe să se îndoiască de oportunitatea turneului regal. Elisabeta îi scrie lui Philip că speranța ei secretă este ca vizita să fie contramandată. Plecarea spre ținuturi însorite, tocmai când țara îndură cea mai grea iarnă din câte își amintește cineva, nu s-ar reflecta favorabil asupra familiei regale.

Însă turneul are menirea de a fi o celebrare a Commonwealth-ului[{63}] și de a le mulțumi sud-africanilor pentru contribuția lor la efortul de război. E imposibil să fie contramandat, e sfătuit regele, în ciuda reticenței sale, iar Elisabeta, după multe ezitări, permite să i se ia măsurile pentru rochii de vară.

Lovitura finală o constituie refuzul regelui de a-i permite lui Philip să urce la bordul HMS *Vanguard* ca să-și ia rămas-bun de la suita regală.

— N-ar face decât să dea apă la moara bârfitorilor, spune el abrupt, ținând piept protestelor Elisabetei. Va trebui să vă luați rămas-bun mai înainte.

Philip nu are cum să urce cu forța pe vas, iar mândria lui, deja șifonată de atitudinea regelui, mai primește o lovitură. O fi el la pământ, dar nu e scos din joc, își jură el, nici măcar pe-aproape. De-acum, nu mai renunță la Elisabeta.

Capitolul 30
Portsmouth, 1 februarie 1947

Lapovița îi înțeapă Elisabetei obrajii, astfel că e silită să mijească ochii, în timp ce HMS *Vanguard* se îndepărtează de chei. Lumea e monocromă: mare cenușie, cer cenușiu, vapor cenușiu, iar metalul e acoperit cu o glazură de gheață albă. Singurele culori sunt familiarele nuanțe de roșu, auriu și albastru ale Drapelului Regal – cu leii săi rampanți și passanți și harfa de aur – care plesnește în vânt, sus, pe arborele mare. Elisabetei i-a înghețat zâmbetul pe buze, o dor dinții izbiți de vântul de gheață ce-i pătrunde prin haină, dar refuză să tremure. Dacă ei îi este frig, atunci ce să mai zică marinarii care stau în poziție de drepți sau mulțimea care înfruntă vremea rea, ca să le facă cu mâna, oameni fără mănuși sau gulere de blană?

— O să-mi fie dor de tine, i-a spus Philip, când papa i-a permis să vină la palat pentru un ultim bun-rămas.

Părea el însuși surprins rostind aceste cuvinte, de parcă n-ar fi vrut să i le spună.

— Ai să-mi scrii? l-a întrebat ea aproape violent, iar el i-a luat mâinile într-ale lui și i le-a scuturat, ca să o liniștească.

— Bineînțeles, Elisabeta. Bineînțeles c-am să-ți scriu.

Elisabeta nu mai poate face nimic de-acum. Dar îi vine greu să împărtășească entuziasmul Margaretei, când în sfârșit coboară sub punte ca să exploreze cabina amiralului care a fost pregătită pentru ele.

— Fiecare avem propria cabină! a spus Margareta încântată. Și ia uite ce cabină de zi!

Era mobilată cu sofale și scaune confortabile, cu mese de santal de Ceylon, iar pe pereți, cu tablouri cu scene din Londra.

— E aproape ca acasă, a mai spus, învârtindu-se surescitată.

— Dacă nu punem la socoteală că această cabină ar încăpea într-un sfert din salonașul mamei, de la palat?

— Ei bine, mie mi se pare intim.

Margareta a coborât cea dintâi spre cabinele lor de dormit și a intrat într-a Elisabetei, uitându-se prin hublou, înainte să se arunce pe pat.

— Ce ne vom mai distra! Abia aștept să scap de iarna asta îngrozitoare!

Agitată, Elisabeta se plimbă de colo-colo prin cabină, atingând când vreun lucru, când altul. Bobo călătorește cu ei și deja i-a despachetat bagajul. A pus fotografia lui Philip pe scrinul mic. Elisabeta o ia în mână și o studiază: unghiurile hotărâte ale feței, ochii impasibili, gura rece. Aude motoarele navei, simte trepidația lor sub tălpi. Combinată cu mirosul de vopsea proaspătă, îi provoacă greață.

— Nu sunt sigură c-ar trebui să plecăm.

— Și, mă rog, de ce nu? întreabă Margareta.

— N-ai citit știrile? Elisabeta își ia ochii de la fotografie și își privește lung sora. Se spune că iarna aceasta e mai rea decât războiul. Pe tine nu te-a afectat lipsa de combustibil, Margareta, dar milioane de oameni merg la culcare fără o mâncare caldă, pentru că nu au cu ce să gătească. N-au cu ce să se încălzească. Cărbunele nu ajunge nici în fabrici, așa că se închid, iar angajații lor devin șomeri. Toată lumea suferă de foame și de frig, oamenii sunt obosiți și frustrați că nu o mai scot la capăt. Iar *noi* plecăm spre locuri însorite, pentru trei luni. Lucrul acesta chiar te lasă indiferentă?

Margareta se cam bosumflă.

— Nu te-ai săturat să te gândești numai la datorie, Lil? Sunt sigură că e groaznic, dar s-ar fi schimbat ceva, dacă am fi rămas la Palatul Buckingham să tremurăm cu toată lumea? În plus, papa

spune că guvernul *vrea* să mergem în Africa de Sud, ca să consolidăm Imperiul sau ceva de genul acesta, așa că nu facem decât ceea ce ni se cere. Iar dacă tot trebuie să plecăm, măcar am putea să ne distrăm, nu?

Se reazemă mai confortabil pe pernele Elisabetei.

— Ești supărată numai pentru că n-ai să-l mai vezi pe Philip o vreme.

— Mai mult decât o vreme. Vom fi plecați trei luni!

— Nu-i așa mult.

— Atunci când ești îndrăgostită, este, spune Elisabeta.

Margareta ridică sprâncenele.

— *Ești* îndrăgostită de Philip?

— Bineînțeles că sunt!

— Numai că, uneori, nu se prea vede. Pari atât de rece față de el!

Rece? Elisabeta se gândește la fierbințeala care tremură și se înflăcărează înăuntrul ei ori de câte ori se uită la gura lui Philip, la felul cum cea mai măruntă atingere a mâinii lui lasă în urmă o căldură ce mocnește în ea mult timp după aceea.

Margaretei i-ar plăcea să o vadă dansând și învârtindu-se în jurul stâlpilor de felinare și să împrăștie petale de trandafiri, în timp ce aleargă cântând pe pajiște. Ar vrea să o vadă agățându-se de gâtul lui Philip și potopindu-l cu sărutări, ca să-și dovedească iubirea.

Dar nu e în firea Elisabetei să se poarte așa. Sentimentele ei pentru Philip sunt atât de puternice, încât singurul mod de a le controla e să le stăvilească și să le îngroape sub un strat de calm rece. De fapt, se teme că vor ieși la iveală și se va expune rușinii și batjocurii. Că o vor expune speculațiilor libidinoase și curiozității publicului. Și respingerii din partea lui Philip. Ceea ce ar fi mai rău decât orice altceva. A fost atât de atentă să nu-l pună în situații penibile! Elisabeta se teme că, dacă ar ști cât de profunde îi sunt sentimentele

față de el, Philip ar regreta că a cerut-o de soție. La urma urmei, ceea ce au făcut ei este un aranjament. Și-au spus limpede unul altuia că nu e o legătură bazată pe iubire.

A văzut ușurarea de pe chipul lui Philip când i-a spus că nu are pretenții la efuziuni sentimentale din partea lui.

Așază cu multă grijă fotografia pe scrinul prevăzut cu o muchie înălțată, care împiedică lucrurile să cadă pe jos când se leagănă vasul. Lapovița răpăie pe hublou, iscând o ceață albă.

— Philip și cu mine nu vrem să facem un spectacol din ceea ce simțim, îi spune ea surorii ei.

— Păi, totuși știi că-l iubești, spune Margareta neîncrezătoare. Îmi place Philip, însă cred că e cam prea dezinvolt cu tine. Și nu sunt singura care a observat acest lucru. Nu e chiar atât de devotat, nu-i așa? Nu mi-l pot imagina șoptindu-ți nimicuri dulci.

Nici Elisabeta nu și-l poate închipui așa.

— Îmi place că nu mă pipăie de față cu toată lumea, spune ea. M-ar agasa să stea tot timpul agățat de mine. Ar fi jenant.

— Sper să fie mai atent în spatele ușilor închise, asta-i tot!

Elisabeta evită să se uite în ochii surorii ei. Îndreaptă fotografia și își lasă privirile să zăbovească pe chipul lui Philip, pe gura lui. Cum i-ar putea explica Margaretei ghemul întunecat de emoții ce o împresoară ori de câte ori îl are pe Philip în preajmă? Dorință și speranță, neliniște și teamă, vinovăție și exultare, toate se amestecă și o irită și o fac nesigură de orice altceva, mai puțin de faptul că îl iubește.

Pe acest lucru se bazează ea.

Știe că Philip poate părea arogant. E irascibil și nu are răbdare cu prețiozitățile și cu deferența. Da, uneori e cam dezinvolt cu ea. Nu e atent, dar o tachinează, o contrazice și îi spune exact ce gândește. N-

o iubește, însă o place și o tratează ca pe o femeie, nu ca pe o prințesă. Pentru Elisabeta e de ajuns.

— Suntem fericiți, îi spune ea Margaretei, conștientă și înciudată de nota defensivă din vocea ei. Sau, mai bine zis, am fi, dacă papa ne-ar permite să ne căsătorim.

— Când ne întoarcem din Africa de Sud, nu va mai putea să vă refuze, o asigură Margareta, iar Elisabeta oftează și atinge fotografia lui Philip încă o dată înainte să se îndepărteze de ea.

— Sper să ai dreptate.

În timp ce HMS *Vanguard* își croiește drum prin Oceanul Atlantic, hula e tot mai puternică și vântul tot mai brutal. Vuiește pe lângă hublouri, spulberă lapovița de pe punte, biciuiește vasul cu valuri uriașe, făcându-l să se clatine și să se încline când într-o parte, când în alta. Cu mult înainte să ajungă în Golful Biscaya, Elisabeta suferă îngrozitor de rău de mare. Zace în cușeta ei, cu ochii ațintiți la fotografia lui Philip. Dacă moare, nu-l va mai revedea niciodată. Asta e tot ce mai poate gândi, însă uneori îi este atât de rău, încât ar prefera să moară.

Margareta nu o ajută deloc, venind întruna în cabina ei ca să întrebe dacă nu se simte mai bine.

— Toată lumea e într-o stare jalnică, în afară de mine și de Peter, declară ea.

— Peter?

— Da, Peter. *Peter.*

Margareta se uită fix la ea.

— Doamne, chiar ți-e rău, dacă nu mai știi cine este Peter! Ofițerul de palat al lui papa, pentru numele lui Dumnezeu!

— Ah! e tot ce poate spune Elisabeta.

— Peter și cu mine am ieșit pe punte, trăncănește Margareta în continuare. Nu mai este chiar atât de rău cum a fost. Când am ieșit

prima oară, a trebuit să mă țin de el, atât era de puternic vântul, dar a fost amuzant. După aceea, ni s-a făcut foame, așa că Peter a întrebat dacă nu ni s-ar putea oferi o gustare și am mâncat cea mai delicioasă porție de plăcinta ciobanului…

Văzând că Elisabeta îi face semn să se apropie, se întrerupe.

— Ce e, Lil?

— Te urăsc, Margareta, spune Elisabeta, slab, dar perfect audibil. Pleacă de-aici!

Margareta nu face decât să râdă veselă și iese dansând, în timp ce Elisabeta se întoarce gemând cu fața la perete.

Abia după două zile poate Elisabeta să se ridice în fund, iar după trei, iese din cabină cu pași tremurători. Se simte de parcă s-ar aventura într-o lume nouă. Vântul s-a potolit, marea s-a mai liniștit, iar soarele scânteiază pe întinderea ametitoare de apă. Oriîncotro s-ar uita e doar spațiu și lumină.

Stă sprijinită de balustradă, inspirând ozon, uluită de forța oceanului. *Vanguard* își continuă drumul cu motoarele duduind, iar briza îi flutură părul și, ca urmare, începe să se învioreze. Abia dacă-și mai amintește cum era viața înainte de război. De-atunci, lumea a devenit posomorâtă, o lume cu lumini scăzute și cer apăsător, cu raționalizări și provizorat, până și la Palatul Buckingham. Toată strălucirea, toată lumina aceasta o simte ca pe un dar. Elisabeta se simte de parcă ar fi fost eliberată, despriponită, și își încleștează mâinile de balustradă, de parcă ar risca să fie luată de valuri.

Oare la fel se simțea și Philip când era la bordul navei? Simțea și el că îi crește inima, că i se umplu plămânii, la fel ca ei? Nu-i de mirare că acele cursuri pe care le preda la Corsham i se păreau plicticoase și nesatisfăcătoare. Nu-i de mirare că nu suportă strânsoarea unei cravate și pedanteria de la curte.

Încet-încet, pe măsură ce li se calmează stomacul și li se întăresc picioarele, ceilalți membri ai suitei își croiesc drum bâjbâind pe punte. Elisabeta își petrece o zi întreagă pe un șezlong de pe punte, admirând întinsul mării și minunându-se de talazurile ei scânteietoare. Îi e dor de Philip, dar nu-i pare rău că e aici, copleșită de forța oceanului. Niciodată nu s-a simțit mai insignifiantă și, în același timp, mai tihnită. N-a văzut niciodată un orizont mai vast. Și se simte transformată de el.

Elisabeta nu se aștepta la această șansă de a se detașa de toate. Responsabilitatea s-a făcut nevăzută în aerul scânteietor. Izolată la bordul vasului *Vanguard,* își ia gândul de la iarna amarnică pe care o îndură cei de acasă. Uită de frustrările provocate de politica grecească și de intransigența tatălui ei. Bineînțeles, nu-l uită pe Philip, însă dorul de el nu mai e atât de crud aici, pe vas. Aici, pe ocean, devine conștientă de faptul că nu poate face nimic, nu poate spune nimic care să schimbe ceva, până când nu vor ajunge la capătul acestei călătorii.

E un fel de libertate.

Părinții, sora ei, suita de zece oameni cu care călătoresc. Și ofițerii, și echipajul. Nimeni nu se holbează, nimeni nu face cu mâna, nimeni nu-i pune întrebări indiscrete. Spre surpriza ei, își dă seama că Margareta are dreptate: se pot bucura de aceste trei săptămâni pe mare.

Și chiar o face. Împreună cu sora ei și cu ofițerii mai tineri joacă leapșa și alte jocuri marinărești tâmpitele. Aruncă inele la un țăruș fixat pe punte, joacă badminton și fac concursuri de tir. Când ajung la Ecuator, se amuză de ceremonia trecerii acestuia. Elisabeta îi scrie lui Philip despre membrii echipajului îmbrăcați în fuste și cu peruci, și despre botezul novicilor care nu mai traversaseră Ecuatorul

înainte. Ea și Margareta sunt dezamăgite de blândețea inițierii lor, îi spune ea lui Philip, în scrisoarea pe care i-o scrie în aceeași seară.

> *Ceilalți au fost aruncați în piscină și chinuiți în fel și chip, însă noi n-am avut de îndurat decât tamponarea fețelor cu niște pământufuri de șters praful uriașe. Sunt sigură că de-ai fi fost aici, ar fi trebuit să stăm măcar în vârful catargului uns cu grăsime și să ne batem cu perne, până când am fi căzut în piscină.*

Capitolul 31
Africa de Sud, februarie 1947

Într-o dimineață înviorătoare de februarie, devreme, *Vanguard* intră cu motoarele duduind în Golful Table. Pe punte, Elisabeta și Margareta își țin mâinile streașină la ochi, să și-i ferească de soarele matinal. În fața lor, se înalță Cape Town, iar dincolo de oraș, vestitul munte Table, cu vârful său teșit, drapat într-o ceață albă, densă.

Deși îi vine greu să lase în urmă călătoria lipsită de griji, Elisabeta face ochii mari în fața culorilor și a opulenței Africii de Sud. La Londra, luna ianuarie a fost amarnică, obositoare și cenușie. La Cape Town, însă, cerul este albastru, iar lumina, cristalină. Vitrinele magazinelor sunt pline. Pe tarabele din piață sunt mormane de fructe și legume: după atâția ani de raționalizare, Elisabeta se trezește căscând gura la roșul intens al tomatelor, la galbenul bananelor și la verdele scămoșat al fructelor de avocado. I se dăruiește o piersică proaspătă, iar când mușcă din pulpa ei îmbujorată, dulceața îi explodează în gură și ea zâmbește ștergându-se de zeama ce i se prelinge pe bărbie. Nu seamănă deloc cu piersicile conservate pe care le mâncase înainte. E cel mai delicios lucru pe care l-a gustat vreodată, își spune convinsă.

Sud-africanii au construit un tren special pentru turneul regal. Elisabetei i se taie răsuflarea când îl vede. Trenul Alb, cu cele paisprezece vagoane ale sale, vopsite în alb și fildeșiu, decorat fiecare cu blazonul regal, strălucește în lumina orbitoare, străbătând peisajul spectaculos. Șerpuiește printre coline și munți, țâșnește ca o săgeată prin veldul prăfos. Elisabeta îi scrie lui Philip în fiecare seară.

Fiecare dintre noi avem propriul dormitor cu baie. În plus, mai avem un salon și o sufragerie, papa are și un birou, iar mama,

propriul ei parloar. Toate acestea în tren! Există chiar și un oficiu poștal, de care mă voi folosi ca să-ți trimit această scrisoare, și o centrală telefonică, iar în stațiile principale poate fi legată la rețea, astfel încât papa să fie la curent cu ceea ce se întâmplă acasă.

Știu că ai fost în Africa de Sud, așa că nu mai trebuie să-ți spun cât e de frumoasă această țară, dar n-am mai văzut asemenea lumină ca aici până acum. E atât de diferită de lumina minunată a verilor din Scoția! Aici însă are duritatea diamantului și conturează și cel mai mărunt lucru atât de precis, încât trebuie să clipesc întruna.

Elisabeta se oprește din scris, fără să lase tocul din mână, și privește veldul care se întinde până departe, în zare, unde cerul e inundat de un roșu adânc, brăzdat de nori purpurii. Dormitorul ei e dotat cu un birou dispus în fața ferestrei, iar când, pe înserate, trenul oprește, ca acum, îi place să se așeze la el și să-i scrie lui Philip.

Însă priveliștea o distrage. Își tot întrerupe scrisul ca să-i contemple dimensiunile stupefiante. Toată ziua, trenul a străbătut întinderi nesfârșite de pășuni, a căror monotonie e spartă doar de câte o accacie sau de imaginea fugitivă a munților din depărtare. Ea și Margareta au rămas agățate de fereastră, urmărind o turmă de zebre speriate care se îndepărtau de tren în galop.

După ce moaie iar tocul în cerneală, Elisabeta se întoarce la scrisoare, ca să-i scrie lui Philip despre animalele sălbatice întrezărite în trecere.

Astăzi, am văzut și niște girafe. Sunt niște făpturi extraordinare și a fost foarte incitant să le văd în sălbăticie! Se țineau la distanță, însă nu păreau prea deranjate de tren; doar și-au întors capetele, ca să ne privească trecând pe lângă ele.

Uneori vedem și oameni, stând pur și simplu pe caii lor, la marginea căii ferate, în mijlocul pustietății, așteptând să ne facă cu mâna. Peter (ți-l amintești pe ofițerul de palat al lui papa?) spune că unii au călărit chiar și câte 50 de mile doar ca să ne vadă. Mă simt groaznic de fiecare dată când nu-i observăm la timp, să le facem și noi cu mâna. Toți sud-africanii au fost atât ospitalieri cu noi! Dacă nu m-ar încerca sentimentul acesta de vinovăție când mă gândesc la cei de acasă care suferă din cauza iernii, m-aș simți extraordinar – deși îmi doresc să fi fost și tu aici.

Nu cred că mama și papa se bucură prea mult de turneul acesta. Pentru Margareta și pentru mine, totul e nou și incitant, însă pentru ei e destul de tracasant și mai ales bietul papa găsește călătoria aceasta epuizantă. Uneori e nemulțumit de felul în care poliția afrikaner ne comandă ce să facem. Îi numește Gestapo. Mă tem că își pierde prea iute cumpătul.

Speră că Philip va înțelege că tensiunea e atât de mare, încât nici nu se pune problema să aducă în discuție anunțul logodnei lor. E îngrijorată pentru tatăl ei. E atât de iritat, încât pare incapabil să se relaxeze. O dată, când se aflau în apropierea Oceanului Indian, a ordonat ca trenul să oprească lângă o plajă imensă. Uitându-se pe fereastră, Elisabeta a văzut polițiști întinzând două funii de-a latul plajei, ca să facă o cărare printre două grupuri mari de oameni. L-a văzut pe tatăl ei coborând din tren într-un halat albastru de baie și cu un prosop în mână; l-a urmărit traversând plaja, spre ocean. Iar când a ajuns pe țărmul lui, după un timp care ei i s-a părut nesfârșit, nu mai era decât o siluetă minusculă, solitară, săltând în valuri.

Elisabeta își amintește că, privindu-l, i s-a pus un nod în gât. Părea îngrozitor de singur!

Odată cu mila, în suflet i s-a strecurat și îngrijorarea. Acesta era viitorul ei? Asta însemna să fii suveran? Mereu despărțit de restul lumii, mereu sub privirile celorlalți, mereu singur?

Însă tatăl ei o are pe mama sa, își reamintește Elisabeta, așa cum și ea îl va avea pe Philip. Nu va fi mai singură decât regele. La urma urmei, nu făcea decât să se scalde.

Elisabeta își moaie din nou tocul în cerneală și își amintește să-i scrie lui Philip despre vizita lor la mormântul lui Cecil Rhodes{64}, de pe dealurile Motopo, situat la capătul unui povârniș pustiu, printre bolovani rotunzi și stranii.

> *Mama a pornit la drum în niște pantofi cu toc ridicol de înalt, total nepotriviți pentru urcarea pe un munte abrupt și pietros. E ceva atât de tipic pentru ea! Bineînțeles, după puțină vreme, au început s-o jeneze îngrozitor și abia dacă mai putea să meargă. Până la urmă, i-am dat sandalele mele, iar eu am mers în ciorapi, ceea ce a fost o experiență nouă pentru mine.*

Poteca era prăfoasă și ea simțea pietrele intrându-i în tălpi, însă experiența a fost straniu de eliberatoare: să se simtă atât de conectată cu pământul fierbinte.

Are atâtea să-i povestească lui Philip! În fiecare zi trece prin noi experiențe. Totuși, momentul preferat al Elisabetei este dimineața devreme, când cerul se aprinde de auriul soarelui care se ridică deasupra orizontului, iar aerul e răcoros. Trenul staționează peste noapte, iar cineva le-a făcut rost de cai, astfel că, dimineața, înainte de micul dejun, ea și Margareta călăresc prin veld sau pe câte o fâșie

de plajă pustie. De obicei, sunt însoțite de Peter Townsend și de unul sau doi gardieni, care se țin la distanță.

Elisabeta pune scrisoarea în plic, scrie cu grijă numele și adresa lui Philip, apoi îl lipește și îl trimite la oficiul poștal al trenului. Îi place să-i scrie – în felul acesta mai simte încă legătura dintre ei. Simțurile îi sunt atât de copleșite, încât îi e teamă că s-ar putea aprinde spontan, dar gândul la Philip o ține în echilibru. Călătoria este minunată, dar gândul că se va întoarce acasă la el îi alină dorința de a-l avea aici, lângă ea.

Încă se mai gândește la Philip, a doua zi dimineața devreme, când se trezește și sare jos din vagon, unde Margareta și Peter o așteaptă deja. Trei băieți sud-africani țin câte un cal de căpăstru, iar când Elisabeta îi salută, zâmbesc timid. I se dă o iapă cafenie zburdalnică, cu ochi negri, umezi, care scutură voioasă din cap.

Elisabeta îi mângâie botul și se măsoară una pe alta din ochi. Simte că iapa se teme că i se pregătește o partidă de călărie amorțită, iar Elisabeta îi promite că-i va da frâu liber. Se aruncă în șa, bucuroasă să simtă reacția pozitivă a calului.

— Haide, spune ea zâmbind.

Caii sunt vioi, iar ei îi lasă să-și facă de cap. Copitele lor duduiesc în galop peste veld. Cerul se aprinde într-o nuanță nepământească de roz și, galopând spre o accacie stingheră din depărtare, Elisabeta simte miros de cal, de fân și de praf. Simte mușchii încordați ai iepei, fluiditatea puternică a mișcărilor ei. În liniștea zorilor Africii, tensiunea acumulată atâta vreme se risipește și, din pieptul ei eliberat, țâșnește un strigăt exaltat.

Iapa reacționează la entuziasmul ei și aleargă neabătut, lăsând în urmă caii mai lenți ai Margaretei și ai lui Peter. Zâmbind larg, Elisabeta se apleacă peste coama calului, cu coapsele strâns lipite de șa și cu părul fluturând în dezordine. Nu-i pasă cum arată: nu vrea

decât să galopeze la nesfârșit, spre orizont, tot mai repede și mai departe.

Când sosește sub accacie, Elisabeta smucește fără tragere de inimă frâul, să se odihnească, cât timp așteaptă să fie ajunsă de Margareta și Peter. Relaxată în șa, privește zarea imensă, în timp ce iapa fornăie și își scutură coama, foarte mulțumită de cursa lor.

E ca și cum ar fi încă pe mare, își spune Elisabeta. Același spațiu, aceeași lumină, același simțământ că nu ești priponit. O face să-și dea seama cât de îngrădită i-a fost viața până acum. Oh, desigur, există Balmoral și Sandringham, însă în timpul războiului a stat mai tot timpul la castelul Windsor, unde orizontul e întrerupt de turnuri sau de ziduri de piatră ori învăluit de nori cenușii.

Aici nimic nu frânge pustiul, doar acest arbore, desăvârșit în căușul imens al cerului. Elisabeta simte că ea însăși se schimbă și că umple tot spațiul. Călătoria aceasta i-a deschis ochii. N-a vrut să vină, n-a vrut să plece de lângă Philip, dar acum își dă seama că i-a fost benefică. N-a fost doar o călătorie în care a văzut o țară nouă, indiferent cât de interesantă s-ar fi arătat. Săptămânile acestea petrecute alături de părinți și de Margareta i-au dat o nouă viziune asupra familiei ei și asupra a ceea ce înseamnă să fii de neam regesc.

Și-a observat părinții și acum înțelege ce așteaptă lumea de la ei și, în viitor, ce va aștepta de la ea însăși. Dar mai ales, o vede altfel pe mama sa. Regina nu obosește să fie fermecătoare. Zâmbetul nu-i dispare nici o clipă de pe buze, indiferent cât de plictisitoare ar fi o cină sau cât de lungă, o recepție. Stă așezată, în timp ce în jurul ei se dansează, și acceptă buchete de flori cu o expresie de viu interes pe chip. Și arată mereu impecabil. Pălăriile ei sunt accesorii ale frumuseții, iar pantofii sunt făcuți să-i dea un plus de înălțime, deși nu sunt întotdeauna cei mai practici.

Elisabeta a observat și a învățat. A văzut-o pe mama ei făcând orice persoană cu care stă de vorbă să se simtă specială, dar a văzut și expresiile chinuite ale oficialilor responsabili cu deplasarea suitei regale și cu respectarea programului drastic. De câteva ori, Elisabeta a fost nevoită să-și îndemne mama de la spate cu vârful umbreluței de soare, ca să o grăbească.

Acesta va fi viitorul ei. E mai puțin descurajant decât i se părea altădată. Africa de Sud i-a dat Elisabetei o nouă încredere în ea însăși.

Interesul autentic pentru această țară a ajutat-o să se relaxeze, iar acum îi vine mai ușor să stea de vorbă cu oamenii. Va fi întotdeauna timidă, însă acolo, pe cal, sub accacie, Elisabeta simte că și-a descoperit țelul, ca și cum, pentru prima oară, înțelege pe deplin destinul ce-o așteaptă.

Nu va fi ușor, își spune Elisabeta, privind în zare, dar se va ridica la înălțimea destinului ei. În curând va împlini douăzeci și unu de ani, e aproape adultă. Va accepta rolul pe care i l-a hărăzit soarta, își jură ea. Nu suportă gândul că va veni o vreme când iubitul ei tată nu va mai fi, dar într-o bună zi ea va ajunge regină și nu îl va dezamăgi.

Capitolul 32

Nervii regelui sunt atât de solicitați, încât, în cele din urmă, e o ușurare să se întoarcă la Cape Town, tocmai la timp pentru cea de-a douăzeci și una aniversare a Elisabetei. Ea se trezește pe 21 aprilie în ciripitul și fluieratul unor păsări necunoscute din grădina luxuriantă a Casei Guvernatorului[{65}] și rămâne o vreme întinsă în pat, dorindu-și să iasă la o partidă de călărie, așa cum făcuse în timpul călătoriei cu trenul. Numai că programul de ziua ei a fost stabilit cu luni înainte, iar Elisabeta va face ce i se spune.

În seara aceea, cu ocazia aniversării ei, urmează să citească la radio un mesaj adresat celor cinci sute de milioane de supuși ai tatălui ei din Commonwealth și din întregul Imperiu Britanic. Discursul i-a fost scris, dar ea își dorește să spună atâtea, încât Elisabeta are lacrimi în ochi când îl citește. Acum, în dimineața zilei ei de naștere, îl ia de pe noptieră și îl citește încă o dată, murmurând cuvintele: *o credință nestrămutată, un curaj imens, o inimă liniștită.*

În dimineața aceea, e copleșită de daruri și de mesaje de felicitare din întreaga lume, atât de multe, încât, ca să le desfacă pe toate, are nevoie de ajutorul Margaretei. Măsuța de cafea din fața ei e încărcată de diamante – cercei și insigne, broșe și coliere toate scânteind în lumina soarelui, printre telegramele deschise. Totuși, unul dintre cadouri îl păstrează pentru mai târziu: ceva mic și greu de la Philip.

— N-ai de gând să-l desfaci? întreabă Margareta.

— Nu acum, spune Elisabeta, răsucind pachetul în mâini și zâmbind la gândul că Philip și-a amintit de ea.

Vrea să-l păstreze împachetat până când va rămâne singură.

— Am să-l iau sus, cu mine.

Lasă diamantele pe măsuță și ia pachetul de la Philip la etaj, unde se așază pe pat ca să-l desfacă. E împachetat frumos, legat cu o

panglică și însoțit de o mică felicitare pe care o citește înainte să vadă cadoul.

Dragă Elisabeta, acest cadou e pentru tine, de ziua ta. Nu vreau să-ți dăruiesc decât o singură bijuterie, așa că, până când îți voi putea oferi un inel, ceea ce-ți trimit e un semn care să te facă să știi că mă gândesc la tine cu toată dragostea, Philip.

Elisabeta deschide cutia și înlătură hârtia fină de sub care se ridică o mireasmă dulce de trandafiri, lavandă și lăcrămioare. Înăuntru sunt trei săpunuri intacte, iar ea zâmbește când le duce, pe rând, la nas, amintindu-și că i-a spus cât de mult tânjea după săpun în timpul războiului. Iar Philip n-a uitat. Cum n-a uitat-o nici pe ea. Se gândește la ea. Și asta e tot ce-și dorește ea.

Dragă Elisabeta… cu toată dragostea. Nu sunt decât niște formule pe care le folosește toată lumea în scrisori, Elisabeta știe asta. Nu înseamnă nimic. Și totuși, îi crește inima.

La șase fix, e cu Margareta și cu un inginer de sunet într-o mică încăpere liniștită, gata să-și citească mesajul. Îi bubuie inima în piept, când inginerul începe numărătoarea inversă, iar apoi îi face semn să vorbească. Elisabeta inspiră adânc, apoi, începe să citească. La început, glasul îi este gâtuit și grăbit, dar se calmează până ajunge la al doilea paragraf.

„Dați-mi voie să încep prin a vă mulțumi vouă, miilor de oameni cumsecade care mi-ați transmis mesaje de felicitare. Aceasta este o zi fericită pentru mine, dar care îmi aduce în minte și gânduri serioase, gânduri despre viața care se prefigurează înaintea mea, cu toate provocările și cu toate oportunitățile sale.”

Discursul durează doar șase minute, care Elisabetei i s-au părut însă mult mai lungi. Continuă să se gândească la milioanele și milioanele de oameni care o ascultă pe *ea*, iar când ajunge la declarația de final, adevărul acesteia îi vibrează în toată ființa.

„Vă declar vouă, tuturor, că întreaga mea viață, fie că va fi lungă sau scurtă, va fi pusă în serviciul vostru și al grandioasei familii imperiale căreia îi aparținem cu toții.”

Simte adevărul crucial al acestor cuvinte. Stând în fața microfonului, își dă cu adevărat seama, poate pentru prima oară, cum îi va fi viața. Când își sfârșește discursul, inginerul de sunet zâmbește și își ridică aprobator degetele mari, iar Elisabeta se relaxează zâmbind mai degrabă nesigur. Transmisiunea s-a încheiat, însă misiunea ei abia începe. Datoria ei, țelul ei este să-și servească patria și Commonwealth-ul.

E un jurământ pe care ea are intenția să-l onoreze.

Capitolul 33
Londra, mai 1947

— Cred că știu de ce te afli aici, spune regele pe un ton resemnat, privindu-l pe Philip din spatele biroului său.

— Îmi imaginez că așa este, domnule.

Pe Philip încă îl doare că i s-a refuzat permisiunea de a întâmpina HMS *Vanguard* la sosire. Și nu i s-a permis nici să participe la petrecerea de bun-sosit dată la Palatul Buckingham, atunci când familia regală s-a întors, în sfârșit, din Africa de Sud. E adevărat că nu ținea să o salute pe Elisabeta în public, dar excluderea lui deliberată îl chinuie.

Tot ce a putut obține a fost o scurtă convorbire telefonică cu Elisabeta, în timp ce era de serviciu la Corsham.

— Mă simt ciudat acum, că m-am întors, i-a spus ea, și așa i s-a părut și lui Philip.

Scrisorile ei nu vorbeau decât despre Africa de Sud și despre cele văzute acolo, iar el nu putea scăpa de teama că regele și regina reușiseră, poate, să o convingă să-și ia gândul de la el. Philip a făcut tot ce i-a stat în putință. I-a scris Elisabetei regulat, i-a trimis telegrame, și-a amintit de ziua ei de naștere, însă cele trei luni i s-au părut nesfârșite și s-a purtat țâfnos și iritat cu toți cei din jur. Nefericiții ofițeri inferiori pe care îi instruia au învățat că trebuie să se poarte cu el cu mănuși.

E atât de aproape să-și atingă scopul, se gândește Philip frustrat, dar parcă nu poate face nici un pas înainte, decât ca să fie împins doi înapoi!

— Mi-aș fi dorit să fiu acolo, să mă-ntâlnesc cu tine, i-a spus Elisabetei, când l-a sunat.

— Și eu, însă mama și papa au fost de părere c-ar fi mai bine să ne întâlnim în particular.

— Mie îmi convine. Acum sunt ofițer de serviciu, dar de îndată ce voi avea șansa, am să vin la Londra și am să-i cer tatălui tău o întrevedere, ca să-i vorbesc iar.

După care a făcut o pauză.

— Asta dacă nu cumva te-ai răzgândit.

— Nu, i-a spus Elisabeta. Nici vorbă să mă răzgândesc!

— Bun. În cazul acesta, ne vedem curând.

Poate că n-a fost cel mai drăgăstos „la revedere", însă Philip era mult prea ușurat de răspunsul ei ca să se mai gândească la o înfloritură mai tandră, decât atunci când era prea târziu. Când și-a dat seama că ratase o șansă, a ridicat neputincios din umeri. N-a fost niciodată prea sentimental și, în plus, nici Elisabeta n-ar vrea asta. Doar i-a spus-o destul de clar.

Acum, în sfârșit, a primit permisie și a pornit cu mașina direct spre Palatul Buckingham.

— Elisabeta a împlinit douăzeci și unu de ani, îi spune regelui, stând cât poate de drept și cu mâinile împreunate respectuos la spate. Gândim în același fel ca în august trecut și am așteptat nouă luni. Ne-am dori să ne acordați permisiunea să anunțăm public logodna noastră și să stabilim data nunții.

Regele oftează, își stinge țigara și se lasă în spătarul jilțului său. Înainte să se ridice, se întinde după altă țigară, o aprinde, apoi inspiră nicotină cu sete. Philip e și el fumător, însă nu se compară cu tatăl Elisabetei. De fapt, îl șochează înfățișarea bolnăvicioasă a regelui. E numai piele și os, fața îi este cenușie, cu riduri adânci în obraji și pe frunte.

Regele stă în picioare la fereastra biroului, fumând gânditor, cu spatele spre Philip, care strânge frustrat din dinți, știind că nu are

cum să-l silească să dea un răspuns. Acesta este regele, va vorbi când va fi pregătit și când va voi. Numai că nu e deloc încurajator. De ce nu-i întinde mâna peste birou, să-i spună că-i va cere lui Tommy Lascelles să facă anunțul imediat?

Când începe să vorbească, regele pare că-i ignoră cererea.

— Lilibet a avut multe experiențe în ultimele luni, spune el. Am fost foarte mândru de ea în Africa de Sud.

— Am ascultat discursul ei radiodifuzat, spune Philip. A fost foarte emoționant.

Regele dă încet din cap, tot cu ochii pe fereastră. Fumul țigării se învolburează deasupra capului său, plutind în razele soarelui.

— A fost. Știi, de ziua ei, Lilibet a primit duium de diamante și m-am gândit că așa este normal, pentru că ea însăși e un diamant. E puternică, strălucitoare, limpede și autentică.

Se întoarce și îl fixează pe Philip cu privirea.

— Înțelegi asta, Philip?

— Bineînțeles, spune el, făcând un efort să-și domolească tonul nerăbdător.

Doamne, Dumnezeule, el vrea să se căsătorească cu Elisabeta! De ce-ar face-o, dacă n-ar înțelege cât e de specială?

— Nu e niciun „bineînțeles” în chestiunea asta, spune regele tăios. Tu n-o cunoști pe Lilibet așa cum o cunoaștem noi.

— O cunosc destul de bine, ca să-mi doresc să mă căsătoresc cu ea.

Regele face un gest nerăbdător cu țigara; apoi îi cad umerii.

— De-atâta timp suntem numai noi patru, începe el. Nu știu cum m-aș fi descurcat, dacă regina și fiicele mele n-ar fi fost alături de mine.

Surâde cu dragoste.

— Elisabeta și Margareta sunt mândria și bucuria mea. Sunt atât de diferite și, cu toate acestea, ne potrivim ca piesele unui puzzle. Iar tu vrei să ne-o iei acum, spune regele oftând și își stinge țigara. Puzzle-ul va fi distrus. Te-ai gândit că nu vreau s-o pierd?

— Dar nu i-ați refuza șansa de a avea un soț și o familie a ei, nu-i așa, domnule?

— Nu, bineînțeles că nu, dar încă e tânără.

— E tânără, însă știe ce vrea, spune Philip. Ați spus-o chiar dumneavoastră, domnule. E puternică și autentică și neclintită. Nu se va răzgândi în privința mea, după cum nici eu nu mă voi răzgândi în privința ei.

Se oprește o clipă, apoi continuă, pe un ton ceva mai blând:

— Nu o veți pierde, domnule. O cunosc destul de bine, încât să pot spune cu certitudine că își va face, întotdeauna, mai întâi datoria față de dumneavoastră și față de țară, față de Commonwealth, așa cum a spus în discursul ei.

Regele nu face decât să ofteze. Philip riscă să insiste:

— Noi am așteptat, domnule. Mai mult decât cele șase luni pe care ni le-ați impus. Și mi-am făcut și eu partea. Am renunțat la drepturile mele la tronul Greciei, ca să ajut la disiparea îngrijorărilor legate de faptul că aș fi un prinț străin. Am renunțat la titlu.

Concentrat să obțină naționalitatea britanică, Philip nu s-a mai gândit ce-ar putea însemna renunțarea aceasta pentru el, decât atunci când a fost prea târziu. Când s-a dus să semneze documentul prin care abdica din drepturile sale, a fost gata-gata să dea înapoi. Se uita lung la stiloul din mână, care îi părea ciudat și greoi, amintindu-și de tatăl său. Ce-ar fi spus el dacă ar fi văzut că renunță la titlul de prinț doar pentru acela de locotenent? Dinastia greacă nu era una veche, dar își avea originile în casa regală a Danemarcei, iar legăturile sale cu familiile regale din toată Europa au fost

întotdeauna un motiv de mândrie. Acum, Philip întorcea spatele la toate acestea.

— Pentru un premiu mai mare, i-a reamintit Mountbatten, văzându-l că ezită.

Philip știe că unchiul său are dreptate. Renunțarea la drepturile de succesiune la tronul Greciei era o decizie practică. Oricum, n-ar fi ajuns niciodată rege. Nu se așteptase să-i pese atât de mult, însă, ca și în cazul morții tatălui său, realizarea subită a ceea ce însemna să renunțe la titlul său l-a găsit nepregătit.

Nu mai e prinț… și-atunci ce este? Nu e doar un simplu ofițer de marină, indiferent ce-ar spune cele câteva rânduri scrise pe o foaie de hârtie. Înlăuntrul lui, acolo unde contează, e la fel de regal cum a fost dintotdeauna.

A pierdut un titlu, dar a câștigat un nume: Mountbatten. Philip are îndoieli și în privința asta. Pe de o parte, trebuie să fie practic, e vorba doar de un nume. Dar, pe de alta, nu e numele tatălui său. E al unchiului. Philip nu-i poartă pică unchiului Dickie pentru această mică victorie, însă faptul că tatăl său este, încă o dată, șters din istoria sa personală îl supără ca o pietricică în pantof.

Dar ce s-a făcut e bun făcut. Ce contează acum este să-l convingă pe rege să fie de acord cu anunțarea logodnei.

— În plus, am fost discreți, după cum știți, continuă el, deși încă mai circulă zvonuri despre o logodnă apropiată. Nu prea are rost să mai continuăm să le negăm.

— Nu, presupun că nu.

Regele pare înfrânt, iar Philip se crispează plin de speranță.

— Așadar… veți face anunțul, domnule? întreabă el, alegându-și cu grijă cuvintele.

Regele e atât de nervos, încât Philip nu s-ar mira să se răzgândească.

— Da, da, spune tatăl Elisabetei țâfnos.

Philip reușește să-și înfrâneze un chiot de bucurie.

— Mulțumesc, domnule!

— Tot ce sper este să fie hotărârea corectă.

Apoi, spre uimirea lui Philip, regele schimbă vorba.

— Am făcut câteva fotografii bune în Africa de Sud. Vrei să le vezi?

Nu! îi vine lui Philip să strige. *Nu, nu vreau să-ți văd pozele de vacanță! Vreau să vorbim de logodna mea!*

— Aș fi încântat, spune el printre dinți.

— Așteaptă aici o clipă! Merg să le aduc. Cred că te vor interesa.

Doamne, Dumnezeule! Rămas singur, Philip își trece o mână prin păr și își înăbușă un geamăt de frustrare.

Biroul regelui miroase a piele și a cărți vechi, a fum de țigară stătut. Lui Philip nu i-ar displăcea o țigară în momentul acesta, dar decide că n-ar fi prudent să fumeze. Pe masă, e o cutie roșie. Privirile sale zăbovesc gânditoare asupra ei. Va veni și ziua în care lucrul cu documentele guvernării va fi treaba Elisabetei, zi de zi și săptămână de săptămână. Iar ea va sta conștiincioasă acolo unde stă acum tatăl ei și nu va spune niciodată că e plictisită sau obosită.

Dar el ce va face? Philip se gândește pentru prima oară la lucrul acesta și simte neliniștea coborându-i până la baza șirei spinării. Ce va face el?

Zgomotul ușii care se deschide îl face să se întoarcă, gata să mimeze interesul pentru fotografiile cu elefanți și lei. Însă nu regele stă acum în fața lui, ci Elisabeta, ținând o mână pe clanță, de parcă n-ar fi prea sigură dacă vrea să intre sau nu; pe buzele ei tremură un zâmbet nesigur.

Philip se uită la ea și simte cum i se deschide pieptul, zvâcnind.

Elisabeta.

A înflorit – e prima lui impresie. Pare mai înaltă, mai stăpână pe ea. Are o strălucire nouă, iar ochii îi sunt mai limpezi și mai albaștri ca oricând.

Philip își drege glasul.

— Bună!

Elisabeta închide ușa care țăcănește discret.

— Bună! spune ea cu sufletul la gură.

Philip nu mai gândește, doar își deschide brațele, iar ea traversează încăperea și se aruncă la pieptul lui.

Capitolul 34

— Mi-a fost dor de tine, îi spune Philip.

Se plimbă amândoi, mână-n mână, prin grădinile palatului. E o zi frumoasă de primăvară, sau poate doar li se pare, pentru că sunt euforici. Deasupra lor, păsărelele ciripesc de zor, înecând zgomotul depărtat al traficului din zona Gării Victoria. În aer se simte mireasma ierbii proaspăt cosite, cu aroma aceea ademenitoare de vară, iar Susan zburda înaintea lor. Razele soarelui întind fâșii de lumină printre peticele de k umbră de pe cărarea ce șerpuiește de jur-împrejurul lacului. O rață își îndeamnă bobocii să intre în apă.

E adevărat, își spune Philip. Dacă e să fie cinstit, i-a fost dor de Elisabeta mai mult decât se așteptase. La început, a fost doar frustrat de despărțirea lor silită care le amâna planurile de căsătorie, dar nu **credea că-i va** lipsi atât de mult prezența ei calmă.

David Milford Haven a sărit cu gura pe el imediat după ce HMS *Vanguard* plecase spre Africa de Sud.

— Ai face bine să profiți de aceste ultime luni de libertate, l-a prevenit el. După ce va fi anunțată logodna, va trebui să te comporți cum se cuvine.

L-a târât pe Philip prin cluburi, iar el își spunea că se distrează; dar uneori se pomenea gândindu-se la Elisabeta. Toți cei din anturajul lui David – ca și cei din anturajul său, probabil – sunt așa de isteți și de sofisticați! Bineînțeles, sunt amuzanți, dar cam zgomotoși, cam obositori, uneori. Prin comparație, Elisabeta pare ispititoare, ca un pahar de apă rece după prea multă șampanie.

— Și mie mi-a fost dor de tine, îi spune Elisabeta, împletindu-și degetele cu ale lui.

— Ei, haide, tu te-ai distrat de minune, o tachinează el. Recunoaște!

Ea râde.

— Da, ai dreptate. Cum aș fi putut să nu mă distrez? Dar lui papa nu i-a fost prea bine, spune ea și privirea i se întunecă pentru o clipă, însă am văzut atâtea și am întâlnit atât de mulți oameni! Totul a fost atât de diferit și de incitant, încât uneori era copleșitor. De ziua mea, guvernul sud-african a organizat un bal. A fost frumos. Am purtat o rochie de seară, de tul alb, brodată cu imitații de diamante scânteietoare și cu paiete… Știu că sună caraghios, însă chiar m-am simțit ca o prințesă. Feldmareșalul Smuts[66] mi-a dăruit o casetă de argint. Când am deschis-o, am găsit douăzeci și unu de diamante perfecte. Erau atât de minunate, încât mi s-a tăiat respirația.

Trage cu ochiul spre Philip.

— Dar cel mai mult mi-a plăcut cadoul tău.

— Mă bucur că ți-a plăcut. N-aveam cum să-ți trimit bijuterii fabuloase, dar am vrut să știi că mă gândesc la tine.

— De aceea mi-a plăcut.

— Turneul te-a schimbat, spune Philip, după o clipă de tăcere. În bine, adaugă, văzând că Elisabeta e derutată. Pari… mai sigură pe tine însăți.

— Cred că m-a făcut să înțeleg că sunt în stare să-mi fac datoria, spune ea rar. În bună măsură, constă din a face și a spune aceleași lucruri, întruna. Nu e întotdeauna incitant, continuă ea cu glas sec. Însă i-am urmărit pe părinții mei. I-am văzut cum se comportă cu toată lumea și ce înseamnă asta pentru oamenii care veneau să ne vadă. Nu avea importanță că eram la bal sau că veniseră călare de la cincizeci de mile, doar ca să ne facă cu mâna, când trecea Trenul Alb prin apropiere. Te făceau să… te smerești.

— Ți-am ascultat discursul la radio, de ziua ta, îi spune Philip. Te-ai descurcat bine, Elisabeta.

— Mulțumesc, spune ea și chipul i se destinde într-un zâmbet. Mă bucur că l-ai ascultat.

— Eu și încă două sute cincizeci de milioane de oameni, după cum se spune! A fost un discurs convingător. Mi-a dat speranță.

Ea se întoarce spre el înflăcărată.

— Exact! Așa m-am gândit și eu. Asta am și vrut să transmit. Parcă n-am face decât să măsurăm timpul trecut de la sfârșitul războiului, dar acum ar trebui să începem să privim înainte.

— Dar noi?

Philip se oprește și se uită în jos, la ea.

— Noi putem privi înainte?

— Acum, când tata a spus da, în sfârșit, putem. Când vor anunța logodna?

— N-a spus. O parte din el încă ar vrea să nu te căsătorești deloc. Sper, totuși, că anunțul se va face curând. Nu văd niciun motiv pentru care nu s-ar face imediat. Acum sunt cetățean britanic, spune Philip. Am renunțat la drepturile de succesiune la tronul Greciei și nu mai sunt decât locotenentul Philip Mountbatten.

— Mountbatten? Cred ca unchiul Dickie e încântat, spune Elisabeta, cu o expresie neutră pe chip, iar Philip nu e sigur dacă e ironică sau nu.

— Păi, aveam de ales între Mountbatten și Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg{67}, spune el. Ceea ce este puțin cam greu de pronunțat și nu e un nume prea potrivit într-un pașaport britanic.

— Înțeleg.

Cineva mi-a sugerat să anglicizăm numele Oldenburg, care e locul de origine al familiei mele, dar ar fi ieșit Oldcastle și impresia mea este că ar fi fost cam plebeu. Să fiu cinstit, când mi s-a propus să folosesc numele mamei mele, n-am găsit nimic altceva mai potrivit, așa că a rămas Mountbatten.

— Dar…? îl îndeamnă Elisabeta să continue.

— Dar nimic!

Philip minte, dar sub privirea ei insistentă, continuă:

— Știi… le datorez mult celor din familia Mountbatten, însă am sentimentul că astfel tata este, într-un fel, șters din povestea mea.

— Nu ți-ai fi putut păstra titlul moștenit?

— Ba da, dar am vrut să fiu considerat britanic. Cât ai fost plecată, s-a publicat un sondaj de opinie care chestiona părerea publicului despre căsătoria ta cu un prinț străin. Nu mi l-a arătat nimeni, dar știu și eu să citesc. Patruzeci la sută dintre cei care au răspuns nu vor să ai de-a face cu un străin.

— Asta înseamnă că șaizeci la sută nu sunt deranjați de alternativă.

— Așa este, dar de ce să risc sentimente negative? Unul dintre motivele pentru care tatăl tău a ezitat atâta timp e asocierea mea cu monarhia greacă. Ei, bine, am renunțat la ea, spune Philip hotărât. Pot trăi și fără să mi se spună *Alteța Voastră Regală,* dacă asta înseamnă că mă pot căsători cu tine.

Capitolul 35

Nu simte nevoia să-i spună că o iubește, se gândește Elisabeta. Iubirea nu e decât un cuvânt. Nu e necesar să fie rostit cu voce tare. La urma urmei, nu sunt personajele unui roman de dragoste. Sunt doi membri ai unei familii regale, care negociază o căsătorie benefică pentru amândoi. Cu o generație-două în urmă, ea n-ar fi avut niciun cuvânt de spus în această privință.

Philip a spus că i-a fost dor de ea. Și că se bucură că a renunțat la titlu ca să se poată căsători cu ea. Oare nu este suficient? Iar acum când tatăl ei și-a dat, în sfârșit, acordul, se pot căsători curând, iar ea va avea tot ce-și dorește.

Când tatăl ei i-a spus să se ducă în biroul lui, să se vadă cu Philip, aproape că a luat-o la fugă pe coridor, dar în ultima clipă a avut o ezitare; i s-a făcut brusc teamă că el s-a schimbat și că nu-l va mai recunoaște. Când se afla încă în Africa de Sud, închidea uneori ochii și intra în panică dacă nu putea să-și amintească, pe moment, chipul lui. Atunci lua în mână fotografia lui și îi urmărea cu degetele liniile dure ale feței, recăpătându-și încrederea după ce-i vedea privirea îndrăzneață.

Ea însăși a simțit că se schimbă cât timp a fost plecată, dar dacă s-a schimbat și Philip?

Astfel că, atunci când a deschis ușa biroului și l-a văzut pe Philip, tremura și îi era puțin rău. O clipă sau două, n-au făcut decât să se privească, dar pentru Elisabeta acela a fost un moment de o luciditate atât de pură, încât inima i s-a oprit în loc, căci iată, era acolo și, văzându-l, tot ce a simțit vreodată pentru el a năpădit-o din nou cu o certitudine absolută: el este alesul.

Când se întorc la palat, e evident că tatăl ei le-a dat deja vestea și celorlalți și s-a organizat o mică reuniune.

— Philip! Felicitări!

Mama ei îl sărută pe ambii obraji, apoi se întoarce spre Elisabeta și o cuprinde într-o îmbrățișare parfumată, iar Margareta îi ia în brațe pe amândoi.

— Trebuie să bem șampanie!

Elisabeta își simte inima ușoară când o îmbrățișează pe sora ei și-i zâmbește tatălui ei.

— Mulțumesc, papa! spune ea cu înflăcărare.

— Draga mea Lilibet! exclamă el și o sărută. Mă bucur că ești fericită, adaugă, cu toate că pare mai mult iritat decât bucuros.

— Ce emoționant! Margareta bate din palme. Când e nunta?

— N-am ajuns încă acolo, spune Elisabeta, râzând. Papa trebuie să facă mai întâi anunțul logodnei.

— Mă tem că lucrul acesta e imposibil deocamdată, spune regele, evitându-i privirile.

— Oh, *papa!*

Elisabeta vede cum lui Philip îi dispare zâmbetul ca o piatră azvârlită în lac, vede că se străduiește să nu izbucnească.

— Papa, de ce nu poți face anunțul imediat? spune ea, consternată că i se umplu ochii de lacrimi de dezamăgire. Deja am așteptat nouă luni!

— Lilibet, nu e numai decizia ta, spune regele, iar sentimentul vinovăției dă vocii sale un ton de arțag. Căsătoria ta nu e ceva ce se poate anunța, pur și simplu. Nu vă privește doar pe voi doi, oricât ați vrea să fie așa. Trebuie consultați o mulțime de oameni. Am luat legătura cu prim-ministrul și îmi spune că i-a informat de planurile voastre pe conducătorii guvernelor din Commonwealth. Îmi pare rău să vă spun că nu sunt toți entuziasmați de ideea căsătoriei tale cu Philip. Și nici publicul nu e încântat că te căsătorești cu un străin.

— Nu sunt un străin, spune Philip printre dinți. Am făcut școala aici, nu vorbesc altă limbă decât engleza și am luptat în război. Acum am renunțat și la drepturile mele ereditare și la titlu, sunt cetățean britanic. Ce altceva mai poate să vrea publicul?

— Înțeleg, însă va trebui le mai dat timp oamenilor acestei țări, ca să se obișnuiască cu ideea.

— Ah, la nai…! Philip reușește să-și înghită vorbele la timp, însă tatăl ei nu se lasă impresionat.

— Îmi pare rău că îți displace lucrul acesta, spune el rece. Vei afla, mă tem, că asta înseamnă să te căsătorești cu Lilibet. Vom face anunțul la 15 iulie. Până atunci, vă vom include treptat în diverse evenimente, ca să apari în „Buletinul Curții Regale”[{68}]. Puteți să vă arătați în public împreună, dar nu vom face anunțul până în iulie.

Intransigența tatălui ei și furia prost mascată a lui Philip umbresc puțin fericirea Elisabetei, însă refuză să se lase doborâtă. Important e că mai sunt logodiți încă și că, de-acum, măcar nu trebuie să se întâlnească pe ascuns. Philip e invitat la prânzul dat în cinstea aniversării reginei Maria și e inclus și în suita care participă la Royal Ascot[{69}], unde merge, chiar dacă nu împărtășește pasiunea Elisabetei pentru cursele de cai.

— Sper că nu te plictisești, spune ea, mușcându-și buzele, când, la capătul unei curse tensionate, câștigată de un cal din grajdurile regale, după un finiș foarte palpitant, își amintește că e și el acolo.

— Îmi place să te privesc cum urmărești cursa, îi spune Philip cu un surâs domol. Chipul tău e mult mai interesant decât caii. Și-apoi, oricum, abia aștept să dansez cu tine diseară.

După anii lungi de penurie din timpul războiului, e plăcut că s-au întors la Castelul Windsor, unde participă la o petrecere dată cu ocazia cursei Royal Ascot. Anul acesta, balul are loc în Salonul

Stacojiu. Covorul a fost rulat și scos din încăpere, ca și majoritatea elegantelor canapele și scaune aurite, făcute la comanda lui George al IV-lea[{70}]. Ferestrele înalte sunt deschise, iar noaptea de iunie e blândă. În uriașa oglindă aurită de deasupra șemineului se reflectă dansatorii ce se învârt într-un caleidoscop colorat de rochii de seară, punctat de alb-negrul ținutelor sobre ale bărbaților.

— Așa e mai bine, spune Philip, luând-o pe Elisabeta de mână și cuprinzându-i talia cu mâna liberă. Măcar acum putem dansa împreună. Îți amintești când nici atâta lucru nu ni se permitea și te priveam peste umărul partenerei mele?

— Îmi amintesc cum te priveam *eu*, peste umărul partenerului, spune ea. Mie mi se părea că mereu erai foarte încântat de perechea ta.

— Eram doar politicos, spune el nevinovat. Cu tine voiam să dansez.

O trage mai aproape de el.

— Iar acum, în sfârșit, pot.

Pentru Elisabeta, e o vară fericită. Acum, are un secretar particular numai al ei – Jock Colville – care o sfătuiește și îi organizează agenda. Are propriu-i automobil, un Daimler. Se implică în tot felul de evenimente, iar când aude strigându-i-se „Unde e Philip?", nu mai e nefericită, pentru că știe unde este și mai știe că el vrea să se căsătorească cu ea.

În plus, au început să-i placă evenimentele mondene mai mult decât înainte. Vizita în Africa de Sud i-a dat mai multă încredere, e mai relaxată și mai pricepută când le vorbește oamenilor. Totuși, momentele ei preferate sunt cele în care e numai cu Philip. De câte ori poate, el vine de la Corsham cu automobilul, pe care îl parchează la vedere în curtea palatului. Uneori, Philip decapotează mașina sa sport, iar ea își leagă părul strâns într-un batic, ca să nu i se

zburlească, și se duc în Parcul Richmond. Poartă amândoi ochelari de soare, se așază pe o bancă și nimeni nu-i bagă în seamă. Sunt doar doi îndrăgostiți care se bucură de verdeața și de spațiul din parc.

Bineînțeles, verdeață și spațiu găsesc și la Windsor, dar e ceva palpitant în a fi anonim și a pretinde că sunt doar un cuplu oarecare. Philip își odihnește brațul pe spătarul băncii, atingând-o ușor pe umăr. O duce să vadă *Oklahoma!*[71] la Teatrul Regal din Drury Lane, unde o ține de mână în întuneric. Când dansează cu ea, o ține lipită de el, iar apropierea aceasta o face să tânjească.

Oh, Elisabeta știe că e ceva banal pentru contemporanii ei, dar când stă lângă el, simțindu-i vigoarea masculină, sângele îi pulsează lent, greoi în vine, iar în abdomen are un tremur ușor.

Tânjește să se căsătorească, însă tatăl ei insistă că anunțul nu se poate face încă, iar așteptarea tensionată își pune amprenta asupra lui Philip, care, uneori, e iritabil și stresat. De aceea, când o întreabă dacă vrea să o cunoască pe mama lui, Elisabeta acceptă pe loc.

— E la Londra?

— Stă la bunica, deocamdată. Mai bine ea, decât eu, spune Philip cu o privire crispată. În apartamentele bunicii e un curent cumplit și sunt lipsite de orice confort, iar ea stă toată ziua într-un jilț, fumează și se văicărește.

— Din ce motiv?

— Oh, din orice motiv. Mai ales pentru că soțul ei a fost nevoit să renunțe la titlul lui – și al ei – în 1917. N-au trecut decât treizeci de ani, dar pasiunea bunicii este să colecționeze nemulțumiri. Mama însă nu e deloc așa, deci nu știu cât va dura această vizită! E posibil să trebuiască să o ajut să-și găsească un apartament al ei.

Capitolul 36

— De când n-ai mai văzut-o? îl întreabă Elisabeta.

— Am fost în permisie la Atena, în timpul războiului, în 1941, înainte de ocupația germană. Pe-atunci, trăia foarte simplu, spune Philip pe un ton egal.

Când vorbește despre mama lui, rămâne cu un sentiment… complicat. Detestă felul trudit în care a adus vorba despre ea în fața Elisabetei.

E ridicol. Doar este bărbat în toată firea și nu e vina mamei lui că e bolnavă! Știe foarte bine acest lucru. L-a știut dintotdeauna.

— Pare o femeie interesantă, spune Elisabeta. Mi-ar plăcea să o cunosc.

El simte un junghi în inimă când o aude vorbind pe tonul acela neutru, precaut. Cu siguranță i s-a spus că mama lui e o excentrică nebună. O femeie cu mințile rătăcite, închisă într-un sanatoriu. Cu siguranță, chiar mama ei i-a vorbit despre ea, în efortul de a o convinge să nu se căsătorească cu el.

— Știi, mama mea va fi o problemă, spune el brusc. Interesantă e un cuvânt blând. Ea nu e ca alții. În mod cert nu e ca nimeni altcineva de viță regească.

— Am auzit că a fost extraordinar de curajoasă în timpul războiului, spune Elisabeta. Se spune că a dat de mâncare celor care flămânzeau, că a ascuns de germani o familie de evrei, că s-a îngrijit de orfani… Câți dintre noi ar fi făcut măcar jumătate din toate acestea?

— Da, ar face orice pentru copiii altora.

Philip se oprește, îngrozit de tonul amar al propriei voci. Bineînțeles, Elisabeta a surprins nuanța, se întoarce și îl privește, dar

el îi evită privirea. Se uită încruntat la o veveriță care escaladează trunchiul unui stejar falnic. Nu vrea să vorbească despre mama lui.

Și *nu* va vorbi despre ea.

— Într-o zi, când eram în permisie, la Atena, m-am dus să o caut, se aude spunând, și am găsit-o în cantina de care se ocupa. Un băiețel de-o șchioapă era agățat de fustele ei, iar mama îl mustruluia pe un bărbat de două ori cât ea, pentru felul în care îl tratase pe micuț. Omul încerca să se justifice, dar ea nu voia să audă nimic. L-a amenințat că va cere arestarea lui pentru cruzime, iar când bărbatul a cedat și-a plecat, am văzut-o îmbrățișându-l pe băiat și spunându-i că va avea grijă de el și că va fi în siguranță cu ea. *Mon petit chou*[72], așa-i spunea.

Deodată, i se pune un nod groaznic în gât și gura i se strâmbă de efortul de a-l înghiți. Încă mai evită să se uite la Elisabeta, dar simte că-i cercetează fața cu o privire liniștită.

— Așa îmi spunea și mie, când eram mic, spune el. Verzișoara mea.

— Ce drăguț, spune Elisabeta, iar el își dă seama că ea zâmbește. Chiar mi te închipui ca pe o varză. Una obraznică, presupun.

— Eram foarte obraznic, admite el, recunoscător că Elisabeta înseninează momentul.

— Știa că ești acolo? întreabă ea o clipă mai târziu.

— Oh, da! Când m-a văzut, i s-a luminat chipul, însă a trebuit să aștept până când a aranjat să se ocupe cineva de băiețel. Apoi, am invitat-o sa ia prânzul cu mine și, tot timpul cât am mâncat, mi-a povestit cât de greu a dus-o bietul copil și cât de trist era că fusese silit să se descurce singur. „N-are decât nouă ani," spunea.

Se întrerupe iar. Pentru numele lui Dumnezeu, ce l-a apucat să-i spună povestea asta? Nu e tocmai ce și-ar dori Elisabeta să audă!

— Tot nouă ani aveai și tu când te-au trimis la școală, în Anglia, spune ea liniștită.

— Da, spune Philip și oftează prelung. Bineînțeles, în cazul meu a fost altceva.

— Cum așa?

— Îi aveam pe unchii Georgie și Dickie care se ocupau de mine, așa că n-am avut probleme, insistă el. Eram un zurbagiu, foarte independent încă de pe-atunci. Îmi purtam singur de grijă. Puștiul acela amărât murea de foame și primea bătaie. Mie nu mi s-a întâmplat niciodată așa ceva.

— Totuși, îmi închipui că băieții de nouă ani au nevoie de mamele lor.

— N-am avut probleme, spune el și din nou simte că Elisabeta îl studiază.

— Spui mereu același lucru.

— Păi, n-am avut, spune el defensiv. Eram precum copiii aceia, de colo, face un semn cu capul în direcția unei cete de puști care hăulesc și răcnesc în jurul unui pâlc de arbori. Când încerca cineva să mă îmbrățișeze sau să mă sărute, mă smulgeam din brațele lor. N-aveam eu chef de așa ceva!

Își amintește că, într-o zi fierbinte de vară, se juca afară, la Salem, când deodată sora lui Dolla l-a dus cu forța în casă. Și atâta s-a învârtit în jurul lui până l-a făcut să-și schimbe pantalonii scurți și să se pieptene.

— Te rog, nu protesta, Philip, i-a spus sora lui. Mama vrea să te vadă. Însă mama lui nu voia să-l vadă. Dolla l-a dus la sanatoriu, dar Alice parcă privea prin el, jucându-se iritată cu tivul rochiei. Abia dacă știa cine era, iar Dolla se străduia să înveselească conversația, pe care mama lui o ignora.

— Sărut-o pe mama și ia-ți bun-rămas, a spus sora lui într-un final.

Dar Philip n-a vrut. Femeia din scaun era o străină, nu era mama tandră și iubitoare de care își amintea el, care îl strângea la piept, îl gâdila și-i spunea *petit chou*. Dar Dolla a insistat, iar când el s-a aplecat fără nicio tragere de inimă și și-a lipit buzele de obrazul mamei sale, a simțit-o tresărind.

— Îmi pare rău, a spus Dolla în automobil, pe drumul de întoarcere spre Salem.

Ea își ținea buzele strânse, iar el a avut sentimentul jenant că se abținea să nu plângă.

— Credeam că ar putea ajuta la ceva.

Philip n-a știut niciodată dacă ea se gândise că vizita aceea ar fi putut să-l ajute pe el sau pe mama lor, dar bănuiala lui a fost că le-a făcut amândurora mai mult rău, decât bine. După aceea, vreme de cinci ani, n-a mai primit de la mama sa nici măcar o felicitare de ziua lui.

A învățat să nu se mai gândească la ziua aceea de la sanatoriu. Îi era mai ușor să se gândească la crochet sau la mersul pe bicicletă. Amintirea aceea era ca o vânătaie de care îți amintești doar atunci când o atingi din întâmplare.

Pierdut în amintiri, nu-și dă seama că s-a oprit din vorbit, până când Elisabeta nu își vâră mâna într-a lui. Ceea ce e uluitor de reconfortant.

— Nu o condamn, spune el. Era bolnavă.

— Știu că era.

— Toată lumea crede că sunt jenat din cauza ei, dar nu sunt, spune Philip, de parcă Elisabeta l-ar fi contrazis. Sunt mândru de ea. Nu se teme de nimic. Restul familiei regale a plecat din Grecia în 1941, dar mama s-a încăpățânat să rămână în niște condiții

îngrozitoare sub ocupație. În ultimele câteva luni dinaintea încheierii războiului, a trăit numai cu pâine cu unt, iar restul alimentelor de care putea face rost le împărțea celor despre care spunea că aveau mai multă nevoie decât ea. La Atena, situația era chiar mai periculoasă după eliberare, continuă el. Comuniștii se luptau cu britanicii pentru controlul asupra țării și era o stare de asediu strictă, dar, cu toate astea, mama insista să iasă ca să împartă copiilor alimente. Ieri mi-a spus că forțele britanice au încercat s-o facă să stea în casă, pentru că era periculos să fii pe străzi. Se temeau să n-o nimerească vreun glonț rătăcit, dar ea n-a făcut decât să ridice din umeri. Se pare că le-a reamintit zicala aceea că niciodată nu auzi glonțul care te ucide. „Oricum, sunt surdă", le-a spus ea, „ așa că de ce m-aș teme?"

— Uitasem că e surdă, spune Elisabeta. Trebuie să fie foarte greu pentru ea.

— Citește foarte bine pe buze, dar vocea ei… nu mai sună ca a celor care aud, spune Philip. Când eram copil, nu mi-am dat niciodată seama, însă acum știu. Elisabeta, nu vreau să spun că nu poate părea ciudată. Nu e ca alte capete încoronate. Surorile mele sunt un adevărat spectacol, când vor. Ele știu cum să se comporte ca niște adevărate membre ale familiei regale; asta au făcut toată viața. Și poți fi sigură că verișoarele mele, cum ar fi Sandra, se pricep să-și pună diademele pe cap și să se comporte ca atare. Mama, însă…? Philip ridică din umeri. Nu, ea nu-i așa. Dacă vom ajunge vreodată să facem nunta, te avertizez că se vor face presiuni să o ținem ascunsă.

— Nu, vocea Elisabetei e calmă, dar fermă. Așa ceva nu se va întâmpla, Philip, îți promit. E mama ta. Și va fi prezentă la nuntă.

Capitolul 37
Londra, iunie 1947

Întâlnirea dintre Elisabeta și prințesa Alice decurge mai bine decât se aștepta Philip. Oricât de mândru ar fi el de mama lui, Elisabeta n-a mai întâlnit în viața ei pe cineva atât de puțin impresionat de poziția ei sau atât de indiferent față de protocol.

Dar, la urma urmei, mama lui e stră-strănepoata reginei Victoria. Regalitatea nu o impresionează.

Alice cuprinde fața Elisabetei în mâinile sale bătătorite și se uită adânc în ochii ei.

— Da, conchide ea. Ești potrivită.

— Mama… începe Philip jenat, dar Elisabeta îi face semn să tacă, și-apoi, oricum, mama lui nu l-a auzit.

— Sunt destul de bună pentru Philip? întreabă Elisabeta zâmbind, iar Alice râde, lăsându-și mâinile în jos.

— Da, ochii tăi sunt sinceri. Și vorbești rar și clar. Lucrul acesta mă face tare fericită.

— Sunt obișnuită să-mi adaptez ritmul vorbirii după al tatălui meu, spune Elisabeta. Uneori, se chinuiește să se exprime, iar dacă vorbim și noi mai rar, îi este și lui mai ușor.

Domnișoara Pye, matusalemica servitoare a bunicii lui Philip, intră târșâind picioarele și aducând o tavă cu ceai, iar Philip se ridică rapid în picioare.

— Lasă-mă pe mine, Plăcințico, spune el, adresându-i-se cu porecla pe care i-au dat-o el și David și care o face să țâțâie de fiecare dată cu un amestec de încântare și dezaprobare.

Fără să-i ia protestele în seamă, Philip pune tava în siguranță pe măsuța de lângă bunica lui, pe care interacțiunea lui cu slujnica o face să se încrunte. Ea și domnișoara Pye își sunt devotate una alteia,

dar ducesa moștenitoare de Milford Haven nu crede în familiaritatea cu servitorii.

— Am să torn eu ceaiul, Pye, spune ea. Poți să pleci.

Servitoarea se strecoară afară din încăpere după ce face o reverență nesigură în fața Elisabetei. Fără îndoială, a ajuns la vârsta pensionării, dar dacă i-ar sugera-o, Philip știe acest lucru, s-ar simți profund ofensată. Și-apoi, cine ar mai suporta-o pe bunica lui?

Ducesa toarnă ceaiul și îi poruncește lui Philip să împartă ceștile și farfurioarele. Ca toate lucrurile din apartamentele văduvei moștenitoare, serviciul de ceai a văzut și zile mai bune. Porțelanul de Meissen, splendid pe vremuri, e crăpat și ciobit ici-colo, iar Philip îi e recunoscător Elisabetei care nu pare să observe cât de dărăpănate sunt apartamentele în care stăruie un iz de mucegai, nici cât de zdrențuite draperiile, ori cât de ros covorul întins pe dușumeaua de scânduri.

Unchiul Dickie s-a oferit deseori să-și ajute financiar mama, însă văduva moștenitoare pare să prefere masiva mobilă victoriana și atmosfera mohorâtă, iar Philip refuză să se simtă incomodat de contrastul dintre Elisabeta, îmbujorată și strălucitoare în rochia ei albastră, și rudele lui decrepite. Toată țara e în ruină acum, nu numai bunica lui. Judecând după ceea ce văzuse anul trecut în Germania, aici, în Marea Britanie, situația nu este chiar atât de cruntă, deși oamenii par osteniți și epuizați. Ceea ce îl face să realizeze că pentru foarte mulți dintre ei Elisabeta reprezintă speranța în viitor.

Ochii lui zăbovesc asupra ei, așa cum stă nemișcată pe marginea canapelei, cu ceașca și cu farfurioara în mână. La fel ca mama și bunica lui, își ține spatele perfect drept. Bănuiala lui este că niciuna dintre aceste trei femei nici n-ar visa să se tolănească vreodată într-un fotoliu.

Îi place cum întoarce atentă capul astfel încât mama lui să-i poată citi pe buze. Îi place contrastul dintre disciplina posturii sale și moliciunea trupului, dintre pasiunea pe care simte că și-o supraveghează și comportamentul ei corect. În taină, îl înfioară gândul că el va fi singurul care va avea vreodată șansa să treacă dincolo de această reținere și de această stăpânire de sine, ca să descopere miezul cald al Elisabetei.

Își ține picioarele corect apropiate și fiecare fir de păr e la locul său. Va fi amuzant să o ciufulească puțin, își spune Philip, lăsându-și privirea să urce spre genunchii ei și spre decolteul modest. Are o piele frumoasă, luminoasă și proaspătă, care te ispitește să o atingi, deși, evident, nimănui nu-i este permis să o facă. Soțul ei va avea voie, își reamintește el, zâmbind în sinea sa. Privirea lui continuă să urce spre linia fermă a gâtului, spre gura răsfrântă, spre curbura maxilarului, spre ochii albaștri și limpezi, și spre părul moale, ondulat.

— E timpul să te căsătorești, rostește văduva moștenitoare, cu accentul german pe care nu l-a pierdut niciodată, iar când Philip ridică ochii, tresare, dându-și seama că a observat cum o privește pe Elisabeta. E timpul, adaugă ea, amenințător, iar Philip are sentimentul sâcâitor că-i atârnă limba din gură.

Înghite în sec și își drege vocea. Bunica lui poate fi foarte receptivă, atunci când își propune. Philip nu exclude posibilitatea ca ea să fi înțeles exact ce-i trecea lui prin minte, iar gândul acesta îl face să se crispeze.

— Regele nu vrea să facă anunțul până în iulie, spune el, conștient și totodată jenat că i-a pierit sângele din obraji.

— Eh, asta-i doar politică! spune văduva moștenitoare, cu un gest scurt, de dezaprobare. Ar trebui să mergeți mai departe, fără să țineți cont de asta.

— Cum? întreabă Elisabeta. Nu se poate întâmpla nimic, câtă vreme tata nu-și dă consimțământul.

— Nu mai e atât de mult până în iulie, insistă ducesa. Ce-aveți de spus despre inel? Când se va face anunțul, trebuie să fiți pregătiți.

Își întoarce privirile necruțătoare spre el.

— Ce planuri ai, Philip?

— Speram să nu-mi pui această întrebare, spune el.

S-a tot frământat cum să cumpere un inel de logodnă. În afara salariului de locotenent nu are nimic: cum naiba să-și permită un inel demn de o prințesă? A văzut ce bijuterii i s-au oferit în dar Elisabetei în Africa de Sud: n-are cum să cumpere ceva asemănător, dar nici nu se poate prezenta în fața ei cu un ciobuleț de diamant.

Unchiul Dickie nu s-a gândit și la *asta*, când a insistat în privința încheierii acestei logodne, iar acum e în India și nu-i poate cere sfatul – singura dată când Philip i l-ar cere bucuros.

Alice pune ceașca de ceai pe măsuță.

— Am o idee, spune ea.

— E prima ei idee bună! comentează acid ducesa când mama lui iese iute din salon. Nu ca atunci când a rămas într-o zonă de război ca să hrănească orfanii, dau ca atunci când s-a hotărât să se călugărească! spune ea clătinând din cap. Ce e de făcut cu ea?

Philip nu răspunde. Realizează cât de gârbovită e mama lui. Lângă tinerețea strălucitoare a Elisabetei, ea pare slabă și sleită de privațiunile războiului.

Când se întoarce, Alice aduce o cutie veche de pantofi. Elisabeta ridică din sprâncene, în timp ce mama lui desface sfoara și scoate un ghemotoc de vată îngălbenită, mirosind a mucegai, din care, după ce o îndepărtează, dă la iveală o diademă coclită.

— Cu diamantele astea poți face un inel, spune ea, întinzându-i-o Elisabetei, care o ia tulburată.

— Oh, dar nu putem…

— Poftim?

Elisabeta își amintește de surditatea ei și se uită în ochii lui Alice.

— E frumoasă, dar e a dumitale.

— Și ce nevoie mai am eu de diademe?

Alice surâde dulce, iar Philip e copleșit, căci și-o amintește undeva, într-o grădină prăfoasă, lăsându-se pe vine și întinzând mâinile spre el, zâmbindu-i exact la fel.

Alice ia diadema de la Elisabeta și i-o dă lui.

— Ce zici?

Philip o răsucește în mâini. Metalul e oxidat, iar diamantele sunt lipsite de strălucire, dar se vede că a fost, cândva, o piesă magnifică.

— Tatăl tău mi-a dăruit-o, spune Alice cu nostalgie.

Întinde mâna descărnată și o pune pe genunchiul lui Philip.

— Asta-i tot ce mi-a mai rămas să-ți dau, Philip. Am vândut totul, ca să ajut copiii, însă diadema asta am păstrat-o pentru tine.

Capitolul 38

— Dacă ar fi curățată, spune văduva moștenitoare, ar arăta mai bine. Diamantul din mijloc e o frumusețe.

Philip își ridică ochii de la diademă, la chipul mamei sale. Bunica are dreptate. Pietrele sunt foarte frumoase. Ar rezolva problema inelului.

— Ești sigură, mamă?

— Bineînțeles că sunt sigură. Dar întreab-o pe Elisabeta. Ea e cea care îl va purta.

— Elisabeta?

— Cred că e o idee nemaipomenită, rostește ea cu căldură. Mi-ar plăcea foarte mult să port un inel care are legătură cu familia ta.

Philip oftează ușurat.

— În cazul acesta, îți mulțumesc, mamă.

Se ridică și o sărută, iar ea îl bate ușor pe obraz.

— Nu ți-am dat mare lucru, Philip. Mă bucur că pot să-ți dăruiesc această diademă.

Lui i se pune un nod în gât și se bucură când o aude pe bunica lui asumându-și responsabilitatea.

— Am să chem aici un bijutier să se uite la diademă. Îi vom spune că Alice vrea să monteze pietrele într-un inel. Nu e nevoie să știe pentru cine.

Probabil își va da seama, își spune Philip, dar care sunt alternativele? N-are cum să meargă el însuși la vreun bijutier fără să alerteze toată lumea în legătură cu perspectiva unei logodne. Oricum, zvonurile se răspândesc deja cu repeziciune. Bunica lui are dreptate; trebuie să ducă lucrurile mai departe. Nu mai e mult până în iulie. Nu l-ar surprinde dacă regele ar încerca să amâne din nou

anunțul logodnei. E timpul să se comporte ca și cum logodna ar fi deja un fapt împlinit.

Philip se uită de la mama lui, la ducesă.

— Vă mulțumesc! spune el. Vă mulțumesc amândurora!

Elisabeta hotărăște că vrea un model simplu. Bijutierul Philip Antrobus e convocat la Palatul Kensington, unde cercetează diadema.

— I-am spus că vreau să-mi monteze pietrele într-un inel, îi spune Alice lui Philip, când o sună să vadă cum a decurs întâlnirea. Și-a păstrat o expresie impasibilă, dar mă tem că și-a dat seama că, de fapt, inelul nu e pentru mine.

— Eh, asta e, cred că era inevitabil. Te anunță când e gata?

— Spunea că va fi gata la începutul lui iulie.

— Perfect, spune Philip.

Urmează o ciudată perioadă de incertitudine. În timpul săptămânii, încă mai este de serviciu la Corsham, dar nu se poate concentra decât cu greu la instruirea ofițerilor inferiori, când viitorul lui e hotărât de șefi de guvern, de lideri ai Commonwealth-ului și de un rege care ezită să-și lase fiica să se căsătorească. În serile lungi de vară, Philip și camarazii săi ofițeri de marină joacă crochet și *darts* împotriva echipei de la Methuen Arms, unde a descoperit ușurat că localnicii știu prea puține și că sunt aproape indiferenți față de politica regală. Pentru ei, Philip nu e decât un alt marinar, gata oricând să facă haz, și un renumit jucător de crochet.

Când se întoarce de la Londra, Dennis, proprietarul crâșmei, șterge pahare după tejghea.

— Nu v-am mai văzut de ceva timp, domnule locotenent, spune el.

— Am fost la Londra.

— Sunteți mereu pe-acolo. Aveți vreo fată?

Philip zâmbește.

— Din întâmplare, am, da.

— Mă gândeam eu, spune Dennis înțelegător. Ce alt motiv ai putea avea să te duci în capitală, când poți sta aci, să joci crochet? Sper că merită.

— Eu așa cred, îi răspunde Philip.

— Păi, asta-i tot ce contează. Ia spuneți, cu ce vă servesc, domnule? Ca de obicei?

Într-o marți, un cadet îi spune lui Philip că e căutat la telefon. Sperând să nu fie vreo veste proastă, Philip îl urmează pe cadet către birou, unde, discret, e lăsat singur cu telefonul. E vărul său, David Milford Haven.

— Cred c-ar trebui să-ți spun că mama ta a fost urmărită la bijutier, în dimineața aceasta, când s-a dus să ridice inelul, îl avertizează David. Două ziare de seară au publicat deja știrea, susținând că inelul e pentru Elisabeta. Mama ta nu le-a spus nimic, dar presa se va năpusti asupra ta, așa că dacă ai de gând să negi, ar fi bine să-ți ticluiești o poveste din timp.

Așa deci! se gândește Philip. Îi mulțumește vărului său, pune receptorul jos și îl ridică iar, să o sune pe Elisabeta.

— Mă tem că pisica a scăpat din sac, îi spune el.

— Poate e mai bine că s-a întâmplat așa, spune Elisabeta. A mai rămas doar o săptămână până la termenul-limită de 15 iulie, fixat de tata. În mod cert, se va gândi că nu mai are niciun rost să continue să nege.

— Așa sper și eu, spune Philip. Îl voi suna acum și, cu puțin noroc, îmi va permite să aduc inelul în seara aceasta.

Regele nu e deloc fericit că planurile sale au fost dejucate, dar, fără tragere de inimă, acceptă să se facă anunțul oficial al logodnei. Simțind că, în sfârșit, a venit și timpul lui, Philip merge să ia inelul

de la mama sa, apoi, pleacă cu mașina la Palatul Buckingham, unde parchează aiurea, în curte, și trece ca vântul pe lângă valeți.

— Cunosc drumul, le spune el și urcă repede, câte două trepte odată.

Elisabeta îl așteaptă în salon. Poartă o tunică galben-închis, iar ochii ei ard de nerăbdare. Simțindu-i freamătul, Susan începe să latre când intră Philip și închide ferm ușa în urma lui.

— Susan, taci! poruncește Elisabeta, aplecându-se să sâsâie câinele, dar când își ridică privirile spre Philip, fața ei e radioasă. Se întâmplă, în sfârșit?

— Da, în sfârșit, aprobă Philip, zâmbind, în timp ce scoate cutiuța din buzunarul sacoului și o deschide, să-i arate diamantele curățate și montate în jurul unei pietre centrale fabuloase.

Complet necaracteristic, când se uită la Elisabeta, zâmbetul triumfător îi piere de pe buze și se pomenește lăsându-se într-un genunchi și oferindu-i inelul.

— Elisabeta, vrei să-mi faci onoarea, această foarte mare onoare, de a-mi fi soție?

Momentul e puțin stricat de Susan, care, crezând că are chef de joacă, sare pe Philip, dar el o dă cu un ghiont la o parte, fără să se uite măcar la ea, și o privește pe Elisabeta, pe al cărei chip înflorește un zâmbet.

— Da, spune ea.

Philip se ridică și îi pune inelul pe deget.

— E frumos, spune ea, mișcând mâna, astfel încât diamantele să scânteieze în razele soarelui.

Elisabeta a văzut modelul, însă n-a avut prilejul să încerce inelul până acum, iar Philip se încruntă, văzând că îi joacă pe deget.

— E prea larg, spune el îngrijorat. Ar fi trebuit să-l probăm. Vrei să mai așteptăm până-l modifică să ți se potrivească perfect?

— Nu, spune Elisabeta.

Își apropie degetele, ca să țină inelul la locul lui.

— Pentru fotografii, e foarte bine și așa. Să nu-i dăm lui papa un nou pretext de amânare. Am așteptat destul.

Capitolul 39
Londra, iulie 1947

— „Palatul Buckingham, 10 iulie 1947”, citește cu glas tare David Milford Haven, pe un ton adecvat de pompos.

Stă lungit pe o canapea din casa de pe strada Chester, transformând lectura „Buletinului Curții Regale” din *The Times* într-un adevărat spectacol.

— „Cu o deosebită plăcere, Regele și Regina anunță logodna mult-iubitei lor fiice, Prințesa Elisabeta, cu locotenentul Philip Mountbatten, R.N.”[{73}] – vere, ăsta ești tu –, „fiul defunctului Prinț Andrei al Greciei și al Prințesei Andrei” – au adăugat în paranteze Prințesa Alice de Battenberg, pentru luminarea celor mulți, ca nu cumva să creadă că ar chema-o tot Andrei –, „uniune la care regele a consimțit cu plăcere.”

— „Cu plăcere” poate fi considerat o exagerare, spune Philip cu un surâs sumbru. „Regele abia a reușit să schițeze un zâmbet ieri-seară, la sărbătorirea în familie.”

David aruncă ziarul jos, lângă canapea. Se recuperează după ceea ce de dimineață numea o mahmureală infernală. Când se întorcea de la petrecerea oficială, Philip s-a întâlnit cu David, care ieșea de la hotelul „Savoy” și care l-a îndemnat să iasă împreună în oraș. Dar, conștient de noul său rol, Philip a preferat să rămână acasă; după care, și-a petrecut restul serii dorindu-și să fi ieșit și cumpănind, tardiv, ce însemna de fapt să se căsătorească cu cea mai vizibilă femeie din țară. Oare, însemna că va trebui să-și petreacă tot restul vieții *purtându-se bine*?

— Ei, bine, ai reușit, spune David în chip de felicitare.

— Așa este. Unchiul Dickie va fi mulțumit.

David ridică o sprânceană, detectând lipsa de entuziasm din vocea lui Philip.

— Tu ești cel care ar trebui să fie mulțumit. Te-ai logodit și urmează să te căsătorești cu cea mai eligibilă fată din lume.

— Da, și tocmai încep să-mi dau seama ce presupune asta, mărturisește Philip. Aseară, când beam șampanie la palat, deja se discuta că voi avea nevoie de un detectiv, de un valet și de un secretar social și Dumnezeu știe ce altceva, care să facă frumos pe lângă mine! Ce să fac eu cu un secretar social? întreabă el. După care s-a vorbit mult despre protocol și despre datorie!

Pufăie zgomotos, ca un cal.

— Haide, Philip, nu se poate să nu fi știut ce înseamnă să te căsătorești cu Lilibet.

Iritat de faptul că vărul lui are dreptate, Philip ridică smucit din umeri.

— Da, da, de știut, știam, dar nu m-am gândit la asta, nu-i așa? M-am concentrat să-l fac pe rege să fie de acord cu logodna.

Urmărise acest scop atât de mult timp, își dă el seama acum, încât nu s-a mai gândit la ce avea să urmeze după aceea. Acum, după ce a obținut ceea ce a vrut, se simte de parcă ar fi urcat pe vârful unui munte și, uitându-se în jur, observă că singurul drum înainte e în jos.

— Sus inima, îi spune David. E imposibil să nu existe niște compensații în a fi căsătorit cu cineva care, într-o bună zi, va fi una dintre cele mai bogate femei din lume. Poate că, în sfârșit, ai să-ți permiți și tu o garderobă mai decentă.

— Deja s-au făcut comentarii critice pe tema asta.

Philip încearcă să se scuture de dispoziția aceasta ridicol de deznădăjduită.

— Din câte se pare, s-a observat că nu mi-am călcat pantalonii de flanelă și că, oroarea ororilor!, mânecile cămășilor îmi sunt suflecate,

uneori.

— Dar că-ți îndeși mâinile în buzunare, n-au zis nimic?

— Dar dacă nu poți să-ți bagi mâinile în buzunare, atunci ce rost mai au?

— Dar nu trebuie să le-ndeși până se deformează sacoul, îi atrage David atenția, iar Philip se încruntă.

— Nu putem fi toți niște afurisiți de filfizoni!

— Va trebui să-ți cizelezi comportamentul, vere, spune David, cu un zâmbet superior, văzându-i jena. Va trebui să înveți să-ți faci corect nodul la cravată, să nu-ți arunci hainele pe unde se nimerește… și să-ți iei niște șosete decente! Chestiile astea, pe care le porți tu, sunt o rușine.

Philip și-a proptit picioarele de măsuța de cafea. Își ridică unul și se uită la șosetă. E foarte cârpită, dar degetul mare începe să-i iasă din nou prin vârf.

— Astea mai rezistă încă multă vreme, spune el. Și-apoi, David, tu n-ai auzit de raționalizare? Se presupune că trebuie să ne descurcăm cu ce avem și să reparăm tot ce se poate.

David dă ochii peste cap.

— Tot ce sper este că nu vei purta același tricou polo în seara asta, la cina de la palat.

— De asta am uniforma de ofițer de marină, spune Philip.

Pentru seara aceea, la palatul Buckingham, s-a organizat în grabă o cină care să marcheze logodna. Va fi ceva spectaculos, după care el și Elisabeta își vor face apariția în balcon, ca să salute mulțimea de curioși. Philip știe că acesta nu este decât începutul. Viața lui nu va mai fi niciodată ca înainte.

Însă acum, nu mai există cale de întoarcere.

Capitolul 40
Palatul Buckingham, iulie 1947

Mulțimile se adună deja în jurul Monumentului Victoria, în timp ce Bobo trage fermoarul rochiei albe de bal a Elisabetei și îi aranjează poalele, să cadă bine. Elisabeta așteaptă răbdătoare, jucându-se cu inelul de logodnă pe deget, însă în sinea ei tremură de nerăbdare. Cina ei de logodnă: se întâmplă, în sfârșit. Privește inelul și mișcă mâna, ca să surprindă sclipirea reconfortantă a diamantelor, așa cum a făcut aproape toată ziua, doar ca să se convingă că logodna e reală.

Philip i-a trimis un buchet simplu, neostentativ de flori, așezat acum pe măsuța de toaletă și care o liniștește aproape tot atât cât inelul. Ieri-seară, când tatăl ei l-a informat că Tommy Lascelles îi va selecta un secretar particular, Elisabeta i-a văzut expresia. E conștientă că lui Philip îi va fi foarte greu să se adapteze. O fi el de neam regesc, dar n-are idee cât de strict reglementată îi va fi viața și doar de ea depinde ca el să nu-și regrete prea mult vechiul fel de viață. Nu trebuie să-i pretindă efuziuni sentimentale, își reamintește ea. Va trebui să-l asigure că n-a uitat înțelegerea pe care au făcut-o la Balmoral.

Și totuși, sunt logodiți. În sfârșit! În timp ce Bobo îi prinde colierul preferat de perle în jurul gâtului, Elisabeta își studiază imaginea în oglinda cu rame mobile și vede o fată emoționată, îmbrăcată într-o rochie frumoasă. Poartă aceeași rochie albă de tul pe care a purtat-o și cu ocazia celei de-a douăzeci și una aniversări, la balul dat în Africa de Sud.

Broderia cu imitații de diamant și cu paiete scânteietoare îi reflectă starea de spirit.

— Gata!

Bobo îi aranjează încheietoarea colierului pe ceafă și se dă un pas înapoi, să-și admire opera.

— Arăți fericită, spune și-i zâmbește Elisabetei în oglindă.

— Chiar sunt.

— Mă bucur pentru tine.

Bobo o îmbracă pe Elisabeta încă de pe când era numai o copilă, înainte ca ea să știe că e prințesă. Are strania abilitate de a-i citi gândurile.

— E un bărbat frumos. Dar să faci în așa fel încât să fiți amândoi fericiți.

— Așa voi face.

Elisabeta se întoarce de la oglindă și își sărută garderobiera pe obraz.

— Mulțumesc, Bobo!

Aceasta se preface că o alungă.

— Hai, du-te și bucură-te de petrecerea ta de logodnă!

Când Elisabeta intră însoțită de Margareta în salonul mamei ei, Philip le așteaptă alături de rege și regină. Văzând expresia de pe chipul lui, inima ei începe să bubuie în piept, tăindu-i respirația. Pentru o clipită, aproape că e copleșită de dorința de a se arunca în brațele lui, dar nu așa se comportă o prințesă, cu atât mai puțin în fața părinților.

Trebuie să se mulțumească cu un sărut cuviincios pe obraz, dar, pentru o secundă ametitoare, își permite să inspire mirosul atât de particular al lui Philip – de piele curată, de lenjerie curată –, apoi, se retrage.

Ochii lui Philip sunt calzi când îi zâmbește de la înălțimea lui, iar ea speră că și el a profitat de ocazia acelui scurt sărut să-și amintească de părul ei moale și de mireasma pielii ei. Când li se întâlnesc privirile, e ca și cum ar fi avut o întreagă discuție, ca și cum

i-ar fi spus ca e frumoasă, iar ea își pune mâna pe brațul lui, îndreptându-se apoi împreună, prin apartamentele particulare, spre ușa secretă care se deschide în Salonul Alb.

Se opresc în prag, iar Elisabeta inspiră adânc, cum face de fiecare dată înaintea unor ocazii deosebite. Doar respiră, atât, dar e suficient ca să se simtă îmbrăcată într-o armură trasă peste timiditatea ei. Însă de data aceasta, Philip e cu ea. El îi acoperă mâna cu care îl ține de braț, iar în timp ce o năpădește căldura acestei atingeri, îi zâmbește recunoscătoare.

Apoi, dulapul și oglinda care ascund ușa se dau brusc la o parte, iar ei intră în zgomotul și strălucirea salonului. Sub candelabrul mare, încăperea pare un caleidoscop de rochii viu colorate, iar conversațiile animate stârnesc ecouri între pereții auriți.

Elisabeta și Philip trec împreună printre oaspeți, acceptând, din mers, felicitările.

Pentru Elisabeta, e ca și cum i s-ar fi ascuțit toate simțurile. De obicei, e încordată, concentrându-se din răsputeri să facă conversație, însă astăzi, cu Philip alături, e extrem de conștientă de corpul ei, de foșnetul rochiei la orice mișcare, de greutatea caldă a perlelor de la gât, de scânteierea diamantelor de pe deget. Și, mai presus de toate, de prezența lui Philip alături de ea, înalt și mândru, în uniforma lui de marină jerpelită.

Ca întotdeauna, ce o frapează pe Elisabeta este că Philip pare să emane un câmp magnetic, care îi face pe cei dimprejur să pălească în prezența sa strălucitoare. Nu e șlefuit, nici rafinat, dar e imposibil să nu-l observi. Ori de câte ori i se pare că timiditatea ei iese din nou la suprafață, îl privește și se simte de parcă s-ar fi întins spre el și l-ar fi atins. Sigur că nu o face, dar, de fiecare dată, el știe exact când să întoarcă capul și să se uite în ochii ei cu o sclipire abia perceptibilă de încurajare care îi face pulsul să crească. Mama ei discută cu verișoara

lui, Sandra, cea atât de plină de viață, și cu soțul acesteia, regele Petru al Iugoslaviei[74], când Elisabeta și Philip se apropie de ea.

— Felicitări din toată inima, spune Sandra, sărutându-l pe Philip. A trecut ceva timp de când ai dat drumul porcilor de la Panker! îi spune ea.

Sandra se întoarce spre Elisabeta și spre regină.

— Philip era așa de neastâmpărat! Aveau acolo o ferma model, iar noi eram fascinați de porci. Lui Philip i-a venit ideea să-i necăjim și să deschidem țarcurile. Ce-a urmat a fost iadul pe pământ! Porcii fugeau pe peluza unde se servea ceaiul. Pe toată pajiștea erau împrăștiate servicii de ceai și mese răsturnate, iar unchii și mătușile țipau și strigau…, spune ea râzând veselă. Oh, cât de nostim a fost! Nu-i așa, Philip.

— Nu-mi mai amintesc deloc, spune Philip.

— Nu se poate!

— Sunt gata să recunosc că eram un drac împielițat, dar nu-mi amintesc absolut nimic despre porci guițând pe pajiștea unde se lua ceaiul.

— Că veni vorba despre peluza de ceai, îi întrerupe cu tact regina, înainte ca discuția să degenereze într-o ciorovăiala între veri. Mâine dăm o petrecere în grădină, aici, iar regele și cu mine suntem de părere că ar fi o idee bună să vii și tu, Philip. Ar fi un bun prilej pentru tine și Lilibet să apăreți, pentru prima oară, împreună, în public.

Elisabeta vede că Philip rezistă ispitei de a se strâmba.

— Bineînțeles, spune el.

Petru îi face cu ochiul.

— Din câte văd, nu pierd nicio clipă să te arunce în groapa cu lei, Philip!

— Petru! protestează regina. Nu e decât o petrecere în grădină! Philip va trebui să învețe că și asta face parte din îndatoririle sale.

Amintindu-și promisiunea de a-i ușura lui Philip sarcinile cât poate mai mult, Elisabeta încearcă să descurajeze aceasta idee.

— Mama, nu vrem să-l punem, atât de curând, în situații care nu-i fac plăcere.

— Nu mă deranjează, Elisabeta, spune el, dar o privește provocator pe regină. Nu trebuie să-ți faci probleme.

Valeți în livrea deschid ușile Sufrageriei Regale și, în timp ce oaspeții se așază câte douăzeci de-o parte și de alta a mesei și câte trei la capete, dinspre porțile din față ale palatului se aud scandări: „Vrem să-i vedem pe Elisabeta și Philip!" Elisabeta se oprește tocmai când își despăturește șervetul și se gândește la cât de mult au așteptat oamenii aceia afară, sperând să-i vadă pe ea și pe Philip.

— Oare n-ar trebui să ieșim acum? își întreabă tatăl, care se află în partea opusă a mesei. Oamenii așteaptă de groaznic de mult timp!

— În niciun caz! spune regele iritat. Să cinăm mai întâi!

Faptul că-i așteaptă atâta lume, o face pe Elisabeta să se simtă ușor stânjenită, dar chiar și așa, cina e minunată! Raționalizarea încă e în vigoare, însă nu prea contează ce mănâncă, câtă vreme, dintr-un capăt al mesei în altul, argintăria strălucește și paharele scânteiază. Aranjamentele ornamentale dispuse pe mijlocul mesei, alcătuite din flori culese din grădina palatului, înmiresmează aerul, iar poleiala de pe pereți și de pe tavan se reflectă la nesfârșit în oglinzile somptuoase; aclamațiile din fața palatului constituie un fundal înviorător pentru conversațiile de la masă.

În sfârșit, după cină, regele încuviințează că e momentul ca cei doi logodnici să se arate în fața publicului. Trec spre camera unde familia regală a așteptat de atâtea ori înainte să salute mulțimea: la încoronarea tatălui ei, de Ziua Victoriei, de Ziua Victoriei asupra

Japoniei… Dar de data aceasta, mulțimea o așteaptă numai pe Elisabeta.

Și pe Philip.

Simțind mișcare în palat, mulțimea își reia scandările: „Vrem să-i vedem pe Elisabeta și pe Philip! Elisabeta și Philip!”

— Acum nu par prea deranjați că sunt prinț străin, îi murmură Philip la ureche și își zâmbesc unul altuia.

— Într-adevăr, nu par.

Elisabeta pășește în dreptul ferestrelor înalte care dau în balcon, își netezește rochia pe pântec și își atinge perlele de la gât cu un gest inconștient.

— E totul în regulă? întreabă Philip, încruntându-se ușor.

— Sunt bine.

Elisabeta le face semn cu capul valeților, care deschid larg ferestrele, în timp ce mulțimea ovaționează aprobator.

— Ești gata?

E rândul ei să-l întrebe pe Philip, iar în felul în care el aprobă cu un gest al capului e ceva înverșunat.

— Gata!

Pășesc împreună în balcon și sunt întâmpinați de uralele ce se înalță dinspre mulțimea de jos ca o pală de vânt. În jurul Monumentului Victoria sunt sute de mii de oameni, unii cocoțați pe statuia bătrânei regine, alții înghesuiți în grilajul porților ce dau în curtea din față, sau revărsați pe tot Mallul.

— Doamne! murmură involuntar Philip, iar Elisabeta știe că e la fel de impresionat ca și ea de mulțimea aceea exuberantă.

Ea urmărește știrile îndeaproape. Știe că oamenii încă se mai trudesc să-și reclădească viețile după un război atât de lung. Atâția dintre ei au pierit, atâtea vieți devastate! Fiecare a pierdut pe cineva, un copil, un părinte, soțul ori soția, un prieten. Alimentele se găsesc

greu și încă se lucrează la debarasarea zonelor bombardate. Și toată lumea a avut de suferit din cauza celei mai cumplite ierni de când se știu.

Și totuși, oamenii aceștia curajoși și stoici au venit să-i arate că se bucură pentru ea și că îi doresc numai bine.

Elisabeta zâmbește și le face cu mâna, dorindu-și să le arate cât de mult înseamnă pentru ea urările lor. Nu ea a ales să fie prințesă, dar asta e situația, și, încurajată de uralele vesele ale mulțimii, Elisabeta își reînnoiește jurământul de a-și face datoria, făcut la împlinirea a douăzeci și unu de ani. Prețul fericirii ei este de a-i servi pe oamenii aceștia care au suferit atât de mult și care așteaptă de la ea să aducă puțină bucurie în viața națiunii.

Iar cu Philip alături, simte că o poate face.

Capitolul 41
Londra, iulie 1947

— De ce trebuie să țipăm unul la altul, dintr-o parte-n alta a camerei? întreabă Philip.

Tocmai s-a întors cu mașina de la Corsham și s-a tolănit într-un fotoliu din salonul Elisabetei. Alături, mai într-o parte, Margareta stă cu picioarele lăsate leneș peste brațul fotoliului, cu un pantof atârnat doar în vârful degetelor. Elisabeta s-a cocoțat pe canapea și o trage delicat de urechi pe Susan. Câinele ține ochii închiși de plăcere.

— Nu țipăm, spune Margareta. Tu ești singurul care răcnește la noi, de parc am fi matrozii tăi.

— Prostii!

— Poftim! Exact ce spuneam!

Philip se încruntă la ea, după care se întoarce înțepat spre Elisabeta.

— Ce vreau să spun este că salonul ăsta nu e prea primitor.

— De ce?

Elisabeta se uită uimită împrejur. Ei salonul i se pare în regulă: textile roz-pal și crem, covor cafeniu asortat; dar nu s-a prea interesat niciodată de designul interior. Preferă să iasă în aer liber.

— Totul e-atât de formal! Uită-te la fotoliile astea două, puse față-n față lângă șemineu. Parcă ai aștepta să-l primești în audiență pe papă. De ce nu muți canapeaua în fața șemineului, să putem sta toți comod pe ea?

— Bine, spune Elisabeta cu un zâmbet conciliant. Cred c-am putea încerca.

Vrea să sugereze că o va face cândva, însă, în seara asta, Philip clocotește de neastâmpăr și sare în picioare.

— S-o facem chiar acum. Haide, Margareta, ridică-te!

— De ce?

— Ca să mutăm canapeaua. Ia-o tu de-un capăt, îi spune el, arătându-i cu mâna. Nu-i așa grea.

Margareta îl privește cu o privire categorică.

— Eu nu mut mobilă!

— De ce nu? Ai două mâini și două picioare, nu-i așa?

— Și valeți care să facă astfel de munci pentru noi.

— De ce să chemăm un servitor, dacă ne putem descurca singuri?

Frustrat, Philip se întoarce spre Elisabeta.

— Te rog, nu-mi spune că ești prea distinsă, ca să muți o canapea câțiva metri!

Elisabetei chiar nu-i pasă unde stă canapeaua, dar, citind provocarea în ochii lui reci și albaștri, se ridică în picioare.

— Unde vrei s-o pui?

Philip trage fotoliul din care s-a ridicat la o parte și apucă de un capăt al canapelei, îndrumând-o pe Elisabeta cum să o ia din celălalt. În ciuda a ceea ce-i spusese Margaretei, canapeaua e prea grea și nu o pot ridica, așa că, până la urmă, o împing și o trag de-a curmezișul încăperii, sub privirile neîncrezătoare ale Margaretei. Susan li se tot încurcă între picioare, iar Philip se răstește când se împiedică de ea. De îndată ce pun canapeaua unde a vrut el, iar fotoliile sunt repoziționate, Elisabeta admite că încăperea pare mult mai primitoare.

— Poftim! exclamă Philip, lăsându-se pe canapea și bătând perna de lângă el. Vino să stai lângă mine, spune, iar Elisabeta se așază ascultătoare. Nu-i mai bine așa?

— Ba da, încuviințează ea. Iar la iarnă va fi și mai plăcut. Vom putea sta aici să privim focul împreună.

— Sper, totuși, că la iarnă nu vom mai fi aici, spune Philip, spulberând imaginea ei romantică despre viitor. Mai știi ceva, ne vor

da nouă Casa Clarence[75]?

— E într-o stare jalnică, spune îndoită Elisabeta, lăsându-se pe spate, pe perne.

E o seară umedă și, cu toate că nu e frig, e tentată să-i spună lui Cyril să facă focul. Dar, își dă ea seama, reținându-și un oftat, țara încă se află sub povara constrângerilor raționalizării și ar fi egoist din partea lor să abuzeze de combustibil pentru un moft, în mijlocul verii, oricât ar fi noaptea de răcoroasă.

— Casa Clarence a fost centru al Crucii Roșii în timpul războiului, remarcă Margareta. Va fi nevoie de multă muncă să devină locuibilă, darămite confortabilă!

— Va trebui să locuim undeva, se răstește Philip.

— Am să-l întreb iar pe papa, spune Elisabeta repede, înainte să se ia la harță. Bine măcar că au hotărât data nunții, spune ea. Au stabilit data de 20 noiembrie.

— Cine vrea să se căsătorească în *noiembrie?* întreabă Margareta. Vremea va fi groaznică! De ce nu mai așteptați până anul viitor, în primăvară?

— Pentru că deja am așteptat destul, spune Philip, înainte să apuce Elisabeta să răspundă. Oricum, nu e importantă nunta, ci faptul că vom fi căsătoriți.

— Nu tu ești mireasa, îi replică Margareta. Poate Lilibet și-ar dori o nuntă frumoasă la primăvară, într-o zi cu soare?

— Nu mă deranjează, spune Elisabeta, întrebându-se cum se face că mereu cade la mijloc în ciondănelile lor. Philip are dreptate. Acum nu vrem decât să fim căsătoriți.

Margareta pufnește.

— Să nu dați vina pe mine, dacă ziua nunții voastre va fi urâtă și mohorâtă.

— În niciun caz n-aș da vina pe tine pentru vreme!

Tonul Elisabetei e mai caustic decât de obicei. În ultima vreme, Margareta e foarte enervantă. Nu-i place că Elisabeta e în centrul atenției. Elisabeta înțelege că Margareta e obișnuită să fie sora drăguță și deșteaptă și talentată, în timp ce rolul ei e doar acela de a fi sora mai mare. Sigur, Margareta s-a bosumflat din pricina agitației din jurul logodnei, dar cicălelile ei pot fi foarte obositoare, mai ales când, de exemplu, ca acum, Philip e și el într-o dispoziție iritabilă. De obicei, cei doi se înțeleg bine, însă și unul, și altul sunt personalități puternice și când se zgândăresc reciproc, Elisabeta e întotdeauna prinsă la mijloc.

Se întoarce spre Philip și schimbă voit subiectul.

— Cum a fost întoarcerea la Corsham?

— Foarte stranie, îi spune el. Acum eram pe balconul de la Buckingham, salutând sute de mii de oameni, și-n clipa următoare, mă-ntorceam într-un dormitor dintr-o cazarmă cu acoperiș de tablă! Știi, mi-au intrat jurnaliști în cameră ca să fotografieze fascinantele mele posesiuni, patul de fier, și pipele, și pozele de familie de pe scrin. Pe cine naiba interesează lucrurile astea?

— Pe mulți, mă tem, spune Elisabeta.

— Ai văzut ziarele? întreabă Philip. Am citit niște lucruri despre mine, de parcă aș fi un animal de la grădina zoologică, bombăne el. Oamenii exagerează până și cele mai nesemnificative relații pe care le am. Se pare că sunt prieten la cataramă cu măcelarul local și cu antreprenorul de pompe funebre, și cu te miri ce alte persoane, pe care doar le salut în trecere. Și se pare că sunt și un foarte bun grădinar. Pun pariu că nu știai treaba asta, spune el cu un surâs sardonic. La unitatea noastră s-au cultivat niște cartofi care au fost premiați și se spune că e meritul meu.

Ridică din umeri într-un gest de iritare tipic.

— Totul e-atât de… *ridicol!*

— Îmi pare rău, murmură Elisabeta, iar Margareta o privește furioasă.

— De ce-ți pare rău *ție?* Nu e vina ta!

— Dar poate să-mi pară rău că Philip trece printr-o perioadă dificilă, nu-i așa?

— Margareta are dreptate.

Pe neașteptate, Philip ia partea surorii ei.

— Cred că trebuia să mă aștept să mi se dea toată atenția. Dar nu mi-a trecut prin minte că va fi atât de… intruziv. Săptămâna trecută, aproape că am renunțat să joc crochet, deși fac parte din echipă. Jucăm cu mare plăcere popice și *darts* împotriva echipei locale, încă de când am ajuns la Corsham; pentru că n-am vrut să par distant, m-am dus la Methuen Arms cu ceilalți camarazi din echipa Marinei.

— Și ce s-a întâmplat?

— Când am intrat, s-a lăsat o liniște mormântală. Dennis, proprietarul, era în spatele barului și s-a uitat lung la mine, apoi a umplut o halbă și mi-a împins-o pe tejghea. Mi-a zis: „Asta-i din partea casei, flăcău!", spune Philip și amintirea îl face să rânjească. După aceea, au urmat un fel de ovații, niște bătăi prietenești pe spinare și apoi, mulțumesc lui Dumnezeu, ne-am văzut de joc!

— Nu-ți mai face probleme, spune Elisabeta. Vom pleca în curând la Balmoral și acolo nu se va mai holba nimeni la tine.

Elisabeta abia așteaptă să ia trenul spre nord. Bineînțeles, s-a bucurat de toată agitația logodnei, dar pregătirile de nuntă au devenit rapid copleșitoare. Acum tânjește după liniștea colinelor, să iasă la o partidă de călărie sau să se târască pe burtă printre tufele de iarbă-neagră. Dar ceva din felul cum tace Philip o face să se oprească.

— Vii și tu, nu-i așa? îl întreabă ea neliniștită.

— Presupun că trebuie, spune el posomorât.

— Credeam că ți-a plăcut acolo, anul trecut.

Elisabeta e consternată de lipsa lui de entuziasm. Balmoral a ocupat întotdeauna un loc aparte în amintirile ei, dar de anul trecut a căpătat o strălucire și mai mare. Când trecea printr-o situație tensionată sau iritantă, se întorcea cu gândul la dimineața aceea de pe malul iezerului și își amintea mireasma ierbii-negre și fluieratul culicului și expresia feței lui Philip, când a lăsat-o între tufele de iarbă-neagră, iar ea și-a găsit stabilitatea.

Philip face o grimasă.

— E greu să-ți placă să fii mâncat de viu de musculițe.

Da, musculițele sunt o pacoste, dar sunt atâtea alte lucruri de care să te bucuri la Balmoral! Elisabeta vrea ca Philip să se gândească și el la ziua aceea petrecută lângă iezer, dar de ce-ar face-o? El n-a pretins niciodată c-ar fi un romantic. Își spune că nu o deranjează că e prea neprotocolar cu ea, că ultimul lucru pe care și-l dorește e să fie pipăită în public, dar, uneori, în taină, tânjește ca el să-i spună că logodna lor înseamnă mai mult decât o uniune dinastică.

— Nu-i nevoie să te duci la pândă, dacă nu vrei, îi spune ea.

— Tatăl tău nu s-ar simți bine, dacă n-aș măcelări vreo sălbăticiune, spune Philip morocănos.

— Anul acesta, ai putea vâna potârnichi, îi sugerează ea. Cu așa vânat, faci întotdeauna o masă pe cinste.

— E ceva! spune el cu un surâs silit, care îi piere când Margareta, zâmbind ironic, îi spune că trebuie să-și ducă kiltul cu el.

— Poftim? De ce?

— Așa se cade să facă un membru al familiei regale, iar după căsătoria cu Lilibet, asta vei fi și tu.

Philip se uită ofensat la Elisabeta.

— E adevărat ce spune?

— Mă tem că papa ține mult la chestiunea asta, spune ea, iar el se încruntă.

— Doamne, asta-mi lipsea! Să fiu obligat să port fustă! Mai bine zis să fiu castrat.

— Kiltul nu este o fustă, spune Elisabeta pe un ton destul de sever pentru stilul ei. E parte din Balmoral, Philip, iar Margareta are dreptate. Dacă vei face parte din familia regală, va trebui să porți kilt.

Capitolul 42
Castelul Balmoral, august 1947

Deși a tânjit să revină în Scoția și să redescopere fericirea din urmă cu un an, Elisabeta nu se mai bucură să fie la Balmoral la fel ca altădată. În parte din cauza lui Philip, care, voit, nu face niciun efort să se adapteze, după câte își dă ea seama. Îl scoate pe tatăl ei din sărite încă din prima seară când apare în kilt și insistă să spună că e pentru „fătălăi", după care face o reverență. Regele nu e deloc amuzat.

— A fost o glumă, spune Philip exasperat, când Elisabeta îl dojenește.

— N-a fost prea amuzantă. Acum papa va fi prost-dispus toată seara. Știu că tu ai alte idei despre distracție, dar *încearcă* să te adaptezi.

— Nu mă pot adapta, spune el. N-am fost la școala care trebuia. Dacă aș fi fost la Eton, aș putea linguși pe toată lumea. Asta ai prefera?

— Știi bine că nu, spune ea neutru. Nu-ți cere nimeni să fii un lingușitor. Doar să fii mai puțin… brutal.

— Curtenii ăștia bătrâni vor să stau cuminte și să n-am nicio opinie. De ce-aș face-o? vrea să știe Philip. Am luptat pentru țara asta. Am și eu dreptul la un punct de vedere!

— Sigur că ai, spune Elisabeta, alegându-și cuvintele cu grijă. Dar, poate, n-ar trebui să-l exprimi atât de apăsat.

Philip face un gest iritat.

— Nici unul dintre ei nu mă vrea aici. Părerea lor este că n-aș fi destul de bun pentru tine.

— Oh, Philip, nu-i adevărat! Li se pare doar că manierele tale sunt, uneori, cam grosolane.

— Știi ce mi-a spus Margareta? continuă el, din câte se vede fără să o asculte. Că a fost ideea lui Peter Townsend să fiu invitat anul trecut aici, ca să vadă toată lumea dacă mă comport cum trebuie! Câtă obrăznicie!

Philip pășește nervos prin încăpere.

— Townsend! Un amărât din clasa mijlocie și, pe deasupra, un ins plicticos cum nu s-a mai văzut! Cum îndrăznește să creadă că poate el să judece dacă mă adaptez sau nu? Mama s-a născut la Castelul Windsor, în prezența reginei Victoria înseși. Nici că s-ar putea să fiu mai de-al casei!

Refuzul acru al lui Philip de a fi conciliant face ca, uneori, atmosfera să fie stânjenitoare, dar nu e numai vina lui. Elisabetei îi ajung la ureche nenumărate aluzii răutăcioase și remarci umilitoare și e exasperant să tot încerce să fie împăciuitoare. După dezastrul cu kiltul, tatăl ei își recapătă voia bună, iar mama sa e invariabil fermecătoare, dar unii dintre ceilalți oaspeți par să se întreacă în a-l face pe Philip să nu se simtă bine-venit.

Unchiul ei, David Bowes-Lyon, e unul dintre cei mai jignitori.

— Aud că ai rearanjat mobila la Palatul Buckingham, îi spune el lui Philip, peste masă. Un adevărat gospodar!

— Doar în salonul Elisabetei, spune Philip.

— Păi, mă bucur să știu că te acomodezi.

Așezată lângă unchiul ei, Elisabeta se crispează, simțind nuanța de dispreț din glasul lui.

— Philip se pricepe să creeze o atmosferă plăcută, intimă, spune ea. Eu nu observ niciodată chestiuni care țin de mobilier și altele asemenea, ca el. Schimbarea pe care a făcut-o creează o atmosferă minunata în salonul meu.

— Realmente surprinzător, spune David, dat fiind faptul că n-a avut niciodată un cămin al lui.

Unchiul ei vrea să fie nesuferit, Elisabeta știe prea bine, dar e adevărat ce spune. Îl privește discret pe Philip care se năpustește asupra mâncării cu un fel de energie furioasă. Deasupra podului nasului, sprâncenele aproape că i s-au unit.

Trebuie să-și tot aducă aminte că el n-a cunoscut niciodată siguranța unui cămin și să lase de la ea, atunci când e iritat. Situația nu este ușoară pentru el, iar dacă pare distant, ei, bine, i-a dat ea, oare, vreun semn că s-ar bucura să fie mai apropiați? Nu așa le-a fost înțelegerea. Nu-l poate consola în public și știe că nici lui nu i-ar plăcea. Însă îi poate oferi o casă și o familie a lui. Îi va cere din nou tatălui ei să renoveze Casa Clarence.

Pe măsură ce trec zilele, Elisabeta se relaxează tot mai mult. Philip merge la vânătoare de potârnichi cu regele și își câștigă recunoașterea tatălui ei, dovedind că e bun țintaș. Uneori, îi însoțește și ea, urmărind vânătoarea și bucurându-se de aerul înviorător și de expresia de plăcere de pe chipul lui Philip, când observă că, în cortul ridicat special, s-a întins masa de prânz: plăcinte cu carne de vânat, rulouri cu cârnați și sendvișuri pentru ceai, lângă melcișori cu scorțișoară.

După picnicuri pe terenurile de vânătoare se plimbă prin păduri de pin. Uneori, Elisabeta joacă golf cu Margareta, iar pentru zilele ploioase, au un puzzle imens întins pe o masă.

Singurul lucru care îi lipsește este ocazia de a fi singură cu Philip. Or fi ei logodiți, dar fiecare zi le este planificată din zori și până seara, iar după cină, în salon, răsună viorile și cimpoaiele și se face loc pentru vioaiele dansuri scoțiene. Dacă are noroc, Philip o apucă de mână și o ia la dans, ceea ce nu înseamnă că au timp să stea de vorbă, căci sunt repede despărțiți unul de altul, în timp ce se rotesc

în ritmul muzicii. Lui Philip nu pare să-i pese, iar Elisabeta își spune că e bine, măcar, că el se distrează.

Dar într-o seară, chiar înainte de întoarcerea lui la datorie, se ia hotărârea să joace un joc în loc să danseze.

— Crimă în tenebre! anunță regele, râzând vesel.

— Ce idee bună, murmură Philip.

El stă aproape de ea, astfel că, atunci când se sting luminile, Elisabeta trebuie să-și înăbușe un țipăt, căci el o trage mai adânc, în întuneric, și o strânge tare în brațe.

— Te-am prins! îi șoptește el blând, atingându-i urechea cu buzele.

— Tu ești ucigașul? șușotește ea, ametită de aceasta apropiere.

— Nu cred, dar te-am prins, oricum.

Capitolul 43
Londra, octombrie 1947

Când urcă treptele către salonul Elisabetei, Philip încearcă să nu-și cruțe genunchiul. Încă îi e ciudă pe sine însuși din cauza accidentului. Șoseaua umedă, frunzele toamnei – așa s-a dus naibii timpul record în care parcurgea distanța de 98 de mile dintre Corsham și Londra cu automobilul! Genunchiul scrântit e o pacoste, însă el e mai îngrijorat pentru prețioasa lui mașinuță care a ieșit mai rău din ciocnirea cu un gard.

Slavă Domnului că era în propriu-i automobil! Dacă ar fi plecat în vreuna dintre mașinile de la Royal Mews[76], n-ar mai fi scăpat niciodată de bombănelile șoferilor, care își ferchezuiesc vehiculele ca pe cai și clatină din cap la orice zgârietură sau bușitură cât de mică. Așa, n-a avut de suportat decât tachinările celor de la Methuen Arms.

Elisabeta a rămas în Scoția, după vizita lui mai puțin reușită la Balmoral, așa că de o vreme n-a mai văzut-o. Philip speră că vor putea reveni la apropierea pe care au simțit-o când s-au logodit. De când s-a făcut anunțul oficial, i se pare că toți cei de la Curte se întrec pe ei înșiși să o țină pe Elisabeta încătușată în protocol și tradiții – și departe de el. De parcă pe ea ar considera-o o iapă valoroasă de prăsilă, iar pe el, armăsarul acceptat fără tragere de inimă să-și facă treaba, dar altfel, inutil și neinteresant.

În Scoția, a văzut-o prea puțin. În schimb, și-a petrecut timpul vânând potârnichi cu regele. Tatăl Elisabetei pare obsedat de uciderea sălbăticiunilor și cum, în mod evident, e prea puțin încântat de logodnă, Philip s-a gândit c-ar fi o strategie bună să se străduiască să se înțeleagă cu el.

Mare lucru n-a reușit. Oh, sigur, regele a fost destul de mulțumit, însă curtenii i-au arătat limpede ce părere au despre el. Philip a plecat simțindu-se tras pe sfoară. Se simțea norocos când reușea să-i atingă mâna Elisabetei, în timpul nesfârșitelor dansuri scoțiene. Măcar „Crimă în tenebre" i-a oferit posibilitatea să se apropie puțin de ea, însă doar pe fugă.

Partea cea mai rea dintre toate, realizează Philip, e că nu mai știe ce simte acum Elisabeta. Ea a fost educată să nu-și exprime gândurile, însă el a sperat că trecuse de bariera aceea invizibilă pe care o pune între ea și restul lumii. Acum, nu mai e chiar atât de sigur.

Nu ar avea nevoie decât de puțin timp împreună. Oare cere prea mult? Philip se strâmbă, căci simte un junghi în genunchi la fiecare pas. Speră ca Margareta să nu fie prezentă, cum se întâmplă de obicei la cinele acestea la palat. Poate fi amuzantă, dar domină conversația, iar Elisabeta i-o permite mult prea des.

Așa cum i se tot întâmplă de o vreme, norocul nu e de partea lui. Când Cyril îi anunță sosirea, prima persoană pe care o vede Philip e Margareta, tolănită pe canapeaua din fața șemineului, citind un ziar. El se apleacă să o salute pe Susan, care îi iese repede în întâmpinare, apoi ridică ochii spre Elisabeta. Pare obosită, se gândește Philip, și are cearcăne în jurul ochilor, însă ea îi zâmbește și își întinde obrazul pentru un sărut nevinovat.

— Mă bucur atât de mult că ești bine, spune ea.

— Bine? izbucnește imediat Philip. Bineînțeles că sunt bine!

Margareta îi flutură ziarul în față.

— Tocmai citeam despre accidentul tău.

— Of, Doamne, s-au deranjat pentru atâta lucru! A fost o nimica toată!

— În ziar nu se spune același lucru. Se spune că ai o reputație de vitezoman și că ar trebui să fii mai prudent, îl informează Margareta, apoi îndoaie ziarul, ca să-i arate articolul. „Integritatea sa fizică este esențială pentru fericirea moștenitoarei tronului", citește cu voce tare.

Philip se aruncă într-un fotoliu.

— Ce frumos ar fi să se gândească cineva și la fericirea *mea!* bombăne el.

— Dar, chiar ești bine? întreabă Elisabeta, așezându-se cu grijă în fotoliul din fața lui.

Cât de tipic pentru Margareta să pună stăpânire pe canapea, să nu poată nici măcar să stea lângă propria-i logodnică, își spune Philip cu amărăciune.

— S-ar părea că a fost un accident destul de urât.

— N-a fost nimic, repetă Philip.

Iritat, își scoate țigările, extrage una, apoi o bate ușor de pachet.

— Am derapat pe o șosea umedă și am intrat într-un gard. M-am lovit puțin la genunchi, asta-i tot. Nu era nevoie să se facă atâta tapaj.

— Îmi fac griji pentru tine când conduci atât de repede, recunoaște Elisabeta. Și din cauza fumatului, adaugă apăsat, când el scoate bricheta.

Demonstrativ, Philip își aprinde țigara și trage fumul în piept.

— Nu știam că, dacă mă logodesc, trebuie să renunț la toate plăcerile vieții, spune el.

— Vezi ce i-a făcut fumatul exagerat tatălui meu. N-ai decât să crezi că vreau să-ți stric plăcerile, dar aș prefera să nu te îmbolnăvești și tu.

— Excelent! spune Philip sarcastic. Fără viteză, fără fumat… căsătoria asta va fi doar lapte și miere, după cum văd. Unchiul

Dickie mi-a aranjat să iau prânzul cu Winston Churchill[77], pentru ca marele om să mă facă să pricep ce treabă serioasă e să mă căsătoresc cu moștenitoarea tronului. De parcă pentru mine ar fi o glumă! spune expirând fumul spre tavan. Nu c-ar fi fost cine știe ce distracție, până acum.

— Știu, e rândul Elisabetei să ofteze, în timp ce o mângâie pe Susan pe cap. Mi-aș dori să fim doar doi oameni obișnuiți care se căsătoresc și fac o nuntă oarecare.

— Dar tu nu ești o oarecare, insistă el, iar dacă ai fi, nu ne-am căsători, nu-i așa?

Degetele Elisabetei încă sunt pe câine, când aude comentariul dezamăgit al lui Philip.

— Nu, bănuiesc că nu, spune ea, după o clipă de tăcere. Credeam că, odată logodiți, problemele noastre se vor termina, dar, se pare, ele abia încep. *Detest* toate discuțiile despre bani, spune ea. Parcă nu se mai sfârșesc: cheltuielile cu nunta, renovarea Casei Clarence… Nimeni nu se pune de acord, iar tu și cu mine suntem ultimii cărora li se cere părerea.

— Nu e cu adevărat nunta *ta,* nu-i așa? intervine Margareta. E un eveniment de stat. Biata de tine, Lil, adaugă ea. Nimic nu este doar al tău, nici măcar propria ta poveste de dragoste, ori nunta.

Elisabeta oftează.

— Mulțumesc, Margareta, spune ea, apoi se întoarce spre Philip. Guvernul ar vrea ceva simplu, având în vedere situația economică. Dacă luăm în considerare austeritatea, ar fi o prostie să facem o nuntă extravagantă, dar unii sunt de părere că țara are nevoie de un eveniment fericit, pe care să-l anticipeze, și că ar trebui să se facă cu mare fast.

— Și tu ce părere ai? o întreabă Philip.

— Eu nu vreau decât să mă căsătoresc, spune ea, fără să-l privească. Și să se termine toate certurile astea.

— Dar ce alte motive de ceartă mai sunt?

— Lista invitaților, de exemplu.

Philip își stinge țigara.

— Da, chiar voiam să discutăm despre asta. Surorile mele de ce n-au fost invitate? Sandra îmi spune că ea și Petru au fost invitați. Mihai vine din România, dar Dolla, Mărunțica și Margarita n-au primit nicio veste.

— Îmi pare rău, Elisabeta pare că se face mică. Am întrebat, dar s-a hotărât că ar fi prea provocator să le invităm.

— Cine a hotărât? Bănuiesc că Tommy Lascelles, spune el violent.

— Sunt sigură că a fost și el implicat în luarea deciziei, dar, până la urmă, hotărârea au luat-o mama și papa.

— Și nu s-a gândit nimeni să mă consulte și pe mine? *Eu sunt* ginerele și vorbim despre familia mea!

— *Știu.*

— Și care-i problema? Că surorile mele sunt măritate cu germani?

— Nu sunt doar germani, spune Elisabeta prudentă. Au fost ofițeri superiori în SS.

— Doar nu te aștepți ca țara să-i întâmpine cu brațele deschise, spune franc Margareta. E în genunchi din cauza războiului cu Germania. Toată lumea e de părere că n-ar fi înțelept să insistăm asupra legăturilor tale cu Germania.

— Ce chestie! Nimeni nu părea deranjat de legăturile mele cu Germania, când eram în balcon și ne ovaționau, spune Philip, printre dinți.

— Îmi pare rău, spune iar Elisabeta.

— Elisabeta, sunt *surorile mele!*

Ea își mușcă buzele.

— Nu cred că voi reuși să-i fac să se răzgândească. Îmi pare rău, Philip. Bineînțeles, mama ta va putea participa.

— Oh, câtă mărinimie să o invite și pe ea!

— Cred că există îngrijorări în privința îmbrăcămintei ei, continuă Elisabeta cu delicatețe. Nu vor să vină în straiele ei de călugăriță.

— Cred și eu că nu, spune Margareta. Ar părea de-a dreptul nebună… Oh, iartă-mă, Philip, adaugă ea pe un ton indiferent. Știu că e un subiect sensibil.

— Chiar dacă mama a stat un timp prin sanatorii, nu înseamnă că e *nebună,* scrâșnește el. E credincioasă. În timpul războiului, a ascuns o familie prigonită de germani. Și-a vândut bijuteriile, ca să-i hrănească pe săraci. Mama *ta* ce-a făcut? S-a plimbat printre case bombardate și le-a zâmbit oamenilor.

— Ajunge! glasul Elisabetei e ascuțit, când se ridică în picioare. Margareta, nu ne ajuți deloc. Poți să ne lași puțin singuri, pe Philip și pe mine?

— Ah, în regulă.

Margareta se ridică bosumflată de pe canapea.

— Oricum, Philip e întotdeauna cu capsa pusă, așa că nu vreau să stau la cină.

Capitolul 44

Elisabeta așteaptă până când sora ei se năpustește afară indignată, apoi se scufundă în fotoliu. Își masează tâmplele.

— Îmi pare rău pentru ce-a spus Margareta. Intenția ei nu era să te rănească. E doar… nechibzuită. Și îmi pare rău și pentru surorile tale, Philip. Crede-mă!

Philip, care se ridicase odată cu ea, se așază și el.

— Arăți obosită.

— Nu mi-am dat seama cât de multe sunt necesare când te căsătorești, spune zâmbindu-i epuizată. Oare asta n-ar trebui să fie o perioadă fericită?

— Și eu credeam la fel, spune el zâmbind strâmb. Hai să vedem tot ce-i mai rău. Cheltuielile cu nunta, lista de invitați… ce altceva?

— Casa Clarence. Au estimat că ar fi nevoie de vreo *cincizeci de mii* de lire, ca să o facă locuibilă. Îți poți imagina?

Philip are o expresie dezamăgită pe chip.

— Pai, n-a mai fost locuită de multă vreme. Trebuie reamenajată.

— Ei spun că ar trebui vreo doi ani.

— Doi ani? repetă Philip disperat. Și unde vom locui între timp?

Elisabeta șovăie.

— Mă tem că aici.

— O, Doamne, să trăiești cu socrii! Philip își ia capul în mâini.

— Vom avea apartamentele noastre.

— Nu e același lucru cu a avea o casă numai pentru noi.

— Știu, dar va trebui să luăm ce-i mai bun din asta, așa cum face toată lumea.

Philip oftează lung, adânc și dureros. Dacă era un lucru pe care nu și-l dorea deloc, tocmai acesta era: să locuiască în Palatul Buckingham. E rece, lipsit de confort, incomod și mișună de curteni

scrobiți și de servitori disprețuitori. Dacă ar putea să aleagă, nu e sigur că n-ar alege mai curând depozitul de muniții transformat în locuință de la Corsham.

— Sunt probleme și cu casa din Sunninghill.

Se pare că Elisabeta n-a terminat încă.

— Îți amintești că tata ne-a dăruit-o după logodnă, ca loc de retragere pentru sfârșitul de săptămână? Consiliul local vrea să o rechiziționeze și să o transforme în locuință pentru cei fără casă.

— Oh, excelent! spune Philip resemnat.

Un refugiu de sfârșit de săptămână pentru cei rămași fără locuințe în timpul războiului. Nici chiar el nu avea vreo problemă cu asta.

— Chiar mi-aș fi dorit să avem o casă pe care s-o construim împreună, spune Elisabeta, dar…

— …ce putem face? conchide el în locul ei.

— Îmi pare rău, spune ea întristându-se iar.

— Nu e vina ta, Elisabeta. Dacă războiul m-a învățat ceva, este că unele bătălii nu le poți câștiga – anume acelea pe care le dai cu cei care sunt de partea ta.

Își ridică mâinile deasupra capului.

— Ei, bine, se pare că voi avea și mai multă nevoie de Clubul de Joi.

— Clubul de Joi?

— Un club de bărbați, spune el, și sunt printre membrii fondatori. Suntem vreo cincizeci de flăcăi, și e locul unde ne mai răcorim.

Philip își amintește că baronul Nahum îi vânduse pontul.

— Vei avea nevoie de un fel de viață privată, necontrolată de palat, i-a spus baronul. Hai să organizăm un club cu vreo câțiva prieteni de încredere! Un loc unde să ne întâlnim, să spunem bancuri deocheate, fără să fie nevoie să-și dea cineva cu sărurile pe la nas, să

jucăm cărți, să cinăm, să bem… să facem tot ce ne dorim, ca la noi acasă, dacă nu ne-am teme de ce-ar spune soția.

— Așadar, fără femei?

— Doar chelnerițele, a promis baronul. Bine-nțeles, toate să jure să păstreze secretul. Și cel mai bine, din punctul tău de vedere, fără protocol.

— Ce înseamnă că vă mai „răcoriți"? întreabă Elisabeta circumspectă.

— Că luăm prânzul, încearcă Philip să nuanțeze. Ne întâlnim săptămânal în sala de sus a restaurantului „Wheeler" din Soho[78]. Mâncarea, vinul vechi și sticlele de porto au prețuri fixe. Totul este foarte civilizat. Iar odată intrați acolo, suntem toți egali. La Clubul de Joi eu nu sunt decât Philip. Nici nu-ți poți închipui cât e de reconfortant!

Philip nu e sigur că Elisabeta e realmente convinsă, dar Clubul de Joi e o parte din viața lui la care nu e pregătit să renunțe. Trebuie să jongleze cu munca lui de la Corsham și cu un număr tot mai mare de evenimente private, astfel că, în loc să se instaleze comod în strada Chester, a trebuit să-și stabilească domiciliul londonez la Palatul Kensington, la bunica lui. Scandalurile legate de pregătirile de nuntă și de cine ce va plăti se țin lanț, ca și discuțiile insipide despre cum ar trebui el să se comporte în anumite situații.

Singurele împrejurări în care Philip se poate relaxa realmente sunt acelea când e împreună cu prietenii lui de la Clubul de Joi, și e nerăbdător să ajungă la întâlnirile acelea, așteptându-le cu o plăcere disproporționată. Când intră, după ce își lasă la ușă mantia de „soț în devenire al moștenitoarei tronului", e întâmpinat de zâmbete, nu de fețe îmbufnate. Ce preț ar putea avea toate astea? se întreabă Philip. Membrii clubului respectă regula nescrisă ca nimic din ceea ce se întâmplă la Clubul de Joi să nu fie discutat în altă parte. Nu e

singurul membru de notorietate bucuros să nu trebuiască să-și controleze mereu propriile spuse. Nu are de dat socoteală nimănui și nici lui nu trebuie să-i dea nimeni socoteală. Mâncarea e nepretențioasă, iar decorul, chiar mai puțin, deși deasupra șemineului e montat un ceas cu cuc, care le oferă nenumărate motive de amuzament.

Poate uneori umorul lor e cam infantil, dar, Doamne, ce ușurare este să te distrezi puțin, așa, pentru schimbare! Și nici nu trebuie să fie atent cât fumează sau cât bea, deși, din când în când, își dă seama că astfel spune mai multe decât are de gând.

Într-una din zile, ceilalți bărbați îl iscodesc în legătură cu tot mai apropiata nuntă. E parte din ritual, iar Philip s-a obișnuit de-acum. Oricum, sunt beți cu toții.

— Nu știu de ce nu te căsătorești cu Margareta, spune unul dintre membrii clubului, gesticulând lasciv cu paharul. Arată mult mai bine decât fata ta, adaugă fornăind. Nu m-aș da înapoi s-o tăvălesc o dată.

Philip e cuprins de o furie rece.

— N-ai mai vorbi așa, dacă le-ai cunoaște, îi replică, scârbit de gândul că mocofanul ăsta beat ar putea îndrăzni să o judece pe Elisabeta. O fi Margareta drăguță, dar Elisabeta e dulce și *blândă.*

Totuși, ciorovăielile de genul acesta sunt rare. De obicei, râd, pur și simplu, așa cum Philip nu-și mai amintește să fi râs din copilărie. Se distrează mult făcând pariuri pe tot felul de lucruri stupide, care îi distrag de la realitatea neîndurătoare a vieții dinafara clubului.

— Baroane, hai să facem un pariu cu tine, îi strigă Philip și vărul lui, David, într-o zi, din cealaltă parte a mesei.

Baronul Nahum îi privește suspicios.

— Despre ce e vorba?

— Păi, tu ești un mare fotograf. Facem prinsoare că nu poți fotografia cucul ieșind din ceas, la ora trei fix?

Baronul își mută privirile de la ei la ceas, ca și cum ar calcula momentul potrivit.

— Pe cât?

— Pe cinci lire.

— S-a făcut!

Când mai sunt doar două minute până la fix, baronul e gata poziționat cu aparatul de fotografiat ațintit asupra ceasului cu cuc. Philip și David își bagă pe nevăzute mâinile în buzunare și se apropie de șemineu.

— Cinci… patru… trei… doi… ceilalți membri numără în ordine inversă și așteaptă bâzâitul și țăcănitul mecanismului care precede apariția cucului. Unu! strigă ei, iar Philip și David aruncă în foc fumigenele pe care le-au adus cu ei.

Exploziile sunt însoțite de un bubuit teribil, chiar în clipa în care cucul țâșnește din ceas în norul de funingine ieșit din horn, care-i acoperă pe toți din cap până în picioare.

— Tâmpiților! Mi-ați distrus aparatul de fotografiat! behăie baronul Nahum, dar vocea sa abia se aude printre hohotele de râs ale celorlalți membri, printre țipetele clienților de la etajele inferioare și tropăiturile de pe scări.

În clipa următoare, doi polițiști se năpustesc în încăpere și se holbează la cercul de bărbați bine îmbrăcați, cu fețele pline de funingine.

— Ce se petrece aici?

— Ah, domnilor ofițeri… începe Philip, dându-și seama, prea târziu, cât de ridicol trebuie să arate. Ce putem face pentru dumneavoastră?

— Pentru început, puteți explica ce a cauzat această afurisită de explozie… domnule, adaugă polițistul, după ce camaradul său îi dă un ghiont.

Înțelegând clar cât de repede ar putea scăpa povestea asta de sub control, baronul Nahum îl împinge la o parte pe Philip și începe să-i vorbească mieros polițistului. *Doar o farsă între prieteni, care ne-a scăpat de sub control. Nu s-a întâmplat nimic rău. Bineînțeles, se vor despăgubi toate stricăciunile. Am aprecia mult dacă dumneavoastră, domnilor ofițeri, n-ați transmite mai departe această întâmplare. În mod cert, n-ați vrea să creați vreo situație neplăcută.* Și așa mai departe.

După ce polițiștii pleacă, în sfârșit, urmează câteva momente de liniște, ca să se asigure că au părăsit clădirea, apoi izbucnesc cu toții în chiote de veselie.

Philip rânjește și îl bate pe baron pe umăr.

— Bună treabă, bătrâne! Dar tot ne datorezi cinci lire!

Capitolul 45
Palatul Buckingham, noiembrie 1947

În zilele acestea, regele e permanent iritat, izbucnirea emoționantă de bucurie de după anunțul logodnei s-a transformat într-o irascibilitate permanentă. Prim-ministrul Attlee e hotărât să strângă cureaua în țară, adoptând noi măsuri de austeritate, ceea ce face tot mai greu de justificat o nuntă extravagantă, și mulți membri ai guvernului cârtesc zgomotos în legătură cu costul acesteia.

Fiecare detaliu, cât de mic, e luat la puricat: oare, mătasea pentru rochia de mireasă chiar era necesar să fie adusă din străinătate? Tommy a trebuit să-i scrie personal lui Attlee, să-l asigure că viermii-de-mătase erau chinezi – aliații noștri[{79}] –, dar că mătasea a fost țesută în Scoția și în Kent. Întreaga situație este ridicolă, se plânge regele, adică „să trebuiască să te ploconești ca să obții permisiunea guvernului pentru rochia ta de mireasă! Doar ești moștenitoarea tronului! Ai naibii politicieni! Nu e treaba lor!”

Între ieșirile temperamentale ale tatălui ei și frustrarea lui Philip, Elisabeta se simte de parcă ar călca pe coji de ouă și nu face decât să-i îmbuneze, când pe unul, când pe altul, când pe amândoi. Uneori, i se pare că ea însăși nu prea are nicio legătură cu nunta asta. Regina a aprobat încântată modelul propus de domnul Hartnell[{80}] pentru rochia de mireasă, când acesta le-a prezentat primele schițe.

— M-am inspirat din *Primavera* lui Botticelli, a spus el pe un ton lingușitor, pocnind din degete înspre una din asistentele sale, care a sărit prompt, fluturând o reproducere a tabloului. Mai ales din veșmântul alb al Florei, cea de-aici.

A mai pocnit o dată din degete și o altă asistentă le-a prezentat schița lui Hartnell.

— *Așa* văd eu rochia prințesei, a spus afectat. Satin alb, brodat cu periuțe naturale și cristale, pe un model floral care să includă și trandafiri – de York, bineînțeles! –, liliac, iasomie…

— Oh, domnule Hartnell, va fi fermecătoare!

Regina era încântată, iar designerul strălucea de bucurie.

— Vă mulțumesc, Majestate. În privința voalului, mi-l închipui din tul alb și cu o trenă lungă, înviorată de aceleași motive florale ca și rochia.

— Superb, a spus regina, admirând schița. E o creație de basm!

— Exact, doamnă. Dar cine dintre noi nu are nevoie de basme? M-am gândit și la o diademă cu diamante…

S-a uitat scurt la prima sa asistentă care a schimbat rapid reproducerea cu o fotografie dinainte de război în care regina purta o diademă.

— Ceva de genul acesta?

— Oh, da… ar fi perfectă, mama Elisabetei a zâmbit dulce. Dar pentru ziua nunții, regina Maria și-a oferit propria diademă. Știi obiceiul, ceva împrumutat{81}…

Hartnell a făcut o plecăciune adâncă.

— Bineînțeles. Ce idee minunată!

Abia atunci s-au întors amândoi spre Elisabeta.

— Ce părere ai, Elisabeta? a întrebat-o mama ei.

Ea se gândea că în basme prințul e îndrăgostit de prințesă, însă a zâmbit, pentru că asta fac prințesele, și i-a spus domnului Hartnell că modelul e frumos, pentru că era, într-adevăr.

Amintindu-și acum scena aceea cu o ușoară tristețe, Elisabeta își spune, o dată în plus, să nu mai fie prostuță. Se căsătorește cu Philip. Au făcut o înțelegere, iar ea are ce și-a dorit. Acum e prea târziu să devină sentimentală, sau resentimentară pentru că trebuie să se întoarcă la palat înainte de zece seara, în timp ce Philip o poate lăsa

la intrare și să plece cu MG-ul său, să se întâlnească cu prietenii, să bea și să se distreze. I-a spus că nu se va amesteca în viața lui, câtă vreme va fi discret.

Dar, din câte se pare, nu prea e discret.

N-a durat mult până când povestea cu bomba fumigenă de la Clubul de Joi a ajuns și la Palatul Buckingham. Elisabeta află despre isprava lui Philip chiar de la rege și de la Tommy Lascelles, care afișează o expresie de dezaprobare profundă.

— E momentul ca băiatul să se maturizeze, se răstește regele. Tommy a *trebuit* să facă mari eforturi pentru ca povestea să nu ajungă în ziare. Dumnezeu știe ce-ar spune oamenii, dacă ar afla că moștenitoarea tronului se căsătorește cu cineva care se comportă ca un idiot. I-am cerut să vină să se întâlnească cu mine, îi spune el Elisabetei, spre disperarea ei. Voi încerca să-i bag mințile în cap!

Elisabeta nici nu-și poate închipui ceva mai lipsit de rost, însă e supărată că Philip a mai creat o problemă pe care va trebui să o aplaneze.

— Noi te-am avertizat că nu e de-al nostru, Lilibet, îi spune tatăl său. Nu are același simț al umorului.

— Pentru că Alteța Voastră este de față, intervine Tommy precaut, înainte ca ea să poată răspunde, ar mai fi o problemă de discutat, în acest stadiu.

Elisabeta își înăbușă un oftat.

— Despre ce e vorba, Tommy?

— Despre jurămintele de căsătorie. După cum știți, gradul locotenentului Mountbatten e mult inferior față de al dumneavoastră, mai ales acum, după ce a renunțat la titlul regal. În plus, sunteți ofițer superior al forțelor navale. N-ar fi oare *inadecvat* să folosiți jurământul tradițional pentru o mireasă, adică „să-l iubească, să-l prețuiască și să i se *supună*" soțului ei?

— Nu, Tommy, spune ferm Elisabeta, iar el se oprește, ridicând din sprâncene în semn de nedumerire politicoasă.

— Alteță?

— Nu. Nu voi schimba jurămintele, îl lămurește ea. Voi fi soția lui Philip, așa că intenționez să-i promit că mă voi supune lui. Și așa șansele de a avea o căsnicie tradițională sunt destul de puține și e important ca el să știe că sunt fericită să fiu o soție ca oricare alta. Nu-i putem lua până și acest lucru.

În aceeași după-amiază, ea și Philip urmează să viziteze o expoziție cu o parte dintre cadourile ce se revarsă din toată lumea. Unele sunt, într-adevăr, spectaculoase. Părinții ei i-au dăruit un șirag dublu de perle. Șahul Persiei{82} i-a trimis un frumos covor persan, iar de la nezamul{83} din Hyderabad a sosit o cunună de trandafiri din diamante. Cadoul preferat al Elisabetei este cel de la Aga Khan{84}, o mânză cafenie pur-sânge, numită Astrakhan, care, din motive evidente n-a fost expusă, deși Elisabeta a fost deja la grajdurile regale să o dezmierde.

Alte cadouri sunt mai puțin opulente, dar foarte utile. Douăsprezece pahare de șampanie gravate și un serviciu de picnic, de la Margareta. Prosoape americane și covoare de baie, de la doamna Roosevelt{85}. Încă și mai emoționante sunt darurile de la oamenii simpli a căror generozitate o copleșește pe Elisabeta. I-au trimis batiste și ciorapi de nailon, șervete de acoperit ceainicul și lenjerii brodate, dar și cupoane pentru îmbrăcăminte, ca să-și completeze trusoul. Știind cât de mult se chinuiesc oamenii din cauza austerității și a raționalizării, Elisabeta e mișcată aproape până la lacrimi de grija pe care i-o arată. Totuși, cupoanele trebuie returnate, căci e ilegal să le înstrăinezi, așa că a semnat nenumărate scrisori ca să le trimită înapoi, adăugând mulțumirile ei din inimă.

Împreună cu Margareta, Crawfie și doamna ei de onoare au desfăcut pachetele pe măsură ce-au sosit. Cu destule emoții, Crawfie a deschis un colet rotund și greu.

— Sper că nu e o bombă, a spus ea, dar, când a smuls ultima învelitoare de hârtie, cadoul s-a dovedit a fi o piatră, trimisă de un velș bătrân, ca să-i poarte noroc.

E o bucățică din Snowdon, scria el.

Alt pachet conținea două felii de pâine prăjită arsă și înmuiată, trimise de două tinere care s-au emoționat atât de tare la auzul veștii despre logodnă, încât au uitat de ele până s-au făcut scrum. Ca dovadă a poveștii lor, i-au trimis pâinea arsă, împreună cu o fermecătoare scrisoare de felicitare care a compensat mizeria dezgustătoare, la prima vedere, din plic.

Acum, toate cadourile sunt expuse la Palatul St. James și urmează să fie trecute în revistă de familia regală, împreună cu Philip și cu regina Maria. Chiar dacă Philip s-a îmbrăcat în costum, fața sa e împietrită într-o atitudine dură. Elisabetei i se strânge inima imediat ce-l vede. Simte din ce în ce mai mult că el regretă logodna și caută să scape cumva, iar ea nu știe ce să facă.

Regele e deja cu capsa pusă din cauza poveștii cu fumigena, iar atmosfera nu se destinde după ce Philip se ceartă cu bunica ei, în privința cadoului din partea lui Gandhi – un șervet de dantelă pentru tavă, țesut din fire toarse chiar de el, cu furca lui, se pare, la sugestia lui Mountbatten. Din nefericire, bunica ei îl confundă cu un șorț și este scandalizată.

— Un cadou atât de lipsit de delicatețe! comentează ea. Ce oribil!

În loc să-i treacă eroarea cu vederea, Philip trece imediat la atac.

— Ba nu cred deloc că e oribil, spune el. Gandhi e un om minunat. Un om foarte mare.

Regina Maria îi aruncă o privire necruțătoare și trece mai departe într-o tăcere dezgustată, ceea ce nu schimbă deloc dispoziția lui Philip.

Capitolul 46

În timpul vizitei la expoziție, Elisabeta arborează un zâmbet luminos și neclintit, găsind câte un comentariu de făcut ori de câte ori se oprește în fața vreunui exponat. Admiră un frigider și o mașină de cusut Singer, deși se îndoiește că le va folosi vreodată. Vede un televizor, un serviciu de cafea din aur de 22 de carate, o haină de nurcă. Șervete de acoperit ceainicul sunt expuse printre piese de mobilier vechi, cristaluri și porțelanuri de diverse calități, o haină de monton, cu paspoaluri din blană de castor, trimisă de un bărbat din Milwaukee, și printre alte peste două mii de daruri, mari și mici.

O doare capul din cauza tensiunii, așteptându-se ca Philip să izbucnească iritat din cine știe ce motiv, iar când vizita se încheie, răsuflă ușurata. Simte nevoia să petreacă puțin timp în singurătate. E o zi blândă, de toamnă. Se hotărăște să o ducă pe Susan la plimbare, ca să-și limpezească mintea, și, pentru prima oară, speră că Philip nu va vrea să o însoțească. Nu că el ar vrea să o facă, își spune. Probabil că tânjește să sară în MG-ul lui și să plece undeva, unde să se mai răcorească.

Până la urmă, pe un ton care nu admite niciun refuz, regele îl convoacă pe Philip la o discuție, și, bucuroasă că nu i se cere să asiste la mustruluirea logodnicului ei pentru incidentul cu fumigena, Elisabeta profită de ocazie ca să se schimbe într-o fustă veche de tweed, îmbracă un palton și își pune o eșarfă. O fluieră pe Susan, care e încântată, și-i refuză pe cei care se oferă să o însoțească, apoi se îndreaptă spre grădină.

Miroase a frunze uscate, a fum de lemn ars și parcă, ușor, a melancolie. Poate că Margareta avea dreptate, poate ar fi trebuit să aștepte până în primăvară. Astfel, pregătirile nu s-ar mai fi făcut în

grabă și s-ar fi putut aranja într-o manieră mai calmă. Însă acum e prea târziu ca să se mai răzgândească.

De dincolo de ziduri, Elisabeta aude huruitul necontenit al traficului. Terenul e destul de mare, însă e epuizat și brun la culoare și, oriunde se duce, dă de zidurile de cărămidă care înconjoară grădina. Nu e, desigur, o închisoare, deși uneori așa i se pare. Ar vrea să poată fi transportată, ca prin farmec, la Balmoral sau la Sandringham, sau chiar la Windsor, undeva unde să aibă loc să respire. Au fost atâtea probleme cu nunta, atâtea decizii de luat, încât n-a prea mai avut timp să se bucure de logodnă, iar acum se simte tensionată și epuizată. Măcar de-ar fi sigură că a procedat bine! O doare să-l vadă pe Philip atât de nefericit.

De parcă l-ar fi conjurat cu puterea gândului, îl aude pe Philip chemând-o pe nume. Se oprește, se întoarce și îl vede venind cu pași mari i spre ea, pe cărarea de pe malul lacului. Nu mai pare nefericit.

Pare mânios.

E alb la față, sprâncenele îi sunt încruntate, iar gura, o linie subțire, turbată.

— Tatăl tău și Tommy Lascelles… abia poate să vorbească, atât e de furios, m-au pus la punct ca pe un școlar!

Împăciuitoare, ca de obicei, Elisabeta deschide gura să spună ceva să-l calmeze. Dar se pomenește spunând cu totul altceva.

— Păi, mi se pare că așa te-ai comportat.

Philip își dă brusc capul înapoi, de parcă i-ar fi tras o palmă și, cumva, așa i se pare și ei. El mijește ochii.

— Aha, deci și tu ai luat parte la ședințele astea de găsit ceva cu care să-l iritățm pe Philip, nu-i așa?

— Dacă prin asta înțelegi că mi s-a spus cum, împreună cu David, te-ai dat în spectacol, aruncând cu fumigene, atunci da, așa este.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu! N-a fost decât o mică distracție nevinovată. Și n-a fost nimeni rănit.

— Din câte am înțeles, s-au produs niște pagube, ca să nu mai vorbim de jenă.

— N-a fost *nimeni jenat*, insistă Philip, clocotind, iar Elisabeta îl privește drept în ochi.

— *Eu* mă simt jenată, spune ea. Viitorul meu soț, viitorul meu *consort*, găsește că e amuzant să bea peste măsură și să arunce fumigene, fără să-i pese dacă cineva s-ar putea simți șocat sau deranjat. Sigur că mi-e jenă, și regelui, la fel. Și ar trebui să-ți fie și ție.

— Ah, sigur! Așadar, de-acum înainte, nu mă mai pot distra cu prietenii mei? vrea să știe Philip. Ticăloșii de reporteri mă hăituiesc oriunde m-aș duce. Nu pot face nimic fără ca monstrul de Tommy Lascelles să nu mă mustruluiască! Ce *am* voie să fac, Elisabeta? Să stau drepți ca un manechin împăiat cu mâinile legate la spate? Ce fel de viață e asta?

— Știai cum va fi viața ca membru al familiei regale, insistă ea.

Furia lui Philip îi creează o senzație de greață, dar trebuie să lămurească lucrurile. Acum nu mai poate da înapoi.

— Nu știam că va fi atât de rău! ridică Philip morocănos din umeri. Nu credeam că va fi… așa. Am fost un prost!

Elisabeta își ține mâinile încrucișate în dreptul taliei. Se silește să inspire adânc, iar când vorbește, o face pe un ton neutru.

— Vrei să te mai gândești, Philip?

— N-am cum, nu-i așa?

Se depărtează câțiva pași, apoi se întoarce.

— Ai văzut cadourile acelea! Oamenii au făcut sacrificii pentru noi. E imposibil să le trimitem înapoi și să ne cerem scuze pentru că ne-am răzgândit. S-a ajuns prea departe ca să mai dăm înapoi acum.

Nu asta voia Elisabeta să audă. N-ar fi trebuit să spună decât *nu, nu m-am răzgândit,* însă Philip se simte prins în capcană. Dacă i s-ar permite să se răzgândească, ar face-o, *asta* e ceea ce spune, iar dezamăgirea îi arde Elisabetei gâtul.

— Ar fi, într-adevăr, penibil, spune ea cu voce egală, deși simte cum o arde furia disimulată. Însă ar fi preferabil, decât să te prinzi în capcana unei căsnicii pe care o vei regreta. Credeam că ne-am înțeles, Philip, continuă ea. Știu că nu vrei să te căsătorești cu *mine.* Știu că nu mă iubești. N-ai pretins niciodată asta, iar eu ți-am apreciat onestitatea. Mi-ai spus cât se poate de limpede că vrei să te căsătorești cu mine pentru că sunt moștenitoarea tronului. Tu ți-ai dorit poziția. Ei, bine, *asta* înseamnă această poziție. Nu, așteaptă, spune ridicând o mână, când Philip deschide gura să-i dea replica. Nu spune nimic încă. Gândește-te bine ce ești tu și ce vrei. Gândește-te ce înseamnă să fii căsătorit, îi spune ea, pentru că, după 20 noiembrie, nu va mai fi cale de întoarcere. Nu se va vorbi de niciun divorț și nici de șansa unui divorț, iar tu nu vei putea urma exemplul tatălui tău și să duci o viață separată, așa cum ți-ar conveni. Așa ceva nu se va întâmpla, spune ea răspicat, rece, pentru că-i este mai ușor să se controleze pe ea, decât furia care i se zbate în vene. Așadar, poți alege libertatea și vom anula, cumva, nunta, sau te vei ridica la nivelul poziției pe care ai spus că ți-o dorești, caz în care, cel puțin, fă-o cum se cuvine.

Se uită în jur după câinele care amușină prin tufe.

— Susan, haide! îi poruncește ea și ceva din glasul ei o face pe cățelușă să se întoarcă repede pe cărare.

Elisabeta se uită iar spre Philip.

— Gândește-te bine și anunță-mă ce-ai hotărât, spune ea, uluită de propriu-i sânge rece.

Apoi se întoarce și se îndepărtează decis de el, lăsându-l cu gura căscată.

Capitolul 47
Londra, noiembrie 1947

Sentimentul că i se face o nedreptate, după ce Elisabeta l-a concediat – da, concediat e cuvântul –, îl macină zile la rând pe Philip! N-a mai văzut-o niciodată furioasă, iar privirea ei arzătoare, atât de stăpânită de obicei, l-a zguduit mai rău decât vrea să admită.

O poznă scăpată de sub control, asta a fost tot, dar, după reacțiile celorlalți, ai fi zis că a comis cine știe ce crimă împotriva statului! S-a obișnuit cu dezaprobarea regelui și a consilierilor săi, însă reacția Elisabetei… nu, nu i-a plăcut deloc. Ea a fost mereu atât de blândă și de încurajatoare, încât răbufnirea ei îl mai doare încă.

Nu era nici un motiv ca ea să fie atât de… rece.

Credeam că ne-am înțeles, i-a spus ea. Și chiar făcuseră o înțelegere. El a fost întotdeauna absolut cinstit cu ea, își spune Philip, ofensat. Bineînțeles, n-a pretins că e îndrăgostit nebunește de ea. Elisabeta și-ar fi dat imediat seama că nu e așa! Și nu i-a dat niciodată vreun semn ca ar vrea sau ar aștepta cine știe ce dulcegării sentimentale din partea lui. I-a spus limpede, de la bun început, că nu era vorba decât de o înțelegere și că asta își dorea *ea.*

Și totuși, îi tot aude vocea, îi vede expresia sumbră a ochilor. *Știu ca nu mă iubești.* Amintirea i se ghemuiește în piept, ca o piatră grea.

Oare i-ar fi plăcut ei mai mult ca el să joace un rol? Philip nu poate crede asta, dar cuvintele ei îi revin în minte, iar și iar: *Știu că nu vrei să te căsătorești cu* mine. *Ți-ai dorit poziția. Vom anula cumva nunta.*

N-au cum să o anuleze. Ce sugestie ridicolă! N-au mai rămas nici două săptămâni până atunci. Dar Philip nu are niciun dubiu că, dacă Elisabeta spune că va lua măsuri să se facă ceva în chestiunea asta, atunci așa va fi. Ea nu face promisiuni pe care nu le poate ține. I-a

deschis ușița coliviei, iar Philip e incomod de conștient că, dacă ar vrea într-adevăr, și-ar putea redobândi libertatea.

Și simte tentația libertății. E adevărat, pentru o vreme, ar fi cel mai detestat bărbat din lume, dar are cariera lui. Și-ar putea trăi viața decent, departe de protocolul și tradițiile rigide și de capcanele monarhiei. Ce ușurare ar fi!

Dar ar fi o viață fără Elisabeta.

Gândul acesta i se pare straniu de deprimant. Nu pentru că ar iubi-o – oare n-au convenit că mariajul lor nu se va baza pe iubire? –, însă i-ar fi dor de ea.

Da, cu siguranță, i-ar fi dor de ea.

Philip se smulge din acest șir de gânduri. Nici nu se pune problema să-i fie dor de ea. Se va căsători cu Elisabeta. Orice alternativă e de negândit. De ce a pus Elisabeta problema aceasta?

Dar dacă s-a răzgândit chiar ea? Însă ea n-ar face niciodată una ca asta, se liniștește el pe loc. Elisabeta își ține promisiunile. Face exact ce spune că va face, fără ezitări.

Spre deosebire de el, își dă seama Philip cu o urmă de rușine. El a tot șovăit. Frustrarea l-a făcut să-și piardă cumpătul, și-a ieșit din minți. Nu e obișnuit cu necontenitele speculații și observații. A trăit mereu după bunul său plac, dar de la logodnă, situația s-a schimbat.

Viața lui se va schimba complet.

Și știe că asta este o explicație, dar nu o scuză. Realizarea faptului că a dezamăgit-o pe Elisabeta se ține scai de el toată săptămâna și îi e imposibil să scape de ea. E iritabil și țâfnos, și nu se poate liniști. Îi trimite Elisabetei un bilețel rece, în care îi scrie că, în ceea ce-l privește, vrea ca nunta să aibă loc, așa cum au convenit, dar știe că ar trebui să meargă să se întâlnească cu ea față în față. Măcar de n-ar fi atât de confuz și de neliniștit din orice pricină! Hotărăște că, dacă s-

ar duce să o vadă în starea aceasta, n-ar face decât să înrăutățească situația.

Între timp, pregătirile de nuntă continuă nestingherit, inexorabil, fără să țină cont de faptul că el și Elisabeta sunt în impas. Uneori, Philip se simte captiv într-un coșmar, încremenit ca un iepure în lumina farurilor. Faptul că știe că trebuie să facă ceva îl scoate din minți, și totuși, nu e capabil de nimic. Nu-i rămâne decât să se miște din inerție, în vreme ce mintea i se învârte în gol.

Inițial, când fârtații din Clubul de Joi i-au sugerat o reuniune secretă, departe de camerele foto, Philip s-a gândit că e o idee nemaipomenită. Pentru seara dinaintea nunții, s-a pus la cale un eveniment mai oficial, la care să participe și unchiul Dickie, însă cheful de la Clubul de Joi ar trebui să fie evenimentul mai relaxat, mai autentic, șansa de a-și face de cap pentru ultima oară.

Întrunirea se dovedește a fi pe atât de strașnică și deșănțată pe cât se aștepta și, probabil, exact cum credea că-și dorește să fie la un moment dat, însă Philip nu se simte bine. Se bea mult și se râde mult, iar el e ținta tuturor glumelor porcoase, lucru la care, de asemenea, se aștepta. Numai că, stând așa, țeapăn și palid, se simte departe de toate astea când realitatea situației se prăvălește asupra lui.

Toți membrii Clubului de Joi sunt de față. Philip le aude râsetele behăite, vede băutura curgând gârlă, dar ca și cum s-ar afla în spatele unui zid invizibil. Atmosfera pare îmbibată de alcool, distorsionând imaginea sălii și a celor prezenți în ea. Desfrânați, cu părul răvășit, toți invitații au un aer de personaje grotești, cu fețe roșii, lucioase, cu cămăși care stau să le plesnească peste burdihane. Ochii lui Philip se fixează asupra feței de masă pătate, în timp ce se căznește să-și ascundă expresia de dezgust; în clipa aceea, îi apare înainte imaginea Elisabetei: calmă, senină, netulburată. Se agață de

amintirea ochilor ei limpezi cu un fel de disperare, iar nevoia de a fi cu ea e dintr-odată atât de acută, încât această revelație îi taie respirația.

Nu pe prințesă o vrea el și nici poziția, ci pe Elisabeta. Pe Elisabeta și zâmbetul ei cald, și blândețea ei, și postura ei impecabilă, și spiritul ei ferm.

Știu că nu mă iubești, i-a spus ea. Dar nu e așa. O iubește, numai că până acum nu și-a dat seama.

Philip nu căuta iubirea, astfel că nu era pregătit să o găsească. Acum însă, se simte nedreptățit, aproape stupid, că a fost luat prin surprindere de felul în care i s-a strecurat în suflet. Relația lui cu Elisabeta ar trebui să fie calmă și pragmatică. Ea e prințesă, el e prinț. Aranjamentul lor n-ar trebui să fie motivat de dorințe, sau nevoi, sau dragoste.

Dar acum, într-un fel, este.

De luni întregi se clatină pe marginea acestei prăpăstii, își dă Philip seama, iar acum s-a îndrăgostit și e prea târziu să mai facă ceva. Și cât de incomod e sentimentul acesta! N-are nevoie de acest sentiment chinuitor al dorinței, de sentimentul ridicol că, în lipsa ei, își pierde echilibrul.

Fusese cât se poate de fericit cu viața sa de până acum, își spune el înciudat. Nu vrea să fie îndrăgostit, dar acum, acest adevăr l-a lovit ca o garnitură de tren și-i este imposibil să-l uite, și se simte iritat și gol și penibil de conștient că el are mai multă nevoie de Elisabeta, decât are ea de el.

Ceea ce înseamnă că va trebui să facă ceva în această privință.

Știu că nu mă iubești. Cuvintele Elisabetei îi răsună în minte toată seara aceea mizerabilă. Când, în sfârșit, se poate retrage și se aruncă în pat, luându-și în mâini capul care-l doare îngrozitor, simte o

adevărată ușurare. Trebuie să-i spună Elisabetei cât de mult se înșală.

Trebuie să știe dacă și ea îl mai poate iubi.

Numai așa, hotărăște Philip, lumea care și-a ieșit din țâțâni se poate așeza din nou pe făgașul ei.

Primul lucru pe care îl va face a doua zi, își promite el, va fi să meargă palat, unde își va pune fericirea în mâinile Elisabetei, înainte să-și piardă curajul.

Capitolul 48
Palatul Buckingham, noiembrie 1947

Elisabeta probează pantofi și pălării pentru ținuta de ieșire, când Philip dă buzna în încăpere. Profund deranjat să fie întrerupt de cineva cu o masculinitate atât de feroce, total nepotrivit printre atâtea accesorii frivole, domnul Hartnell și asistentele sale fâlfâie zadarnic, ca niște găini care s-au trezit cu vulpea în coteț.

Philip nici măcar nu-i ia în seamă. Pare furios și încurcat, iar Elisabeta, fără să vrea, simte că-i zvâcnește inima.

— Trebuie să-ți vorbesc, îi spune el.

— Sunt cam ocupată, după cum vezi.

Elisabeta se străduiește să rămână calmă. De când s-au certat, n-a primit de la el decât un bilețel înțepat în care îi spunea că vrea să meargă mai departe cu nunta. Oare, chiar se aștepta să-l întâmpine cu brațele deschise? De ce să-și schimbe ea programul, numai pentru că, deodată, el vrea să-i vorbească?

— Poți reveni peste o oră, sau două?

— Nu.

El traversează încăperea din doi pași, o apucă de încheietură și o trage spre ușă, făcându-le pe asistente să se dea la o parte.

— Trebuie să-ți vorbesc chiar acum.

Elisabeta e numai în ciorapi. Valetul de la ușă încremenește când îl vede pe Philip apărând cu prințesa năucită. Face un pas în față ca să-i oprească, dar Elisabeta clatină din cap, iar el se retrage. Dacă Philip este chiar atât de hotărât să-i spună ce are de spus, atunci mai bine s-o facă.

Ca să poate ține pasul cu el, trebuie să fugă.

— Unde mergem?

— Undeva unde să nu fim întrerupți, spune el sec, trecând cu pași mari praguri străjuite de valeți în poziție de drepți.

Deschide uși la întâmplare, dând peste tot de fețe uluite.

— Cum naiba se face că palatul ăsta are șapte sute de camere, dar nicăieri nu poți fi singur? Aha, și asta-i la fel?

El o trage în încăpere și-i dă drumul ca să se poată întoarce să închidă bine ușa în urma lor.

— Aici hrănim *câinii,* spune Elisabeta, uitându-se împrejur, în timp ce-și masează încheietura mâinii.

Nu o doare, dar încă simte degetele lui Philip înfipte în carne.

— E goală, spune Philip. Asta-i tot ce contează.

Elisabeta este evident contrariată. După ce valeții pun mâncarea în vase de piatră, ea o hrănește pe Susan cu mâna ei, așa că e familiarizată cu această încăpere. Nu e decât o chicinetă îngustă, iar vasele câinilor sunt spălate și așezate teanc pe chiuvetă.

— Există vreun motiv pentru care nu putem merge în salonul meu, în loc să ne ascundem în chicinetă câinilor?

— Da, pentru că acolo ar fi vreo doamnă de onoare, sau domnișoara Crawford, sau cine știe cine *altcineva,* iar eu vreau să vorbim singuri.

— Ei, bine, aici se pare că suntem singuri.

Inima Elisabetei i se zbate dureros în piept. Philip pare foarte agitat! Oare chiar vrea să distrugă tot ce-au obținut? I-ar face el una ca asta? Se reculege și își controlează expresia feței.

— Ce este atât de urgent? îl întreabă rece.

— Trebuia să te văd. Trebuia să-ți spun…

Odată ce-a adus-o aici, Philip pare că nu mai știe cum să continue, întrerupându-și o sudalmă înăbușită, își trece mâna prin păr.

— Credeam că va fi mai ușor, murmură el.

— Ce să-mi spui?

Elisabeta vede că Philip face un efort să se adune.

— Mă tot gândesc la ce mi-ai spus, începe el iar.

— Ce ți-am spus?

— Că știi că nu te iubesc.

Elisabeta își ține bărbia sus, ca și garda.

— Și?

— Și că îți place că am fost întotdeauna sinceri unul cu altul.

— Adevărat.

— Doar că, Elisabeta… doar că eu n-am fost sincer… Sau, mai bine zis, am fost sincer, ori așa credeam că sunt… Doamne, nu se-nțelege nimic!

Philip se ia cu mâinile de cap, apoi le lasă în jos și, pentru prima dată, se uită direct în ochii ei.

— Nu cred c-am fost sincer cu mine însumi, spune el mai clar.

Apropiindu-se de ea, îi prinde mâinile într-ale lui.

— Eu chiar te iubesc, spune el simplu. Doar că, pur și simplu, n-am știut-o.

Aerul pare să se fi evaporat din plămânii Elisabetei și simte că o ia amețeala din lipsă de oxigen. Degetele ei se strâng în jurul celor ale lui Philip, în căutarea unui sprijin.

— Eu… eu credeam… Ai spus că vom fi prieteni și parteneri, nu iubiți.

— Am crezut că asta îți dorești *tu*, spune el.

— Ei bine, n-aș putea spune că sunt îndrăgostită nebunește de tine încă de când aveam treisprezece ani! spune ea aproape îmbufnată.

Pentru o clipă, tac amândoi.

— Treisprezece?

Pe buzele lui mijește un zâmbet.

— Am jucat crochet, la Dartmouth. Și ce mai făceai pe grozavul!

Zâmbetul lui se întinde.

— Atunci te-ai îndrăgostit de mine?

— Ei, nici chiar așa.

Ea îi evită privirea, dintr-odată jenată.

— La urma urmei, aveam doar treisprezece ani. Dar eram… fascinată.

— Și mai târziu?

Ea îl privește iar.

— Mai târziu mi-am dat seama că ești singurul bărbat pe care îl voi iubi vreodată. Singurul bărbat care mă va vedea așa cum sunt. Singurul bărbat pe care mi-l doresc alături de mine.

— Păi, ai păstrat lucrul acesta numai pentru tine, spune Philip, mimând surprinderea și zâmbind larg deja. De unde era să știu eu?

— Era absolut evident pentru toată lumea, cu excepția unui idiot greu de cap! spune Elisabeta, dar țâfna din glasul ei e contrazisă de zâmbetul care-i destinde buzele.

— Îmi pare rău, spune el, dintr-odată serios. Îmi pare rău că nu mi-am dat seama, Elisabeta, și îmi pare rău că mi-a luat atât de mult să mă lămuresc, însă acum mi-e limpede. Putem fi de acord să fim prieteni, parteneri, dar *și* iubiți? Putem uita toată pompa, și politica, și să facem din nunta asta ceva care ne privește doar pe noi? Asta nu înseamnă că vreau să anulăm toate planurile – Doamne ferește! –, dar, atunci când vom fi în fața altarului, la Westminster Abbey, vrei să fim doar noi doi? Ceilalți vor vedea o prințesă care se căsătorește cu un prinț – mă rog, acum, doar locotenent –, dar eu chiar vreau să mă căsătoresc cu *tine,* Elisabeta. Nu cu o prințesă, nu cu moștenitoarea tronului, ci cu tine, pur și simplu. Și chiar mi-ar plăcea dacă tu te-ai mărita cu mine, cu Philip, idiotul greu de cap, nu cu nepotul lui Mountbatten, sau cu fostul prinț al Greciei, sau cu fandositul care făcea pe grozavul la Dartmouth. Cu mine, pur și simplu. Vrei?

Elisabeta simte un nod în gât când își desprinde mâinile dintr-ale lui și i le pune pe piept, apropiindu-se de el, cu un surâs tremurător.

— Doar noi doi, încuviințează ea, în timp ce el o cuprinde în brațe. Da, așa să facem!

Capitolul 49
Palatul Buckingham, noiembrie 1947

Puzderia de oaspeți încărcați de bijuterii și de medalii au transformat sala de bal într-un talmeș-balmeș vioi de culoare și de zgomot. Rumoarea sporovăielilor și râsetelor stârnește ecouri sub tavanul aurit, amestecându-se cu muzica orchestrei înghesuite într-un separeu. Balul de la Palatul Buckingham e ultimul și cel mai strălucitor din seria de festivități anterioare nunții. Oaspeți din toată lumea s-au adunat în cursul săptămânii la Londra, iar ultimele câteva zile n-au fost decât un vârtej de evenimente sociale care au epuizat-o pe Elisabeta.

Cât de mult a schimbat lucrurile declarația lui Philip! Uneori, e atât de fericită, încât fericirea aceasta aproape că o doare. Faptul că știe că el o iubește, într-un fel a așezat lucrurile pe făgașul lor. Toate măruntele ciondăneli iscate de planurile de nuntă par să se fi evaporat. Palatul, atât de ponosit și de posomorât după război, a revenit la viață, iar în ultima săptămână zumzăie de efervescența pregătirilor. Servitori și servitoare în șorțuri mișună de colo-colo, ștergând frenetic praful, curățând candelabrele, lustruind argintăria. Pe coridoare, sunt grămezi de scaune aurite, gata să fie curățate pentru balul de diseară și pentru micul dejun dinaintea nunții. În aer se simte mireasma imenselor aranjamente florale amestecată cu mirosul soluției de curățat mobila, iar zgomotele aspiratoarelor și ale muzicienilor care își acordează instrumentele sunt deja fundalul sonor obișnuit.

Nimeni nu se aude vorbind, iar spațiul dedicat dansului e foarte înghesuit, dar toată lumea pare să se distreze, așa că Elisabeta e convinsă că balul este un succes. E drept, au existat și unele incidente, dar se spune că nicio petrecere reușită nu e lipsită de ele.

Tocmai când Elisabeta dansa cu unchiul Dickie, dolofana prințesă Iuliana a Olandei a alunecat și a căzut pe dușumea, unde a rămas întinsă pe spate, ca o țestoasă, timp în care muzicienii s-au oprit unul câte unul și toată lumea a înghețat. Elisabeta n-a îndrăznit să se uite la Mountbatten: simțea că încerca din răsputeri să nu izbucnească în râs, căci dacă ar fi început el, nici ea nu s-ar mai fi putut abține. A urmat un moment cumplit de tăcere, până când partenerul prințesei, ducele de Gloucester, a ajutat-o, nu fără dificultate, să se ridice, iar orchestra a reînceput prompt să cânte.

— Frumos din partea tatălui tău că n-a uitat să includă și puțină comedie, i-a șoptit Mountbatten provocator la ureche, iar Elisabeta a trebuit să strângă din buze ca să nu izbucnească în râs.

— Încetează! i-a șoptit ea.

— Nu, vorbesc serios! Toată lumea se distrează nemaipomenit. Ai auzit de acel prieten indian al nostru care a cam profitat de risipa de șampanie?

— Nu, a zis ea, presimțind ceva rău. Ce s-a întâmplat?

— Din nu știu ce motiv, dar o fi avut el unul, s-a simțit ofensat de ducele de Devonshire. Cert e că bietul Ted s-a ales cu un pumn în nas.

— Of, Doamne!

— N-are nimic, i-a spus Mountbatten, cu o sclipire amuzată în ochi. Maharajahul a fost condus să se „odihnească", a adăugat el, apoi s-a aplecat mai aproape de ea. Am ajuns suficient de departe de scumpa noastră Iuliana… cred că acum putem râde, nu-i așa?

Amintirea aceasta încă o mai face să chicotească, când, mai târziu, Philip se apropie de ea.

— Bună, ce te amuză atâta?

Ea îi povestește pățania prințesei Iuliana.

— Nu se cuvine din partea mea, dar chiar a fost tare nostim!

Philip rânjește.

— În privința comediei, unchiul Dickie are dreptate. Știi cine este Beatrice Lillie[{86}]?

— Actrița?

— S-a întrecut pe sine, în seara aceasta. Din câte se pare i s-a spus că nu e permis să fumeze în prezența Alteților Regale – mesaj care n-a ajuns și la tatăl tău –, dar murea după o țigară. Bineînțeles, tocmai atunci și-a găsit Margareta să stea de vorbă cu ea, iar biata Beatrice nu știa ce să facă cu țigara. Prin preajmă nu erau scrumiere și nu putea să o arunce pe podea și s-o stingă cu piciorul.

— Doamne, și ce-a făcut?

— Și-a vârât-o sub rochie!

Corpul viguros al lui Philip se zguduie de râs.

— Am urmărit-o pe Beatrice încercând să poarte o conversație politicoasă cu Margareta, în timp ce-i ieșea fum din decolteu. Un flăcău cu inițiativă a aruncat un pahar cu apă pe ea. Nu i-a căzut prea bine.

Elisabeta își duce mâna la gură, ca să-și înăbușe chicotitul.

— Mi-aș fi dorit să văd asta!

— Iar adineaori l-am auzit pe feldmareșalul Smuts încercând să o seducă pe regina Maria. Să vezi curaj!

— Ce i-a spus?

Cu un accent sud-african credibil și luând poziția de drepți, Philip spune:

— Dumneavoastră, Majestate, sunteți cartoful cel mare[{87}], îl citează el pe Smuts, agitându-și degetul în fața Elisabetei. Toate celelalte regine aici de față nu sunt decât niște cartofiori, dumneavoastră sunteți cel mare!

Închipuindu-și ce față o fi făcut bunica ei auzind că e comparată cu un cartof, Elisabeta nu mai rezistă și izbucnește în râs. Când își

ridică privirile spre el, zâmbind și ștergându-și lacrimile de râs, Elisabeta observă o expresie de uluire în ochii lui albaștri și reci.

— Ce e?

— Tocmai mi-am dat seama că într-o bună zi tu vei fi marele cartof, spune el.

— Chiar și marii cartofi au nevoie de cineva să le fie aproape, spune Elisabeta, iar figura lui Philip se relaxează într-un zâmbet.

— Am să fiu aproape de tine, îi declară el, amintindu-ți mereu ce cartof minunat ești.

— Așa sper. Cartoful merge bine cu verzișoara mamei tale.

Ea își strecoară mâna sub brațul lui și zâmbește, cuprinzând sala aglomerată cu privirea.

— Se pare că toată lumea se distrează, nu-i așa?

— Da. Chiar și marele cartof e în vervă. Asta e partea bună a nunților. E o șansă să reunești familia. Jumătate dintre rudele mele au venit din Europa cu trenul și bacul și stau la hotelul Claridge. Am trecut ieri-seară pe acolo să-i salut, și făceau un tărăboi de necrezut, spune Philip cu un surâs afectuos. Ca de obicei, vorbeau toți odată. Ocupaseră jumătate din restaurant și toată seara au sărit de la o masă la alta, bând unii din paharele altora și bârfind…

Pentru o clipă, îi piere zâmbetul.

— N-am putut să nu mă gândesc cât de mult le-ar fi plăcut surorilor mele să fie aici.

Elisabeta se lipește de el, într-un gest de empatie mută.

— Și eu îmi doream asta, Philip.

— Știu.

Philip o strânge ușor de mâna cu care-l ține de braț și face un efort vizibil să-și alunge tristețea de moment, încercând să-și regăsească tonul vioi.

— Dar te vei bucura să afli că unchiul Dickie a reușit, în sfârșit, să o convingă pe mama să renunțe la straiele ei călugărești, pentru nuntă.

— Oh, bun. Și cu ce se va îmbrăca?

— Nu mă întreba pe mine, spune el neajutorat. O rochie gri, nu rasa de călugăriță, asta-i tot ce știu.

Își retrage brațul, ca să-i ia mâna într-a sa.

— Acum, hai, să mergem la dans! Mi-am făcut datoria fața de fiecare regină și prințesă din sala de bal, iar acum vreau sa dansez cu logodnica mea.

Elisabeta se bosumflă.

— Eu încă mai am multe datorii de onorat… protestează ea, dar nu-și retrage mâna, în timp ce el o conduce spre sala de bal.

— Lasă-i să mai aștepte! spune Philip.

Capitolul 50
Palatul Kensington, 20 noiembrie 1947

Philip își studiază imaginea din oglindă, în timp ce se bărbierește atent. Așa, în maieu, boxeri și șosete – unele noi, pentru eveniment! – nu prea e o figură impozantă, însă aparențele înșală. De-acum nu mai este doar locotenentul Mountbatten. Neputând suporta gândul ca Elisabeta să devină o oarecare doamnă Mountbatten, în după-amiaza zilei precedente, regele l-a atins cu sabia pe umăr și l-a făcut pe Philip baron de Greenwich, conte de Merioneth și duce de Edinburgh. Ba mai mult, acum este și Cavaler Companion al Ordinului Jartierei{88}, un titlu sonor, asociat încă din vechime cu supunerea nestrămutată față de suveran. Acum nu mai are scăpare, că-i place sau nu, este membru al familiei regale.

Regele a încercat să pară voios, dar e limpede că detestă gândul că-și pierde fiica. Philip însă e conștient și stingherit de realizarea că simte un fel de satisfacție primitivă. Regele a pierdut, iar el a câștigat. Nu e mândru de sentimentul acesta, dar e destul de cinstit să-l recunoască, chiar dacă numai față de el însuși. Elisabeta e a lui, iar faptul că ea îl iubește – că l-a iubit tot acest timp! – este în același timp remarcabil și incredibil de liniștitor.

John Dean, valetul său, e în camera alăturată, pigulind scame invizibile de pe uniforma regulamentară albastră.

— Cum vă simțiți în dimineața aceasta, domnule?

— Nu prea rău, având în vedere situația, spune Philip, trecându-și mâna peste bărbie, în căutarea țepilor nerași. Nu mi-ar strica încă o ceașcă de ceai, totuși.

— Desigur, domnule.

Dean se repede afară să-i aducă ceaiul, în timp ce Philip își încheie încet nasturii cămășii. Parcă nu-i vine să creadă că a sosit și ziua

nunții. La petrecerea burlacilor de seara trecută, unchiul Dickie a fost emoționat… adică la cea de-a doua petrecere, cea privată. Cea oficială, de la Dorchester, s-a încheiat la o jumătate de oră după miezul nopții cu distrugerea ceremonială a blițurilor fotografilor, lucru care, trebuie să admită, i-a cam plăcut. Pozarii nu i-au luat-o în nume de rău, însă oricum nu aveau de ales. După ce au scăpat de presă, un grup restrâns și select, între care unchiul Dickie și vărul lui, David, au continuat petrecerea până la orele mici ale dimineții, așa că Philip n-a dormit prea mult. Slavă Domnului că a avut atâta minte încât să nu bea prea mult, își spune el. N-ar fi vrut să intre mahmur în Catedrala Westminster.

Așa că acum nu simte decât o ușoară senzație de greață și-i cam ghiorăie stomacul.

E agitat.

Când Dean revine cu ceaiul, Philip își alungă îndoielile neliniștitoare despre starea lui. „Sunt bine. Nerăbdător să-ncepem!”

E gata mult prea devreme. Chiar dacă își prelungește micul dejun și îmbrăcarea uniformei, tot nu reușește să-și umple tot timpul rămas, iar Dean îl înnebunește tot învârtindu-se pe lângă el și aranjându-i părul.

— În ordine, gata, spune el nerăbdător, în cele din urmă. Hai să punem și sabia.

Cu mare băgare de seamă, Dean îi înmânează sabia împrumutata de unchiul Dickie. E un obiect splendid, o sabie de ceremonie bătută cu pietre scumpe, simbol al dinastiei Battenberg. Philip își dă seama că e un gest de mare însemnătate să o poarte la căsătoria cu moștenitoarea tronului. Într-adevăr, astfel, împlinește visul unchiului său, dar Philip o face și pentru el însuși, pentru că își dorește căsătoria cu Elisabeta Nu poate uita acest lucru.

Cu sabia prinsă la șold, nu mai poate să se așeze pe scaun cu ușurință, dar, oricum, Philip nu poate sta locului. Se plimbă încoace și-ncolo prin apartament, până când David, cavalerul lui de onoare, îl roagă să se oprească.

— Poftim, ia o țigară, spune el, întinzându-i pachetul.

Philip se uită pofticios la țigări, dar clatină din cap.

— M-am lăsat.

— *Ce-ai făcut?*

— M-am lăsat de fumat. I-am promis Elisabetei că mă las. I-am jurat și n-am să încep să-mi încalc jurămintele tocmai azi.

— La naiba! David își dă ochii peste cap și împinge țigaretele înapoi în pachet. Atunci, să bem un gin tonic.

— E abia zece și un sfert.

— Și ce-i cu asta? Nu știu cum te simți tu, dar eu trebuie să beau ceva să mă liniștesc – și nu sunt eu cel care se căsătorește cu moștenitoarea tronului, în fața a două sute de milioane de oameni! Dacă nu putem fuma, măcar să tragem o dușcă.

Philip se uită la ceas. Automobilul nu vine să-i ia decât la unsprezece fără cinci. Asta înseamnă că are mai bine de o jumătate de oră de așteptat și de rumegat în ce se bagă.

— În regulă, îi spune el lui David. Totuși, fă-le mici.

Capitolul 51
Palatul Buckingham, 20 noiembrie 1947

Sunetul cimpoaielor o trezește pe Elisabeta, ca de obicei, la șase treizeci.

— Cum e vremea? o întreabă pe Bobo, când îi aduce o ceașca de ceai.

— Mohorâtă, își spune Bobo părerea, trăgând draperiile. La ce altceva te așteptai la sfârșit de noiembrie?

— Îmi fac griji pentru oamenii aceia care au dormit afară. Cu siguranță, au avut parte de o noapte friguroasă.

— Ei, păi da, dar nu mă îndoiesc că se vor înveseli, când te vor vedea trecând pe lângă ei.

— Oh, Bobo, nu-mi vine să cred că e adevărat!

Elisabeta își lasă ceașca și farfuriuța din mână și se ciupește ușor de braț.

— E ziua nunții mele.

Ziua care părea să nu mai vină niciodată! Ziua la care a visat de atâta timp. Philip o iubește și astăzi se căsătoresc.

— Trebuie să mă tot ciupesc ca să cred că e adevărat!

— Mă duc să-ți pregătesc baia, răspunde Bobo, care nu e persoana care să-și piardă vreodată capul.

I se aduce micul dejun, împreună cu un buchet de garoafe albe de la Philip. Florile ei preferate. Elisabeta le duce la nas, iar plăcerea parfumului, a gândului o face să zâmbească.

Îmbrăcată doar în capot încă, privește scurt spre fereastră. Apartamentele ei dau spre Mall, care e ocupat de o masă compactă de oameni; polițiști călare trec încoace și încolo pe caii lor superbi, ca să păstreze liber culoarul pentru procesiune. E evident că o mulțime de oameni au dormit pe caldarâm, iar acum prăjesc slănină și își

pregătesc cafeaua pe sobițe portabile, ca pentru un mic dejun la picnic. Elisabeta simte mirosul, când deschide fereastra. Femeile se spală pe față, turnând apă fierbinte din termosuri în lighenașe, apoi se fardează și se pregătesc să întâmpine această zi.

Mișcată de eforturile pe care le fac oamenii aceia ca să sărbătorească această zi importantă împreună cu ea, Elisabeta zâmbește și se îndepărtează de fereastră. Și zâmbește și când, stând răbdătoare în picioare timp de mai bine de-o oră, echipa lui Hartnell începe lungul proces al îmbrăcării, atenți ca fiecare cusătură și fiecare tighel să fie perfecte.

Hartnell și asistentele sale dispar, când sosește domnul Henri să-i facă părul, și reapar să-i pună voalul, dar se produce un dezastru în clipa când diadema bunicii ei crapă în două, tocmai când i-o potriveau pe cap.

Zgomotul sparge zumzetul efervescent din încăpere și e urmat de o liniște îngrozitoare. Pentru prima oară în ziua aceea, Elisabetei îi piere zâmbetul.

— S-a frânt, pur și simplu, în mâinile mele… asistenta însărcinată să-i pună diadema e albă la față și gata-gata să plângă.

— Poți s-o repari? o întreabă Elisabeta.

Asistenta nu poate decât să privească cele două bucăți ale diademei pe care le ține în mâini.

— Mama… Elisabeta se uită neputincioasă la regină, care pășește în față, încercând să liniștească pe toată lumea.

— N-are rost să te necăjești, Lilibet. Un lucru e sigur, de diademe nu ducem lipsă. Am să o rog pe garderobiera mea să aducă alta. Ți-o amintești pe aceea sugerată de domnul Hartnell chiar de la început?

— Nu, pe asta o vreau. Bunica mi-a împrumutat-o pentru nuntă.

De felul ei, Elisabeta nu e irascibilă, dar, dintr-odată, i se pare imposibil să se căsătorească fără diadema reginei Maria.

Gândul la bunica ei, Cartoful cel Mare, cum îi spune Philip acum, îi aduce lacrimi ridicole în ochi.

Regina face un schimb de priviri cu Bobo.

— Chemați-l pe bijutierul Curții, spune ea calmă. Aduceți-l imediat aici.

Se întoarce spre Elisabeta surâzând.

— E timp destul – mai sunt două ore până va trebui să pornești spre catedrală.

— Da, desigur.

Elisabeta inspiră adânc și încearcă să se calmeze.

— Arăți ca o prințesă din basme, îi spune mama ei.

Așa e își spune Elisabeta. Rochia e frumoasă, exact cum a promis domnul Hartnell. Perle naturale și cristale mititele licăresc în lumina pe care o captează.

— Merge cu colierul de perle.

— Acesta?

Cu același calm, regina ia de pe masa de toaleta șiragul de perle preferat al Elisabetei. E cel pe care îl poartă de obicei, dar nu e colierul pe care s-a gândit să-l poarte la nuntă.

— Nu, pe cel dublu, pe care mi l-ați făcut cadou tu și papa. Bobo, unde e?

Bobo și regina se privesc din nou una pe alta.

— Încă este expus la Palatul St. James, spune Bobo prudentă.

— Să meargă cineva să-l aducă, hotărăște Elisabeta. Spuneți-i lui Jock Colville să vină aici..

Secretarul ei particular e convocat de îndată, iar când Elisabeta cere să-i aducă colierul, o privește consternat.

— De la Palatul St. James? repetă el.

— Nu e chiar atât de departe.

Colville șovăie.

— Nu, în mod normal nu e departe, însă în dimineața aceasta sunt probabil o sută de mii de oameni pe drumul de aici până acolo.

— *Te rog*, Jock!

— Desigur, Alteță.

Vizibil descurajat, Jock se retrage cu demnitate, dar, de îndată ce se închide ușa după el, toți cei prezenți îl aud luând-o la goană pe coridor.

Din fericire, bijutierul Curții sosește imediat după plecarea secretarului, probabil, după ce a trecut pe lângă el pe scări, străduindu-se să aibă o ținută demnă, deși e evident că abia mai suflă. Când i se arată diadema și i se spune că mireasa trebuie să plece la ora unsprezece, își țuguie buzele, însă reușește să-și păstreze o expresie calmă, încurajatoare.

— Având în vedere timpul rămas, nu garantez că va ieși perfect, începe el, însă Elisabeta îl întrerupe.

— Nu contează! Doar să o pot purta, spune ea. *Trebuie* s-o port!

Bijutierul se înclină.

— În acest caz, Alteță, o veți purta cu siguranță. Voi fi cât se poate de rapid.

— Acum, spune regina, după ce pleacă și el, haideți să ne calmăm cu toții.

Sentimentul de seninătate de mai devreme a părăsit-o complet pe Elisabeta, dar știe că mama ei are dreptate. Se gândește la Philip, la felul cum ar reacționa el la ruperea diademei și se liniștește pe loc. Astăzi, el este cel mai important, își reamintește ea, atingându-și pieptul cu vârful degetelor, ca să-și potolească respirația.

Astfel, reușește să stea nemișcată, în timp ce i se pun cerceii, pantofii și, cu multă atenție, i se prinde în păr voalul lung, frumos brodat, în așteptarea diademei reparate; dar, cum timpul trece și cum nu primesc vreo veste nici de la Jock, nici de la bijutier,

Elisabeta începe să se frământe din nou. Ar vrea să se plimbe prin salon, dar voalul o împiedică. Așa că își frânge mâinile. Oare ce-ar trebui să facă cu mâinile, când va merge spre altar?

— Buchetul meu! exclamă ea, dându-și brusc seama că nu l-a văzut încă. Unde e?

Cei prezenți se privesc consternați unii pe alții.

— Sunt sigură că a fost livrat, spune regina, cu toate că nu pare prea convinsă. Trebuie să fie pe undeva.

Regina cheamă un valet de pe coridor și îl trimite să caute buchetul, iar Norman Hartnell își trimite și el două asistente să dea o mână de ajutor. Elisabeta aude zgomot de pași alergând pe coridoare și de uși date fără menajamente de perete.

Când se întoarce bijutierul, buchetul n-a fost găsit încă. La unison, toată lumea răsuflă ușurată, când acesta îi pune cu atenție Elisabetei diadema pe cap. Imediat după aceea, gâfâind și roșie la față, intră în fugă una dintre garderobiere ca să le spună că buchetul a fost găsit în frigiderul din ghereta portarului.

— Unul dintre valeți l-a pus la rece, ca să vă fie înmânat în ultimul moment, spune ea. Însă a uitat să spună cuiva înainte să iasă din schimb.

Acum nu mai trebuie să sosească decât Jock, cu colierul.

Inconștient, Elisabeta își tot duce mâna spre gât, acolo unde își va pune perlele.

— Se apropie ora, spune regina îngrijorată.

Rochia ei, care-i vine foarte bine, e din brocart de culoarea caisei.

— Mă tem că trebuie să plec. Sunt așteptată jos. Voi merge la catedrală în același automobil cu Margareta.

— Bine, mama, spune Elisabeta și o sărută. Ne vedem acolo.

— Mult noroc, draga mea!

Domnișoarele de onoare s-au pregătit în altă încăpere și pot fi auzite sporovăind și râzând, când trec prin dreptul ușii în drum spre ieșire, în fața căreia sunt aliniate un șir de automobile Daimler, care urmează să le ducă la catedrală, odată cu restul suitei regale. Elisabeta și tatăl ei vor pleca ultimii.

Afară, mulțimea se agită nerăbdătoare. Dinspre Mall, se aud cântece și aclamații sporadice.

— Ar trebui să cobori și tu încetișor, spune Bobo pe un ton pragmatic, după plecarea reginei. Nu poți merge prea repede cu trena asta.

— Colierul…

— Bănuiesc că domnul Colville va reuși să te găsească, după ce se va întoarce de la Palatul St. James.

— În regulă.

Elisabeta vrea să dea din cap, dar se oprește, amintindu-și de diademă și de voal.

— Cred că suntem gata, nu-i așa?

— Atât cât se poate, spune Bobo, apoi, îi face semn uneia dintre asistentele lui Hartnell să o ajute cu trena. Uite, noi ținem voalul, tu fii atentă cum mergi în rochia asta.

Aproape au ajuns în capul scărilor, când apare Jock Colville, urcând scările în fugă. Elisabeta se oprește.

— L-ai adus? îl întreabă ea nerăbdătoare, iar Jock zâmbește triumfător, când scoate colierul din buzunar.

— Îmi pare rău c-a durat atât, domniță, spune el. Am confiscat Daimlerul regelui Norvegiei, înainte să-i dau șansa să iasă din el, dar n-am putut trece cu automobilul prin mulțime, așa că am coborât și-am luat-o la fugă, croindu-mi drum prin mulțime.

Îi dă colierul de perle lui Bobo, care desface încheietoarea și-l pune la gâtul Elisabetei.

— Când am ajuns la St. James, nu mai era nimeni acolo. Toată lumea plecase deja spre catedrală, mai rămăsese doar un servitor bătrân care n-avea de gând să mă lase să intru. Bineînțeles, plecând așa, în grabă, nu aveam la mine nimic care să dovedească cine sunt. Un polițist de acolo a încercat să sune aici, dar operatoarele au primit zi liberă.

— Și ce-ai făcut? îl întreabă Elisabeta, încântată că își poate atinge perlele de la gât.

— Până la urmă, am avut inspirația să le arăt numele meu pe programul de nuntă, dar chiar și așa doi polițiști au insistat să mă însoțească înapoi la palat. Nu prea au încredere în ce le-am spus!

— Îți sunt foarte recunoscătoare, Jock. Mulțumesc!

— Cu plăcere, domniță!

Perlele au liniștit-o. Acum e gata, încă mai e puțin agitată, dar nu mai simte trepidația aceea istovitoare din piept, doar o mocnire în pântec.

Coborând încet scările, privește Gărzile de Corp{89} care trec la trap pe sub arcadă. Pentru prima oară după război, sunt în uniforma de ceremonie, nu în aceea de luptă, iar căștile lor cu panaș, tunicile roșii și cuirasele de oțel arată splendid. La vederea lor simte că îi crește inima, iar după aclamațiile aprobatoare ale mulțimii de dincolo de porți, efectul e același asupra tuturor. Îi urmează Daimlerul în care se afla regina și Margareta, condus parcă de un șofer sedat, iar în spatele lui vine escorta Gărzii Călare{90}, în toată strălucirea lor ceremonială.

Caii arată minunat, își spune Elisabeta. Sunt atât de bine țesălați, încât lucesc, coamele și cozile le sunt aranjate cu grijă, iar harnașamentele lor scânteiază.

Tatăl ei o așteaptă emoționat, dar, când ea ajunge la baza scărilor, reușește totuși, să-i surâdă.

— Lilibet… ești frumoasă!

— Mulțumesc, papa!

— Mă rog ca tu și Philip să fiți la fel de fericiți cum am fost eu cu mama.

— Și eu sper asta.

Caleașca oficială irlandeză[{91}], la care au fost înhămați patru telegari Windsor Grey[{92}], crescuți în Grajdurile Regale, a fost trasă sub portic. Caii așteaptă răbdători, scuturându-și coamele din când în când. Elisabeta îl observă pe Cyril, îmbrăcat într-o livrea stacojie cu auriu. De zece ani e valetul ei și l-a invitat la ceremonia de la catedrală, dar ideea a fost respinsă de majordom.

— Spune că sunt de serviciu, i-a spus Cyril. Trebuie să merg pe caleașcă; măcar am să o văd mai bine!

Elisabetei îi place să-l știe aproape, iar când observă că-i face semn cu ochiul, se liniștește și zâmbește.

De dincolo de arcadă se aud aclamațiile mulțimii, semn că automobilul în care sunt regina și prințesa Margareta a ajuns pe Mall.

— E rândul nostru, spune regele cu glas încordat.

Cu foarte multă grijă, Elisabeta e ajutată să urce în caleașcă, garderobierele aranjând trena după urcarea ei. Regele se așază lângă ea, iar când vizitiul îndeamnă caii să pornească, simt o ușoară smucitură; în urma lor, o altă escortă din Garda Călare își potrivește pasul cu viteza caleștii.

— Am pornit, spune regele. Nu e prea târziu să te răzgândești, glumește el.

— Oh, papa!

— Crezi c-ar observa cineva? N-ar trebui decât să-i spunem v-vizitiului să dea bice cailor și să mergem spre Balmoral.

Faptul că vorbește pe jumătate serios, o emoționează pe Elisabeta și râde ușor jenată. Margareta a fost totdeauna cea efuzivă, cea care își arunca brațele în jurul tatălui lor. Elisabeta e aceea mai rezervată, însă acum, tocmai când sunt ascunși de umbra arcadei, se apleacă spre el.

— N-ai să mă pierzi, papa. Voi fi mereu lângă tine.

Regele o strânge de mână.

— Mulțumesc, Lilibet, că mă faci atât de mândru. Pentru că-ți faci datoria atât de bine și fără să te plângi. Nici nu știi ce alinare ești tu pentru mine. Acum nu-mi mai doresc decât să fii tot atât de fericită pe cât meriți.

— Așa va fi cu Philip, papa. Știu sigur că așa va fi.

— În cazul acesta, îi spune tatăl ei cu un zâmbet strâmb, am face bine să te ducem la catedrală.

Când caleașca iese de sub arcadă în curtea din față, vuietul mulțimii devine asurzitor și crește mai mult când ajung pe Mall. Pe o parte și pe alta, fețe trec în goană, iar intensitatea zgomotului izbește geamurile caleștii. E, simultan, entuziasmant și apăsător să fii izolat de această rumoare și, în același timp, motivul ei.

Elisabeta se simte straniu de detașată de sine și, totuși, extrem de conștientă de tot ce se întâmplă: de greutatea caldă, fină a perlelor de la gâtul ei; de înțepăturile cristalelor de pe poalele rochiei pe care își reazemă mâinile, sub buchetul de flori, al căror parfum se amestecă cu izul stătut al banchetelor din piele; de legănarea hipnotică a bătrânei călești.

Călătoria o amețește într-atât, încât e aproape dezorientată, când caleașca oprește în fața Catedralei Westminster. Un valet deschide portiera, tatăl ei coboară primul, apoi, se întoarce să o ajute să coboare. Imediat, apare o întreagă echipă care îi scoate cu grijă trena, pe care o întind cu grijă în urma ei.

Margareta împreună cu celelalte domnișoare de onoare și cu cei doi mici paji în kilturi, prințul William de Kent și prințul Michael de Gloucester, o întâmpină zâmbind. Când sosesc Elisabeta și regele, domnișoarele de onoare fac reverențe, într-o ceață foșnitoare de organdi.

După ce i se mai aranjează o dată voalul, tatăl ei îi întinde brațul.

— Gata?

Ea înghite în sec.

— Gata.

Preț de o clipă, când se opresc în cadrul ușilor străvechi, orbiți de explozia de culoare și lumină din fața lor, se lasă o liniște absolută. Sub cupola și arcadele înalte, catedrala e plină de oaspeți într-o multitudine de costume: turbane și feloane bisericești, veșminte de șeici și stihare, uniforme albastre și roșii, pavoazate cu medalii lucitoare, rochii splendide și o pletoră de diamante, rubine, smaralde și safire, toate sclipind și scânteind în lumina candelabrelor.

Dar nu îl vede pe Philip. Înaintea ei, pe toată lungimea navei, până departe, se întinde un covor roșu. Din pragul catedralei unde stă năucită, Elisabetei i se pare că altarul e de două ori mai departe decât i s-a părut în timpul repetițiilor, dar, undeva, acolo sus, o așteaptă el.

Când vom sta în fața altarului, nu vom fi decât tu și cu mine.

Stindardul Regal e coborât până în podea la trecerea regelui. Pentru ea e un reper. Dintr-odată, Elisabeta își amintește de teama paralizantă pe care o încerca, cu ani în urmă, atunci când aștepta să urce pe scenă, în Sala Waterloo. Își amintește cum trăgea cu ochiul de după cortină, să vadă dacă a sosit Philip, și de amărăciunea și dezamăgirea de a nu-l vedea acolo.

Amintirea o face să șovăie, dar apoi, se silește să pășească înainte, în bubuitul colosal al tobelor și în sunetul zguduitor al trompetelor,

ce fac să-i sară inima în piept și stârnesc ecouri în măreața catedrală.

Tresare, când unul dintre paji – William, se gândește ea – se emoționează și calcă pe trenă. Aude pe cineva șoptindu-i băiatului să se dea la o parte, iar ea își poate continua drumul, pășind încet pe culoarul lung, fără sfârșit, cu tatăl ei alături. Membrii adunării se înclină și fac reverențe foșnitoare la trecerea lor, iar glasurile coriștilor se înalță, făcându-se auzite peste acordurile sonore ale orgii.

În clipa aceea, apare Philip și se întoarce să o privească venind spre el, iar Elisabeta uită de paji, uită de oaspeți. Uită că sunt milioane de oameni care ascultă la radio, sau privesc la televizor, sau așteaptă afară.

Philip îi zâmbește când ajunge lângă el, iar inima ei se umple de un amestec straniu de bucurie și ușurare, ca și cum, în sfârșit, ar fi acostat într-un port unde va fi în siguranță.

El e acolo.

Mulțumiri

Întotdeauna e o plăcere să ajung la finalul unei cărți și să le mulțumesc tuturor celor fără de care m-aș uita și acum la o pagină albă. Mai întâi de toate, toată gratitudinea mea se îndreaptă spre Charlotte Ledger, care s-a gândit la acest roman înaintea mea. Îi sunt recunoscătoare pentru idee și pentru ocazia pe care mi-a dat-o de a o pune pe hârtie; de asemenea, le sunt recunoscătoare lui Bethan Morgan și echipei de la editura One More Chapter, pentru entuziasmul și sprijinul lor de nădejde. Și, ca de fiecare dată, mii de mulțumiri agentului meu care mă susține neobosit, Caroline Sheldon.

Înaintea Coroanei reprezintă felul în care mi-am imaginat eu că s-ar fi dezvoltat una dintre cele mai cunoscute povești de dragoste. Evident, aceasta este o operă de ficțiune, dar se întemeiază pe fapte reale și m-am bazat pe numeroase biografii și relatări despre evenimentele care au condus la cea mai emblematică dintre nunțile regale.

Următoarele titluri mi s-au părut extrem de folositoare: *Young Prince Philip* (Tânărul prinț Philip), de Philip Eade; *Royal Systers* (Surori regale) și *Queen Elizabeth II and Princess Margaret*, de Anne Edwards; *Prince Philip: A Family Portrait* (Prințul Philip: un portret de familie), de Regina Alexandra a Iugoslaviei; *Elizabeth and Philip: The Untold Story* (Elisabeta și Philip: povestea nespusă), de Charles Higham și Roy Moseley; *Royal: Her Majesty Queen Elizabeth II* (Regesc: Majestatea Sa Regina Elisabeta II), de Robert Lacey; *The Little Pricesses by their governess* (Micile prințese văzute de guvernanta lor), de Marion Crawford; *Prince Philip, Duke of Edinburgh: A Portrait by his Valet* (Prințul Philip, duce de Edinburgh: un portret făcut de valetul său), de John Dean.

În plus, am mai citit și: *Elizabeth the Queen: The real story behind* The Crown (Regina Elisabeta: adevărata poveste a serialului *Coroana),* de Sally Bedell Smith; *Elisabeta,* de Sarah Bradford; *The Duke: A Portrait of Prince Philip* (Ducele: un portret al Prințului Philip), de Tim Heald; *Prince Philip,* de Basil Boothroyd; *Philip and Elizabeth: Portrait of a Marriage* (Philip și Elisabeta: portret de căsătorie), de Gyles Brandreth; *Prince Philip,* de John Parker; *Step Aside for Royalty* (Fă loc regalității), de Eileen Parker; *The Final Curtsey* (Reverență finală), de Margaret Rhodes.

Am citit toate aceste cărți cu interes, dar am luat din ele ce-am dorit și, deci, e de la sine înțeles că orice greșeală îmi aparține doar mie. Le sunt recunoscătoare autorilor de mai sus, pentru cercetările pe care le-au făcut sau pentru amintirile lor. Uneori, se contrazic asupra detaliilor privind ce anume s-a petrecut și când, situații în care am ales ce mi s-a părut plauzibil și ceea ce s-a potrivit cu povestea mea. Oricum, este imposibil să știi „adevărul" despre cele întâmplate în trecut, căci toți l-am trăit în mod diferit. Bănuiesc că până și cei doi protagoniști ai acestei povești ar putea avea amintiri diferite despre ce s-a spus și s-a făcut mai precis, în urmă cu 70 de ani!!

În sfârșit, aș vrea să le mulțumesc celor doi oameni care mi-au fost mai de ajutor decât pot ei să conceapă în timp ce scriam *Înaintea Coroanei:* Julia Norman, tovarășa mea de plimbări, regina fursecurilor și ascultătoare desăvârșită; și lui John Harding, pentru că mi-a împrumutat numele său, dar și pentru multe altele.

În timp ce războiul răvășește o lume întreagă, prințesa Elisabeta din Casa regală de Windsor își întâlnește prințul: un ofițer de marină chipeș, pe care-l cunoscuse încă de pe când era doar o fetișcană. Însă Philip, tânărul locotenent din Marina Regală, el însuși de stirpe regească, este exact ce i s-a spus Elisabetei să evite: imprevizibil, îndrăzneț și impetuos.

Când regele află despre relația celor doi, compatibilitatea prințului străin cu moștenitoarea tronului Regatului Unit este pusă la îndoială de întreaga Curte, care se străduiește să împiedice această uniune. Elisabeta însă îndrăznește să înfrunte preconcepții și calcule diplomatice și să-și asume riscuri pentru a-și vedea împlinită singura dorință care o stăpânește la fel de intens ca aceea de a-și face datoria față de Coroană.

Înaintea Coroanei este un roman istoric seducător, bine documentat și scris cu eleganță, care explorează secretele monarhiei britanice și reconstituie pasiunea dintre prințesa Elisabeta și prințul Philip.

Înaintea Coroanei
0 016699 761436
Pret: 40.00 1:24.77

ISBN 978-973-47-3503-7
9 789734 735037
www.edituraparalela45.ro

PRET cu TVA 40 LEI

20

{1} *Royal Household*, ansamblul administrațiilor și funcționarilor responsabili de susținerea materială și financiară a membrilor familiei regale britanice.

{2} Morris Garage, companie britanică de automobile, fondată în anii 1920, devenită faimoasa datorită modelelor sale sport.

{3} Thomas Lawrence (1769-1830), pictor romantic portretist, președinte al Academiei Regale de Arte. Cel mai important patron al său a fost regele George al IV-lea al Regatului Unit al Marii Britanii. Cunoscut și pentru portretele comandanților armatelor aliate împotriva lui Napoleon I.

{4} Suntem trei zilieri de ajutor, în engl.

{5} În original, HRH, *His Royal Highness*, Alteța Sa Regală.

{6} Alice de Battenberg (1885-1969), soția prințului Andrei de Grecia și Danemarca, tatăl lui Philip de Edinburgh.

{7} Regele George al V-lea al Regatului Unit.

{8} Sat din nord-estul Angliei, unde se află una din reședințele de vacanță preferate de Elisabeta a II-a și de predecesorii ei, dar și una din hergheliile regale.

{9} Cătun al satului Avebury, din vestul Angliei, loc de antrenament pentru caii de curse.

{10} Cal de curse, pur sânge englez, al regelui George al Vl-lea. A câștigat 8 curse din 9 competiții în care a participat între 1941 și 1942.

{11} Rosyth, port scoțian la Marea Nordului, Sheerness, port englez de pe insula Sheppey, în estuarul Tamisei.

{12} *S-boot (Schnellboot)*, termen generic pentru vasele de atac rapide ale marinei germane, care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, patrulau în Canalul Mânecii și Marea Baltică.

{13} Auxiliary Territorial Service (Serviciile teritoriale auxiliare), organizația pentru femei a armatei britanice în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, înființată în 1938 ca serviciu de voluntariat.

{14} Bombardier al aviației germane *(Luftwaffe)* în cel de-al Doilea Război Mondial.

{15} Victoria de Hessa-Darmstadt (1863–1950), sau Victoria Mountbatten, marchiză de Milford Haven, nepoata reginei Victoria a Regatului Unit și mama prințesei Alice de Battenberg.

{16} George al V-lea (1865-1936), nepot al reginei Victoria, rege între 1910 și 1936.

{17} *Long Walk*, alee dreaptă din Parcul Mare al castelului Windsor, situată în partea sudică a castelului, cu o lungime de aproximativ 4,5 km. Parcul însuși acoperă o suprafață de aproximativ 2.000 ha.

{18} *Upper Ward*, cea mai mare curte a Castelului Windsor, de formă rectangulară, mărginită în partea sudică de apartamentele private regale și de Poarta George al IV-lea.

{19} O varietate de sulfat de magneziu, obținută dintr-un izvor salin situat în apropiere de Epsom, Anglia.

{20} Turn situat în centrul complexului Windsor.

{21} E vorba de regele Edward al VIII-lea, care a abdicat în decembrie 1936, același an în care a urcat pe tron, pentru a se putea căsători cu Wallis Simpson, o mondenă americană.

{22} Școala Gordonstoun, în nord-estul Scoției, a fost fondată în 1934 de pedagogul german de origini evreiești Kurt Hahn (1886-1974), silit să părăsească Germania în urma ascensiunii naziștilor la putere. Hahn este și întemeietorul școlii de la castelul Salem, Germania *(Schule Schloss Salem*).

{23} *Tiny*, în original. Porecla primită de Sofia de Grecia și Danemarca, cea mai mică dintre surorile prințului Philip.

{24} Kaizerul Wilhelm al II-lea (1859-1941), ultimul împărat german (până în 1918, când a fost silit să abdice), a fost văr cu regele George al V-lea.

{25} Primul Război Mondial.

{26} Regina Victoria (1819-1901) a domnit între 1837 și 1901.

{27} Școală preparatoare din comitatul Hampshire, în sudul Angliei.

{28} Wolfsgarten, domeniu de vânătoare al casei de Hessa-Darmstadt, în landul Hessen, la 15 km sud de Frankfurt-am-Main. Panker, fost domeniu al casei de Hessa, situat în landul Schleswig-Holstein, la Marea Baltică.

{29} Castelul Balmoral se află în apropiere de Aberdeen, Scoția, fiind una dintre proprietățile suveranilor Regatului Unit încă din 1852.

{30} Elena de Grecia și Danemarca (1896-1982), soția regelui Carol al II-lea (până la divorțul din 1928) și mama regelui Mihai al României.

{31} E vorba, probabil, de Vechiul Palat Regal, cunoscut și cu numele de Casa Golescu.

{32} Regina Maria a României, soția regelui Ferdinand I.

{33} Localitate în nordul Franței, pe țărmul Canalului Mânecii, supranumită „Perla Coastei de Opal“.

{34} Localitate maritimă, în apropiere de Le Touquet.

{35} „Vechea magie neagră“, în engl.

{36} „Dă o șansă iubirii“, respectiv „Niciodată nu va mai fi altul ca tine“, în engl.

{37} Versurile șlagărului *„Why Don't You Fall in Love with Me“*, lansat in 1937 de compozitoarea și interpreta Mabel Wayne, pe versuri de Al Lewis.

{38} Fiul regelui Constantin I al Greciei și al Sofiei de Prusia, Alexandru a fost rege din 1917, după exilarea tatălui său și a fratelui său mai mare, prințul moștenitor George, și până la moartea sa, în 1920.

{39} Vechiul nume al insulei Sri Lanka.

{40} George al II-lea al Greciei, fiul lui Constantin I și fratele mai mare al lui Alexandru, rege în două rânduri: între 1922 și 1924, apoi din 1935 până la moartea sa în 1947.

{41} Marea ducesă Olga Konstantinovna (1851-1926), din familia Romanov, soția regelui George I al Greciei, mama regelui Constantin I

{42} Domeniile Tatoi, unde se afla și Palatul Regal de vară, aparțineau familiei regale a Greciei încă din anii 1880.

{43} Prințul Andrei al Greciei și Danemarcei (1882-1944), al șaptelea copil și al patrulea fiu al regelui George I al Greciei și al Olgăi de Rusia. În urma Războiului greco-turc (1919-1922), încheiat cu înfrângerea Greciei, a fost judecat de o curte marțială pentru încălcarea ordinelor și condamnat la exil pe viață.

{44} *Royal Air Force*, aviația de război britanică.

{45} Denumire colocvială a Marinei Regale, datorată faptului că este cea mai veche armă a forțelor armate britanice.

{46} Tatăl reginei Elisabeta a II-a, George al VI-lea (1895–1952), a devenit rege după abdicarea lui Edward al VIII-lea, fratele său mai mare.

{47} Monument ridicat în onoarea reginei Victoria, realizat de sculptorul Thomas Brock. A fost dezvelit în 1911, dar n-a fost terminat decât în 1924. Este situat în capătul bulevardului Mall care leagă Palatul Buckingham de Trafalgar Square, traversând centrul Londrei.

{48} *„Rurt rabbit, run rabbit, run, run, run!/ Don't give the farmer his fun, fun fun"!* în original. Cântec compus de Noel Gay și Ralph Butler, în 1939. A devenit rapid un cântec popular în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mai ales după ce autorii i-au schimbat textul astfel încât să fie o satiră la adresa lui Hitler (*„Run Adolf, run Adolf, run"* etc.). Jock Colville, valetul lui Churchill în timpul războiului, spune că l-ar fi auzit pe primul-ministru fredonând acest cântec.

{49} Alt cântec devenit celebru în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. A fost compus de Jaromír Vejvoda In 1927, dar a devenit popular după ocuparea Cehiei de Germania nazistă.

{50} Localitate în sud-vestul Angliei. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a devenit un important centru administrativ și de producție pentru ministerul apărării britanic.

{51} Abreviere pentru *Her/His Majesty's Ship* (literal, nava Maiestății Sale).

{52} Castel, în germană, în original.

{53} Școală publică pentru băieți, în Berkshire, Anglia, în apropiere de Windsor.

{54} Clement Attlee (1883–1967), om politic laburist, vicepremier în guvernul de coaliție din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, prim-ministru al Regatului Unit între 1945 și 1951.

{55} *Ghillie*, în original. Vechi termen din dialectul scoțian, care denumește un ajutor de vânătoare sau pescuit.

{56} Un fel de v-ați ascunselea pe dos: un jucător se ascunde și toți ceilalți îl caută, iar cel care îl găsește nu îi anunță pe ceilalți, ci i se alătură jucătorului ascuns.

{57} Porecla regelui George al V-lea, bunicul reginei Elisabeta a II-a, care, susțin unii dintre biografii reginei, ar fi aceea care i-a și dat acest supranume regelui.

{58} *Royal Standard*, în orig., diferit de steagul Marii Britanii (numit *Union Jack*), reprezintă monarhul în calitate de suveran al Regatului Unit, al teritoriilor dependente și-al teritoriilor de peste mări.

{59} E vorba despre fiii regelui George al V-lea: Edward, viitorul rege Edward al VIII-lea, George, duce de Kent și Henry, duce de Gloucester.

{60} Regina Maria (1867-1953), soția regelui George al V-lea.

{61} Regina Elisabeta I a Regatului Unit s-a născut la 21 aprilie 1926.

{62} Fiul cel mare al reginei Victoria, rege între 1901 și 1910,

{63} *Commonwealth of Nations* este o asociație politică de 54 de state, aproape toate fiind foste teritorii ale Imperiului Britanic.

{64} Cecil Rhodes (1853-1902), magnat și politician britanic, prim-ministru al Coloniei Capului, fervent susținător al imperialismului britanic. Prin intermediul companiei sale, British South Africa Company, a fondat teritoriul colonial numit Rhodesia, azi împărțit între Zambia și Zimbabwe.

{65} *Government House*, în orig., a fost construită de primii colonizatori olandezi ai Africii de Sud ca reședință pentru vizitatorii importanți, dar, mai târziu, a fost folosită și de britanici ca reședință oficială a guvernatorilor coloniei. În prezent, servește ca locuință oficială a președinților Africii de Sud.

{66} Jan Christian Smuts (1870–1950), militar și politician sud-african. A fost, în două rânduri (1919–1924 și 1939–1948), premier al Uniunii Africii de Sud, formațiunea politică predecesoare a Republicii Sud Africane.

{67} Numele complet al Casei de Glücksburg, ramură colaterală a dinastiei germane de Oldenburg. Membrii Casei de Glücksburg au domnit, în diverse epoci, în Danemarca, Norvegia, Grecia și în statele germane nordice. *(N.t.)*

{68} Notă informativă emisă de Curtea de la Palatul St. James despre activitățile monarhiei britanice, ale membrilor familiei regale, dar și despre numirile la Curte, etc. Publicată în marile cotidiene *The Times, The Daily Telegraph* și *The Scotsman*.

{69} Competiție hipică, desfășurată anual la Ascot, Berkshire, localitate situată la aproximativ 10 km de castelul Windsor.

{70} George al IV-lea (1762-1830) regent începând din 1811, apoi, rege al Regatului Unit între 1820 și 1830. A avut un stil de viață extravagant, inițiind, printre altele, renovarea palatului Buckingham și reconstrucția castelului Windsor. Datorită șarmului și vastei sale culturi i s-a spus „primul gentleman al Angliei”.

{71} Primul musical al duoului format din compozitorul Richard Rogers și Oscar Hammerstein, după o piesă a dramaturgului american Lynn Riggs.

{72} În franceză, în original.

{73} Abreviere pentru *Royal Navy*, Marina Regală.

{74} Petru al II-lea, ultimul monarh al Iugoslaviei, a fost fiul regelui Alexandru I al Serbiei și al prințesei Maria, fiica regelui Ferdinand I și a Mariei de România. Soția sa, Alexandra, a fost prințesă de Grecia și Danemarca.

{75} Clarence House este situată pe bulevardul Mall, servind drept reședință pentru diverși membri ai familiei regale încă din secolul XIX. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost sediu al Crucii Roșii, fiind serios afectată de bombardamentele aviației germane

{76} Grajdurile Regale de la Palatul Buckingham; în prezent, găzduiesc 30 de cai, dar si atelaje și automobile, aflate la dispoziția monarhului britanic.

{77} În 1947 Churchill era liderul opoziției parlamentare conservatoare. Avea să revină în funcția de prim-ministru în 1951.

{78} Unul dintre cele mai animate cartiere ale Londrei, renumit pentru viața sa de noapte. A fost inițial un cartier aristocratic, însă, începând din secolul XIX, a devenit cunoscut ca important centru de *entertaiment*.

{79} Aluzie la guvernul naționalist chinez, condus de Chiang Kai-shek, liderul partidului Gomindan, care, la vremea respectivă, era angajat într-un sângeros război civil, împotriva Armatei Populare de Eliberare, condusă de Mao Zedong.

{80} Norman Hartnell (1901-1979), creator de modă englez, renumit pentru creațiile pe care le-a realizat pentru membrele familiei regale britanice.

{81} Aluzie la o tradiție apărută printre mirese în epoca victoriană, conform căreia, pentru a contracara deochiul, care le-ar fi putut face infertile, miresele trebuiau să adauge veșmântului lor de nuntă *„something old, something new, something borrowed, something blue“* (ceva vechi, ceva nou, ceva împrumutat, ceva albastru).

{82} În 1947, șahul Persiei era Mohammad Reza Pahlavi, ultimul monarh al Iranului, detronat în 1979 în urma unei revoluții.

{83} Titulatura suveranilor statului Hyderabad, ulterior încorporat în Republica India. În 1947, nezamul Hyderabadului era Osman Ali Khan.

{84} Mai exact, Aga Khan III (1877–1957), imam al musulmanilor nizariți, președinte a Ligii Musulmane din India, reprezentant al Indiei în Liga Națiunilor și președinte a acesteia între 1937 și 1938. Pasionat de cai de rasă și echitație.

{85} Eleanor Roosevelt (1884–1962), soția președintelui american Franklin Delano Roosevelt.

{86} Beatrice Gladys Lillie (1894–1989), cântăreață și actriță de revistă britanică de origine canadiană.

{87} Joc de cuvinte intraductibil pornind de la expresia „small potatoes”, însemnând persoane (sau lucruri) mărunte, nesemnificative, redată mai jos prin „cartofiori”.

{88} Ordin Cavaleresc fondat în 1348; distincția de cavaler al Ordinului Jartierei este a treia cea mai însemnata în sistemul de decorații britanic, după George Cross și Victoria Cross. Se acordă direct de către suveran pentru servicii aduse națiunii sau personal suveranului. Decorația poartă inscripția celebră *„Honni soit qui mal y pense”* (Să fie [considerat un] nerușinat cel ce se gândește la rele).

{89} *Life Guard*, în original. Unul dintre regimentele cele mai importante ale armatei britanice Au tunici de culoare roșie și panaș alb.

{90} *Horse Guard*, în original. Contingent de cavalerie care asigura paza palatelor suveranului Regatului Unit.

{91} *Irish State Coach*, în original. Caleașca închisă, trasă de patru cai, folosită în diverse ceremonii și procesiuni ale monarhiei britanice.

{92} Cai suri folosiți la tracțiunea caleștilor monarhiei britanice. Nu sunt o rasă aparte, culoarea lor specifică datorându-se unei depigmentări progresive a părului cailor.

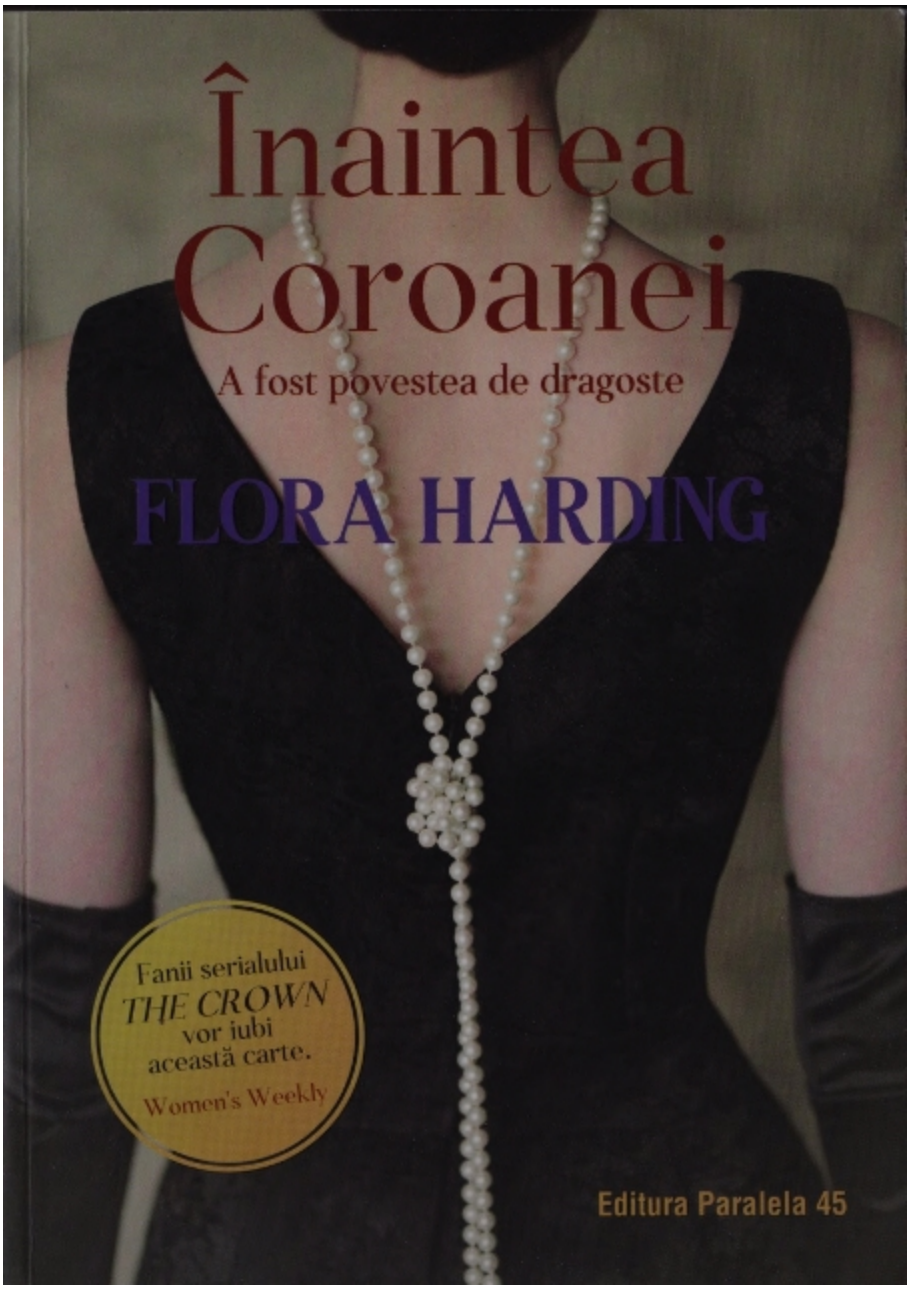
Înaintea Coroanei
A fost povestea de dragoste
FLORA HARDING
Fanii serialului THE CROWN vor iubi această carte.
Women's Weekly
Editura Paralela 45